

REPUBLIKA E KOSOVËS

Republika Kosova - Republic of Kosova

KOMUNA SUHAREKË

Opština Suva Reka - Municipality of Suharekë

DRAFT
PLANI ZHVILLIMOR KOMUNAL
SUHAREKË
2020–2028

Suharekë, Qershor 2020

Bartës i hartimit të dokumentit: Komuna e Suharekës.

Drejtoria për Urbanizëm dhe Planifikim, në bashkëpunim me Drejtorinë dhe sektorët tjerë të Komunës.

Profesionalisht dokumenti është mbështetur nga kompania konsulente “INSI” ShPK.

Suharekë, Qershor 2020

“Një komunë moderne, me një zhvillim të qëndrueshëm, bazuar në qeverisje të drejtë dhe transparente, në partneritet të mirëfilltë me sektorin privat, institucionet lokale dhe qendrore të Republikës së Kosovës, si dhe në mbështetjen dhe bashkëpunimin ndërkombëtar”

FJALA E KRYETARIT

Në përmbushjen e obligimeve ligjore që burojnë nga Ligji Nr. 04L-174 për Planifikimin Hapësinor, por edhe në kuptim të nevojës për planifikimin të qëndrueshëm, të baraspeshuar dhe afatgjatë të mbrojtjes dhe zhvillimit të planifikuar të Komunës së Suharekës, është marrë vendim për hartimin e këtij dokumenti.

Duke qenë i vetëdijshëm se Plani Zhvillimor Komunal është ndër dokumentet më të rëndësishëm multi-sektorial, i cili paraprin rregullimin, shfrytëzimin dhe zhvillimin hapësinor të Komunës, ekipit komunal për planifikim dhe akteve tjerë të këtij dokumenti i kam mbështet plotësisht në punën e tyre.

Vizioni dhe objektivat strategjike që janë definuar në këtë dokument, shpresoj që do përmirësojnë dukshëm aspektin social, funksional, ekonomik, hapësinor dhe mjedisor të banorëve që jetojnë dhe punojnë në Komunën tonë.

Procesi i hartimit të Planit Zhvillimor Komunal, është bërë në rrethana të përshtatshme, duke marrë parasysh gjendjen ekzistuese, planifikimet hapësinore ekzistuese si dhe një spektër të gjerë të aspekteve që shqetësojnë banorët. Zbatimi i tij do të bëhet në rrethana edhe më të përshtatshme dhe në të gjithë së bashku e kemi privilegjin, por edhe përgjegjësinë, për zbatim sa ma të përpiktë të këtij plani, i cili është udhërrëfyes në fazën e zhvillimit dhe të përmirësimit të vazhdueshëm të cilësisë dhe të arritjes së standardeve. Krahasuar me disa Komuna tjera, zhvillimi ekonomik dhe social në Komunën tonë nuk është në nivelin e duhur, kështu nevojitet një qasje e integruar nga ekspertët tonë në Komunë, qytetarët dhe organizatat e ndryshme që të jenë partner të përkushtuar gjatë zbatimit të këtij Plani.

Përmes një procesi gjithëpërfshirës dhe transparent gjatë hartimit të dokumentit, në kemi arritur një konsensus të gjerë nga banorët dhe ekspertët e fushave të ndryshme. Një qasje e tillë ka bërë që në Plan të përfshihen interesat dhe specifikat e të gjitha grupeve të shoqërisë në Komunë që është një bazë e mirë që zbatimi i tij të ketë një përkrahje të gjerë nga të gjitha palët e interesit. Komuna ka mirëpritur angazhimin e të gjithë akterëve që kanë marrë pjesë në këtë proces, të cilët përmes të dhënave, vërejtjeve, sugjerimeve dhe propozimeve të tyre kanë përmirësuar Planin Zhvillimor Komunal.

Me këtë rast, dëshiroj të shpreh mirënjohjen dhe falënderimin tim dhe të Komunës për grupet punuese, përfaqësuesit e shoqërisë civile, sektorin privat, lidhshimin e të gjitha partive politike si dhe të gjithë ata që kanë marrë pjesë në përgatitjen e këtij dokumenti të rëndësishëm. Një mirënjohje të veçantë për të gjitha mediat që krijuan hapësirë për paraqitjen e këtij dokumenti strategjik para qytetarëve. Komuna pret nga institucionet, donatorët, partnerët dhe miqtë e Komunës së Suharekës që të ndihmojnë në zbatimin e këtij dokumenti në mënyrë që bashkërisht të hapim perspektiva të reja për një zhvillim të qëndrueshëm.

Me punën tonë të përbashkët në implementim të këtij plani do të kontribuojmë që qytetarët tanë të jetojnë me dinjitet. Besoj thellësisht se së bashku mund t'i sigurojmë energjitë dhe burimet për të zbatuar këtë Plan për zhvillimin e komunës sonë.

Lista e Kontribuesve

Udhëheqësit e projektit

Emri e mbiemri	Pozita	Emri e mbiemri	Pozita
Bali Muharremaj	Kryetar i Komunës	Kurtesh Fondaj	Koordinator i projektit
Sanie Kuqi	Udhëheqëse e projektit	Destan Berisha	Ndihmës Koordinator i projektit

Drejtorët kontribues sektorial të planifikimit

Emri e mbiemri	Drejtoria	Emri e mbiemri	Drejtoria
Mihrije Suka	Nënkryetare e Komunës	Jehona L. Rrafshi	Drejtoria për Inspektion
Sanie Kuqi	Urbanizëm dhe Planifikim	Xhevshet Gashi	Bujqësi, Zhvillim Rural dhe Pylltari
Agim Bylykbashi	Buxhet, Ekonomi dhe Financa	Sale Bytyçi	Shëndetësi dhe Mirëqenie Sociale
Driton Maliqaj	Administrata e përgjithshme	Emrush Bytyçi	Shërbime Pronësoro-Juridike dhe Kadastër
Beqir Berisha	Kulturë, Rini, Sport dhe Mërgatë	Enver Shabani	Shërbime Publike, Mjedis dhe Emergjencë
Remzi Bytyqi	Drejtoria e Arsimit		Shëndetësi dhe Mirëqenie Sociale

Koordinatorët sektorial të planifikimit

Emri e mbiemri	Spektori	Emri e mbiemri	Spektori
Refki Gollopeni	Kulturë, Rini, Sport dhe Mërgatë	Isuf Hajdaraj	Shërbime Publike, Mjedis dhe Emergjencë
Sahadete Lumi Kuqi	Drejtoria e Arsimit	Shkelqim Salihu	Shërbime Pronësoro-Juridike dhe Kadastër
Nexhmije Loshi Durmishi	Urbanizëm dhe Planifikim	Shaqir Mala	Shëndetësi dhe Mirëqenie Sociale
Xhemajli Aliu	Bujqësi, Pylltari dhe Zhvillim Rural		

Lista e Grupit të kontribuesve komunal të përfshirë në planifikim

Emri e mbiemri	Drejtoria	Emri e mbiemri	Drejtoria
Arlinda Gashi	Buxhet, Ekonomi dhe Financa	Shaqir Kryeziu	Bujqësi, Pylltari dhe Zhvillim Rural
Kujtim Mazreku	Buxhet, Ekonomi dhe Financa	Shehide Bytyqi	Shëndetësi dhe Mirëqenie Sociale
Avdi Sylaj	Administrata e përgjithshme	Rreze Fetiu	Shëndetësi dhe Mirëqenie Sociale
Ramadan Kuqi	Administrata e përgjithshme	Kujtim Gashi	Shërbime Pronësoro-Juridike dhe Kadastër
Urim Fandaj	Kulturë, Rini, Sport dhe Mërgatë	Atdhe Buzhala	Shërbime Pronësoro-Juridike dhe Kadastër
Demir Zekolli	Kulturë, Rini, Sport dhe Mërgatë	Berat Kabashi	Shërbime Publike, Mjedis dhe Emergjencë
Agim Rraqi	Drejtoria e Arsimit	Enver Bytyqi	Shërbime Publike, Mjedis dhe Emergjencë
Ukë Thaqi	Drejtoria e Arsimit	Ahmet Emerllahu	Drejtoria e Arsimit

Këshilli i ekspertëve të planifikimit hapësinor

Emri e mbiemri	Spektori	Emri e mbiemri	Spektori
Muhamet Shala	Ekonomi	Shqiponja Berisha	Ekonomi
Mehmet Gashi	Ndërtimtari	Ruzhdi Kuqi	Ekologji
Izet Buzhala	Elektroteknikë	Refki Gega	Jurisprudencë
Florin Kryeziu	Afarist -Ndertimtari		

Lista e kontribuesve nga INSI

Emri e mbiemri	Spektori	Emri e mbiemri	Spektori
Ismajl Baftijari	Inxh. i dipl. i ndërtimtarisë/Planer	Lulëzim Kryeziu	Inxh. i dipl. i makinerisë
Valon Gërmizaj	Inxh. i dipl. i Arkitekturës	Astrit Neziri	Inxh. i dipl. i elektroteknikës
Sylejman Berisha	Ekspert mjedisor	Reshat Azizi	Ekspert i ekonomisë
Bexhet Basha	Ekspert i bujqësisë	Mentor Rexhepi	Ekspert i ekonomisë
Mevlan Bixhaku	Inxh. i dipl. i komunikacionit	Armend Sokoli	Inxh. i dipl. i Arkitekturës
Arben Hajrizi	Inxh. i dipl. i Hidroteknikës	Alban Frrokaj	Ekspert i bujqësisë

PËRMBAJTJA

FJALA E KRYETARIT.....	iv
Lista e Kontribuesve	v
Lista e akronimeve dhe shkurtesat	xi
Lista e tabelave	xiii
Lista e grafikëve	xvii
Lista e hartave	xvii
Lista e referencave	xix
1. HYRJE	1
1.1. Informata për Vendime dhe Miratime në Lidhje me PZHK-në	1
1.1.1. Vendimi i Kuvendit të Komunës për inicim të procedurës për hartimin e Planit Zhvillimor Komunal	1
1.1.2. Vendimi për pëlqim mjedisor për Raportin e Vlerësimit Strategjik Mjedisor (VSM) të PZHK-së	1
1.1.3. Vendimi i Kuvendit të Komunës për miratim dhe zbatimin e PZhK-së.....	1
1.1.4. Vendimi i miratimit të PZHK-së nga MIA	1
1.1.5. Pëlqime të tjera përkatëse nëse janë të nevojshme	1
1.2. Informata për Kornizën Strategjike të marrë parasysh gjatë Hartimit të PZHK-së	2
1.2.1. Strategjitë sektoriale afatshkurta, afatmesme dhe afatgjata në nivel lokal dhe qendror	2
1.2.2. Strategjitë prej PZhK-së dhe PZhU-së 2008-2018.....	3
1.2.3. Strategjitë rajonale ose strategjitë e komunave fqinje	3
1.3. Udhëzimet nga Plani Hapësinor i Kosovës dhe Harta Zonale e Kosovës	3
1.4. Informata për Procesin e Planifikimit.....	6
1.5. Raporti i Shqyrtimit Publik.....	9
1.5.1. Sfidat përkatëse	9
1.5.2. Mundësitë për zhvillim	9
1.5.3. Qëllimet dhe objektivat e planifikimit të zhvillimit	10
1.5.4. Zhvillimi ekonomik.....	10
1.5.5. Infrastruktura teknike	10
1.5.6. Transporti dhe transporti publik.....	11
1.5.7. Infrastruktura publike	12
1.5.8. Infrastruktura sociale.....	12
1.5.9. Mjedisi dhe sipërfaqet me rrezikshmëri.....	13

2. PROFILI KOMUNAL	14
2.1. Historia e zhvillimit	14
2.2. Gjendja ekzistuese e komunës	15
2.2.1. Pozita gjeografike e Komunës së Suharekës.....	15
2.2.2. Demografia	16
2.2.3. Veçoritë mjedisore.....	22
2.2.4. Ekonomia	28
2.2.5. Infrastruktura teknike	37
2.2.6. Infrastruktura e transportit dhe transporti	45
2.2.7. Infrastruktura publike dhe sociale	47
2.2.8. Mjedisi dhe sipërfaqet me rrezikshmëri.....	53
2.2.9. Sipërfaqet me rrezikshmëri	54
2.2.10. Asetet e trashëgimisë natyrore, kulturore dhe turistike	55
2.2.11. Banimi	59
2.2.12. Vendbanimet	63
2.2.13. Vendbanimet joformale.....	67
2.2.14. Shfrytëzimi aktual i tokës.....	68
2.2.15. Kapacitetet njerëzore dhe financiare të komunës	70
3. VLERËSIMI I GJENDJES	73
3.1. Konstatime gjeografike dhe mjedisore	73
3.2. Trendët dhe prognozat demografike	73
3.3. Ekonomia	74
3.3.1. Ekonomitë familjare, punësimi dhe papunësia	74
3.3.2. Ndërlidhja e veprimtarive me komunat dhe shtetet fqinje	76
3.3.3. Zonat ekonomike dhe ndikimi i tyre.....	77
3.3.4. Prodhimtaria bujqësore	77
3.4. Infrastruktura teknike	80
3.4.1. Ujësjellësi	80
3.4.2. Kanalizimi i ujërave të ndotura (zeza).....	85
3.4.3. Kanalizimi i ujërave të drenazimit (atmosferike).....	86
3.4.4. Energjetika	86
3.4.5. Telekomunikimi	89
3.4.6. Menaxhimi i mbeturinave.....	90
3.5. Infrastruktura e transportit dhe transporti publik	94
3.6. Infrastruktura publike dhe sociale	95

3.6.1. Institucionet arsimore.....	95
3.6.2. Institucionet shëndetësore.....	99
3.6.3. Institucionet e mirëqenies sociale	100
3.7. Infrastruktura sociale	101
3.7.1. Hapësirat kulturore.....	101
3.7.2. Hapësirat sportive.....	102
3.7.3. Varrezat.....	105
3.8. Trashëgimisë natyrore, kulturore dhe turistike	106
3.8.1. Peizazhet	111
3.9. Mjedi dhe sipërfaqet me rrezikshmëri	112
3.9.1. Ndotja e Ajrit.....	113
3.9.2. Ndotja e Ujit.....	113
3.9.3. Ndotja e Tokës	113
3.9.4. Erozionet	114
3.10. Vendbanimet	115
3.11. Banimi	118
3.11.1. Programet e veçanta të banimit	122
3.12. Vendbanimet joformale	123
3.13. Shfrytëzimi i tokës	124
3.14. Kapacitetet financiare të komunës	124
3.15. SWOT Analiza	126
4. KORNIZA E ZHVILLIMIT HAPËSINOR	133
4.1. Vizioni	134
4.1.1. Agrikultura	135
4.1.2. Turizmi	135
4.1.3. Energjia	136
4.1.4. Ndërmarrjet e vogla dhe të mesme.....	136
4.2. Qëllimet dhe Objektivat	137
4.2.1. Qëllimet e përgjithshme	137
4.2.2. Objektivat.....	138
4.2.3. Zhvillimi ekonomik.....	138
4.2.4. Infrastruktura teknike	139
4.2.5. Infrastruktura e Transportit dhe transporti.....	140
4.2.6. Infrastruktura publike	141

4.2.7. Infrastruktura sociale.....	141
4.2.8. Mjedi dhe sipërfaqet me rrezikshmëri.....	142
4.2.9. Asetet e trashëgimisë natyrore, kulturore dhe turistike.....	143
4.2.10. Vendbanimet	143
4.2.11. Banimi	144
4.2.12. Vendbanimet joformale.....	144
4.2.13. Shfrytëzimi i tokës.....	144
4.3. Koncepti i zhvillimit hapësinor	145
4.3.1. Mbrojtja e mjedisit, trashëgimisë natyrore dhe kulturore.....	145
4.3.2. Infrastruktura teknike	151
4.3.3. Infrastrukturën publike dhe sociale.....	153
4.3.4. Vendbanimet, banimi i planifikuar dhe trajtimi i vendbanimeve joformale	154
4.3.5. Shfrytëzimi i planifikuar i tokës.....	156
4.3.6. Nyjet.....	157
4.3.7. Plotësimi dhe dendësimi.....	160
4.3.8. Mbrojtja nën kontrollë	160
4.3.9. Mbrojtja	160
4.3.10. Zonat e rritjes.....	160
4.3.11. Koncepti i Zhvillimit Hapësinor - Skenarët e propozuar hapësinor	161
4.3.12. Skenari 1.....	162
4.3.13. Skenari 2.....	164
4.3.14. Skenari 3.....	167
5. PRIORITETET STRATEGJIKE DHE PLANI I VEPRIMIT	170
5.1. Prioritetet strategjike	171
5.1.1. Prioritetet strategjike për zhvillimin ekonomik	171
5.1.2. Prioritetet strategjike për përmirësimin e infrastrukturës teknike	171
5.1.3. Prioritetet strategjike për përmirësimin e infrastrukturës së transportit dhe transportit publik	171
5.1.4. Prioritetet strategjike për përmirësimin e infrastrukturës publike	171
5.1.5. Prioritetet strategjike për përmirësimin e infrastrukturës sociale	172
5.1.6. Prioritetet strategjike për vendbanime	172
5.1.7. Prioritetet strategjike për vendbanime joformale	172
5.1.8. Prioritetet strategjike për banim	172
5.1.9. Prioritetet strategjike për shfrytëzim të qëndrueshëm të tokës	172

5.2. Plani i veprimit.....	173
6. DISPOZITAT PËR ZBATIM DHE MONITORIM	188
6.1. Dispozitat për zbatim	188
6.1.1. Zbatimi i Planit Zhvillimor Komunal të Suharekës	188
6.1.2. Monitorimi i zbatimit	193
6.2. Vlerësimi i zbatimit të Planit Zhvillimor të Komunës	197
6.2.1. Kuptimi i vlerësimit	197
6.2.2. Autoritetet kompetente për Zbatim dhe Monitorimin e zbatimit të PZHK-së së Suharekës	197
6.3. Dispozitat përfundimtare	198
6.3.1. Hyrja në fuqi.....	198
6.3.2. Validiteti/ vlefshmëria	198
6.3.3. Vlerësimi	198
Shtojca 1. Informata për Vendime dhe Miratime në Lidhje me PZHK-në	199
Shtojca 1.1. Vendimi për Inicim të procedurës për Hartimin e PZHK-së	199
Shtojca 1.2. Vendimi për pëlqim mjedisor për Raportin e Vlerësimit Strategjik Mjedisor (VSM) të PZHK-së	201
Shtojca 1.3. Vendimi i Kuvendit të Komunës për miratim dhe zbatimin e PZHK-së	204
Shtojca 1.4. Vendimi i miratimit të PZHK-së nga MIA	205
Shtojca 2. Shtojca Hartografike (Lista e Hartave planifikuese)	206
1.00. Harta e Zhvillimit hapësinor të Planifikuar;.....	206
2.00. Harta e Shfrytëzimit të Planifikuar të Tokës;	206
3.01. Harta e Planit të Zhvillimit Ekonomik;	206
3.02. Harta e Planit të Infrastrukturës së Transportit;	206
3.03. Harta e Planit të Transportit Urban dhe Rural;	206
3.04. Harta e Planit të Energjisë Elektrike dhe Termike;.....	206
3.05. Harta e Planit të Ujësjellësit dhe Kanalizimit;	206
3.06. Harta e Planit të Sistemit të Ujitjes dhe të Drenazhimit;	206
3.07. Harta e Planit të Telekomunikacionit dhe Instalimeve të Ngjashme;.....	206
3.08. Harta e Planit të Hapësirave Publike dhe Sociale;	206
3.09. Harta e Planit të Hapësirave Sportive;	206
3.10. Harta e Planit të Hapësirave të Hapura Publike dhe të Gjellbra;.....	206
3.11. Harta e Planit të Menaxhimit të Varrezave;.....	206
3.12. Harta e Planit për Mbrojtjen e Trashëgimisë Natyrore dhe Kulturore;	206

3.13. Harta e Planit për Mbrojtjen nga Rreziqet Natyrore;	206
3.14. Harta e Planit për Menaxhimin e Mbeturinave dhe Riciklim;.....	206

Lista e akronimeve dhe shkurtesat

AKP	Agjencia Kosovare e Privatizimit
AKK	Asociacioni i Komunave të Kosovës
ASK	Agjencia e Statistikave të Kosovës
BB	Banka Botërore
BE	Bashkimi Evropian
BKK	Buxheti i Konsoliduar i Kosovës
BPV	Bruto Produkti i Vendit
DKRSM	Drejtoria për Kulturorë, Rini, Sport dhe Mergatë
DA	Drejtoria për Administratë
DKA	Drejtoria Komunale e Arsimit
DEBF	Drejtoria për Ekonomi, Buxhet dhe Financa
DSHMS	Drejtoria e Shëndetësisë dhe Mirëqenies Sociale
DUP	Drejtoria për Urbanizem dhe Planifikimin
DSHPME	Drejtoria e Shërbimeve Publike, Mjedis dhe Emergjencë
DBZHRP	Drejtoria e Bujqësisë, Zhvillimit Rural dhe Pylltari
FMN	Fondi Monetar Ndërkombëtar
GND	Të ardhurat nacionale në dispozicion
HZK	Harta Zonale Komunale
KAB	Kornizën Afatmesme Buxhetore
MEA	Ministria e Ekobomisë dhe Ambientit
MKRS	Ministria e Kulturës, Rinisë dhe Sportit
MZHE	Ministria e Zhvillimit Ekonomik
ML	Ministria e Linjes
NVM	Ndërmarrje të vogla dhe të mesme
OBSH	Organizata Botërore e Shëndetësisë
OJQ	Organizata joqeveritare
OSBE	Organizata për Siguri dhe Bashkëpunim në Evropë
PRrH	Plani Rregullues i Hollësishëm
PZHK	Plani Zhvillimor Komunal
PZHU	Plani Zhvillimor Urban
QRTK	Qendra Regjionale e Trashëgimisë Kulturore
RZHNJ	Raporti i Zhvillimit Njerëzor
ShFMU	Shkollë Fillore dhe e Mesme e Ultë
ShML	Shkollë e Mesme Lartë
Ssh	Stabiliment Shpërndarës
CDI	Community Development Initiatives
UNDP	Programi i Kombeve të Bashkuara për zhvillim
UNHCR	Komisioni i Lartë i Kombeve të Bashkuara për Refugjatë
VJF	Vendbanime Jo Formale

Lista e tabelave

Tabela 1. Gjatësia (km) e vijës kufitare me komunat fqinje.....	16
Tabela 2. Karakteristikat hapësinore të Komunës	16
Tabela 3. Krahasimi i karakteristikave demografike ne nivel nacional	17
Tabela 4 Karakteristikat demografike të Komunë (ASK, 2011)	17
Tabela 5. Krahasimi i ngritjes së Ekonomive Familjare sipas zonave rurale dhe urbane ne komunë të Suharekes	18
Tabela 6. Numri dhe përqindja e banorëve sipas grupmoshave.....	18
Tabela 7. Numri dhe përqindja e banorëve sipas komuniteteve	18
Tabela 8. Popullsia sipas përkatësisë së religjionit.....	18
Tabela 9. Numri dhe përqindja e ekonomive familjare dhe anëtarëve sipas zonave urbane dhe rurale ...	19
Tabela 10. Numri dhe përqindja e ekonomive familjare sipas numrit të anëtarëve	19
Tabela 11. Komunat me bilancin më të lartë negativ të migrimit	19
Tabela 12. Numri i banorëve sipas shteteve në të cilat emigruan	20
Tabela 13. Numri i emigrantëve sipas grupmoshave	20
Tabela 14. Numri i emigrantëve sipas viteve	20
Tabela 15. Numri i banorëve sipas arsyeve të emigrimit	20
Tabela 16. Numri i banorëve të kthyer sipas shteteve në të cilat imigruan	20
Tabela 17 Komunat me bilancin më të lartë pozitiv të migrimit.....	21
Tabela 18. Arsyet e imigrimit në Komunë	21
Tabela 19 Imigrimi në Komunë sipas viteve <1980 - 1995.....	21
Tabela 20 Imigrimi në Komunë sipas viteve 1995 - 2011.....	21
Tabela 21 Vlerat mesatare klimatike.....	26
Tabela 22 Popullsia e moshës 15 vjeç e mbi sipas statusit të aktivitetit aktual, gjinisë dhe komunës 2011	29
Tabela 23 Numri dhe përqindja e të punësuarve sipas gjinisë	29
Tabela 24 Të punësuarit që udhëtojnë shtëpi-punë dhe anasjelltas sipas vendit të punës, gjinisë dhe komunës	29
Tabela 25 Popullsia sipas burimit kryesor të jetesës, gjinisë dhe komunës.....	30
Tabela 26 Punësimi sipas profesionit kryesor dhe gjinisë.....	30
Tabela 27 Numri i ndërmarrjeve të regjistruara sipas sektorëve ekonomik, 2016-2019	31
Tabela 28. Sipërfaqja e vreshtave sipas destinimit të variateteve.....	34
Tabela 29 Prodhimtaria vjetore Drithërave, Foragjereve, Perimeve, Pemëve në tonelata për vitin 2019	34
Tabela 30 Fondi blegtoral për vitin 2019	34
Tabela 31 Prodhimtaria blegtorale për vitin 2019	35
Tabela 32 Kapacitet ekzistuese të rrjetit të ujësjellësit.....	38
Tabela 33 Gjatësia e rrjeti primar i ujësjellësit sipas diametrit.....	38
Tabela 34 Numri i konsumatorëve dhe konsumi mujor i klientëve të Hidroregjioni Jugor"	38
Tabela 35 Qasja në rrjetin e ujësjellësit	39
Tabela 36 Numri i klientëve të KEDS-it sipas konsumatorëve	40
Tabela 37 Transformatorët 110/35/10 kV dhe linjat 110 kV dhe 10 kV	41
Tabela 38 Lista e projekteve për realizim nga KEDSI-i në periudhën kohore 2016-20 në Suharekë	42
Tabela 39 Lista e projekteve për realizim nga KOSTT-i në periudhën kohore 2017-26 në Suharekë	42
Tabela 40 Menaxhimi me mbeturina, rrjeti i shërbimit, 2019	44
Tabela 41 Menaxhimi me mbeturina, numri i klientëve sipas kategorive të klientëve, 2019	45
Tabela 42 Menaxhimi me mbeturina (t/vit), gjenerimi sipas kategorive të klientëve, 2019.....	45
Tabela 43 Shtrirja e rrugëve (km) në territorin e Komunës	45
Tabela 44 Vijat e transportit publik komunal.....	46
Tabela 45 Ndërtesat publike	47

Tabela 46 Institucionet administrative dhe të sigurisë publike sipas vendbanimeve, 2019.....	48
Tabela 47 Veçoritë e institucioneve të arsimit parafillor, fillor dhe të mesëm të ultë (2019).....	48
Tabela 48 Veçoritë e institucioneve të arsimit të mesëm të lartë (2019).....	49
Tabela 49 Veçoritë e institucioneve të shëndetësisë.....	49
Tabela 50 Institucionet e mirëqenies sociale dhe komunitetit.....	50
Tabela 51 Kategoritë e personat në nevojë për asistencë sociale (burimi i të dhënës DSHMS)	50
Tabela 52 Kategoritë e personave të mbrojtur (burimi i të dhënës DSHMS)	50
Tabela 53 Veçoritë e hapësirave kulturore	51
Tabela 54 Kategorizimi i hapësirave sportive.....	51
Tabela 55 Veçoritë e hapësirave sportive	51
Tabela 56 Veçoritë e institucioneve fetare	51
Tabela 57 Lloji kryesor i energjisë së përdorur për ngrohje të njësive të banimit.....	53
Tabela 58 Asetet e trashëgimisë natyrore nën mbrojtje	56
Tabela 59 Asetet e trashëgimisë arkitektuale nën mbrojtje.....	58
Tabela 60 Asetet e trashëgimisë arkitektuale nën mbrojtje.....	58
Tabela 61 Banesat sipas llojit, statusit të shfrytëzimit dhe tipit të vendbanimit nëpër Komuna / Urbane.....	59
Tabela 62 Banesat sipas numrit të dhomave	60
Tabela 63 Ndërtesat me të paktën një banesë të zakonshme të shfrytëzuar sipas llojit, dhe numrit të kateve	60
Tabela 64 Ndërtesat e banimit sipas llojit.....	60
Tabela 65 Numri i njësive të banimit sipas sipërfaqes (m ²) për banor	60
Tabela 66 Banesat sipas llojit, statusit të shfrytëzimit në zonë rurale dhe rurale	60
Tabela 67 Numri i njësive të banimit sipas numrit të dhomave të shfrytëzuar për qëllime afariste.....	60
Tabela 68 Numri i njësive të banimit sipas sipërfaqes (m ²)	61
Tabela 69 Gjendja faktike – analiza në formë tabelare.....	61
Tabela 70 Familjet momentalisht të ndihmuara me banim social.....	62
Tabela 71 Numri i familjeve kërkues të banimit social sipas kategorive	62
Tabela 72 Komunat sipas numrit të banorëve	63
Tabela 73 Numri i vendbanimeve karakteristikave të shtirjes.....	64
Tabela 74 Veçoritë hapësinore të vendbanimeve (2019)	65
Tabela 75 Numri dhe përqindja e vendbanimeve sipas klasifikimit të vendbanimeve.....	66
Tabela 76 Veçoritë e qendrës kryesore urbane dhe 7 nënqendrave sekondare rurale	67
Tabela 77 Veçoritë e vendbanimeve joformale	68
Tabela 78 Sipërfaqet (ha) e shfrytëzimeve të destinuara aktuale të tokës përmes dokumenteve të planikimit hapësinor.....	68
Tabela 79 Sipërfaqja dhe përqindja e sipërfaqeve të ndërtuara sipas shfrytëzimit aktual	69
Tabela 80 Sipërfaqja (ha) e tokave sipas pronësisë	69
Tabela 81 Numri i punonjësve të Komunës gjatë katër viteve të fundit.....	70
Tabela 82 Numri i punonjësve të Komunës sipas Korniza Kombëtare të Kualifikimeve.....	70
Tabela 83. Pasqyra e kualifikimeve të edukimit formal e shërbyesve civil në administratë sipas drejtorive, 2019.....	71
Tabela 84 Numri i punonjësve të Komunës sipas përvojës së punës.....	71
Tabela 85 Të hyrat financiare (€) sipas kategorive për vitin 2019	72
Tabela 86 Të hyrat vetanake të Komunës (€) sipas kategorive të pagesave	72
Tabela 87 Pasqyra e investimeve kapitale (€) për vitin 2019 sipas sektorëve	72
Tabela 88 Prognoza e numrit të banorëve rezident për vitin 2028	73
Tabela 89 Projektioni i numrit të banorëve rezident për vitin për tetë vitet e ardhme	73
Tabela 90 Projektioni i numrit të banorëve rezident dhe jo-rezident për vitin për tetë vitet e ardhme ...	74
Tabela 91 Numri punëkërkuesve sipas arsimimit	74
Tabela 92 Numri punëkërkuesve sipas përkatësisë etnike	75

Tabela 93 Numri i punë kërkuessve sipas grup moshës	75
Tabela 94 Sipërfaqet me resurseve natyrore	76
Tabela 95 Trendët e prodhimtarisë bujqësore.....	77
Tabela 96 Projektionet e prodhimtarisë bujqësore për 8 vitet e ardhme [t/Ha]	77
Tabela 97 Prognozat e prodhimtarisë bujqësore për 8 vitet e ardhme (2019-2027)	78
Tabela 98 Trendët e prodhimtarisë blegtorale	78
Tabela 99 Projektionet e prodhimtarisë blegtorale për 8 vitet e ardhme	78
Tabela 100 Prognozat e prodhimtarisë blegtorale për 8 vitet e ardhme (2019-2027)	78
Tabela 101 Infrastruktura e rrjetit të ujësjellësit, kapacitetet e burimeve, 2019	80
Tabela 102 Infrastruktura e rrjetit të ujësjellësit, kapacitetet eksploatuese max, 2019	80
Tabela 103 Infrastruktura e rrjetit të ujësjellësit, kapacitetet furnizuese, 2019	81
Tabela 104 Infrastruktura e rrjetit të ujësjellësit, kapacitetet konservuese- rezervuarët, 2019	81
Tabela 105 Infrastruktura e rrjetit të ujësjellësit, numri i klientëve dhe shpenzimet sipas klientëve (m ³ /dite), 2019	82
Tabela 106 Nevojat e rritjes së kapaciteteve të konservimit të ujit – rezervuarëve (m ³).....	82
Tabela 107 Nevojat e rritjes së kapaciteteve të furnizimit (l/s)	82
Tabela 108 12-Vendbanimet me urgjencë të lartë për rritjen e kapaciteteve të kapaciteteve të konservimit të ujit – rezervuarëve	83
Tabela 109 12-Vendbanimet me urgjencë të lartë për rritjen e kapaciteteve të konservimit të ujit – rezervuarëve.....	83
Tabela 110 -12 Vendbanimet me urgjencë të lartë për rritjen e kapaciteteve të furnizimit l/s	84
Tabela 111 -12 Vendbanimet me urgjencë të mesme për rritjen e kapaciteteve të furnizimit l/s.....	84
Tabela 112 -14 Vendbanimet me urgjencë të ultë për rritjen e kapaciteteve të furnizimit l/s	84
Tabela 113 14 -Vendbanimet që kane nevojë për riparim të rrjeteve të kanalizimeve (2019)	85
Tabela 114 14 Vendbanimet që kane nevojë për rrjet të ri kanalizimit.....	85
Tabela 115 Lista e vendbanimeve sipas numrit të banoreve, fuqisë së instaluar dhe asaj të nevojshme	88
Tabela 116 Menaxhimi me mbeturina, deponite- shtrirja hapësinore e deponive, 2019	90
Tabela 117 Menaxhimi me mbeturina, rrjeti i shërbimit, 2019	90
Tabela 118 Menaxhimi me mbeturina, numri i klientëve sipas kategorive të klientëve, 2019	91
Tabela 119 Menaxhimi me mbeturina, gjenerimi sipas kategorive të klientëve, 2019	92
Tabela 120 Menaxhimi me mbeturina, gjenerimi sipas kategorive të klientëve, 2019	93
Tabela 121 Menaxhimi me mbeturina, njesite shërbyese sipas vendbanimeve, 2018	93
Tabela 122 Inventari i ndërtimeve dhe hapësirave ekzistuese për institucione parashkollore.....	96
Tabela 123 Inventari i ndërtimeve dhe hapësirave ekzistuese për institucione të arsimit fillor dhe të mesëm të ultë	96
Tabela 124 Inventari i ndërtimeve dhe hapësirave ekzistuese për institucione të arsimit të mesëm të lartë	98
Tabela 125 Vlerësimi i nevojave hapësinore për parcela kadastrale për çerdhe të fëmijëve bazuar në kërkesën e NTPH prej 0.3 m ² /banorë	98
Tabela 126 Vlerësimi i nevojave hapësinore për parcela kadastrale për kopshte të fëmijëve bazuar në kërkesën e NTPH prej 1.0 m ² /banorë	98
Tabela 127 Vlerësimi i nevojave hapësinore për parcela kadastrale për ndërtësat e shkollave fillore dhe të mesme të ulëta bazuar në kërkesën e NTPH prej 1.6m ² /banorë	98
Tabela 128 Vlerësimi i nevojave hapësinore për parcela kadastrale për ndërtësat e shkollave të mesme të larta bazuar në kërkesën e NTPH prej 1.0 m ² /banorë	99
Tabela 129 Vlerësimi i nevojave hapësinore për parcela kadastrale për inventari i ndërtimeve dhe hapësirave ekzistuese ofrimin e shërbimeve shëndetësore	99
Tabela 130 Vlerësimi i nevojave hapësinore për parcela kadastrale për institucionet e shërbimeve shëndetësore bazuar në kërkesën e NTPH prej 0.2m ² /banorë.....	100
Tabela 131 Numri i familjeve që janë mbështetur në ndihma sociale gjatë periudhës 2012 – 2018.....	100

Tabela 132 Numri i anëtarëve të familjeve që janë mbështetur në ndihma sociale gjatë periudhës 2012 - 2018.....	100
Tabela 133 Inventari i institucioneve kulturore (shtëpi të kulturës, qendra rinore, biblioteke, teatro, kinema, muzete, galeri e arteve, ekspozitura) regjistri sipas vendbanimeve, 2018	101
Tabela 134 Vlerësimi i nevojave hapësinore për shtëpi kulture bazuar në kërkesën e NTPH prej 0.20m ² /banorë	101
Tabela 135 Vlerësimi i nevojave hapësinore për shtëpi kulture bazuar në kërkesën e NTPH prej 0.25m ² /banorë	101
Tabela 136 Inventari i institucioneve sportive profesionale (te mbyllura dhe të hapura), regjistri sipas vendbanimeve, 2019.....	102
Tabela 137 Inventari i institucioneve sportive profesionale (të hapura), regjistri sipas vendbanimeve, 2019.....	103
Tabela 138 Vlerësimi i nevojave hapësinore për sipërfaqe të parcelave kadastrale për infrastrukturës të institucioneve sportive dhe fushave rekreative bazuar në kërkesën e NTPH Mjedisi dhe sipërfaqet me rrezikshmëri.....	104
Tabela 139 Vlerësimi i nevojave hapësinore për sipërfaqe të parcelave kadastrale për varreza bazuar në NTPH.....	105
Tabela 140 Lokalitet arkeologjike.....	106
Tabela 141 Lokacionet e trashëgimisë arkitekturale	108
Tabela 142 Trendët dhe prognozatat të numrit të banorëve sipas vendbanimeve për 8 vitet e ardhme....	115
Tabela 143 Projektionet e numrit të banorëve rezidentë dhe jo-rezidentë sipas vendbanimeve për 8 vitet e ardhme	116
Tabela 144 Projektionet e numrit të banorëve rezidentë sipas vendbanimeve për 8 vitet e ardhme.....	117
Tabela 145 Numri i ndërtimeve pa leje ndërtimore sipas vendbanimeve	118
Tabela 146 Trendi i zhvillimit të lartë numrit njësigje të banimit sipas vendbanimit për periudhën 2011 – 2018.....	119
Tabela 147 Trendi i zhvillimit të mesëm të numrit njësigje të banimit sipas vendbanimit për periudhën 2011 – 2018.....	120
Tabela 148 Trendi i zhvillimit ultë të numrit njësigje të banimit sipas vendbanimit për periudhën 2011 – 2018.....	120
Tabela 149 Projektionet vjetore për shtimin e njësigje të banimit sipas vendbanimeve për tetë vitet e ardhme	121
Tabela 150 Vendbanimet me më së shumti sipërfaqe (ha) të tokës në pronësi komunale	124
Tabela 151 Trendët e të hyrave vetanake për periudhën 4-vjeçare. 2016 -2019.....	124
Tabela 152 Projektionet e të hyrave e shpenzimeve vjetore (€) për periudhën 4-vjeçare 2020 – 2023 ..	125
Tabela 153 Projektionet e shpenzimeve vjetore (€) për periudhën 4-vjeçare. 2024 – 2027	125
Tabela 154 Prognoza e të hyrave vetanake (€) për periudhën 8-vjeçare, 2020- 2027	125
Tabela 155 SWOT Analiza e pozitës gjeografike	126
Tabela 156 SWOT analiza e zhvillimit ekonomik.....	126
Tabela 157 SWOT Analiza e zhvillimit të bujqësisë	126
Tabela 158 SWOT analiza e rrjetit të ujësjellësit.....	127
Tabela 159 SWOT analiza e rrjetit të ujësjellësit.....	127
Tabela 160 SWOT analiza e rrjetit të drenazhimit.....	128
Tabela 161 SWOT analiza e infrastrukturës së grumbullimit dhe menaxhimit të mbeturinave	128
Tabela 162 SWOT analiza e infrastrukturës së transportit dhe transportit	128
Tabela 163 SWOT analiza e shërbimeve arsimore	129
Tabela 164 SWOT Analiza e zhvillimit të sektorit të kulturës, rinis dhe sportit	129
Tabela 165 SWOT Analiza e zhvillimit të sektorit të trashëgimisë kulturore	130
Tabela 166 SWOT analiza e vendbanimeve.....	131
Tabela 167 SWOT analiza e banimit	131

Tabela 168 SWOT analiza e shfrytëzimit të tokës	131
Tabela 169 Vendbanimet e ndërmjetme të gravitimit për qendrën e rendit të mesëm urban – Suhareka	157
Tabela 170 Vendbanimet ndërmjetme të gravitimit për qendrën e rendit të ulët në veri – Duhël	158
Tabela 171 Vendbanimet ndërmjetme të gravitimit për qendrën e rendit të ulët në lindje – Mushtisht	158
Tabela 172 Vendbanimet ndërmjetme të gravitimit për qendrën e rendit të ulët në perëndim – Studençan	159

Lista e grafikëve

Grafika 1. Krahasoni i Numrit të Ekonomive Familjare për Zonen Urbane dhe Rurale	17
Grafika 2. Përqindja e banorëve sipas zonave urbane dhe rurale	17
Grafika 3. Përqindja e banorëve sipas zonave urbane dhe rurale	18
Grafika 4. Numri mesatar i anëtarëve për ekonomi familjare sipas zonave urbane dhe rurale	19

Lista e hartave

Harta 1. Plani Hapësinor i Kosovës, Strategjia për Zhvillim Hapësinor, 2010 – 2020+	4
Harta 2. Urat e Kosovës – Hapësira e verdhë, Plani Hapësinor i Kosovës, Strategjia për Zhvillim Hapësinor, 2010–2020+	4
Harta 3. Pozita gjeografike e komunës së Suharekës	15
Harta 4 Përbërja pedologjike	22
Harta 5 Formacionet gjeologjike	23
Harta 6 Shtrirja hidrogeologjike	24
Harta 7 Hipsometria e terrenit dhe lartësitë mbidetare	25
Harta 8 Pjerrtësitë e shpateve	26
Harta 9 Ekspozicioni i terrenit	27
Harta 10 Zonat e biodiversiteti	28
Harta 11 Shtrirja e resurseve minerale dhe natyrore	33
Harta 12 Shtrirja e tokave bujqësore sipas klasave të përshtatshmërisë i - VIII	35
Harta 13 Lokacionet me potenciale turistike	36
Harta 14 Vendbanimet që kanë dhe që nuk kanë rrjet (sistem) të ujësjellësit	38
Harta 15 Vendbanimet që kanë dhe që nuk kanë rrjet (sistem) të kanalizimit	39
Harta 16 Shtrirja e rrjetit të energjisë elektrike	41
Harta 17 Infrastruktura e telekomunikimit në Komunën e Suharekës	43
Harta 18 Zonat me shërbim të largimit të mbeturinave	44
Harta 19 Rrjeti rrugor	45
Harta 20 Vijat e qarkullimit të transportit publik	46
Harta 21 Lokacionet e varrezave	52
Harta 22 Ndjeshmëria mjedisore e tokës	54
Harta 23 Sipërfaqet ujore dhe vërshimet	55
Harta 24 Lokacionet e erozioneve	55
Harta 25 Lokacionet e trashëgimisë kulturore	59
Harta 26 Shtrirja e vendbanimeve	64
Harta 27 Vendbanimet sipas numrit të banorëve	66
Harta 28 Struktura e vendbanimeve	67
Harta 29 Struktura e vendbanimeve joformale	68
Harta 30 Harta e shfrytëzimit të tokës	69
Harta 31 Zhvillimi hapësinor sipas skenarit 1	163
Harta 32 Zhvillimi hapësinor sipas skenarit 2	166
Harta 33 Zhvillimi hapësinor sipas skenarit 3	169

Lista e fotografive

Figura 1 Shtrirja e linjave transmetuese energjetike 110kV në Suharekë	40
Figura 2. Gjetje arkeologjike në Reshtan.....	57
Figura 3 Pamje nga Parku Nacional	111
Figura 4 Zbërthimi i Kornizës së Zhvillimit Hapësinor	133
Figura 5 Zbërthimi i Objektivave sipas rregullit SMART	138

Lista e referencave

- Agjencia e Statistikave të Kosovës, *Vjetari Statistikor i Republikës së Kosovës 2018*, Prishtinë, 2018;
- Agjencia e Statistikave të Kosovës, *Vjetari Statistikor i Republikës së Kosovës 2014*, Prishtinë, 2014;
- Agjencia e Statistikave të Kosovës, *Repertori statistikor mbi ndërmarrjet ekonomike në Kosovë TM1-2018*, Prishtinë, 2018;
- Agjencia e Statistikave të Kosovës, *Parashikimi i Popullsisë së Kosovës 2017-2061*, Prishtinë, 2017;
- Agjencia e Statistikave të Kosovës, *Popullsia sipas gjinisë etnicitetit dhe vendbanimit 2011*, Prishtinë, 2013;
- Agjencia e Statistikave të Kosovës, *Banesat dhe ndërtesat sipas komunave 2013*, Prishtinë, 2013;
- Agjencia e Statistikave të Kosovës, *Të dhënat e bujqësisë sipas komunave 2013*, Prishtinë, 2013;
- Agjencia e Statistikave të Kosovës, *Të dhënat e tregut të punës sipas komunave 2013*, Prishtinë, 2013;
- Agjencia e Statistikave të Kosovës, *Të dhënat kryesore demografike sipas komunave 2013*, Prishtinë, 2013;
- Agjencia e Statistikave të Kosovës, *Të dhënat socio ekonomike sipas komunave 2013*, Prishtinë, 2013;
- Plani Zhvillimor Komunal 2008-2018;
- Plani Zhvillimor Urban 2008-2018;
- PRrU: Lagjja Pojata, Lagjja Slloxha, Lagjja Shiroka, Lagjja Rosula, Zona Qendra, Lagjja Kodra, Lagjja Grapi, ZI Shirokë, AZI Samadraxhë,
- Planet Rregulluese: Lagjja Fidanishte, Lagjja Shiroka I, Lagjja Hisari, Lagjja Rr. Xhavit Sylja;

1. HYRJE

1.1. Informata për Vendime dhe Miratime në Lidhje me PZHK-në

Dokumente për vendime dhe pëlqime të PZHK-së jepen në shtojcën 1.

1.1.1. Vendimi i Kuvendit të Komunës për inicim të procedurës për hartimin e Planit Zhvillimor Komunal

Në përputhje me Nenin 10, paragrafin 2.1 të Ligjit Nr. 04/L-174 Për Planifikimin Hapësinor në datën 31.01.2017 Kuvendi i Komunës ka marrë vendim 01Nr.016-2042 për inicim të procedurës për hartimin e Planit Zhvillimor Komunal. (Shtojca 1.1)

1.1.2. Vendimi për pëlqim mjedisor për Raportin e Vlerësimit Strategjik Mjedisor (VSM) të PZHK-së

Në përputhje me Nenin 9, paragrafin 2.3.1. të Ligjit Nr. 04/L-174 Për Planifikimin Hapësinor në datën 19.10.2018 ka marrë vendimin Nr.: 18/5764/1 -ZSP/120/18 për miratimin e Planit Zhvillimor Komunal për Komunën e Suharekës. (Shtojca 1.3)

1.1.3. Vendimi i Kuvendit të Komunës për miratim dhe zbatimin e PZhK-së

Në përputhje me Nenin 10, paragrafin 2.2 të Ligjit Nr. 04/L-174 Për Planifikimin Hapësinor në datën xx/xx/xxxx, Kuvendi i Komunës ka marrë vendimin nr. XXXXXXXX për miratimin dhe zbatimin e Planit Zhvillimor Komunal për Komunën e Suharekës. (Shtojca 1.2)

1.1.4. Vendimi i miratimit të PZHK-së nga MIA

Në përputhje me Nenin 9, paragrafin 2.3.1. të Ligjit Nr. 04/L-174 Për Planifikimin Hapësinor në datën xx/xx/xxxx ka marrë vendimin nr. XXXXXXXX për miratimin e Planit Zhvillimor Komunal për Komunën e Suharekës. (Shtojca 1.4)

1.1.5. Pëlqime të tjera përkatëse nëse janë të nevojshme

1.2. Informata për Kornizën Strategjike të marrë parasysh gjatë Hartimit të PZHK-së

1.2.1. Strategjitë sektoriale afatshkurta, afatmesme dhe afatgjata në nivel lokal dhe qendror

Gjatë përgatitjes së kornizës strategjike, Komuna është mbështetur në dokumentet vijuese strategjike të nivelit qendror:

- Ministria e Bujqësisë, Pylltarisë dhe Zhvillimit Rural, Raporti i Gjellbër, Prishtinë, 2015;
- Ministria e Kulturës Rinisë dhe Sportit, Lista e Trashëgimisë Kulturore për Mbrojtje të Përkohshme 2016, Prishtinë, 2016;
- Ministria e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor, Plani Hapësinor i Kosovës – Strategjia e Zhvillimit Hapësinor 2010-2020+, Prishtinë, Qershor, 2010;
- Ministria e Arsimit, Shkencës dhe Teknologjisë, Strategjia e Sigurimit të Cilësisë për Arsimin Para universitar në Kosovë 2016-2020, Prishtinë, 2013;
- Qeveria e Republikës së Kosovës - Strategjia Kombëtare për Zhvillim 2016-2021 (SKZh), Prishtinë, Janar, 2016;
- Ministria e Bujqësisë Pylltarisë dhe Zhvillimit Rural - Strategjia e Shërbimeve Këshilluese për Bujqësi dhe Zhvillim Rural, Prishtinë, Strategjia për Konsolidimin e Tokës 2010 – 2020, Prishtinë 2010, Strategjia për Zhvillimin e Pylltarisë 2010 – 2020, Prishtinë 2009;
- Ministria e Ekonomisë, Strategjia e Energjisë e Republikës së Kosovës 2017 – 2016, Prishtinë mars 2017, Strategjia e Ngrohjes e Republikës së Kosovës 2011 – 2018, Prishtinë Gusht 2011;
- Ministria e Financave, Strategjia për Zhvillimin e Partneriteteve Publike - Private për Republikën e Kosovës, Prishtinë 2014;
- Ministria e Infrastrukturës, Strategjia Sektoriale dhe Transportit Multimodal 2015-2025 dhe Plani i Veprimit 5 vjeçar, Prishtinë Gusht 2015;
- Ministria e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor, Strategjia Kornizë për Ndryshimet Klimatike për Kosovën, Plani Hapësinor i Kosovës, Strategjia për Zhvillim Hapësinor, 2010 – 2020+, Prishtinë Qershor 2010;
- Ministria e Kulturës, Rinisë dhe Sportit, Strategjia Kombëtare për Trashëgiminë Kulturore 2016-2026, Prishtinë 2016;
- Ministria e Arsimit Shkencës dhe Teknologjisë, Plani Strategjik i Arsimit në Kosovë 2017-2021, Prishtinë Korrik 2016, Strategjia e Sigurimit të Cilësisë për Arsimin Para universitar në Kosovë, Prishtinë 2016;
- Ministria e Diasporës, Strategjia për Diasporën dhe Mërgatën 2013-2018, Prishtinë korrik 2013
- Ministria e Shëndetësisë, Strategjia Sektoriale e Shëndetësisë, Prishtinë Nëntor 2016;
- Ministria e Mirëqenies Sociale, Strategjia Kombëtare për Punësim dhe Aftësi, Prishtinë 2014.

Gjatë përgatitjes së kornizës strategjike, Komuna është mbështetur në dokumentet vijuese strategjike të nivelit lokal:

- Ministria e Diasporës, Strategjia për Diasporën dhe Mërgatën 2013-2018, Prishtinë korrik 2013
- Ministria e Shëndetësisë, Strategjia Sektoriale e Shëndetësisë, Prishtinë Nëntor 2016.
- Ministria e Mirëqenies Sociale, Strategjia Kombëtare për Punësim dhe Aftësi, Prishtinë 2014.

1.2.2. Strategjitë prej PZhK-së dhe PZhU-së 2008-2018

1. Strategjitë afatshkurta:

- Krijimi e një qendre aftësimi - shkollë e mesme për bujqësi, me hapësira për hulumtim.
- Krijimi i një bordi lokal të turizmit
- Ndërtimi i agjencisë lokale për hulumtim dhe menaxhim të lokacioneve për biznese.

2. Strategjitë afatmesme:

- Sigurimi i hapësirave shkollore në të gjitha vendbanimet në bazë të funksionit dhe hierarkisë së tyre;
- Kufizimi i zgjerimit të vendbanimeve dhe bërja e Suharekës dhe vendbanimeve tjera hapësira tërheqëse për të jetuar;
- Mbrojtja e llojllojshmërisë së peizazheve natyrore;
- Rikonstruktimi i sistemit të burimeve të ujit të Suharekës dhe vendbanimeve tjera;
- Përmirësimi dhe ndërtimi i sistemit të ri të ndarë të kanalizimit fekal dhe atij atmosferik;

3. Strategjitë afatgjata:

- Mbrojtja e tokës bujqësore;
- Rritja dhe riaktivizimi i tokave ekzistuese të bujqësisë;
- Ndërtimi i një sistemi të integruar të furnizimit me ujë për tërë Komunën.

1.2.3. Strategjitë rajonale ose strategjitë e komunave fqinje

Gjatë përgatitjes së Planit Zhvillimor Komunal, Komuna ka analizuar dhe ka marrë parasysh strategjitë si dhe investimet kapitale të nivelit qendror dhe të Komunave fqinje, duke përfshirë strategjitë sektoriale dhe dokumentet strategjike të zhvillimit hapësinor.

1.3. Udhëzimet nga Planit Hapësinor i Kosovës dhe Harta Zonale e Kosovës

- Përgjegjësitë dhe kërkesat që burojnë nga konteksti i gjerë i planifikimit

Planit Hapësinor i Kosovës, Strategjia për Zhvillim Hapësinor, 2010 – 2020+ është dokument i planifikimit hapësinor, i përgatitur nga niveli i qeverisjes qendrore për të siguruar zhvillim të baraspeshuar dhe të qëndrueshëm për regjionet dhe komunat e Republikës së Kosovës. Të gjitha komunat janë të detyruara t'i përmbahen zhvillimeve të planifikuara në Planit Hapësinor i Kosovës, Strategjia për Zhvillim Hapësinor, 2010 – 2020+, i cili mbështetet në vizionin vijues për të ardhmen:

“Kosova vend sovran i integruar në Bashkësinë Evropiane me zhvillim të qëndrueshëm socio-ekonomik, infrastrukturë dhe teknologji moderne, me mundësi arsimimi për të gjithë, fuqi punëtore të kualifikuar, një vend që ka respekt për mjedisin, trashëgimin natyrore dhe kulturore për tërë territorin e vet dhe vendet fqinje, me një shoqëri të hapur që e promovon llojllojshmërinë dhe shkëmbimin e ideve, duke respektuar të drejtat e të gjithëve”.¹

Pjesa qendrore e Planit Hapësinor të Kosovës është Strategjia Zhvillimore Hapësinore, që bazohet në:

- Zhvillimi i rrjetit të fuqishëm urban për zhvillim ekonomik;
- Zhvillimi dhe ruajtja e burimeve natyrore dhe
- Zhvillimi i lidhjeve strategjike.

Strategjia për zhvillim hapësinor e Planit Hapësinor të Kosovës përcakton veçoritë karakteristike dhe zhvillimet e planifikuara të regjioneve kryesore në Kosovë.

¹ MMPH, Planit Hapësinor i Kosovës, Strategjia për Zhvillim Hapësinor, 2010 – 2020+, Prishtinë, 2010

Harta 1. Plani Hapësinor i Kosovës, Strategjia për Zhvillim Hapësinor, 2010 – 2020+

Plani Hapësinor si dokumenti kryesor planifikimit në nivelin qendror ka përcaktuar strategjinë e zhvillimit hapësinor deri në 2020+. Në Planin e ri Hapësinor, struktura hapësimore e territorit të Kosovës shkoqitet në zona të cilat zhvillimin e vet e bazojnë në veçanti të përbashkëta gjeografike, ekonomike dhe sociale. Zonat e propozuara janë:

Porti i Kosovës - zona e kaltër / administrative, arsimore, shërbyese tregtare, agroindustriale dhe turistike

- Prishtina kryeqendër, qendër administrative dhe universitare;
- Zonë energjetike (prodhimit të energjisë);
- Port kryesor i transportit në dhe prej Kosovës dhe port për veprimtari tregtare dhe shërbyese.

Thesari i Kosovës - zona e gjelbër - industriale, shërbyese tregtare, agroindustriale

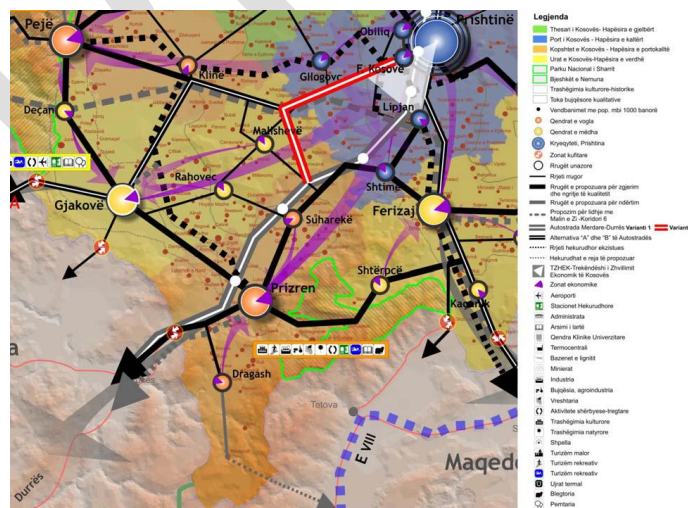
- Mitrovica, qendër me rolin udhëheqës në industrinë e rëndë përpunuese të mineraleve,
- Zhvillim të agrobiznesit, tregtisë e industrisë shërbyese.

Urat e Kosovës - zonat e verdha / shërbyese tregtare, agroindustriale e turistike

- Ferizaj, Gjiçani, Gjakova, qendra apo ura lidhjeje dhe bashkëpunimi me shtetet fqinje dhe më gjerë (Maqedoninë, SMZ, Shqipërinë, ..)

Zhvillim të artizanateve, industrisë shërbyese dhe asaj tregtare, industrisë përpunuese të mineraleve, agroindustriale dhe turistike.

Harta 2. Urat e Kosovës – Hapësira e verdhë, Plani Hapësinor i Kosovës, Strategjia për Zhvillim Hapësinor, 2010–2020+

Kopshtet e Kosovës - zonat e portokallta / kulturore-turistike, agroindustriale dhe shërbyese tregtare.

- Prizreni, Peja, qendra me vlera të trashëgimisë natyrore dhe kulturore, atraktive për turizëm rekreativ dhe atij kulturor.

Zhvillim të tregtisë, agrobiznesit, industrisë shërbyese, industrisë përpunuese, artizanateve.

Në hapësirën e portokalltë përfshihen katër komuna: Prizreni, Suhareka, Dragashi dhe Mamusha si qendër regjionale, hapësirë me rreth 360,000 banorë, ku 65% e popullatës jetojnë në zonat rurale. Komuna e Prizrenit ka rreth 180.000 banorë, me shkallën më të lartë të popullsisë urbane rreth 52%, ndërsa tri komunat tjera janë më të vogla dhe kanë shkallë më të lartë të popullsisë rurale. Dendësia e popullsisë në këtë hapësirë është me rreth 230 banorë/km². Migrimi i popullsisë prej hapësirave rurale drejt hapësirave urbane është dukuri e theksuar dhe paraqet një rën prej sfidave me të cilën përballen qytetarët e kësaj zone.

- Suhareka qytet me traditë në Zhvillimin e Agrikulturës - pemëtaria, blegtoria, bletaria dhe vreshtaria me përpunimin dhe prodhimin e verës dhe pijeve tjera freskuese dhe energjike por së fundi edhe në zhvillimin e degëve tjera të ekonomisë prodhuese dhe ndërtimore.

Vizioni për zonën e kopshteve jugore

Kopshtet e Kosovës me Prizrenin në qendër do të ndërtohet në rrënjët e traditat e kësaj treve të lashtë për t'u bërë qendër ekonomike moderne kulturore-turistike, agroindustriale dhe shërbyese-tregtare, zhvillimi i rrjetit funksional të lidhjeve më të forta me fshatrat malore për të stimuluar zhvillimin e aktiviteteve të bazuara në potencialet natyrore (vreshtari, blegtori, turizëm).

Qëllimet e përgjithshme:

- Administratë efikase lokale, me promovim të programeve lokale për zhvillim ekonomik;
- Përmirësimi i infrastrukturës fizike;
- Zhvillimi i Agrikulturës - pemëtaria, bletaria, vreshtaria dhe blegtoria
- Zhvillimi i turizmit malor dhe kulturor, duke mbrojtur trashëgiminë natyrore, kulturore e historike.

Këto qëllime afatgjate kanë shërbyer si bazë për të vendosur qëllimet specifike të zhvillimit në komunën e Suharekës, duke pasur parasysh veçantitë gjeografike, resurset natyrore si dhe zhvillimin aktual ekonomik e social.

Zonat me interes të veçantë për Kosovën

Plani Hapësinor ka propozuar zonat me interes të veçantë për Kosovën të cilat gjenden në Zonën e Kopshteve jugore. Në Komunën e Suharekës këto zona janë:

- Parku Nacional (Malet e Sharrit);
- Akumulimi ujor në fshatin Dragaqinë;
- Korridori i autostradës Merdare – Durrës.

Rekomandimet më të rëndësishme të strategjisë së zhvillimit hapësinor, në lidhje me zhvillimin e komunës së Suharekës, janë:

- Parandalimi i ndërtimeve në tokat bujqësore (të kategorisë 1 - 4)
- Parandalimi i shtrirjes së VB në mënyrë horizontale;
- Parandalimi i nxjerrjes së inerteve në tokat bujqësore;
- Minimizimi i konfliktit të tokës bujqësore dhe autoudhës Durrës-Kukës-Merdarë;
- Shfrytëzimi i tokës bujqësore në sektorët e pemëtarisë, vreshtarisë, perimtarisë, drithërave dhe kulturave industriale, me qëllim të zvogëlimit të importit dhe mundësisë së zhvillimit të viseve rurale;
- Shfrytëzimi i mundësive për zhvillimin e blegtorisë;
- Krijimi i mundësive për punësim të popullatës rurale me qëllim të parandalimit të migrimit;
- Meliorimi i pyjeve në malet e Sharrit;
- Mënjanimi i deponive ilegale;
- Parandalimi i hedhjes së mbeturinave në lumenj;

- Ndërmarrja e masave antierozive, hidroteknike, bujqësore dhe biologjike; Ripyllëzimi i pyjeve, kullosave dhe livadheve në malet e Sharrit;
- Parandalimi i efekteve negative nga përmytjet;

Përveç strategjisë, Dokumenti i Udhëzimeve Politike për hartimin e Planeve Komunale ka shërbyer për lehtësimin e komunikimit në mes të dy niveleve të planifikimit dhe qartëson çështjet që dalin nga Plani Hapësinor i Kosovës, lidhur me hartimin e Planit Zhvillimor Komunal të Suharekës.

1.4. Informata për Procesin e Planifikimit

Përshkrimi dhe listimi i prezantimeve publike, konsultimeve, takimeve rishikuese dhe mekanizmave të përdorur për të angazhuar publikun në procesin e planifikimit.

Vendi i Takimit	Data	Pjesëmarrësit	Qëllimi i takimit
Komuna Suharekë	08.02.2018	Drejtorët e Drejtorive	Takim Informues
Komuna Suharekë	22.02.2018	DUP dhe Kompania INSI	Definimi i Planit Dinamik
Komuna Suharekë	26.02.2018	Drejtorja e Arsimit, DUP, INSI	Takim me grupet punuese për mbledhjen e të dhënave
Komuna Suharekë	26.02.2018	Drejtorja për Shëndetësi dhe Mirëqenie Sociale, DUP, INSI	
Komuna Suharekë	26.02.2018	Drejtorja e Inspeksionit, DUP, INSI	
Komuna Suharekë	26.02.2018	Drejtorja e Administratës, DUP, INSI	
Komuna Suharekë	27.02.2018	Drejtorja për Kulturë Rini dhe Sport, DUP, INSI	Takim me grupet punuese për mbledhjen e të dhënave
Komuna Suharekë	27.02.2018	Drejtorja për Shërbime Pronësore Juridike dhe Kadastër, DUP, INSI	
Komuna Suharekë	27.02.2018	Drejtorja për Bujqësi, Zhvillim Rural dhe Pylltari, DUP, INSI	
Komuna Suharekë	27.02.2018	Drejtorja për Shërbime Publike Mjedis dhe Emergjencë, DUP, INSI	
Komuna Suharekë	27.02.2018	Drejtorja për Ekonomi Buxhet dhe Financa, DUP, INSI	Dorëzimi i raporteve të para sektoriale
Komuna Suharekë	07.03.2018	Ekipi Komunal për Planifikim	
Komuna Suharekë	13.03.2018	Drejtorja për Ekonomi, Buxhet dhe Financa, DUP, INSI	Diskutim rreth raporteve sektoriale, plotësimet që duhen bërë
Komuna Suharekë	13.03.2018	Drejtorja e Arsimit, DUP, INSI	
Komuna Suharekë	13.03.2018	Drejtorja për Shëndetësi dhe Mirëqenie Sociale, DUP, INSI	
Komuna Suharekë	13.03.2018	Drejtorja për Rini, Sport dhe Mërgatë, DUP, INSI	
Komuna Suharekë	13.03.2018	Drejtorja e Administratës, DUP, INSI	
Komuna Suharekë	13.03.2018	Drejtorja e Inspeksionit, DUP, INSI	Takim me Kryetarin e Komunës dhe Grupin Punues të përzgjedhur nga komuna.
Komuna Suharekë	15.03.2018	Kryetari i Komunës dhe Ekipi Komunal	
Komuna Suharekë	15.03.2018	Drejtorja e Bujqësisë, DUP, INSI	Diskutim rreth raporteve sektoriale, plotësimet që duhen bërë
Komuna Suharekë	15.03.2018	Drejtorja e Shërbimeve publike, Mjedis dhe Emergjencë, DUP, INSI	
Komuna Suharekë	15.03.2018	Drejtorja e Urbanizmit, INSI	
Komuna Suharekë	15.03.2018	Drejtorin për Shërbime Pronësore, Juridike dhe Kadastër, DUP, INSI	

Komuna Suharekë	16.03.2018	Ndërmarrjet Publike dhe Private	Mbledhja e të dhënave – raportet sektoriale
Komuna Suharekë	17.04.2018	Këshilli i Ekspertëve, Ekipi Komunal për Planifikim	Njoftohen rreth fazës në të cilën kemi arritur, hapat e mëtutjeshëm që duhen marrur.
Komuna Suharekë	31.05.2018	Ekipi Komunal në Planifikim	Përmbledhja e fazës së parë, raportet sektoriale
Biblioteka e Qytetit Suharekë	08.06.2018	Banorët e Komunës	Diskutim Publik
Durrës	10.06.2018	Punëtori (tri ditore)	Vlerësimi i gjendjes ekzistuese të komunës në bazë të të dhënave dhe informatat të cilat deri tash i kemi siguruar dhe ato shtesë të cilat u siguruan gjatë kësaj punëtorie dhe strategjitë e veprimit për hartim sa më të mirëfilltë të këtij Plani
Komuna Suharekë	03.07.2018	Drejtorja për Ekonomi Buxhet dhe Financa dhe Drejtoria e Administratës	Plani i Veprimit
Komuna Suharekë	03.07.2018	Drejtorinë e Arsimit	
Komuna Suharekë	03.07.2018	Drejtorja e Bujqësisë	
Komuna Suharekë	03.07.2018	Drejtorja për Shërbime Pronësore-Juridike dhe Kadastër	
Komuna Suharekë	03.07.2018	Drejtorja për Kulturë, Rini, Sport dhe Mërgatë	
Komuna Suharekë	03.07.2018	Drejtorja për Inspektion	
Komuna Suharekë	24.07.2018	Takim me Kryetarin e Komunës dhe Ekipin Komunal për Planifikim	Diskutim rreth punës që kemi kryer deri tani dhe fazat të cilat do të pasojnë
Salla e Asamblesë Komunale	23.08.2018	Banorët e Komunës	Diskutim Publik për VSM
Komuna Suharekë	24.09.2018	Ekipi Komunal për Planifikim	Drafti i PZhK-së, kërkesë për kontrollim dhe dorëzim të raporteve
Komuna Suharekë	24.10.2018	Ekipi Komunal për Planifikim, INSI	Prezantim i Draftit PZhK-së
Komuna Suharekë	06.11.2018	Ekipi Komunal për Planifikim	Inkorporimi i propozim ndryshimeve nga prezantimi i draftit
Komuna Suharekë	05.12.2018	Ekipi Komunal për Planifikim, Kryetari	Zgjerim, plotësim i Ekipit Komunal për Planifikim
Prishtinë	24.01.2019	Perfaqësues nga Ekipi Komunal, INSI	Koordinim i aktiviteteve për plotësimet në PZhK
Komuna Suharekë	05-06.02.2019	Ekipi Komunal për Planifikim, Drejtorite	Takime me Drejtorite Komunale për diskutim

			ne fusha tematike
Komuna Suharekë	13.03.2019	Ekipi Komunal për Planifikim, INSI	Diskutim rreth punimit te hartave planifikuese
Komuna Suharekë	25.03.2019	Ekipi Komunal për Planifikim	Ndryshim plotësimi i draftit
Komuna Suharekë	11.05.2019	Ekipi Komunal për Planifikim	Verifikimi i te dhenave tekstuale dhe grafike
Prishtinë	18.06.2019	Ekipi Komunal për Planifikim, INSI	Takim
Solid, Suharekë	25.06.2019	Përfaqësues të Ministrive të Qeverisë së Kosovës Këshilli i ekspertëve të Planifikimit hapësinor në nivel Komunal; Përfaqësues të Asamblesë Komunale Përfaqësuesit e vendbanimeve; Drejtorët e Drejtorive Komunale; Grupi Komunal për Planifikim; Kompania Konsulente “Insi; Përfaqësues të ndërmarr. Publike; Përfaqësues të Partive Politike; Përfaqësues të Qendrës së Biznesit; LMT.	Punëtori gjithëpërfshirëse për: -Kornizën e Zhvillimit Hapësinor; -Prioritetet Strategjike; -Planin e Veprimit.
Komuna Suharekë	10.07.2019	Ekipi Komunal për Planifikim	Pergatitja e Draft dokumentit për Kërkesë MPMPH për marrjen e pëlqimit për Hapjen e Diskutimit Publik
Komuna Suharekë	16.09.2019	Ekipi Komunal për Planifikim	Punimi ne dokument pas rekomandimeve nga MPMPH
Prishtinë	11.02.2020	Perfaqesues nga Ekipi Komunal, dhe përfaqësues te MIA	Diskutim per rreth rekomandimit ndryshim plotësime te Propozimit Planit Zhvillimor Komunal
Komuna Suharekë	26.02.2020	Ekipi Komunal për Planifikim,	Diskutim rreth punimit te hartave planifikuese
Komuna Suharekë	4-9.03.2020	Koordinatorët e Ekipi Komunal për Planifikim, & Lista e Grupit te kontribuesve komunal të përfshirë në planifikim DSHPM	Punetori rreth punimit te hartave dhe plotësimeve tekstuale
Komuna Suharekë	01.06.2019	Ekipi Komunal për Planifikim, Kryetari, Bordi i Drejtorëve,	Diskutim per ndryshim plotësime te Draftit për dorëzim në MPMPH.
Komuna Suharekë	03.06.2019	Ekipi Komunal për Planifikim, Kryetari, Bordi i Drejtorëve,	Plotësime te Draftit për dorëzim në MPMPH.

1.5. Raporti i Shqyrtimit Publik

Të dhënat e marra nga qytetarët dhe mënyra e trajtimit të tyre gjatë procesit të planifikimit.

1.5.1. Sfidat përkatëse

Suhareka ballafaqohet me shumë sfida në menaxhimin e territorit dhe burimeve të saj. Këtu hyjnë zhvillimi ekonomik, papunësia, mungesa e prodhimit bujqësor si dhe mungesa jo e mjaftueshme e investimeve në infrastrukturën përcjellëse në zonat e përcaktuara me Planin Zhvillimor paraparak.

Sa i përket përgatitjes së këtij Plani Zhvillimor Komunal janë identifikuar shumë sfida, siç janë:

- Mungesa e të dhënave dhe sistemimi i tyre në rrjet të përbashkët teknologjik;
- Sigurimi i të dhënave sipas kërkesave të reja ligjore nga disa institucione të nivelit qendror;
- Krijimi i hartave sipas kërkesave të reja ligjore në GIS;
- Mungesa e Hartës Zonale të Kosovës;
- Përdorimi i pamjaftueshëm dhe joracional i burimeve natyrore;
- Tjetërsimi i tokës bujqësore për qëllime ndërtimi dhe mungesa e rrjetit të ujitjes;
- Zonat e rrezikuara nga vërshimet;
- Zgjerimi i pakontrolluar dhe i paplanifikuar urban;
- Migrimi i brendshëm ndërkomunal nga viset malore në pjesën urbane;
- Mungesa e investimeve në pjesët e dalluara natyrore me potencial zhvillimi turistik;
- Numri i lartë banorëve jetojnë jashtë vendit;
- Mungesa e prodhimit të organizuar bujqësor në Agrozona;
- Mungesa e punëtorëve të kualifikuar.
- Etj.

1.5.2. Mundësitë për zhvillim

Komuna e Suharekës ka një mjedis shumë të pastër. Kjo përparësi duhet të paraprijë mundësive të zhvillimeve që nuk ndotin mjedisin rrethues. Ky Plan Zhvillimor Komunal ka paraparë zhvillimin e projekteve madhore:

1. Në prodhimin e energjisë përmes burimeve të ripërtëritshme, si:

- Ndërtimi i liqenit akumulues dhe hidrocentralit në Dragaqinë;
- Ndërtimi i parkut të energjisë së ripërtëritshme:
 - Turbina e erës në Duhël dhe Budakovë;
 - Panela solar;
 - Biomasa;

2. Në zhvillimin e turizmit malor në:

- Delloc;
- Gradancë;
- Kreun e Ahishtës;
- Javor – Luzhnicë

3. Në zhvillimin dhe përpunimin e prodhimeve bujqësore, si:

- Kultura Bujqësore si: frutat, perimet, bimë mjekësore, erëzat, etj.
- Blegtoaria si: bletaria, shpezët, bagëtia, etj.
- Si dhe prodhimet bujqësore si: pijet alkoolike dhe jo-alkoolike, produktet e blegtorisë, produktet e bletarisë, etj.

1.5.3. Qëllimet dhe objektivat e planifikimit të zhvillimit

Gjatë hartimit të këtij Plani është bërë profili dhe vlerësimi i gjendjes ekzistuese, është vlerësuar zbatimi i PZhK-së 2008-2018, dhe në bazë të tyre janë identifikuar qëllimet dhe objektivat për fushat tematike si në vazhdim:

1.5.4. Zhvillimi ekonomik

Bazuar në gjendjen ekzistuese në identifikimin dhe realizimin e përparësive dhe mundësive, identifikimin dhe tejkalimin e dobësive dhe kërcënimeve të zhvillimit ekonomik, në bashkëpunim të ngushtë me komunitetin dhe palët e interesit, Komuna ka përcaktuar qëllimet dhe objektivat vijuese:

Qëllimet dhe objektivat zhvillimore për ekonominë lokale

QËLLIMI 1: Agrikulturë me prodhimtari primare dhe përpunim të produkteve kualitative bujqësore.

Për të përmbushur qëllimin e lartpërmendur PZhK përcakton objektivat vijuese:

1. Mbrojtja e 100% të tokës bujqësore.
2. Nxitja dhe përkrahja për riaktivizimin e tokave ekzistuese bujqësore për 50% deri në vitin 2026;
3. Nxitja dhe përkrahja e bio-agrikulturës (bujqësia ekologjike), në përvetësimin e njohurive përkatëse deri në vitin 2022;
4. Mbulueshmëria e 50% të sipërfaqes të së destinuar të Agro-Zonës, për objekte industriale për përpunimin e prodhimeve bujqësore deri në vitin 2026;
5. Ndërtimi i rrjetit të sistemit të ujitjes për 40% të sipërfaqeve të tokave bujqësore deri në 2022;
6. Marketing aktiv rajonal dhe ndërkombëtar për prodhimet vendore bujqësore.

QËLLIMI 2: Turizëm dhe aktiviteteve rekreative - sportive në natyrë

Për të përmbushur qëllimin e lartpërmendur PZhK përcakton objektivat vijuese:

1. Krijimi i një bordi lokal të turizmit dhe pikave informuese turistike deri në vitin 2020.
2. Krijimi i hapësirave adekuate rekreative - sportive për turizëm deri në vitin 2026.
3. Zhvillimi dhe zbatimi i veprimeve për përmirësimin e peizazhit të qytetit dhe ruajtjen e peizazheve natyrore deri në vitin 2024.

QËLLIMI 3 Suhareka vend potencial në Kosovë për energji të ripërtëritshme

Për të përmbushur qëllimin e lartpërmendur PZhK përcakton objektivat vijuese:

1. Shfrytëzimi i potencialeve natyrore të erës për prodhim të energjisë së ripërtëritshme deri në vitin 2023.
2. Shfrytëzimi i potencialeve natyrore solare për prodhim të energjisë së ripërtëritshme deri në vitin 2021.
3. Shfrytëzimi i potencialeve natyrore ujore për prodhim të energjisë së ripërtëritshme deri në vitin 2026.
4. Prodhimi i energjisë së ripërtëritshme nga mbetjet e biomasës deri në vitin 2026.

1.5.5. Infrastruktura teknike

Bazuar në gjendjen ekzistuese, identifikimin dhe realizimin e përparësive dhe mundësive, identifikimin dhe tejkalimin e dobësive dhe kërcënimeve të infrastrukturës teknike, në bashkëpunim të ngushtë me komunitetin dhe palët e interesit, Komuna ka përcaktuar qëllimet dhe objektivat vijuese:

Qëllimet dhe objektivat zhvillimore për infrastrukturë teknike

QËLLIMI 1: Furnizimi cilësor dhe i qëndrueshëm me ujë të pijes për të gjithë banorët e Komunës.

Për të përmbushur qëllimin e lartpërmendur PZhK përcakton objektivat vijuese:

1. Ngritja e kapaciteteve të prodhimit të ujit të pijshëm në 800l/s dhe siguri i qëndrueshmërisë së sistemit deri në vitin 2026.
2. Eliminimi i humbjeve të ujit të pijshëm përmes ndërrimit dhe përmirësimit të rrjetit ekzistues, deri në vitin 2022.
3. Ndërtimi dhe ri-ndërtimi i rrjetit të ujësjellësit, kanalizimit dhe drenazhimit në vendbanimet të cilat nuk kanë qasje në rrjet deri në vitin 2024.

QËLLIMI 2: Furnizimi i qëndrueshëm me energji elektrike.

Për të përmbushur qëllimin e lartpërmendur PZhK përcakton objektivat vijuese:

1. Përmirësimi i nënstacioneve furnizuese deri në vitin 2021.
2. Zgjerimi dhe përmirësimi i rrjetit ekzistues të energjisë elektrike deri në vitin 2025;

QËLLIMI 3: Përkrahje në ofrimin e qëndrueshëm të të gjitha shërbimeve telekomunikuese

(TEL+DATA+VIDEO) për të gjithë qytetarët, bizneset, institucionet dhe ekonominë familjare

Për të përmbushur qëllimin e lartpërmendur PZhK përcakton objektivat vijuese:

1. Avancimi teknologjik i pajisjeve ekzistuese në përkrahje të shërbimeve telekomunikuese 4G dhe 5G LTE deri në vitin 2023;
2. Mbulueshmëria 100% me rrjet të ri optik kabllorë të avancuara FTTH (Fiber To The Home) në zonat e pambuluara në periudhën kohore trevjeçare deri në vitin 2023;

QËLLIMI 4: Ofrimi i shërbimeve të grumbullimit të mbeturinave për të gjitha vendbanimet.

Për të përmbushur qëllimin e lartpërmendur PZhK përcakton objektivat vijuese:

1. Zgjerimi i rrjetit për grumbullimin e mbeturinave për të gjitha vendbanimet deri në vitin 2024.
2. Krijimi i sistemit nëntokësor për hedhjen e mbeturinave deri në vitin 2027.

1.5.6. Transporti dhe transporti publik

Bazuar në gjendjen ekzistuese, identifikimin dhe realizimin e përparësive dhe mundësive, identifikimin dhe tejkalimin e dobësive dhe kërcënimeve të transportit dhe transportit publik, në bashkëpunim të ngushtë me komunitetin dhe palët e interesit, Komuna ka përcaktuar qëllimet dhe objektivat vijuese:

Qëllimet dhe objektivat zhvillimore për transportin dhe transportin publik

QËLLIMI 1: Zhvillimi i një infrastrukture të integruar funksionale dhe shërbimeve të përshtatshme të transportit publik për të gjitha zonat.

Për të përmbushur qëllimin e lartpërmendur PZhK përcakton objektivat vijuese:

1. Krijimi i infrastrukturës rrugore që ndërlidh vendbanimet deri në vitin 2024;
2. Zgjerimi i rrjetit të transportit të rregullt publik për të gjitha vendbanimet me mbi 750 banorë deri në vitin 2023;
3. Ndërtimi i rrugëve alternative që do të lirojnë trafikun në qytet deri në vitin 2022.

QËLLIMI 2: Përmirësimi i lëvizshmërisë dhe i sigurisë publike në infrastrukturë të transportit **Për të përmbushur qëllimin e lartpërmendur PZhK përcakton objektivat vijuese:**

1. Hartimi i Planit të Mobilitetit deri në vitin 2020.
2. Zbatimi i Planit të Veprimit të Planit të Mobilitetit deri në vitin 2024.

QËLLIMI 3: Promovimi i lëvizshmërisë rekreative.

Për të përmbushur qëllimin e lartpërmendur PZhK përcakton objektivat vijuese:

1. Ndërlidhja e vendbanimeve rurale jug-lindore me qytetin përmes shtigjeve për çiklistë deri në 2024.
2. Ndërlidhja e vendbanimeve turistike malore përmes shtigjeve për çiklistë dhe kalërim deri në 2027.

1.5.7. Infrastruktura publike

Bazuar në gjendjen ekzistuese, identifikimin dhe realizimin e përparësive dhe mundësive, identifikimin dhe tejkalimin e dobësive dhe kërcënimeve të infrastrukturës publike, në bashkëpunim të ngushtë me komunitetin dhe palët e interesit, Komuna ka përcaktuar qëllimet dhe objektivat vijuese:

Qëllimet dhe objektivat zhvillimore për infrastrukturën publike

QËLLIMI 1: Krijimi i hapësirave të reja shëndetësore dhe shërbimeve sociale sa më afër banorëve

Për të përmbushur qëllimin e lartpërmendur PZhK përcakton objektivat vijuese:

1. Ndërtimi i AMF-ve për vendbanimet në +6000 banorë dhe i QMF-ve për vendbanimet me +10000 banorë deri në vitin 2026;
2. Përfundimi dhe funksionalizimi i shtëpisë së pleqve deri në vitin 2026;
3. Përmirësimi i kushteve të ofrimit të shërbimeve sociale deri në vitin 2022

QËLLIMI 2: Krijimi i infrastrukturës arsimore publike para-universitare

Për të përmbushur qëllimin e lartpërmendur PZhK përcakton objektivat vijuese:

1. Plotësimi i kriterëve hapësinore të MASHT deri në vitin 2025;
2. Ndërtimi i çerdheve dhe kopshteve të fëmijëve në lagjet urbane me mbi 2000 banorë deri në 2026.

QËLLIMI 3: Krijimi i infrastrukturës së administratës efikase për shërbime administrative sa më afër banorëve.

Për të përmbushur qëllimin e lartpërmendur PZhK përcakton objektivat vijuese:

1. Vendorsja E-kioskave deri në vitin 2020.
2. Ofrimi i shërbimeve të shpejta dhe efikase përmes teknologjisë moderne të telekomunikimit në 2024.
3. Ndërtimi i Objektit të ri të Komunës deri në vitin 2023.

1.5.8. Infrastruktura sociale

Bazuar në gjendjen ekzistuese, identifikimin dhe realizimin e përparësive dhe mundësive, identifikimin dhe tejkalimin e dobësive dhe kërcënimeve të infrastrukturës sociale, në bashkëpunim të ngushtë me komunitetin dhe palët e interesit sipas U.A. MMPH Nr. 08/2017 NTPH, Komuna ka përcaktuar qëllimet dhe objektivat vijuese:

Qëllimet dhe objektivat zhvillimore për infrastrukturën sociale

QËLLIMI 1: Sigurim i hapësirave për kulturë nëpër vendbanime sipas funksionit dhe hierarkisë

Për të përmbushur qëllimin e lartpërmendur PZhK përcakton objektivat vijuese:

1. Ndërtimi i një qendre të re multi-kulturore deri në vitin 2026.

QËLLIMI 2: Sigurimi i hapësirave për aktiviteteve sociale, sport dhe rekreacion sipas funksionit dhe hierarkisë

Për të përmbushur qëllimin e lartpërmendur PZhK përcakton objektivat vijuese:

1. Krijimi i fushave të reja rekreative sipas normave teknike deri në vitin 2024.

2. Ndryshimi i fushave ekzistuese sportive të institucioneve arsimore, për të u shfrytëzuar nga banorët e lagjeve, jashtë orarit mësimor deri në vitin 2024.
3. Ndërtimi i sheshit publik në qendër të qytetit deri në vitin 2021.

QËLLIMI 3: Sigurimi i hapësirave për aktiviteteve sociale, sport dhe rekreacion sipas funksionit dhe hierarkisë

Për të përmbushur qëllimin e lartpërmendur PZhK përcakton objektivat vijuese:

1. Plotësimi i normave hapësinore për varreza prej 1.50m² për banor për të gjitha vendbanimet deri në vitin 2024.

1.5.9. Mjedi dhe sipërfaqet me rrezikshmëri

Bazuar në gjendjen ekzistuese, identifikimin dhe realizimin e përparësive dhe mundësive, identifikimin dhe tejkalimin e dobësive dhe kërcënimeve të mjedisit dhe sipërfaqeve me rrezikshmëri në bashkëpunim të ngushtë me komunitetin dhe palët e interesit, Komuna ka përcaktuar qëllimet dhe objektivat vijuese:

Qëllimet dhe objektivat zhvillimore për mjedisin dhe sipërfaqet me rrezikshmëri

QËLLIMI 1: Parandalimi i ndotjes së mjedisit

Për të përmbushur qëllimin e lartpërmendur PZhK përcakton objektivat vijuese:

1. Ndarja e rrjetit të kanalizimit të ujërave fekal dhe atmosferik në të gjitha vendbanimet me mbi 1500 banorë dhe deri në vitin 2026.
2. Ndërtimi i impiantit për trajtimin e ujërave të zeza deri në vitin 2026.
3. Përgatitja e studimit të fizibilitetit për sistemin e integruar të ngrohjes qendrore deri në vitin 2026.
4. Zvogëlimi i hapësirave të gurthyesve dhe kthimi i tyre në gjendjen e mëparshme.

QËLLIMI 2: Parandalimi i ndotjes së mjedisit nga Parqet Ekonomike (Agro-Zona dhe Zona Industriale)

Për të përmbushur qëllimin e lartpërmendur PZhK përcakton objektivat vijuese:

1. Ndërtimi i impiantit për trajtimin e ujërave dhe mbetjeve industriale në Agro-Zonë deri në vitin 2026.
2. Ndërtimi i impiantit për trajtimin e ujërave dhe mbetjeve industriale në Zonë Industriale deri në 2023.
3. Mbjellja e drunjtëve shtatlartë gjethe mbajtëse përgjatë perimetrit të Agro-Zonës dhe Zonës Industriale 2020.

QËLLIMI 3: Mënjanimi i fatkeqësive natyrore

Për të përmbushur qëllimin e lartpërmendur PZhK përcakton objektivat vijuese:

1. Në objektet e veçanta si dhe në objektet shumëkatëshe, duhet të punohen me arkitekturë a-sizmike;
2. Ndalimi i prerjeve dhe degradimi i pyjeve;
3. Pastrimi i pyjeve nga mbetjet e druve, si masë parandaluese për rrezikun e zjarrit në pyje;
4. Ndërtimi i tarracave, gardoneve dhe pendave në shtretërit e përroskave dhe përrrenjve si masa mbrojtëse hidroteknike për ta minimizuar fuqinë gërryese;
5. Ndërtimi i argjinaturave dhe mbjellja e fidanëve pyjore përgjatë brigjeve të lumenjve deri në vitin 2022;

2. PROFILI KOMUNAL

2.1. Historia e zhvillimit

Lokaliteti i Suharekës daton nga parahistoria-koha e neolitit. Dëshmi për këtë janë gërmadhat e shumta që gjenden në lokalitete të ndryshme të komunës. Më karakteristike janë gërmadhat ende të pa hulumtuara në lokalitetin e quajtur Dybiqak. Lokaliteti i pasur arkeologjik është edhe vendi i quajtur Hisar. Gjatë luftërave të gjata kundër ilirëve, romakët shkatërruan shumë vendbanime ilire. Në këtë drejtim pësuan vendbanimet posaçërisht ato të fortifikuara, që ishin të njohura në atë kohë si dhe fortifikatat mbrojtëse të popullatës iliro-dardane siç është kështjella e Kastercit

Gjatë periudhës së Mesjetës, vendbanimi i Suharekës (Theranda) ka shërbyer si ndalesë për Karvanet tregtare pasi që është e njohur nga burime të ndryshme se në Suharekë janë kryqëzuar dy rrugë të rëndësishme tregtare, rruga Egnatia që lidhte Durrësin me Kostandinopojën dhe rruga Lisus-Nisus (Lezhë-Nish).

Në periudhën e re, për nga veprimtaria ushtarake, Suhareka është konsideruar, vend strategjik e njohur kjo nga Gryka e Carralevës si vend gjeostrategjik për mbrojtjen e Lidhjes Shqiptare të Prizrenit si Qendër Administrative e kohës dhe kryengritjeve të mëvonshme që quan deri në Pavarësinë e Shqipërisë.

Me vendimet e Fuqive të Mëdha në Konferencën e Ambasadorëve në Londër, Suhareka si lokalitet mbetet nën sundimin e Serbisë. Kjo periudhë shënon një faqe të re të historisë së trevës sonë ngase represioni serb ishte shumë i theksuar me qëllim të spastrimit etnik dhe sllavizimit të kësaj treve edhe me masakra të mëdha si rasti i Nishorit i cili në atë kohë numëronte rreth 60 shtëpi, ku u rrënua i tëri me topa dhe u ekzekutuan 42 burra dhe të rinj të këtij fshati.

Periudha nga viti 1913–1918, njihet si periudha më e vështirë e kësaj treve ngase përveç pasojave të Luftës së Parë botërore njihet edhe si periudha e zisë së bukës e cila u shkaktua edhe si pasojë e luftës edhe si pasojë e thatësisë e njohur si Koha e Bugarit.

Vitet 1919 -1939 represioni serb e aplikoi edhe një metodë të re e njohur si reforma agrare dhe kolonizimi i kësaj treve me kolonë serbo – malazez nga vise të ndryshme të mbretërisë serbo kroate sllovene duke shkaktuar edhe varfëri të skajshme të popullatës shqiptare e cila merrej kryesisht me bujqësi primitive dhe blegtori. Gjatë kësaj periudhe popullata shqiptare u orientua në kultivimin më të madh të vreshtarisë.

Gjatë periudhës së Luftës së Dytë Botërore dhe pushtimit nga nazifashtët italian dhe gjerman nga 1941-1945 përveç pasojave që krijoj lufta e dytë botërore në historinë e trevës sonë është e njohur edhe si periudhë kur u hapën shkollat e para shqipe, e njohur si Koha e Italisë.

Në periudhën pas Luftës së dytë botërore shkak i moszhvillimit të kësaj treve ishte Reforma agrare e zbatuar nga pushteti komunist serbosllav, e cila la pasojë të rënda për banorët e Suharekës duke shkatërruar bazën ekonomike të familjeve të fuqishme shqiptare të cilësuar si kullak, sepse nuk përshtateshin me ideologjinë komuniste.

Kthesë në aspektin e zhvillimit ekonomik, arsimor e kulturor, Komuna e Suharekës filloi ta ndiejë pas viteve të 60ta deri në fund të viteve 80ta të shekullit të kaluar kur filluan të zhvillohen disa veprimtari zejtare dhe tregtare, hoteliere dhe ndërtimi i shkollave për përfshirjen e të gjithë fëmijëve në arsimin e obligueshëm dhe arsimin e mesëm. Nxitje më ta madhe të zhvillimit fillon me ndërtimin e fabrikës për përpunimin e gomës “Ballkan”, duke vazhduar edhe me ndërtimin e industrisë së pijeve alkoolike dhe joalkoolike, Bodrumi i Verës si edhe të fabrikave tjera. Kjo gjendje reflektoi në ngritje të zhvillimit të bujqësisë dhe

blegtorisë. I tërë ky zhvillim ekonomik, kulturor e arsimor u përmbys pas vitit 1989 e njohur si periudhë e riokupimit të Kosovës nga pushteti serbo sllav.

Lufta e fundit 1998 – 1999 nën udhëheqjen e Ushtrisë Çlirimtare të Kosovës dhe me ndihmën e vendeve të Paktit Verioatlantik e përfundon sundimin e territoreve tona nga pushtuesi serbosllav duke hapur një dritare të historisë më të re Kosovës dhe me këtë të Suharekës. Dita e çlirimit të Suharekës është 13 Qershor 1999

Lufta 1998-1999 në komunën e Suharekës ka shkaktuar humbje të mëdha në njerëz dhe dëme të bazës ekonomike e materiale të familjes shqiptare si dhe dëmet në objektet industriale, të bizneseve dhe bujqësisë, dëmet në objektet shkollore dhe të shëndetësisë, trashëgimisë kulturore, objektet fetare, etj.. Nga gjithsej 11,855 shtëpi të evidentuara para luftës, gjatë luftës janë djegur 9,893 apo 83.45% e objekteve të banimit dhe të tjera, komuna ka pësuar një humbje të mëdha në njerëz duke përfshirë të gjitha grupmoshat dhe gjinitë pa dallim fëmijë, gra dhe pleq. Këto humbje reflektohen edhe në zhvillimin ekonomik, pasi që policia dhe ushtria serbe ka qenë e përqëndruar në shkatërrimin e klasës intelektuale dhe asaj ekonomike të aftë gjë që ka zvogëluar mundësitë reale të përparimit të shpejtë ekonomik të komunës së Suharekës, duke zbatuar planin e tokës së djegur.

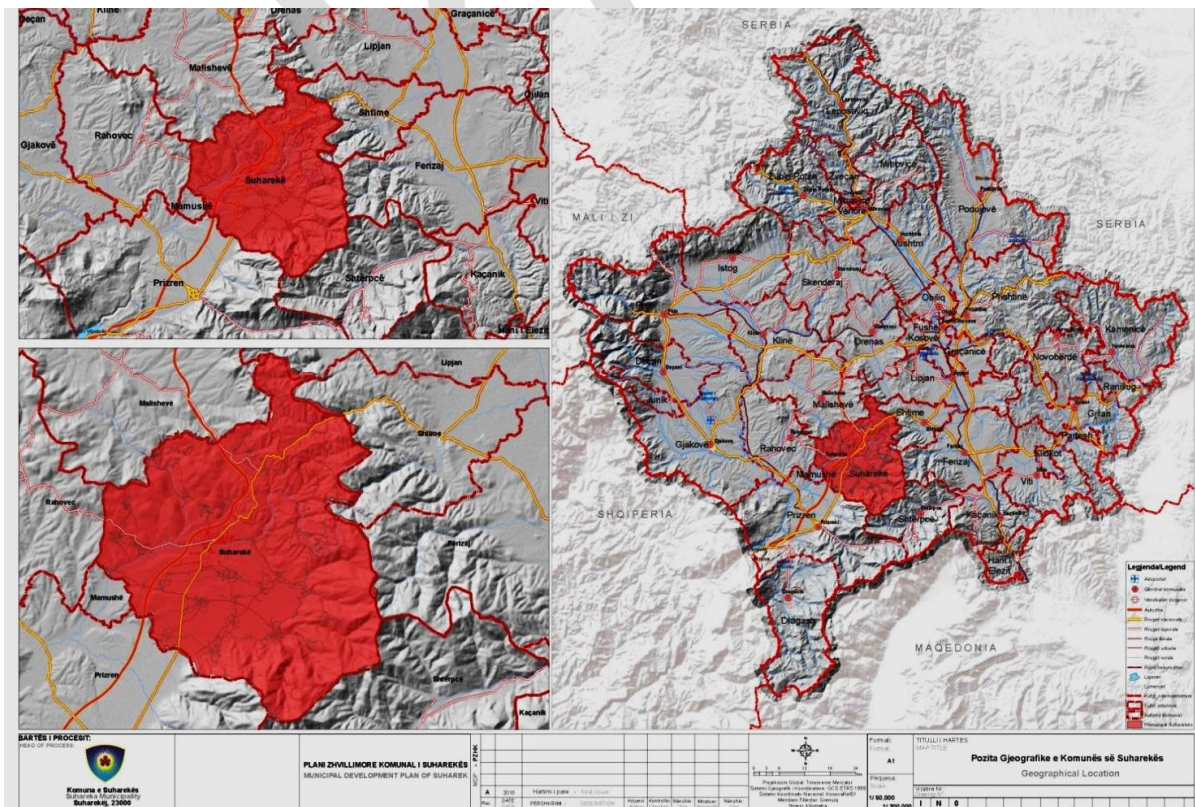
2.2. Gjendja ekzistuese e komunës

2.2.1. Pozita gjeografike e Komunës së Suharekës

Komuna e Suharekës gjendet në pjesën jugore të Kosovës. Kufizohet me komunën e Prizrenit, Mamushës, Rahovecit, Malishevës, Lipjanit, Shtimes, Ferizajt dhe Shtërpçës.

Shtrihet në gjerësi gjeografike veriore prej 42°15' – Parku Nacional "Sharri" (jugu), 42°30' – Malet e Berishës dhe Javori (veriu). Gjatësia gjeografike lindore: 20°45' - komuna e Rahovecit (perëndim), 21°00' - Malet e Jezercit, Guri i Dellocit (lindje).

Harta 3. Pozita gjeografike e komunës së Suharekës

Komuna e Suharekës është e rrethuar me male të larta dhe atë në veriperëndim me malet e Pagarushës dhe të Temeqinës me lartësi mbidetare prej 796 deri 828m, në veri me ato të Carralevës 922 deri 1048m, në lindje me malet e Jezercit 1677m (Kryet e Ahishtës) dhe në jug-lindje me malet e Sharrit 2092m (Dera e Pashës) derisa në perëndim shtrihet rrafshina (ultësira) e Prizrenit.

Lartësia mesatare mbidetare në komunë është 455m. Sipërfaqja e kësaj komune është 361.78km² (që mbulon 3.3 % të territorit të Kosovës. Nga sipërfaqja e komunës (prej 36099ha) 15,074ha ose 41.7% janë të mbuluara me pyje, 19,373ha ose 53.7% janë tokë bujqësore dhe 1652ha ose 4.6% sipërfaqe tjetër.

Tabela 1. Gjatësia (km) e vijës kufitare me komunat fqinje

Perimetri i Suharekës	Prizren	Mamushë	Rahovec	Malishevë	Lipjan	Shtime	Ferizaj	Shtërpce
105.24	19.36	5.66	6.49	25.38	5.70	25.60	8.48	14.23

2.2.2. Demografia

Komunën e Suharekës, si njësi territoriale, e përbëjnë: qyteti i Suharekës, lagjet urbane dhe fshatrat. Territori i Komunës përfshin² Suharekën dhe këto 42 vendbanime: Bllacë, Budakovë, Bukosh, Breshanc, Delloc, Dobërdelan, Dragaqinë, Dubravë, Duhël, Dvoran, Greikoc, Greçec, Gelancë, Gjinoc, Javor, Kastërc, Krushicë e Epërme, Krushicë e Poshtme, Leshan, Luzhnicë, Maqitevë, Mohlan, Mushtisht, Neprebisht, Nishor, Papaz, Peqan, Popolan, Qadrak, Reshtan, Reqan, Savrovë, Samadrexhë, Sallagrazhde, Semetisht, Sllapuzhan, Sopijë, Stravuçinë, Studençan, Tërrnje, Vërshëc dhe Vraniç.

Sipas të dhënave të fundit zyrtare të Agjencisë së Statistikave të Kosovës³ të vitit 2017, Komuna e Suharekës ka 41 vendbanime⁴, ku jetojnë 88,126⁵, banorë në një sipërfaqe prej **361.78** km² me dendësi banimi prej 165 banorë/km².

Tabela 2. Karakteristikat hapësinore të Komunës

Sipërfaqja km ²	Numri i banorëve rezident 2011	Numri i banorëve jo-rezident 2011	Dendësia (banorë/km ²)	Lartësia mesatare mbidetare
361.78	59,722	28,418	165	455 m – 1760 m

Të dhënat bazohen në regjistrimin e fundit zyrtar të vitit 2011, i cili rezultoi se në Komunë jetojnë gjithsejtë 59,722 banorë dhe 9145 ekonomi familjare.⁶

Bazuar në regjistrimin e popullsisë të vitit 2011, vërehet një përqendrim i lartë prej 49,300 banorë në zonat rurale, ndërsa në zonë urbane banojnë 10,422 banorë. Bazuar në të dhënat e Regjistrimit civil komunal, numri i popullsisë në fund të vitit 2018 në Komunën e Suharekës është 65.350 banorë resident.

Krahasimi i karakteristikave demografike për ekonominë familjare⁷ të nivelit republikan sipas të të dhënave nga ASK, dhjetor 2013 ndërkaq statistika për të dhënat komunale paraqiten sipas statistikave të ASK të vitit 2011 dhe paraqitet në tabelën vijuese.

² Neni 7 i Statutit të komunës së Suharekës, 01-Nr-8336 Dt. 11.11.2008

³ Agjencia e Statistikave të Kosovës, Popullsia sipas gjinisë etnicitetit dhe vendbanimit, Prishtinë, 2013

⁴ Vendbanimi Breshanc shtrihet brenda ZK Nishor, poashtu edhe vendbanimi Dragaqinë shtrihet brenda ZK Duhël, kështu që të në të dhënat statistikore të ASK-së nuk figurojnë këto dy vendbanime, respektivisht brenda Nishorit përfshihen të dhënat edhe për Breshancë si dhe brenda Duhles të dhënat edhe për Dragaqinë.

⁵ ASK, Regjistrimi i popullsisë 2011

⁶ Agjencia e Statistikave të Kosovës, Vjetari Statistikor i Republikës së Kosovës 2017, Prishtinë, 2017

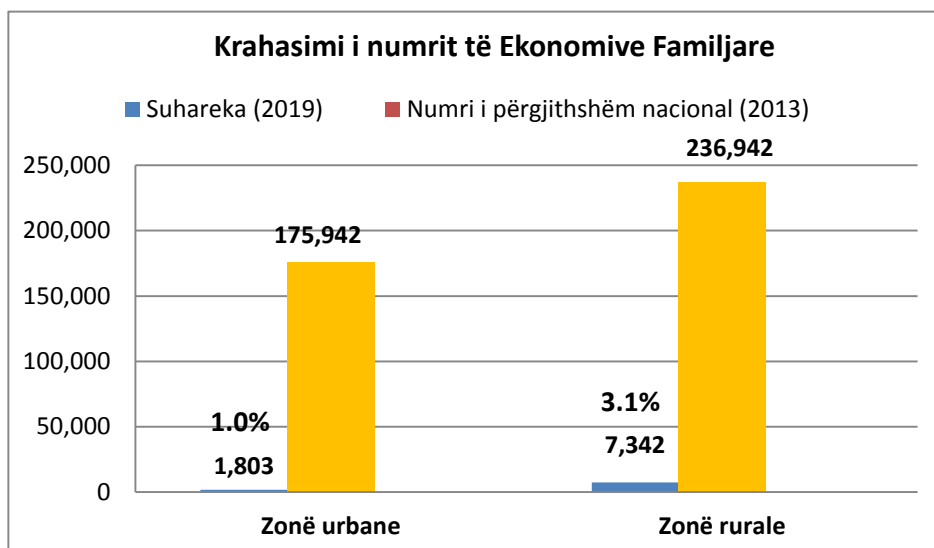
⁷ Agjencia e Statistikave të Kosovës, Vjetari Statistikor i Republikës së Kosovës 2013, Prishtinë, 2017

Tabela 3. Krahاسimi i karakteristikave demografike ne nivel nacional

	Ekonomi Familjare		
	Zonë urbane	Zonë rurale	Gjithsejtë
Suhareka (2011)	1,803	7,342	9,145
Numri i përgjithshëm nacional (2013)	175,942	236,942	412,884

Paraqitja grafike e karakteristikave demografike per ekonomitë familjare të komunës së Suharekës në raport me nivelin republikan sipas të dhënave nga tabela 3, shihet si në diagramin 1.

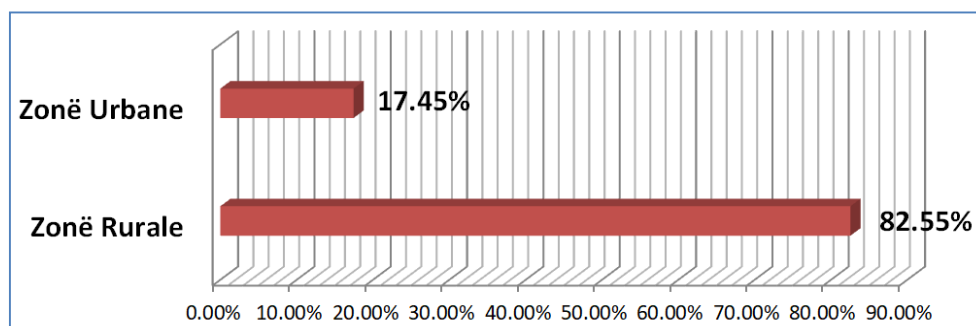

Grafika 1. Krahاسimi i Numrit të Ekonomive Familjare për Zonen Urbane dhe Rurale

Të dhënat statistikore të karakteristikave demografike (ASK, 2011) sipas regjistrimit të ekonomive familjare numrit të banorëve shihen si ne paraqitej tabelare 4.

Tabela 4 Karakteristikat demografike të Komunë (ASK, 2011)

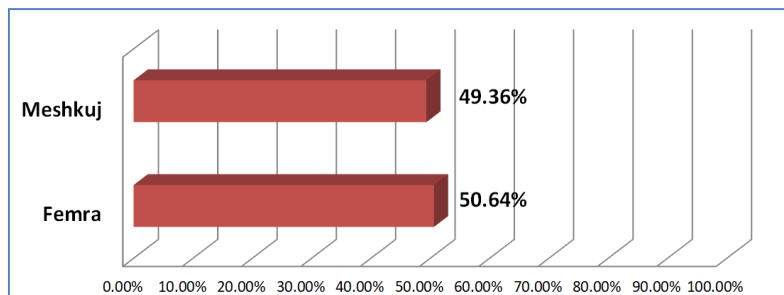
	Zonë rurale		
	Zonë urbane	Zonë rurale	Gjithsejtë
Ekonomitë familjare	1,803	7,342	9,145
Numri i banorëve	10,422	49,300	59,722
Femra	5,268	24,976	30,244
Meshkuj	5,154	24,324	29,478

Grafika 2. Përqindja e banorëve sipas zonave urbane dhe rurale

Në tetëvjeqarin e fundit kemi një ndryshim të dukshëm të ngritjes së ekonomive familjare sa i përket zonave të ndërtimit, kështu tetë vitet e fundit kemi ngritje të madhe të shifrave në ndërtimin e ekonomive familjare në zonat urbane afërsisht 150 %, shikuar të dhënat nga tabela 5.

Grafika 3. Përqindja e banorëve sipas zonave urbane dhe rurale

Në tabelën 5 është paraqit trendi i ngritjes së ekonomive familjare në zonat urbane dhe në ato rurale gjat 8 viteve të fundit, ku vëreht se në zonat urbane kemi ngritje rreth 160% ndërkah në zonat rurale trendi i ngritjes së ekonomive familjare është 33%.

Tabela 5. Krahassimi i ngritjes së Ekonomive Familjare sipas zonave rurale dhe urbane ne komunë të Suharekes

	Ekonomi Familjare		
	Zonë urbane	Zonë rurale	Gjithsejtë
ASK (2011)	1,803	7,342	9,145
DBFE (2018)	4,693	9,767	14,460

Bazuar në regjistrimin e popullsisë të vitit 2011, vërehet një dallim i vogël gjinor ku 30,244 banorë janë të gjinisë femërore me 48.57%, ndërsa 29,478 banorë janë meshkuj.

Bazuar në regjistrimin e popullsisë të vitit 2011, grupmosha me më së shumti banorë është ajo e 20-64 vjeç me 31,743 banorë, e përcjellë nga grupmosha 5-14 vjeç me 12,211 banorë, grupmosha 15-19 vjeç me 6,466 banorë dhe grupmosha 0-4 vjeç me 5,198 banorë.

Tabela 6. Numri dhe përqindja e banorëve sipas grupmoshave

	0 - 4 vjeç	5 - 14 vjeç	15 - 19 vjeç	20 - 64 vjeç	≥ 65 vjeç
Nr. i banorëve	5,198	12,211	6,466	31,743	4,104
% e banorëve	8.70%	20.45%	10.83%	53.15%	6.87%

Bazuar në regjistrimin e popullsisë të vitit 2011, dominon komuniteti shqiptar me gjithsejtë 98.92% banorë, komuniteti ashkali me 0.83% banorë dhe ai rom me 0.07% banorë.

Tabela 7. Numri dhe përqindja e banorëve sipas komuniteteve

	Shqiptar	Serb	Turk	Boshnjak	Rom	Ashkali	Egjiptian	Goran	Tjerë	N.J.N.D.
Nr. Banorëve	59,076	2	4	15	41	493	5	0	15	49
% e banorëve	98.92%	0.005%	0.01%	0.03%	0.07%	0.83%	0.01%	0.00%	0.03%	0.08%

Në Komunën e Suharekës dominon religjioni islam me gjithsej 98.33% besimtarë, komuniteti i besimit katolikë me 0.59% dhe religjione tjera me 0.06% besimtarë.

Tabela 8. Popullsia sipas përkatësisë së religjionit

	Islam	Ortodoks	Katolik	Të tjerë	Pa religjion	Pa përgjigje	Nuk janë në dispozicion
Nr. i banorëve	58,722	8	355	35	53	467	82
% e banorëve	98.33%	0.01%	0.59%	0.06%	0.09%	0.78%	0.14%

Bazuar në regjistrimin e popullsisë të vitit 2011, vërehet një përqendrim i lartë i ekonomive familjare në zonë rurale rreth 80.82%, ndërsa në zonë urbane rreth 19.72%.

Tabela 9. Numri dhe përqindja e ekonomive familjare dhe anëtarëve sipas zonave urbane dhe rurale

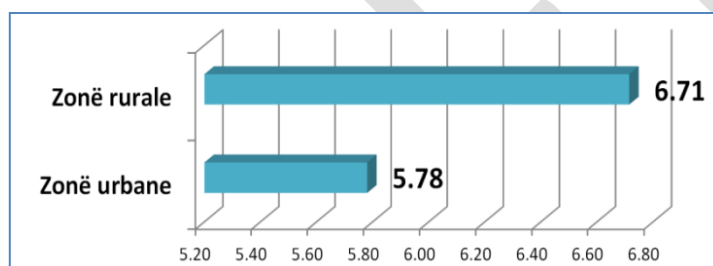
	Ekonomi familjare		Banor	
	Numri	%	Numri	%
Zonë urbane	1,803	19.72%	10,422	17.45%
Zonë rurale	7,342	80.28%	49,300	82.55%

Sa i përket numrit të anëtarëve për ekonomi familjare, me 18.18% dominon numri i ekonomive familjare me 5 anëtarë, me 16.77% 6 anëtarë dhe me 14.94% mbi 10 anëtarë.

Tabela 10. Numri dhe përqindja e ekonomive familjare sipas numrit të anëtarëve

Anëtarë	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10>
Nr. i ekonomive familjare	152	426	588	1, 203	1, 663	1, 534	1, 151	649	413	1, 366
% e ekonomive familjare	1.66%	4.66%	6.43%	13.15%	18.18%	16.77%	12.59%	7.10%	4.52%	14.94%

Sa i përket numrit mesatar të anëtarëve për ekonomi familjare, në zonat rurale mesatarja është 6.71 anëtarë për ekonomi familjare, ndërsa në zonën urbane është 5.78.

Grafika 4. Numri mesatar i anëtarëve për ekonomi familjare sipas zonave urbane dhe rurale

2.2.2.1. Migrimet Demografike

Derisa popullsia nga Prishtina, Gjakova, Mitrovica, Gjilani, Prizreni e Peja kryesisht emigruan para vitit 2000, popullsia nga Malisheva dhe Suhareka vazhdojnë të kenë emigrim më të lartë sidomos pas vitit 2000.

Bilanc pozitiv të migrimit ndërkombëtar kishin vetëm dy komuna: Juniku me 10.3% dhe Ranillugu me 2.8% përderisa Hani i Elezit kishte bilanc negativ të migrimit prej vetëm -0.02%.⁸

Popullsia e Suharekës kryeson me bilancin më të lartë negativ të migrimit me 40.2% në 1000 banorë pastaj Klina me 29.1%, Mitrovica me 28.3% si dhe Gjakova me 25.4%.⁹

Tabela 11. Komunat me bilancin më të lartë negativ të migrimit

Suharekë	Klinë	Mitrovicë	Gjakovë	Vushtrri	Viti	Malishevë	Istog	Skenderaj	Obiliq	Rahovec
-40.2	-29.1	-28.3	-25.5	-22.2	-21.9	-21.4	-21.2	-19.1	-15.9	-15.7

Bazuar në të dhënat e ASK të vitit 2014, jashtë vendit jetojnë gjithsej 27,905 banorë të Komunës së Suharekës, që paraqet një përqindje të lartë prej 46.72%, prej të cilëve 12,426 banorë janë të gjinisë femërore dhe 15,479 banorë janë të gjinisë mashkullore.

Sa i përket vendeve ku kanë emigruar banorët e Komunës së Suharekës, 8427 banorë jetojnë në Gjermani, 7703 banorë jetojnë në Zvicër, 6378 banorë jetojnë në Itali dhe 1216 banorë jetojnë në Austri.

⁸ Agjencia e Statistikave të Kosovës, Migrimi Kosovar, Prishtinë, 2014

⁹ Agjencia e Statistikave të Kosovës, Migrimi Kosovar, Prishtinë, 2014

Tabela 12. Numri i banorëve sipas shteteve në të cilat emigruan

Gjermani	Zvicër	Itali	Austri	Suedi	Amerikë	Francë	Angli	Belgjikë	Slloveni	Te tjerë
8427	7703	6378	1216	450	122	407	141	161	1854	1046
30.20%	27.60%	22.86%	4.36%	1.61%	0.44%	1.46%	0.51%	0.58%	6.64%	3.75%

Numri më i madh i emigrantëve nga Komuna në vitin 2014 i takon grupmoshës 30-34 vjeç me 3014 banorë, vijuar nga grupmosha 10-14 vjeç me 2862 banorë dhe grupmosha 5 - 9 vjeç me 2836 banorë.

Tabela 13. Numri i emigrantëve sipas grupmoshave

0-4	5-9	10-14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	75-79	80+	N.J.N.D.
2831	2836	2862	2374	2465	2780	3014	2763	2289	1509	865	513	385	170	73	33	13	130
10.1%	10.2%	10.3%	8.5%	8.8%	10.0%	10.8%	9.9%	8.2%	5.4%	3.1%	1.8%	1.4%	0.6%	0.3%	0.1%	0.05%	0.5%

Gjatë viteve 2005-2009 emigruan 7070 banorë, gjatë viteve 1995 – 1999 emigruan 6449 banorë, kurse gjatë viteve 2000 – 2004 emigruan 5085 banorë.

Tabela 14. Numri i emigrantëve sipas viteve

>1960	60-64	65-69	70-74	75-79	80-84	85-89	90-94	95-99	2000-04	2005-09	2010+	N.J.N.D.
21	38	106	289	289	630	1227	4083	6449	5085	7070	1610	1008
0.08%	0.14%	0.38%	1.04%	1.04%	2.26%	4.40%	14.63%	23.11%	18.22%	25.34%	5.77%	3.61%

Arsyeja e emigrimit të banorëve jashtë Kosovës: Bashkimi familjar me 18,510 banorë, punësimi jashtë vendit me 7563 banorë dhe lufta e viteve 1998 – 1999 me 544 banorë.

Tabela 15. Numri i banorëve sipas arsyeve të emigrimit

Punësimi	Studimi	Familjare	Lufta 1998/99	Të tjera	Nuk ka të dhëna
7563	87	18510	544	393	808
27.10%	0.31%	66.33%	1.95%	1.41%	2.90%

Bazuar në të dhënat e ASK të vitit 2014, nga vendet e jashtme janë kthyer 3873 banorë, me 1365 të kthyer nga Gjermania, 697 të kthyer nga Zvicra, 612 nga Sllovenia dhe kështu me radhë.

Tabela 16. Numri i banorëve të kthyer sipas shteteve në të cilat imigruan

Gjermani	Serbi	Zvicër	Maqedoni	Shqipëri	Mali i Zi	Slloveni	Austri	Itali	Kroaci	Bosnje	Suedi
1365	81	697	84	157	24	612	90	458	65	59	32
36.7%	2.2%	18.7%	2.3%	4.0%	0.6%	15.8%	2.3%	11.8%	1.7%	1.5%	0.8%

Krahasuar me Komunat tjera, Komuna e Suharekës radhitet e njëzeta sa i përket numrit të banorëve që kanë emigruar drejt Komunave tjera me bilancin negativ -2.3 në 1000 banorë.

Tabela 17 Komunat me bilancin më të lartë pozitiv të migrimit

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Graçanicë	Klokot	Fushë Kosovë	Prishtinë	Partesh	Ranillug	Ferizaj	Novobërdë	Junik	Prizren	Hani i Elezit	Gjilan	Pejë	Istog	Gjakovë	Shtime	Vushtrri	Mamushë	Lipjan	Suharekë
23.2	22.5	17	15.2	12.3	7.4	5.3	5.2	5.2	4.8	3.8	2.7	1.2	1.1	-0.2	-0.5	-0.6	-1.1	-2.3	-2.3
Numri i emigrantëve kombëtar nga Komuna është 6747 që përbën 11% të popullsisë rezidente. ¹⁰																			
Numri i emigrimit kombëtar				Përqindja e emigrimit në raport me popullsinë rezidente të komunës						Pjesëmarrja e përgjithshme e emigrimit kombëtar									
6,747				11.3						3.43									

Krahasuar me Komunat tjera, në Komunën e Suharekës kanë imigruar 5358 banor, kryesisht për shkaqe familjare dhe të punësimit.

Tabela 18. Arsyet e imigrimit në Komunë

Punësimi		Arsimi apo trajnime		Familjare		Luftës		Tjera	
Gjithsej	%	Gjithsej	%	Gjithsej	%	Gjithsej	%	Gjithsej	%
151	2.8	61	1.1	4,035	75.3	68	1.3	1,043	19.5

Periudha më e lartë e imigrimit është para vitit 1980 kur 1604 banor kanë imigruar në Komunë. Gjatë periudhës së pasluftës në vitin 2000 kanë imigruar në Komunë 194 njerëz, kurse në vitin 2010 imigruan 229 banorë.

Tabela 19 Imigrimi në Komunë sipas viteve <1980 - 1995

<1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995
1604	113	84	99	87	87	95	94	92	104	120	96	93	112	112	120
29.9%	2.1%	1.6%	1.8%	1.6%	1.6%	1.8%	1.8%	1.7%	1.9%	2.2%	1.8%	1.7%	2.1%	2.1%	2.2%

Tabela 20 Imigrimi në Komunë sipas viteve 1995 - 2011

1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
118	113	136	119	194	124	120	103	136	137	174	151	165	197	229	30
2.2%	2.1%	2.5%	2.2%	3.6%	2.3%	2.2%	1.9%	2.5%	2.6%	3.2%	2.8%	3.1%	3.7%	4.3%	0.6%

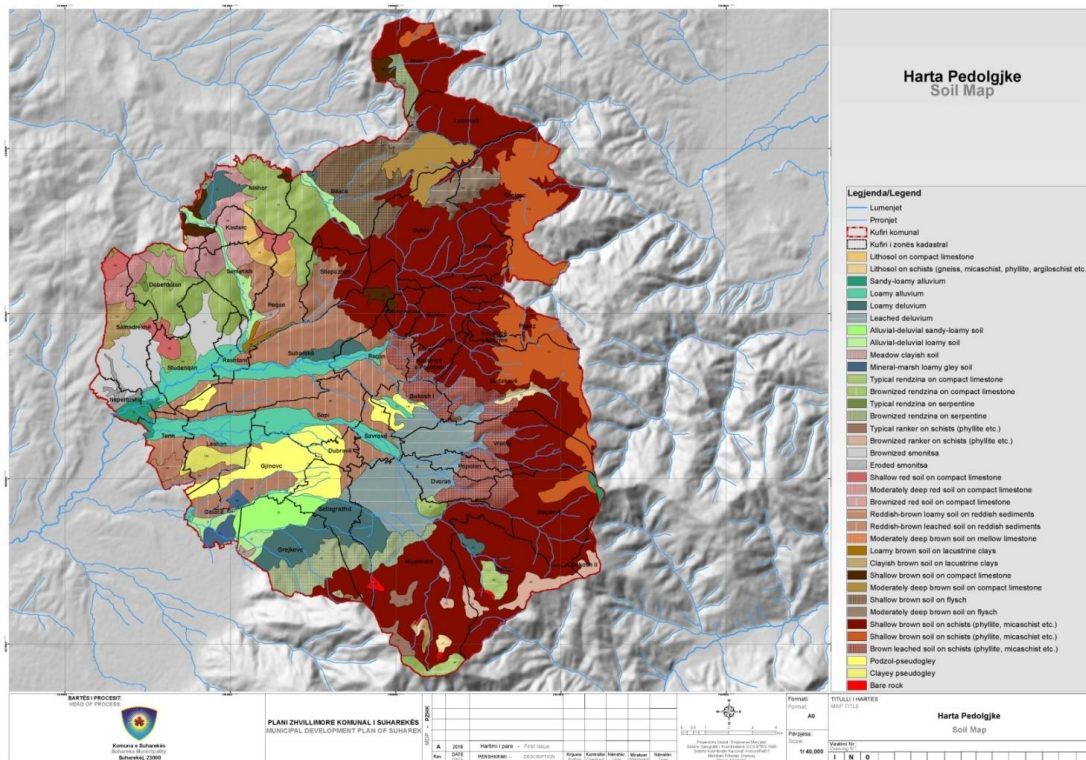
¹⁰ Agjencia e Statistikave të Kosovës, Migrimi Kosovar, Prishtinë, 2014

2.2.3. Veçoritë mjedisore

2.2.3.1. Pedologjia

Territori i Komunës së Suharekës tregon llojllojshmërinë e dukshme pedologjike e cila pasqyrohet në gjetjen e numrit më të madh të grupeve themelore të tokave dhe numrit të madh të njësive kualifikuese të rendit të ulët si dhe të zvogëlimit të tyre gjë që tërë territorit i jep një pamje mozaike. Nëse përjashtohet toka skeletore e cila paraqitet në vendin e saj ekzistues, tokat tjera janë nga substratet e bartura. Ato janë formuar pjesërisht nga sendimentet e liqeve, pjesërisht me bartjen fluviale të lokacioneve e pjesërisht me bartjen recente të rrjedhave të ujit. Prezenca e një numri të madh të tokave të cilat sipas karakteristikave dhe mundësive të shfrytëzimit në bujqësi dallohen mjaft e që është rezultati i ndikimit të faktorëve të ndryshëm të formimit.

Harta 4 Përbërja pedologjike

Pseudoglejet—Në masë të vogël ndodhen edhe në territorin e Suharekës. Relievi i këtyre tokave është i rrafshët e vende valore. Prodhimtaria bujqësore në këto toka është e kufizuar kështu që me qëllim të shfrytëzimit intensiv të saj duhet të bëhen drenazhet sipërfaqësore dhe të ndërmerren masa agromerilacione në mënyrë që të thellohen shtresat e lavrës dhe të rritet kapaciteti i saj dhe lëshueshmëria e ujit. Boniteti i kësaj toke është i klasës IV— VI.

Tokat aluviale—Është tokë e luginave dhe lumenjve me përbërje të llojllojshme mekanike. Është tokë aluviale me përbërje deltinore, janë toka më produktive që mundësojnë formën më intensive të prodhimeve bujqësore. Mirëpo në disa pjesë të tokave aluviale për shkak të mos rregullimit të shtratit të lumenjve shpesh vërshohen apo dheu bartet me erozion anësor. Këto sipërfaqe duhet sanuar me masa gjegjëse hidroteknike. Këto sipërfaqe janë të bonitetit klasorë të I-rë dhe bëjnë pjesë në tokat me produktivitet të lartë bujqësorë.

Tokat bujqësore të kategorisë I, II, III dhe IV janë të mbrojtura me ligjin mbi tokat bujqësore dhe konsiderohet se sipërfaqja e tokës pjellore në komunën e Suharekës përbën 53% të sipërfaqes totale të kësaj komune.

Edhe pse territori i komunës është i mbuluar mirë me rrjetin e lumenjve (sipërfaqe ujore) sasia e ujit të lumenjve është e pamjaftueshme për ujitjen e tokave bujqësore.¹¹

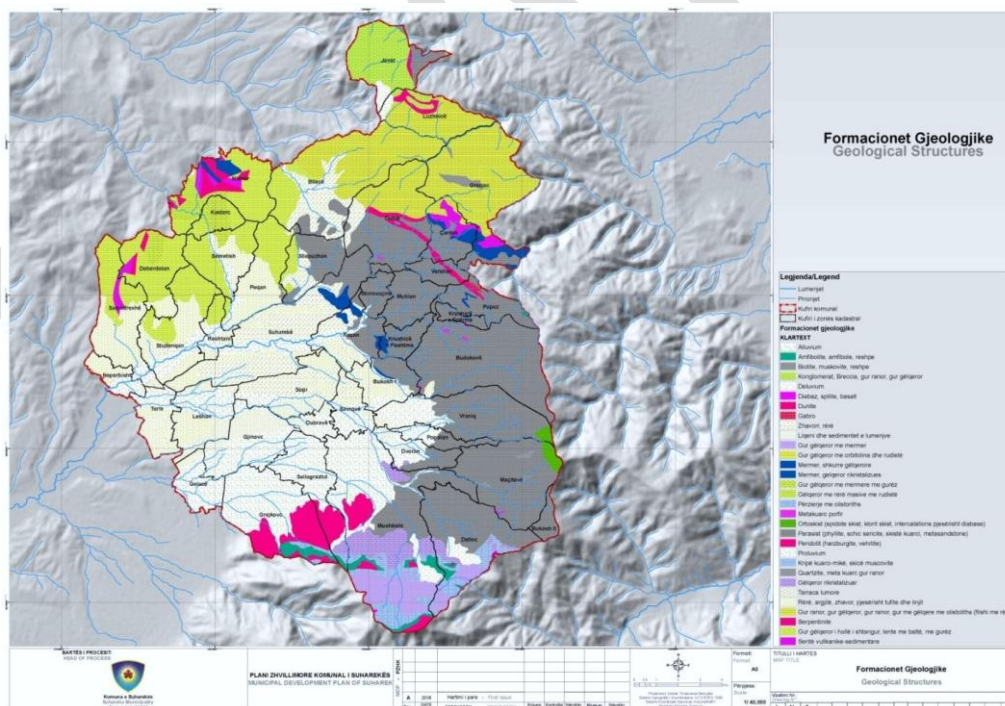
Kosova humb një pjesë të madhe të tokës bujqësore, në forma të ndryshme si:

- Humbja e përhershme tokës bujqësore e cila shkaktohet nga vendbanimet, komunikacioni, industria, veprimtaritë komerciale – shërbyese - tregtare, akumulimet e ujit, shfrytëzimi joracional i pyjeve, etj.
- Humbjet e përkohshme të tokës bujqësore bëhen nga proceset e erozionit dhe të vërshimeve, degradimet e ndryshme, gërryerjet e lumenjve, deponitë e mbeturinave komunale, deponitë e mbeturinave industriale etj.

2.2.3.2. Gjeologjia dhe tokat

Komuna e Suharekës kufizohet me nën rrëzën e Prizrenit në një anë dhe Podrimën pjellore në anën tjetër. Pjesët veriore të komunës janë nën mergel, argjilë, argjilë me thëngjill gëlqeror, santon mastrihit, rrethina e Carralevës gjendet nën flishin e shkumësit të epërm, doneve mastrihite ku vende vende lajmërohet dijabazi në formacion brijor të dinaroideve, serpentine dhe perioditeve serpentine. Pjesa më e madhe e territorit në pjesën juglindore të komunës gjendet nën rrasat e gjelbërta, metabolizite, ku lajmërohet dhe anfiboliti e në jug ka dhe gëlqere dhe dolomit.¹²

Terrenet në të cilat shtrihen vendbanimet dhe ato për rreth saj, janë të përbërjes gjeologjike të ndryshme. Vendbanimet shtrihen kryesisht në lymoret e lumenjve të përbërjes së ndryshueshme dhe vërshimeve dhe ranishtave të vjetërsisë holocentrike (kvartale). Zona e gjerë e vendbanimeve nga veriperëndimi, perëndimi dhe jugu, shtrihet mbi mergel, argjilë me thëngjill, rërë dhe zhavorr të vjetërsisë pliocene (terciere).

Harta 5 Formacionet gjeologjike

Tereni në të cilin shtrihen vendbanimet si dhe terrenet në jug, lindje dhe perëndim të tyre në shikim të ekspozicionit gjenden në zonën e rrafshinës, ndërsa një pjesë më e vogël nga drejtimi në zonën jugore dhe

¹¹ PZHK Suharekë 2008 – 2018, fq.93

¹² PZHK Suharekë 2008 – 2018, fq.88

perëndimore të ekspozicionit. Pjerrësitë në të cilat gjendet vendbanimi i Suharekës janë në mes të 2⁰ dhe 5⁰. Nga veriu dhe lindja pjerrësitat janë më të mëdha për shkak të ngritjes më të madhe të terrenit.

Suhareka shtrihet në terrenet të cilat janë morfologjikisht më të përshtatshme për zgjerimin e tij topografik. Në veri dhe lindje të vendbanimit, terrenet ngrihen në formë të trasesë ndërsa nga jugu dhe perëndimi hapen rrafshinat e fushës së Prizrenit. Nga shikimi i ekspoziturës terrenet në të cilat shtrihet vendbanimi i Suharekës dhe ato të cilat shtrihen nga jugu, lindja dhe perëndimi gjenden në zonën jug-lindore të ekspozicionit, ndërsa nga verilindja në zonën jugore dhe perëndimore të ekspozicionit. Marrë në përgjithësi kushtet gjeomorfologjike të vendbanimit të Suharekës dhe rrethinës së saj janë të përshtatshme për zhvillim të mëtejshëm.

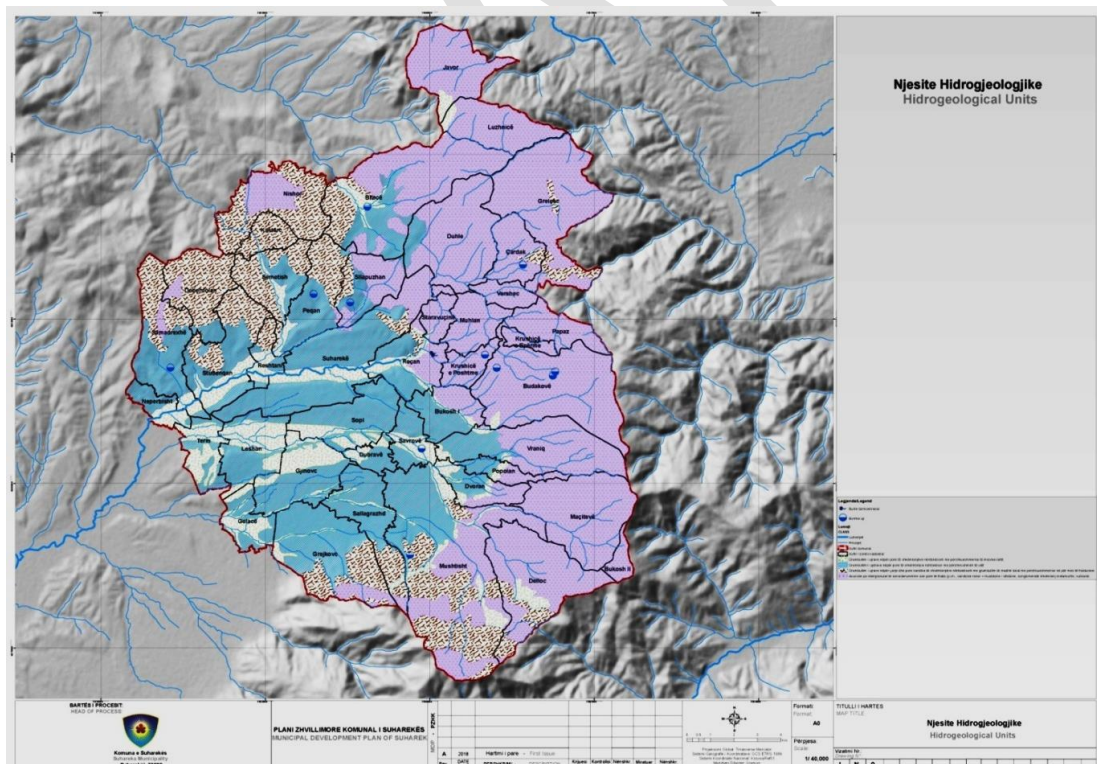
Sa i përket mbulueshmërisë së përgjithshme prej 36,099ha të sipërfaqes së tokës, me pyje janë të mbuluara 15,074ha ose 41.7%, toka bujqësore janë 19,373ha ose 53.7% si dhe sipërfaqe tjetër 1,652ha ose 4.6%.

2.2.3.3. Karakteristikat hidrografike

Komuna e Suharekës ka rrjet të zhvilluar hidrografik, gjegjësisht ka një numër të madh të lumenjve (përroskave) që kalojnë nëpër territorin e komunës.

Lumenjtë e vegjël janë lumenj me tipare karakteristike për përroskat malore apo lumenj të vegjël, me oscilime shumë të mëdha të sasive të ujit gjatë vitit. Gjatë kohës së thatë në shumicën e këtyre lumenjve ka pak ose nuk ka ujë fare, kurse gjatë kohës me reshje shpesh ndodh që të ketë vërshime lokale.

Të gjithë ujërat burojnë dhe rrjedhin në territorin e komunës përpos disa përroskave si përroska e Carrallevës, Topillës dhe lumit të Bllacës që burimin e kanë në territorin e komunës së Suharekës kurse pjesa më madhe e tyre vazhdojnë rrjedhën dhe derdhen në territorin e komunave tjera.

Harta 6 Shtrirja hidrogeologjike

Lumi më i madh i komunës dhe arteria kryesore hidrografike është Lumi Toplluha. Ky lum formohet nga rrjedhat e burimeve të ujit duke filluar nga Qafa e Duhlës e deri në Malet e Budakovës dhe përroskat lokale duke e formuar Lumin e Suharekës dhe si degë e burimeve të ujit nga Pagarusha dhe Nishori (Lumi i

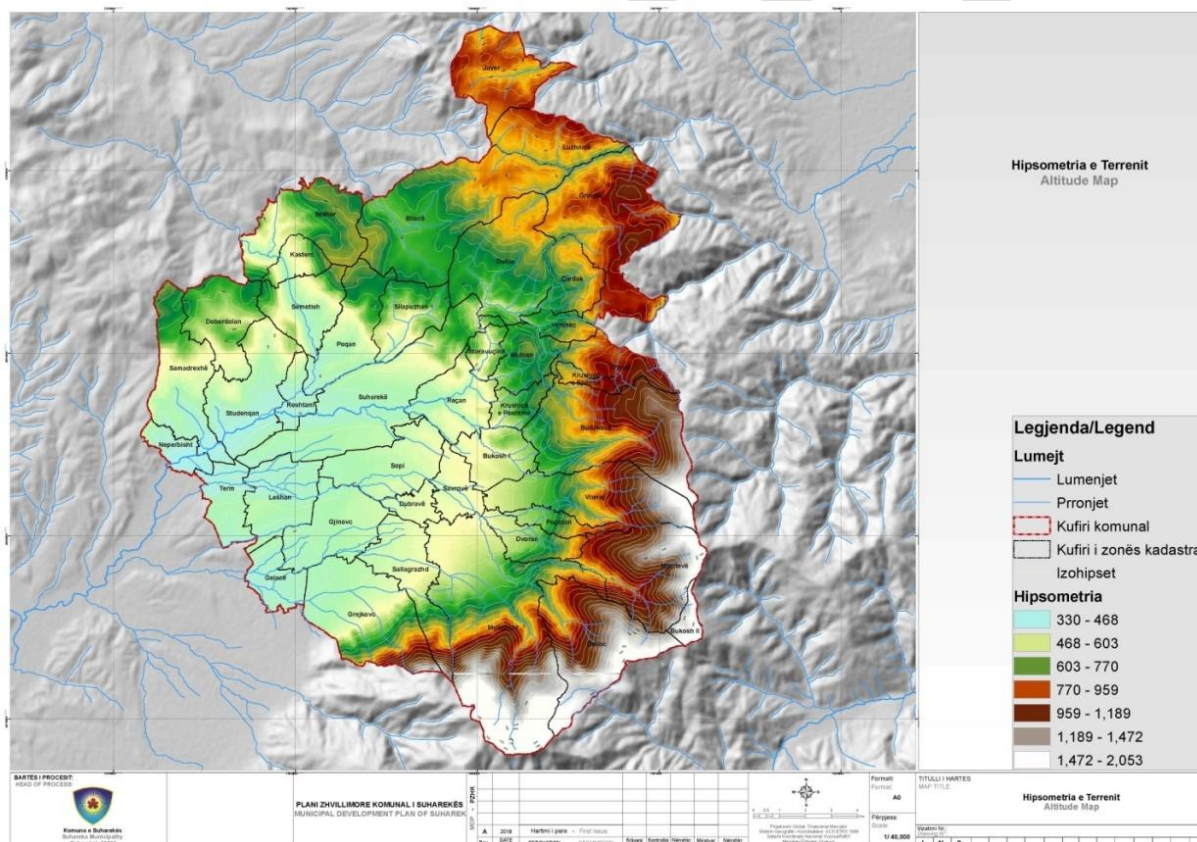
Semetishtit). Toplluha është një ndër degët e majta të lumit (më të madh në Kosovë) Drini i Bardhë. Sipërfaqja e pellgut të Toplluhës¹³ është $F=510.0\text{km}^2$, kurse gjatësia e lumit është 15.5km.

Pellgu i Lumit të Sopisë formohet nga Lumi i Vraniqit nga burimet e ujit nga bjeshka e Jezercit dhe dega tjetër nga Lumi i Zi që formohet nga pellgjet e ujërave me rrjedhë nga gryka e Dellocit dhe Lumi Maqiteva. Pellgu i Lumit të Sopisë bashkohet me lumin Toplluha në territorin e Komunës së Mamushës dhe derdhet në Drinin e Bardhë. Lumi i Bardhë me burim nga Bjeshka e Mushtishtit me rrjedhë nën Sallagrazhdë dhe Gelancë, bashkohet me Lumin e Grejkocit nën fshatin Gelancë dhe vazhdon rrjedhën territorin e Komunës së Prizrenit duke u bashkuar me lumin Toplluha në fshatin Zojs dhe vazhdon rrjedhën e derdhjes në drejtim të Lumin Dri.

Mbi gjysma e sipërfaqes së pellgut të lumit Toplluha është tokë punuese, rreth 30% livadhe dhe kullosa, 10% male dhe pjesa tjetër është djerrinë.

2.2.3.4. Lartësia mbidetare

Komuna e Suharekës është e rrethuar me male të larta dhe atë në veriperëndim me malet e Pagarushës dhe të Temeqinës me lartësi mbidetare prej 796 deri 828 m, në veri me ato të Carralevës 922 deri 1048m, në lindje me malet e Jezercit 1677m (Kryet e Ahishtes) dhe në juglindje me malet e Sharrit (Dera e Pashës) 2092m, ndërsa në perëndim shtrihet në rrafshina (ultësira) e Prizrenit.

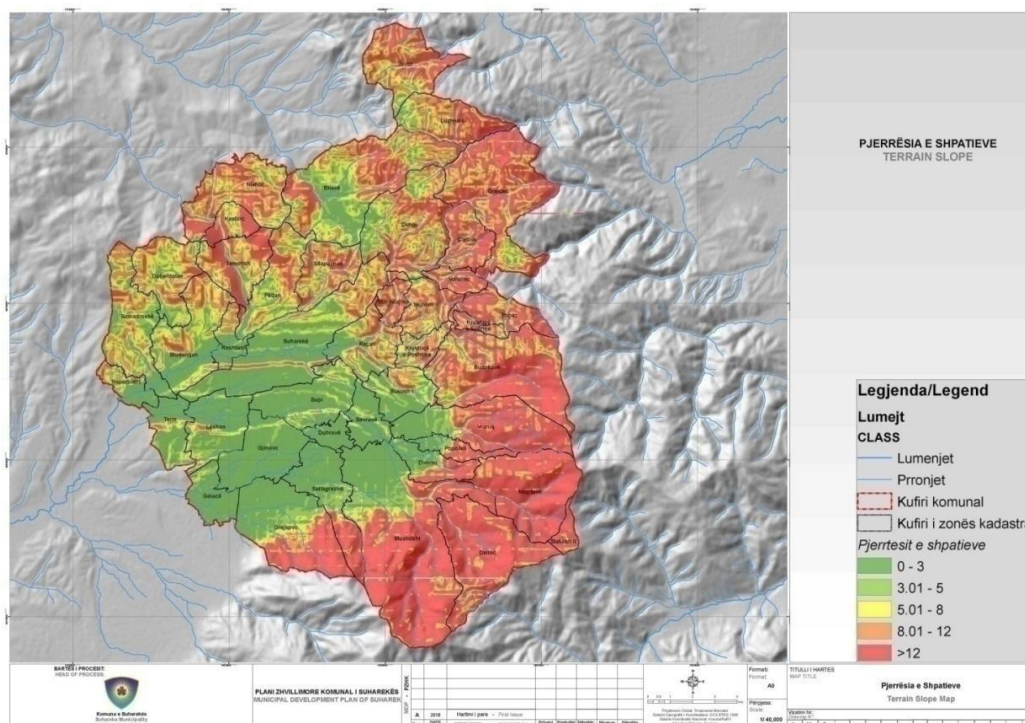

Harta 7 Hipsometria e terrenit dhe lartësitë mbidetare

Lartësia mesatare mbidetare në komunë është 455 m. Vetë qyteti i Suharekës gjendet në lartësi mbidetare prej 400 m. Sipërfaqja e komunës është 361 km^2 që mbulon 3.3% të territorit të Kosovës.¹⁴

¹³ Plani Hapësinor u Kosovës (Strategjia e Zhvillimit Hapësinor) 2010 – 2020+

¹⁴ Agjencia e Statistikave të Kosovës, Prishtinë, 2013

Harta 8 Pjerrtësitë e shpateve

2.2.3.5. Kushtet klimatike

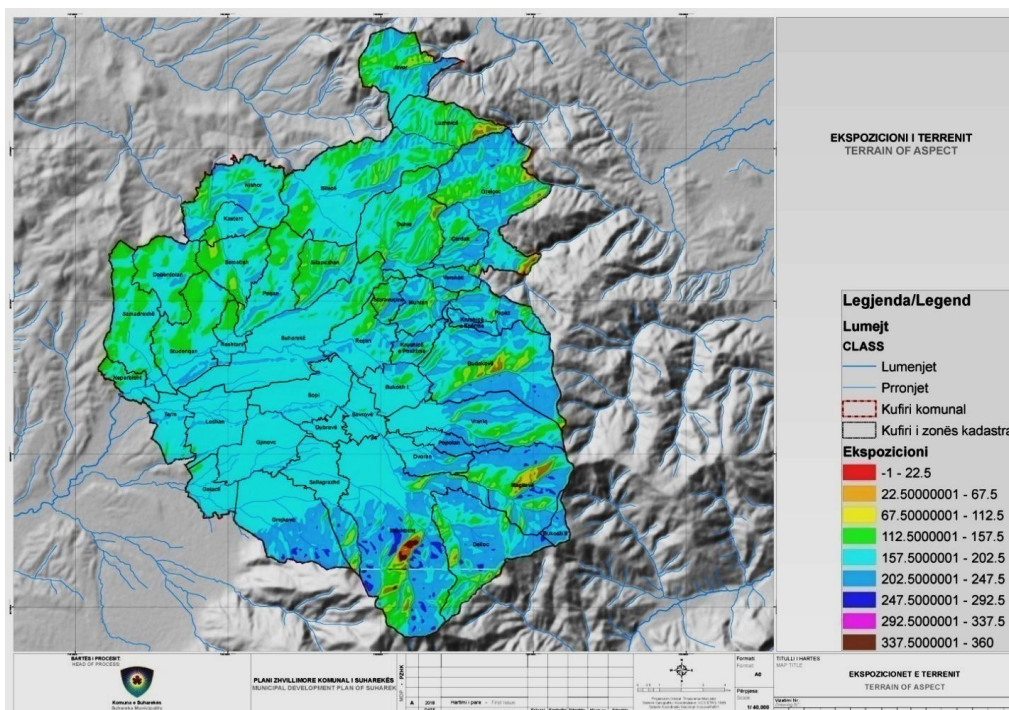
Temperatura mesatare vjetore e ajrit në Suharekë është 11°C. Në muajin gusht lajmërohet maksimumi absolut prej 38.2 °C. Amplituda absolute është 52.3 °C. Komuna e Suharekës gjendet në jug të Kosovës dhe ka klimë kontinentale me ndikim mesdhetar.

Në vijim janë radhitur vlerat kyçe klimatike:

- Vlerat mesatare relative vjetore e lagështisë në Suharekë është 74.3%. Lagështia më e ulët relative e ajrit në Suharekë është në muajin gusht 63.2%.
- Në Suharekë është vranësira më e vogël në muajin gusht (2.7), ndërsa vranësira mesatare vjetore është 5.0 të dhjetat e qiellit.
- Vlera mesatare e të reshurave në Suharekë është 674.0 mm. Të reshurat më të mëdha janë në muajin tetor ndërsa më të vogla në muajin shkurt dhe janar.
- Të reshurat më të mëdha në Suharekë janë gjatë muajit mars 169.6 mm, ndërsa sasia minimale e të reshurave në këtë territor është 410.0 mm.
- Në Suharekë më së shpeshti fyejnë erërat nga verilindja (193%), lindja (32%), dhe jugperëndimi (32%), ndërsa më së paku fyejnë erërat nga jugu (33%), dhe veriperëndimi (13%). Shpejtësinë mesatare më të madhe e kanë erërat nga jugperëndimi (4.6m/sek) dhe verilindja (3.6m/sek).

Tabela 21 Vlerat mesatare klimatike

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	m. vjet.
Temp. max .	16.4	20	25.5	26.3	32.3	36.5	37	38.2	35	30.2	23.8	22	38.2
Temp. min.	-14.1	-12.4	-10.4	-3	1	7	6	6.2	1.5	-1.8	-9	-11	-14.1
Temp. mes.	0	1.7	5.3	11.5	15.7	19.8	22.7	22.3	18.2	11.7	7.2	3.3	11.6
Lagështia %	84.5	76.6	75.4	75.0	75.0	69.4	63.6	63.2	68.1	71.8	85.7	34.2	74.3
Shtypja atmosferë	954.1	949.6	938.4	942.6	948.5	950.1	948.4	948.2	948.6	948.6	948.7	948.6	947.9
Shpjet. e erës m/s	1.0	1.5	2.5	2.7	1.9	2.4	2.2	1.9	1.8	1.8	2.2	2.6	2.0
Reshjet - shi	33.0	12.0	26.0	47.0	89.0	124.0	36.0	37.0	31.0	136.0	70.0	33.0	674.0
Reshjet - borë	0.4	3.9	4.2	2.1	0.3	0.1	0.4	3.9	4.2	2.1	0.3	0.1	0.4

Harta 9 Ekspozicioni i terrenit

2.2.3.6. Biogjeografia

Komuna e Suharekës ndodhet në pjesën verilindore të luginës së Prizrenit, në kufijtë të shpateve të Prizrenit në një anë dhe e Podrimës në anën tjetër.

Lartësia mesatare mbidetare është 455m. Nëpër luginë të Drinit të Bardhë me klimë kontinentale të kësaj ane ka ndikim klima mesdhetare e cila mundëson kushte të mira për zhvillimin e vegjetacionit.

Lumi kryesor i Suharekës është Toplluha i cili rrjedhë nëpër vendbanim të Suharekës. Gjatë pjesës më të madhe të vitit në shtratin e tij ka sasi relativisht të vogël të ujit. Në kohën e të reshurave të mëdha lajmërohen valët vërshuese, me erozion të theksuar.

Flora

Sipërfaqet bujqësore-ekonomike janë sipërfaqe të punuara (23,378ha), ku bujqësia është njëra ndër degët kryesore të veprimtarive ekonomike. Sipërfaqja e punuar, respektivisht arat dhe kopshtet (12,918ha) shfrytëzohen kryesisht për prodhimin e grunajave (grurit, misrit, elbit dhe thekrës), të bimëve industriale dhe perimeve (grosha, patatja, domatja, specja, sallata etj) dhe bimëve për kafshë (tërfoja dhe jonxha). Pemishtet përfshijnë sipërfaqen prej 426ha. Pemëtaria nuk është një degë aq e zhvilluar ekonomike. Në to kryesisht kultivohen kumbullat, mollët dhe qershitë. Ndërkaq falë pozitës gjeografike, kualitetit të tokës dhe kushteve tjera shumë të mira për zhvillimin e vreshtarisë e që sipas të dhënave nga “Departamenti të Vreshtarisë dhe Verëtarisë” deri në fund të vitin 2018 në prodhimtari kanë qenë 513.84ha vreshta.

Livadhet përfshijnë sipërfaqen prej 2,753ha ndërsa kullosat 5,578ha. Sipërfaqet e pashfrytëzuara ekonomike janë pyjet dhe zabelet. Gjendja ekzistuese e pyjeve dhe e fondit të pyjeve edhe pse janë ndërmarrë masa me qëllim të kultivimit, kujdesit dhe zhvillimit të pyjeve, nuk janë aq të mira edhe pse kushtet janë të volitshme. Sipërfaqe pyjore përbëjnë 15,561ha prej tyre 1,600ha janë pyje të larta. Pyjet e komunës së Suharekës shtrihen në lartësi mbidetare 455m deri 1760m.

Këto pyje janë kryesisht pyje gjethore (lisi dhe ahu) ndërsa haloret janë mjaft të pranishme. Si lloje përcjellëse të pyjeve lisore janë: shegët, gorniçet, dardhat e egra, gështenja etj., ndërsa të kaçubave pyjore: murrizi, thana, trëndafili i egër, etj.

Sipas të dhënave të marra nga Drejtoria për Bujqësi, Zhvillim Rural dhe Pylltari në komunën e Suharekës, ekonomia pyjore ka dy njësi:

1. “Biraqi” dhe
2. “Kryet e Ahishtës — pyjet e Mushtishtit”.

Në “Biraqi” dominon bingu dhe ceri furs gjendet edhe qarri, pisha, mështekna, qershia, lajthia, thana, etj, ndërsa në “Kryet e Ahishtës — pyjet e Mushtishtit” dominon ahu pastaj pisha (të gjitha llojet), breu, mështekna, verri, plepi, rakiti, etj.

Kushtet për zhvillimin e pylltarisë janë mjaft të volitshme. Kemi rritje të shpejt të masës drurore prej 1.70m³ deri 5.30m³ për hektar/1vit.

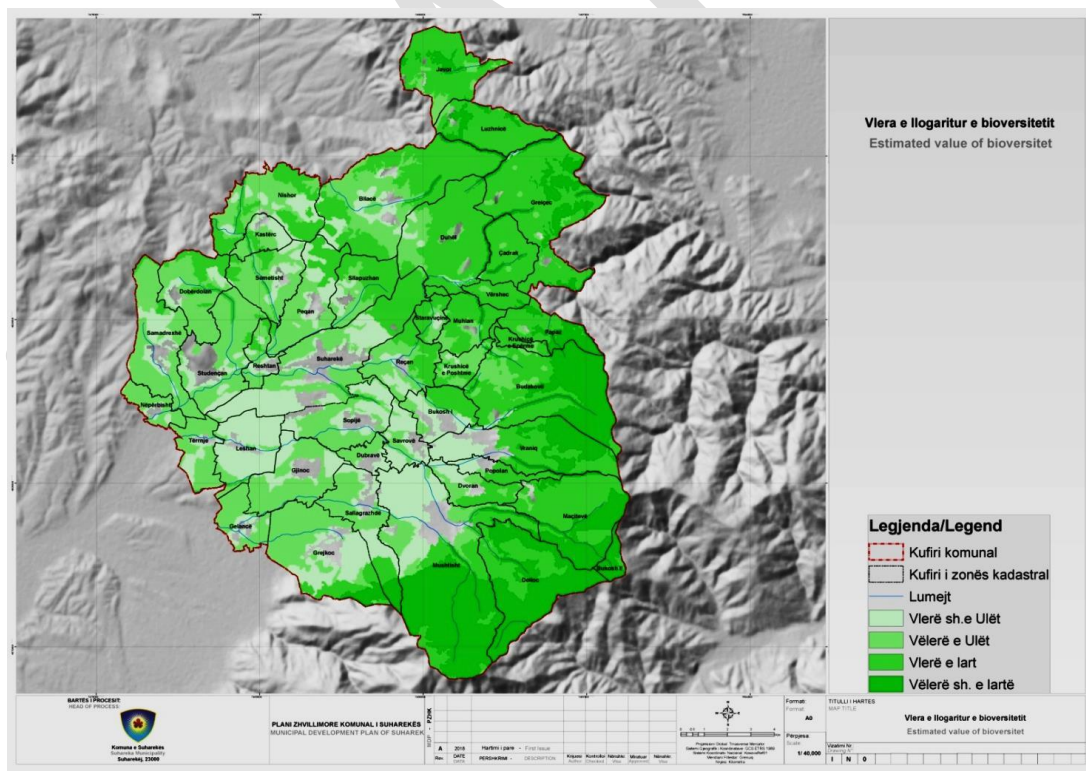
Si pasoj e rrethanave të pasluftës këto pyje kanë pësuar dëme të shumta nga mekanizmat shtetëror para lufte dhe nga dëmtues individual pas luftës. Megjithatë falë bonitetit të lartë të tokës ato janë ripërtërirë vet, janë në fazën e rritjes dhe zhvillimit intensiv.

Fauna

Në ujërat e kësaj komune ekzistojnë këto lloje peshqish: krapoliq, brocak, mustak të përrojeve, dylmorë, por ka edhe ngjala. Në këto ujëra ka edhe gaforre, bretkosa dhe gjarpërinj të ujit.

Nga kafshët shtëpiake kultivohen: gjedhët, delet, dhitë dhe shpezët. Në zhvillimin e blegtorisë ndikojnë përveç të tjerash pjesët e imta të sipërfaqeve të punuara dhe kullosat e pakta dhe të pa begatshme.

Nëpër livadhe jetojnë stërqoka, sorra, thëllëza, shkurtëza, kukuvaika, lajmërohen edhe derrat, dhelprat, ujkit.

Harta 10 Zonat e biodiversiteti

2.2.4. Ekonomia

Zhvillimi Ekonomik në Komunën e Suharekës kryesisht bazohet në disa fusha të cilat janë me prioritet për zhvillimin e komunës tonë dhe janë vlerësuar si mundësi e mirë për zhvillim në fusha si: Agrokulturë, Turizëm, Energji dhe Prodhim.

Ndërmarrjet e vogla dhe të mesme karakterizohen me zhvillime të ndryshme të veprimtarive, ndërsa si ndërmarrje të mëdha janë Fabrika e Prodhimit të gomës "Ballkan", Fabrika e prodhimit të verës "AgroKosova Holding", Fabrika për përpunimin e lëkurës "Solid", Fabrika për tekstil "Arta-Tex", Fabrika për përpunimin e produkteve të mishit "Flor-en", fabrika për përpunimin e pijeve freskuese joalkoolike "Frutex", dhe një sërë ndërmarrjesh për përpunimin e produkteve të drurit, plastikes, aluminit, metalit, etj.

Një aspekt të rëndësishëm të zhvillimit ekonomik paraqesin Zona Industriale në Shirokë dhe Agro Zona në Samadrexhë si dhe autostrada Morinë-Merdare që praktikisht kalon mes përmes komunës së Suharekës.

2.2.4.1. Punësimi

Bazuar në regjistrimin e popullsisë të vitit 2011, nga gjithsej 42,313 banorë, ekonomisht aktiv janë 15,013, të punësuar 8,043 banorë në marrëdhënie të rregullt pune.

Tabela 22 Popullsia e moshës 15 vjeç e mbi sipas statusit të aktivitetit aktual, gjinisë dhe komunës 2011

	Ekonomikisht aktive	Të punësuar	Të papunësuar, ka punuar më parë	Të papunësuar, nuk kanë punuar kurrë më parë	Të papunësuar, presin të fillojnë punën në të cilën janë pranuar	Ekonomikisht jo aktiv	Total
Meshkuj	11503	6666	2798	1996	43	8937	20440
Femra	3510	1377	251	1854	28	18363	21873
Gjithsej	15013	8043	3049	3850	71	27300	42313

Sa i përket aspektit gjinor, me 83% dominon punësimi i gjinisë mashkullore krahasuar me 17% të gjinisë femërore.

Tabela 23 Numri dhe përqindja e të punësuarve sipas gjinisë

	Numri i të punësuarve	Përqindja e të punësuarve
Meshkuj	6666	83%
Femra	1377	17%
Gjithsej	8043	100%

Sa i përket sektorëve të punës, më së shumti janë 1002 punëtorët e shërbimeve personale dhe mbrojtëse, 985 punëtorë në ndërtimtarë dhe miniera, 837 e mësimdhënës dhe 700 modele, shitësit dhe demonstruesit.

Pjesa më e madhe e të punësuarve, 5208 banorë punojnë në vendbanimet e tyre, përderisa 1284 banorë punojnë brenda Komunës por në vendbanimet tjetër dhe 1118 banorë punojnë në një Komunë tjetër.

Tabela 24 Të punësuarit që udhëtojnë shtëpi-punë dhe anasjelltas sipas vendit të punës, gjinisë dhe komunës

	Komuna dhe vendbanimi i njëjtë me banimin e zakonshëm aktual	Në Kosovë, komuna e njëjtë me banimin e zakonshëm aktual, por vendbanimi i ndryshëm	Në Kosovë komuna e ndryshme nga ajo e banimit të zakonshëm aktual	Shqipëri	Serbi	Mali i Zi	Maqedoni	Shtetet tjera	Nuk aplikohet	Nuk janë në dispozicion	Gjithsej
Gjithsej	5208	1284	1118	14	0	6	3	41	225	144	8043
Meshkuj	4330	1037	925	11	0	6	3	40	181	133	6666
Femra	878	247	193	3	0	0	0	1	44	11	1377

Nga 59,722 banorë, 29,660 varen nga mbështetja financiare nga persona tjerë, gjersa 10,090 banorë varen nga përfitimet prej punës, pronës apo biznesit, dhe 7,277 banorë varen nga remitencat.

Tabela 25 Popullsia sipas burimit kryesor të jetesës, gjinisë dhe komunës

	Puna (përfshirë punën në pronën, biznesin e tij apo të familjes)	Patundshmëri, investime (qira, interes)	Pension	Ndihma sociale	Transfere tjera (përfitime nga papunësia, sëmundja dhe lehonie, bursë)	Remitenca (të ardhura nga familjarët në shtet tjera)	Mbështetje nga persona tjerë	Burime tjera	Gjithsej
Gjithsej	10090	72	3538	2019	66	7277	29660	7000	59722
Meshkuj	7674	47	1760	988	35	3222	12553	3199	29478
Femra	2416	25	1778	1031	31	4055	17107	3801	30244

Pjesa më e madhe e të punësuarve prej 1002 banorëve janë të punësuar në shërbime personale apo mbrojtëse, 985 banorëve janë të punësuar në miniera apo ndërtimtari, 837 në mësimdhënie.

Tabela 26 Punësimi sipas profesionit kryesor dhe gjinisë

	Ligjvënës	Menaxherët e korporatave	Menaxherët e organizatave të vogla	Profesionistët e fizikes, matematikes dhe shkencave inxhinierike	Profesionistët të shkencës biologjike dhe shëndetësore	Profesionistët e mësimdhënies	Profesionistët e tjerë	Bashkëpunëtorët profesional në lëmit teknike	Bashkëpunëtorët profesional të shkencës biologjike dhe shëndetësore	Bashkëpunëtorët profesional të mësimdhënies	Bashkëpunëtorët profesionalë për punë komerciale dhe administratë publike	Nëpunës zyrtarë	Nëpunës të shërbimeve për klientë	Punëtorët e shërbimeve personale dhe mbrojtëse	Modelet, shitësit dhe demonstruesit	Punëtorët e kualifikuar të bujqësisë dhe peshkimit	Punëtorë në miniera dhe ndërtimtari	Punëtorë në metalurgji, makineri dhe të ngjashme	Punëtorët për punë precize, pune dore, shtypje dhe të ngjashme	Punëtorët e zejeve tjera dhe të ngjashme	Operatorët e pajisjeve të palëvizshme dhe të ngjashme	Operatorët e makinave prodhuese dhe montuesit	Vozitësit dhe operatorët e pajisjeve mobile	Profesionet elementare të shitjes dhe shërbimeve	Punëtorët e bujqësisë e peshkatari së dhe të ngjashme	Profesionet elementare në miniera, ndërtimtari, industri përpunuese dhe transport	Profesionet elementare të paklasifikuara tjetërkund
Gjithsej	51	282	173	146	116	837	311	297	124	59	229	273	172	1002	700	374	985	408	45	162	26	116	392	221	44	358	140
Meshkuj	42	254	159	133	78	503	244	269	56	20	178	183	126	872	511	358	974	400	37	64	24	100	392	175	42	334	138
Femra	9	28	14	13	38	334	67	28	68	39	51	90	46	130	189	16	11	8	8	98	2	16	0	46	2	24	2

2.2.4.2. Bizneset dhe struktura e tyre

Komuna e Suharekës ka një pozitë të mirë gjeografike, që mundëson zhvillimin e bashkëpunimit ndërkufitar dhe ndër komunal, ka resurse të mira natyrore si sipërfaqet pyjore, toka të punueshme, kullosa, pemishte, bimë të ndryshme mjekësore dhe pasuritë e tjera tokësore dhe nëntokësore. Sa i përket ndërmarrjeve ekonomike aktive, vërehet një zhvillim i baraspeshuar në mes të zonës urbane, ku veprojnë 1090 ekonomi dhe zonës rurale ku veprojnë 942 ekonomi.

Tabela 27 Numri i ndërmarrjeve të regjistruara sipas sektorëve ekonomik, 2016-2019

Ndërmarrjet sipas sektorit ekonomik	2016	2017	2018	2019
A- Bujqësia, pylltaria dhe peshkimi	25	25	20	18
B- Xehoret dhe gurëthyesit	0	3	1	0
C- Industria përpunuese	28	1	32	35
D- Furnizimi me energji elektrike, gaz, avull dhe ajër për kondicionim	2	5	1	1
E- Furnizimi me ujë, kanalizimi, menaxhimi me mbeturina dhe aktivitetet rehabilituese	3	1	0	1
F- Ndërtimtaria	28	14	23	18
G- Tregtia me shumicë dhe pakicë; riparimi i mjeteve motorike dhe motoçikletave	54	32	49	37
H- Transporti dhe magazinimi	12	10	11	7
I- Akomodimi dhe aktivitetet e shërbimit të ushqimit	22	26	27	31
J- Informimi dhe komunikimi	3	2	3	2
K- Aktivitetet financiare dhe të sigurimit	9	7	2	3
L- Aktivitetet e patundshmërive	1	1	0	0
M- Aktivitetet profesionale, shkencore dhe teknike	16	11	17	11
N- Aktivitetet administrative dhe shërbimet mbështetëse	2	0	10	13
O- Administrata publike dhe mbrojtja; sigurimi social i obligativ	2	0	2	1
P- Arsimi	3	0	2	3
Q- Shëndetësia dhe aktivitetet e punës sociale	2	8	7	2
R- Arte, argëtimi dhe rekreacioni	11	3	10	7
S- Aktivitetet tjera shërbyese	20	26	8	9
T- Aktivitetet e ekonomive familjare si punëdhënës; mallra të pa diferencuara dhe shërbime aktivitetet prodhuese të ekonomive familjare për shfrytëzim vetanak	0	6	0	0
U- Aktivitetet e organizatave dhe organeve të huaja	0	0	0	0
Gjithsej	243	181	225	199

2.2.4.3. Industria

Komuna e Suharekës ka dy Zona Ekonomike:

- Zonën Industriale në Shirokë;
- Agrozonën në Samadrexhë dhe
- Eksploatimi i resurseve minerale dhe natyrore.

Zona Industriale në Shirokë

Zona Industriale është themeluar në vitin 2009, me një sipërfaqe prej ~163ha, me 78 parcela ndërtimore. Zona është e vendosur në afërsi të rrugës Prizren – Prishtinë, e cila është licencuar nga Ministria e Tregtisë dhe Industrisë në vitin 2017. Në bazë të projektit (PRrU) zona përbehet nga 12 tërësi, me destinim të mëposhtëm:

- T1/ Objekt Administrativ, Ambulanca e Mjekësisë së Punës, Tregu Ekspozues, Trafostacioni, Hotel, çerdhe e fëmijëve, Teren Sportiv, Parkingje dhe gjelbërim-park;
- T2/1 Mbushtorja e verës, Ben-Af, Vreshtaria;
- T2/2 Veprimtari të Pijeve Joalkoolike;
- T3/2 Veprimtari për përpunim të produkteve ushqimore;
- T4/1 Shkolla Bujqësore-Profesionale;
- T4/2 Veprimtari për përpunim të produkteve ushqimore nga pemët dhe perimet;
- T5/ Veprimtari për përpunim të elementeve nga Materialet e Plastikes, Aluminit dhe Druri;
- T6/ Veprimtari për përpunim të Tekstilit dhe Lëkurës;
- T7/ Veprimtari për Përpunim të Elementeve të Teknikës nga Elektri dhe Elektronika;
- T8/ Veprimtari për përpunim të Konstruksioneve nga Hekuri, Betoni dhe Druri;
- T8/ Veprimtari për përpunim të Qelqit, Plastikës, Fasadës, Gurit dhe Mermerit;
- T9/ Veprimtari Bujqësore, Hipodrome, Ferma, etj.;
- T10/ Veprimtari për Depo të Ndryshme Ushqimore;
- T11/ Veprimtari për Përpunim të Konstruksioneve nga Druri dhe Gasbetoni;
- T11/ Veprimtari për Depo të ndryshme të Materialeve;
- T12/ Objekti i Ngrohjes Qendrore.

Në Zonë Industriale aktualisht janë 53 biznese që kanë kontratë për shfrytëzim të parcelave siç janë:

Kompania “SOLID” me ~280 punëtor - prodhim i Këpucëve dhe përpunim të Lëkurës, “Graniti&CO Sh.p.k” - prodhim të stiropolit dhe llaqit fasadues, N.t.sh. “Stomatologjia” - prodhim i produkteve farmaceutike, “Seti Commerc” Sh.p.k.-prodhim i elementeve të betonit, Kompania Intertranscopy -prodhim i armaturës, Kompania “I Seferi” - prodhim i betonit dhe elementeve të tij, Dardania Wien prodhim i verës, Vllesa Co prodhim i shportave të plastikes, si dhe shumë kompani të tjera që janë pjesë e kësaj zone.

Sipas të dhënave të deri tanishme në Zonë Industriale janë të punësuar afërsisht 1000 punëtorë, po ashtu vlen të theksohet se veçanti e kësaj zone është edhe Shkolla e Mesme Profesionale “Abdyl Ramaj”, ku në këtë shkollë përgatiten kuadro për tregun e punës, veçanërisht për bizneset që zhvillohen brenda Zonës.

Agrozona në Samadrexhë

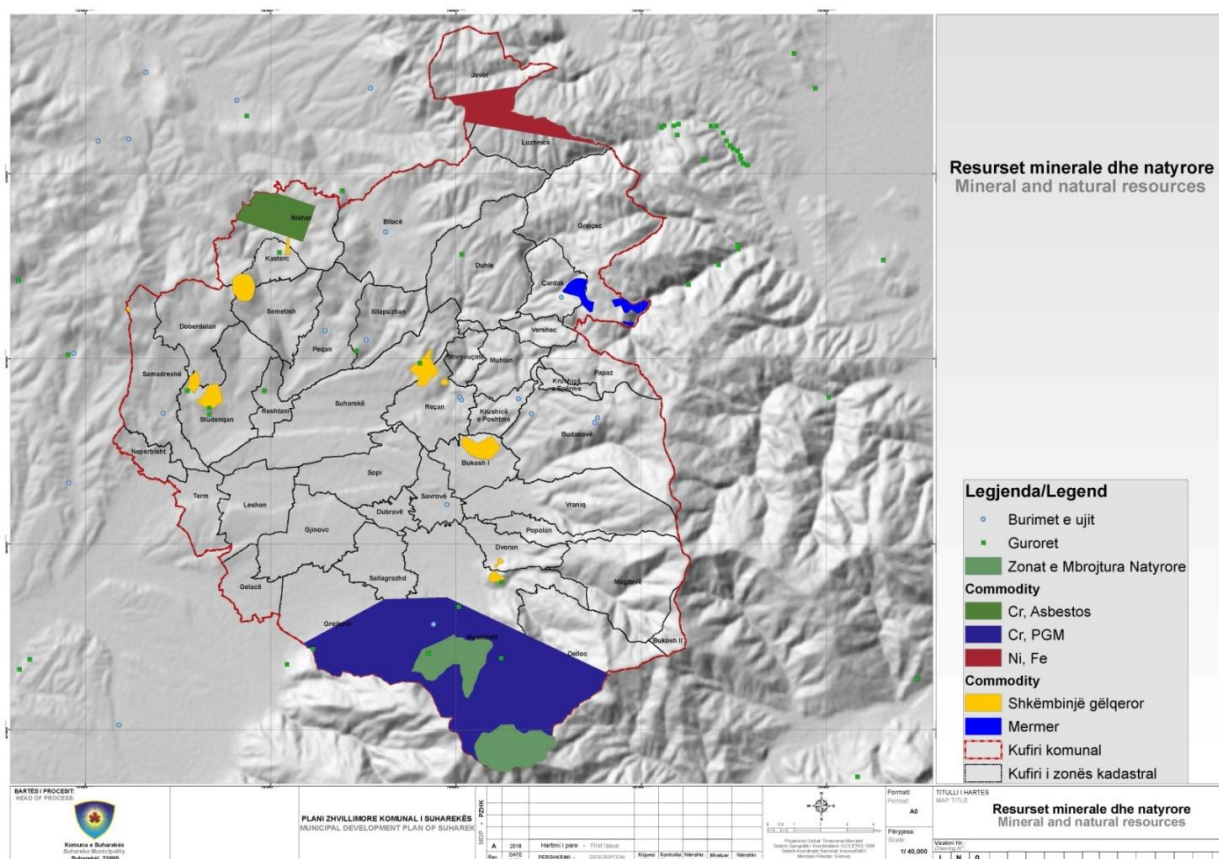
Agrozona është me sipërfaqe prej ~35ha, në ZK Samadrexhë ndodhet pranë rrugës Suharekë-Rahovec. Është themeluar me iniciativë të Komunës së Suharekës dhe Rahovecit.

Projekti është financuar nga Bashkimi Evropian, për përkrahje të zhvillimit në regjionin ekonomik jugor të Kosovës për të krijuar ambient të përshtatshëm për biznes, rritje të aftësive ndërmarrëse dhe krijimin e vendeve të reja të punës. Ky projekt është kontribut i drejtpërdrejt dhe strategjik me objektivat e përgjithshme të Komisionit Evropian për të krijuar një bazë për zhvillim të qëndrueshëm në Kosovë.

Sipas të dhënave të fundit, shfrytëzues të parcelave për 99 vite janë gjithsej 16 shfrytëzues (persona fizik dhe juridik).

Resurset Minerale dhe natyrore

Në komunën e Suharekës një numër i konsiderueshëm i kompanive bën eksploatimin dhe përpunimin e gurit. Sipas Komisionit të pavarur për Miniera dhe Minerale në territorin e komunës sipas Hartës 11 veprojne disa kompani të cilat bëjnë eksploatimin dhe përpunimin e produkteve nga guri.

Harta 11 Shtirja e resurseve minerale dhe natyrore

2.2.4.4. Bujqësia

Sipërfaqja e përgjithshme e tokës në komunën e Suharekës është 36, 099ha. Nga kjo sipërfaqe 19,377ha (53.7%) - tokë bujqësore pjellore, 1652ha (5%) - tokë jopjellore apo djerrinë si dhe 15,074ha (42%) -pyje.

Nga sipërfaqja e përgjithshme e tokës bujqësore, 12,666ha është tokë e punueshme, 1652ha të pa kultivuara dhe 2250ha livadhe dhe kullosa. Kjo tokë është e mbjellë me kulturat bujqësore si drithëra, vreshta, perime dhe pemë.

Sipas të dhënave nga Drejtoria për Bujqësi, Zhvillim Rural dhe Pylltari në Komunën e Suharekës gjatë viteve 2014-2017 janë 4481ha të mbjella me drithëra, 949ha me hardhi të rrushit, 646 ha të kultivuar me perime dhe 279ha me pemë. Toka tjetër përbën 2250ha me livadhe, 2010ha të shndërruar në kullosa dhe 2300ha të mbetura djerrinë.

Perimkultura - Është mjaft e përhapur në Komunën e Suharekës. Gjatë vitit 2017 janë mbjellë ~531 ha me perime, ku si kulturë kryesore është domatja, speci, patatja, shalqiri, pjepri, qepa, etj. Viteve të fundit ka marr hov kultivimi i perimeve në ambient të mbyllur (sera), ku sipas shënimeve të fundit janë mbjellë~27ha.

Vreshtaria - Komuna e Suharekës është e njohur për kultivimin e hardhisë së rrushit dhe prodhimtarinë e rrushit dhe verës.

Sipas të dhënave nga “Departamenti të Vreshtarisë dhe Verëtarisë” deri në fund të vitin 2018 në prodhimtari kanë qenë 513.84ha vreshta që i përkasin sektorit privat, të mbjella në 2589 parcela të veçanta. Për shkak të politikave subvencionuese qeveritare dhe granteve të ndryshme ndërkombëtare kërkesat e fermerëve janë në rritje e sipër për kultivimin e kulturës së hardhisë së rrushit.

Tabela 28. Sipërfaqja e vreshtave sipas destinimit të variateteve

Destinimi	Sipërfaqja [ha]	Përqindja [%]	Nr. vreshtave
Tryeze	257.98	50.20 %	1434
Vere	255.86	49.80 %	1155
Gjithsej	513.84		2589

Pemëtaria—Komuna e Suharekës ka kushte të volitshme klimatike—tokësore shumë të favorshme për kultivimin e pemëve. Më së shumti kultivohen mollët, dardhat, kumbullat, qershizat, pjeshkat, kajsitë, arrat dhe gështenjat. Kjo veprimtari ka filluar të ringjallet, momentalisht me pemë janë të mbjella mbi 50 hektarë. Sipas të dhënave të drejtoratit për Bujqësi, Blegtori dhe Pylltari viteve të fundit sidomos nga 2012 e deri e deri me 2017 janë mbjell mbi 30 hektar me kultura të mollës, gjithë ashtu me tendencë të rritjes të këtyre sipërfaqeve. Në ekonominë familjare ngritja e kopshteve me pemë ka marr hov shumë të madh dhe sot kemi të ngritura 250 *ha* me lloje të ndryshme të pemëve në oborre dhe kopshte të shtëpive.

Tabela 29 Prodhimtaria vjetore Drithërave, Foragjereve, Perimeve, Pemëve në tonelata për vitin 2019

Drithëra				Foragjere			Perime					Pemë				
Gruri	Misri	Elbi	Tërshëre	Jongja	Tërfili	Misri foragjer	Domate serra	Spec	Tranguj serra	Patate	Qepë	Molla	Kumbulla	Dardha	Pjeshka	Ftua
5.3	4.2	3.2	4	10	6.5	30	190	40	42	38	31	50	27	42	30	31

Shpeztaria—Mbajtja e shpendëve është mjaft e përhapur në ekonominë familjare. Gati çdo familje posedon një sasi të vogël të shpendëve, që kryesisht shfrytëzohen për nevojat familjare. mbas lufte kanë qenë 4 mini ferma për mbajtje të shpezëve (me kapacitet 3000-4000 krerë). Sipas të dhënave të fundit (janar 2018) nga numri i përgjithshëm i fermave të pulave vojse është 7 ferma me kapacitet prej 2000-28000, pula vojse. Fondi i shpezëve është 39700 copë pula vojse.

Blegtoria—Sipërfaqja poseduese e livadheve, terreni i përshtatshëm për kullosa si dhe interesimi i vazhdueshëm i fermerëve për blegtorinë dhe shpezërinë janë potenciale të rëndësishme për zhvillimin ekonomik dhe zbutjen e problemeve sociale në fshatra. Para luftës fondi i bagëtive ka qenë i pasur me gjedh (rreth 15,234 krerë). Gjatë luftës ky fond u përgjysmua dhe kap shifrën prej 7943 krerë lope qumështore.

Gjedhtaria - Sipas të dhënave nga Drejtoria për Bujqësi, Blegtori dhe Pylltari, numri i përgjithshëm i gjedhëve, viçave dhe mështjerrave ka qenë 11,298 krerë

Të regjistruar janë gjithsejtë: 34 ferma të deleve me kapacitet prej 30-400 krerë dele, pra numri i përgjithshëm i deleve është 2,700 krerë. Ndërsa kemi 14 ferma të dhive me kapacitet prej 20-100 krerë dhi, numri përgjithshëm është 344 krerë dhi.

Në vitin 2019 komuna ka një numër prej 9500 gjedhesh, nga të cilat 4000 lopë qumështore të cilat mbarështohen çdo vit, të gjitha gjedhet janë të matrikuara me numra të veshit dhe të regjistruar në sistemin e identifikimit dhe regjistrimit në gjithsejtë 2008 prona blegtorale.

Tabela 30 Fondi blegtoral për vitin 2019

Gjela	Pula	Lopë	Mëshqerra	Dele	Qengja	Cjap	Dhi	Derra	Dose
1018	3970	4000	5500	2700	4700	50	420	25	45

Dominojnë fermat me nga 2-5 lopë qumështorë, ku janë gjithsejtë 230 miniferme të lopëve, ndërsa janë afër 40 ferma me mbi 10 lopë qumështore.

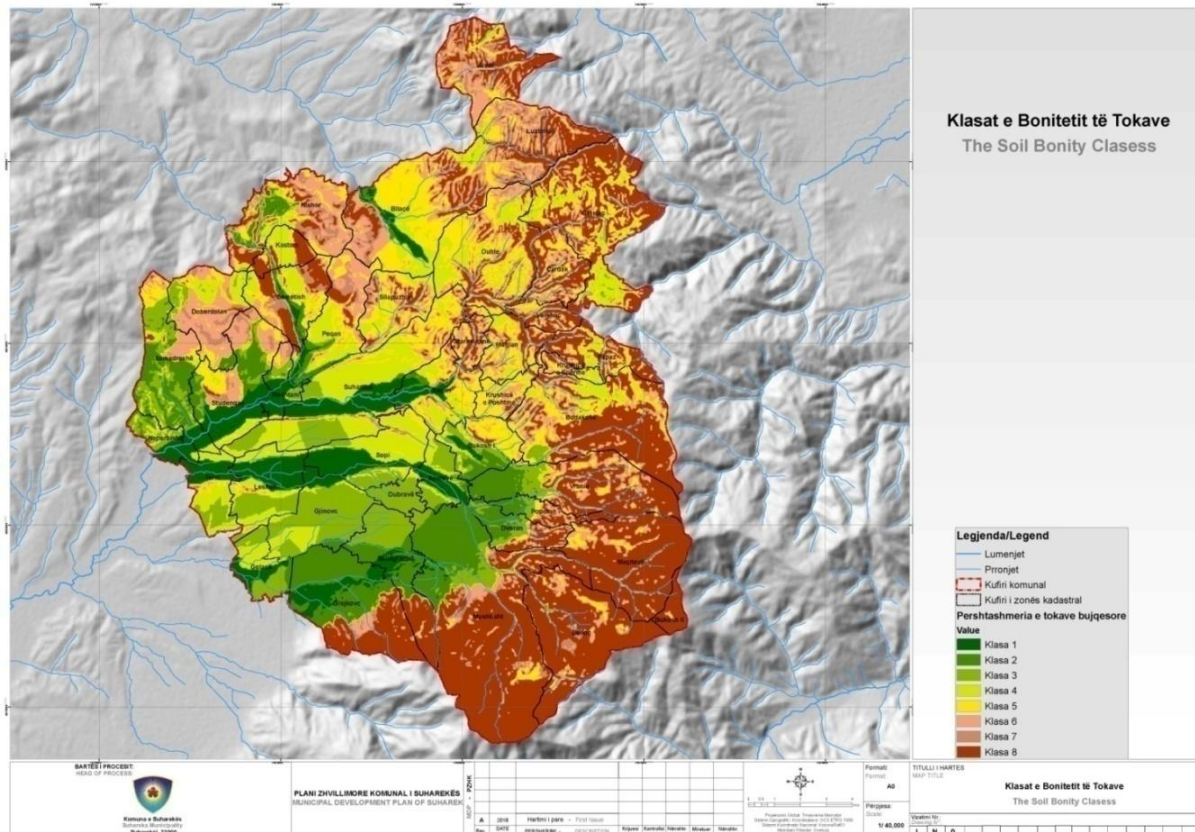
Fermat të viqave për majmëri janë 5 ferma me kapacitet prej 10-100 viça. Sipas të dhënave të fundit (janar 2018) nga Drejtorati për Bujqësi, Blegtori dhe Pylltari, në komunën e Suharekës ekzistojnë 2650 ekonomi familjare që jetojnë nga bujqësia. Nëse kalkulohe me numrin mesatar të anëtarëve të familjes do të jenë përafërsisht 13,800 banorë që merren me bujqësi. Ndërsa 2,216 ekonomi familjare jetojnë nga blegtoria.

Tabela 31 Prodhimtaria blegtorale për vitin 2019

Mish gjedhi (t)	Mish viçi (t)	Qumësht (l)
670	40	14,540,000

Bletaria—Suhareka ka kushte të përshtatshme për zhvillimin e bletarisë, mbasi ka shumë livadhe me lule, drurë akacie, si dhe një ambient ekologjikisht të pastër nëpër pyje. Ekzistojnë "Shoqatat e Bletarëve", e cila po ndihmon zhvillimin e mëtejshëm të veprimtarisë së fermerëve / apo bujqve në fushën e bletarisë. Aktualisht në territorin e Suharekës ekzistojnë mbi 6000 koshere bletësh. Janë të regjistruar diku rreth 503 bletar të cilët kanë nga 10- 400 shoqëri me bletë.

Teknikat bujqësore -Për lëvrimin e tokës, mbjelljet, korret dhe shirjet, spërkatjen e kulturave bujqësore, si dhe punëve të tjera në bujqësi përdoren traktorët (kryesisht tipi 539 IMT), rimorkio, plugje, freza, autokombajna dhe vegla e makineri të tjera bujqësore. Megjithatë është e domosdoshëm që ky sektor të modernizohet më tej nëpërmjet futjes në përdorim të makinerive dhe teknologjive të reja si ato për mbjelljet e bimëve, spërkatjen dhe vjeljen e pemëve.

Harta 12 Shtrirja e tokave bujqësore sipas klasave të përshtatshmërisë i - VIII

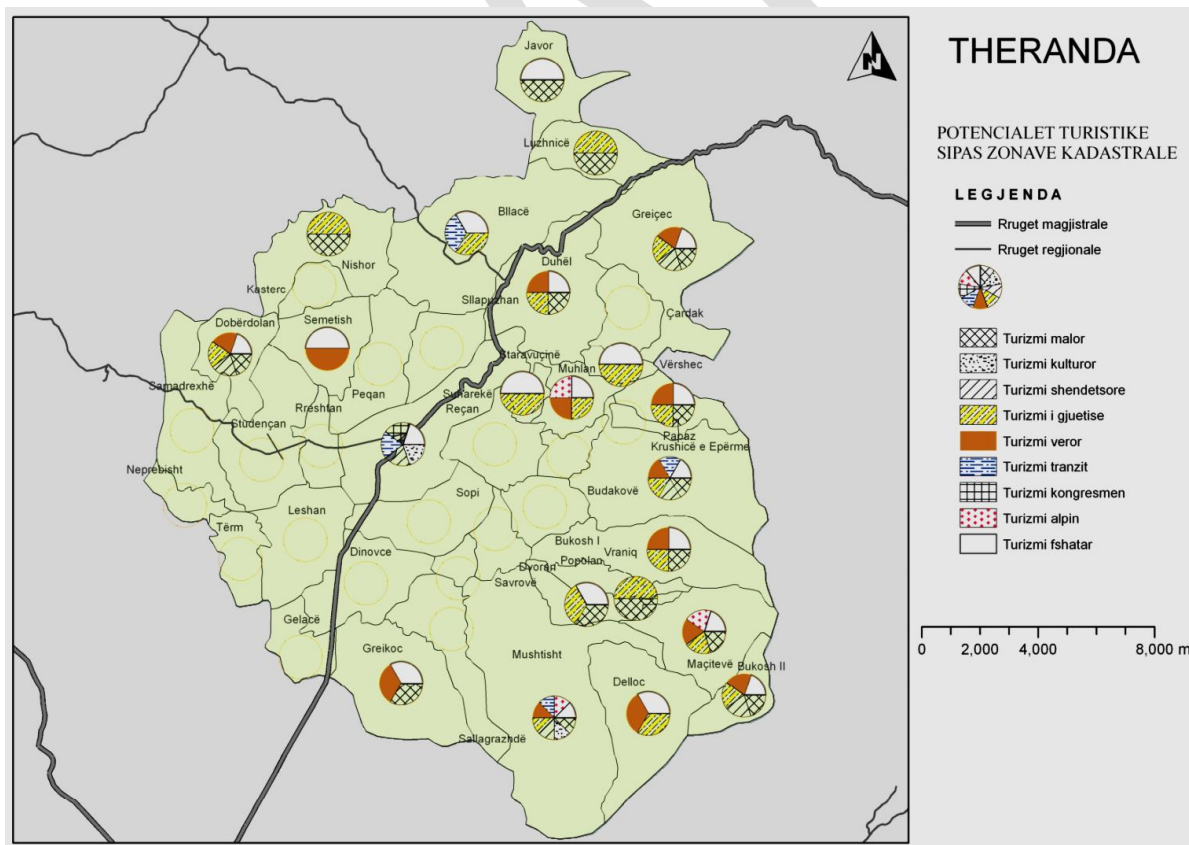
2.2.4.5. Turizmi

Pejsazhi i bukur në tërë komunën është bazë për zhvillimin e turizmit të qëndrueshëm të koncentruar në turizëm ekologjik. Në këtë rast qyteti po ashtu ka potencialet e tij natyrore dhe pejsazhore të cilat i japin bazën që turizmi të filloi që nga aty, si një ambient që në të njëjtën kohë shndërrohet në pikë fokale informative dhe akomoduese për aktivitetet turistike që lidhen me qytetin dhe resurset e tij e po ashtu edhe si pikë kohezive e të gjitha aktiviteteve turistike që ndodhin jashtë territorit urban.

Komuna e Suharekës rajon me turizëm të qëndrueshëm rekreativ dhe eksperiencë në natyrë, bazuar në pasuritë natyrore dhe ambiente atraktive për adhuruesit e natyrës ka zona mjaft të përshtatshme dhe interesante për zhvillimin e turizmit që ndodhen në kompleksin e masivit të malit Sharr, i cili shtrihet në pjesën Verilindore dhe Juglindore të Mushtishtit, si dhe në zonën e Maleve të Carralevës. Bukuritë natyrore, vegjetacioni i pasur bimor, ujqor dhe lartësia mbidetare 1500m–2400m, klima mesdhetare alpine, zgjojnë kërshërinë e vizitorëve si gjatë verës ashtu edhe gjatë dimrit.

Vende interesante të trashëgimisë kulturore dhe arkeologjike për t'u vizituar:

Kalaja e Kastercit, Lokaliteti arkeologjik parahistorik në Shirokë dhe Reshtan, Kulla e Pashës në Mushtisht, Shtëpia e Ramë Bllacës në Bllacë, Kulla e Jonuz Tafollit në Qadrak, mullinjtë e Breshancit, mulliri i Dragaqinës, mulliri i Budakovës, mulliri i Semetishtit, mali i Sharrit, guri i Dellocit, Buqalla në Reqan, Xhami e Gazi Mehmet Pashës në Leshan, Xhamia e Bardhë në Suharekë, Muzeu në Suharekë. Ndërkaq nga historia më re e Kosovës ka përmendore dhe lapidare individuale ose kolektive të dëshmorëve, Kompleksi Memorial Parku i Dëshmorëve, përmendorja e viktimave civile të luftës në Suharekë dhe Kompleksi Memorial i viktimave të familjes Berisha në Suharekë.

Harta 13 Lokacionet me potenciale turistike

2.2.4.6. Tregtia dhe shërbimet

Tregtia është një sektor tjetër ekonomik që ka pas një zhvillim të hovshëm gjatë një kohe shumë të shkurtër. Menjëherë pas luftës brenda një periudhe të shkurtër në Suharekë u themeluan shumë ndërmarrje tregtare private të cilat e filluan aktivitetin e tyre. Rrjeti i objekteve tregtare është i përhapur mjaft mirë në të gjitha vendbanimet. Sektori i tregtisë me shumicë dhe pakicë punëson rreth 1600 persona.

Konkurrenca në tregti ka bërë të dukshëm përmirësimin e shërbimit tregtar: ka furnizim të mire dhe të shumëllojshëm me mallra të konsumit të gjerë (artikujt ushqimorë, veshmbathje, pajisje shtëpiake, etj). Këto artikuj tregtohen me çmime relativisht të qëndrueshme. Gjithashtu shumë ndërmarrje tregtojnë artikuj industrialë si materiale ndërtimore, karburante, materiale elektrik dhe teknikë të bardhë.

2.2.4.7. Ndërtimtaria

Gjendja e vështirë pas lufte, për shkak të shkatërrimeve shumë të mëdha të shtëpive të banimit dhe infrastrukturës bëri të domosdoshme edhe nevojën për një zhvillim të hovshëm të ndërtimtarisë. Si pasojë u krijuan ndërmarrje ndërtimore por edhe orientimin e të rinjve në përgatitjen profesionale në lëmin e arkitekturës dhe ndërtimtarisë. Kështu që aktualisht, Suhareka ka potencial shumë të mirë në ndërtimtari me zhvillimin e biznesit në tërë Kosovën dhe më gjerë.

Ndërmarrjet ndërtimore të komunës së Suharekës, të cilat kryejnë punët ndërtimore dhe prodhojnë produkte ndërtimore në komunën e Suharekës rangohen si më të suksesshmet në Kosovë. Ndër ndërmarrjet e shumta janë: Hidroterm, Cima Construction, I-Seferi, Euroing, Kawa Grup, Ingenering, Flori, Famis-CO, EuroFamis, Seti-Commerc, Intertrans-Cop, Logi, Niti, AAB Construction, NBT-ING, Construmax, Thesar, Vllezrit Morina, Nita Plast, Graniti, Simboli, Muri Plast, Aluplast, Dini Plast, Skenderi Plast, Enisi, Celi-AG, Arbëria, DekorFix, etj. Në këto ndërmarrje punojnë rreth 1500 punëtorë. Ky numër konsiderohet të jetë më i lartë pasi që këtu nuk janë përfshirë punëtorët ende të përgjithshëm dhe ata sezonal.

2.2.4.8. Mirëqenia sociale

Aktualisht nga sektori i Mirëqenies Sociale janë duke u trajtuar mbi 1000 raste të shërbimeve të ndryshme sociale dhe rreth 569 familje përfitojnë nga skema e ndihmave sociale në shumë muaj prej 60 deri në 120€, varësisht nga numri i anëtarëve të familjeve skamnore që përfiton nga skema sociale.

Personat me ngecje në zhvillim mendorë trajtohen në mënyrë profesionale në Shtëpinë me Bazë në Komunitet për strehimin rezidencial ku aktualisht strehohen 11 persona. Kjo shtëpi menaxhohet nga DSHMS prej 1 Janarit 2016. Sa i përket çështjes së banimit deri më tani janë ndarë banesa të ndërtuara nga komuna për 20 familje si dhe 29 familje janë të strehuara në objektin e solidaritetit.

2.2.5. Infrastruktura teknike

Si në mbarë Kosovën edhe në territorin e komunës së Suharekës, infrastruktura teknike e rrjedhimisht edhe shërbimet publike që lidhen me të nuk është në nivel të kënaqshëm të zhvillimit. Kjo çështje është problem sidomos sa i përket nivelit të zhvillimit të infrastrukturës ujore dhe për këtë arsye ka nevojë për përpjekje më të mëdha të shoqërisë që ky problem të zgjidhet apo të zbutet. Komuna e Suharekës ka pozitë më të pafavorshme (pas Malishevës) në Kosovë për burim të sigurt të ujit të pijshëm.

Problem është po ashtu furnizimi jo i mirë me energji elektrike ku rrjeti elektrik në disa pjesë është shumë i amortizuar, tensioni i dobët dhe ka reduktime të furnizimit. Rrjeti rrugor është në gjendje relativisht të mirë ku të gjitha vendbanimet janë të lidhura me rrugë të asfaltuara.

2.2.5.1. Ujësjiellësi

Furnizimi i banorëve të Komunës së Suharekës me ujë të pijshëm, momentalisht përcillet me probleme të mëdha. Me probleme përcillen edhe fshatrat që kanë sistemin e ujësjiellësit.

Kapacitet ekzistuese eksploatuese janë burimeve ujore është 0.17 m³/s, gjersa 0.121 m³/s aktualisht shfrytëzohen për furnizim.

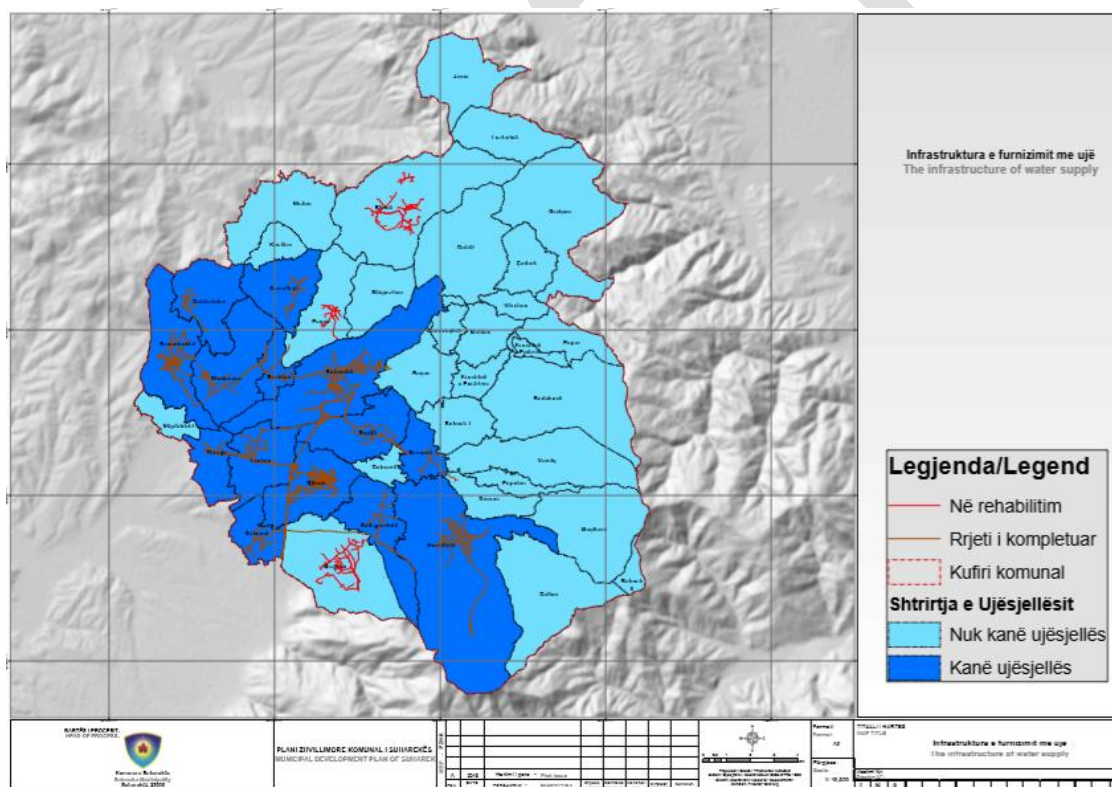
Tabela 32 Kapacitet ekzistuese të rrjetit të ujësjiellësit

Sipërfaqësore (m ³ /s)	Nëntokësore (m ³ /s)	Eksploatuese (m ³ /h)	Furnizuese (m ³ /s)	Konservuese rezervoaret (m ³ /s)
0.127	0.802	626.4	0.121	7.245

Në territorin e Komunës, rrjeti primar i ujësjiellësit përkshkon një gjatësi prej 161.70 km.

Tabela 33 Gjatësia e rrjetit primar i ujësjiellësit sipas diametrit

Diametri (Ø)	90	110	125	140	160	200	225	250	315	400
Gjatësia (km)	17.9	23.1	92.9	3.2	6.7	0.5	3.9	4.2	8.1	1.2

Harta 14 Vendbanimet që kanë dhe që nuk kanë rrjet (sistem) të ujësjiellësit

Pjesa më e madhe prej 156,143 km e rrjetit primar është HDPE PE 100, gjersa 6,178 km është PVC.

Numri i përgjithshëm i konsumatorëve të KUR "Hidroregjioni Jugor" është 6,892, gjersa konsumi mujor është 53,158 m³.

Tabela 34 Numri i konsumatorëve dhe konsumi mujor i klientëve të Hidroregjioni Jugor"

	Klient të amvisërisë	Klient publik	Klient komercial
Numri i konsumatorëve	6304	88	500
Shpenzimet sipas konsumatorëve (m³/muaj)	45026	4983	3149

Tabela 35 Qasja në rrjetin e ujësjellësit

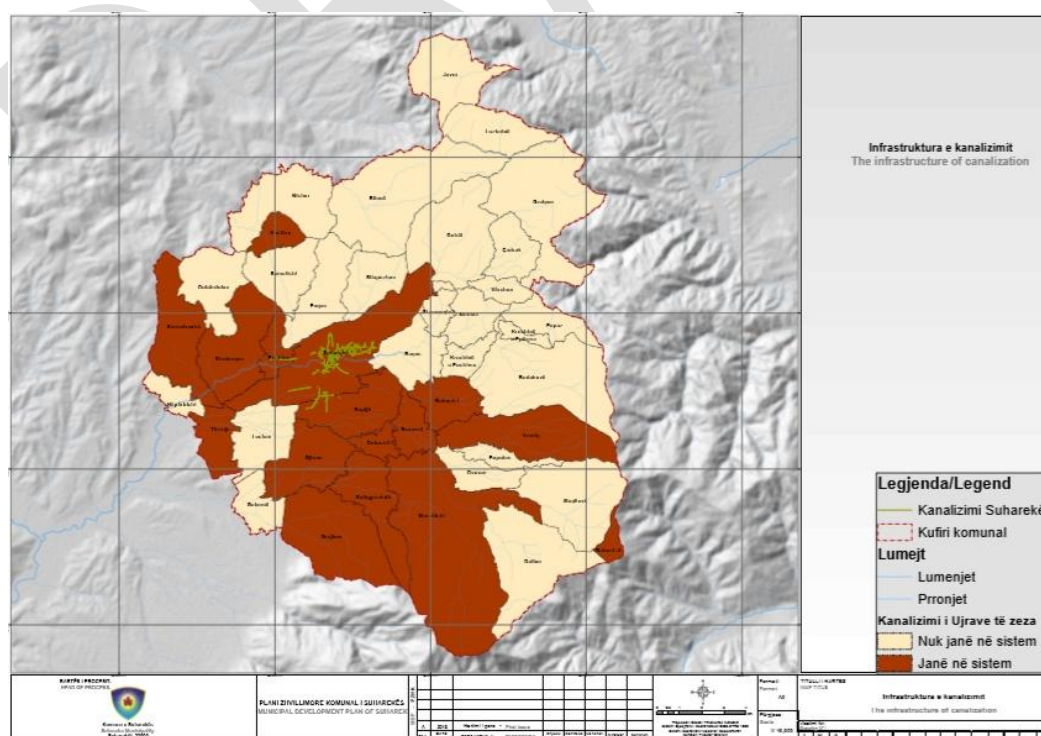
	Vendbanime/Banorë me qasje në rrjetë të ujësjellësit	Numër	%
1	Vendbanime	43	
2	Banorë (rezident dhe jo rezident)	93,316	
3	Vendbanime me rrjet të ujësjellësit	21	48.8%
4	Vendbanime me rrjet të ujësjellësit funksional dhe pjesërisht funksional	18	41.9%
5	Vendbanime nën menaxhim të KRU “Hidroregjioni Jugor” Sh.a	14	32.6%
6	Banorë që kanë qasje në rrjet të ujësjellësit	70,927	76.0%
7	Banorë që kanë qasje në rrjet të ujësjellësit funksional dhe pjesërisht funksional	60,196	64.5%
8	Banorë që kanë qasje në rrjet të ujësjellësit funksional dhe pjesërisht funksional nën menaxhim të KRU	53,066	56.9%

Prej tyre 7 vendbanime ose 41% furnizohen me ujë nga burimet (me anë të gravitacionit), kurse 11 vendbanime ose 59% furnizohen me ujë me anë të sistemit të pompave që rrit koston e mirëmbajtjes për m³ të ujit të harxhuar.

2.2.5.2. Kanalizimi i ujërave të ndotura (zeza)

Rrjeti i kanalizimit në qytetin - Pjesa më e madhe e qyteti të Suharekës ka sistem e kanalizimit fekal dhe atmosferik. Rrjeti i kanalizimit fekal është i shpërndarë më shumë (L=8.096m) se rrjeti i kanalizimit atmosferik (L=2.031m), gjersa të gjithë ujërat e zeza, pa përjashtim, shkarkohen në lumit e qytetit, në Toplluhë. Shkatërrimi bëhet pa ndonjë trajtim paraprakë duke e ndotur ujin e lumit.

Rrjeti i kanalizimit në fshatra -Vetëm 11 ose 23% të fshatrave kanë rrjet të kanalizimit fekal, gjersa pjesa tjetër e fshatrave 30 ose 63% nuk kanë rrjet të kanalizimit. Grupi i dytë i fshatrave, shkarkimin e ujërave të zeza e bëjnë numër gropa klasike, nëpër jaze ose kanale sipërfaqësore, kurse shtëpitë ose grup shtëpisë që kanë afër lumenj shkarkimin e ujërave të zeza e bëjnë drejtpërdrejt në lumë pa ndonjë trajtim paraprak.

Harta 15 Vendbanimet që kanë dhe që nuk kanë rrjet (sistem) të kanalizimit

2.2.5.3. Energjetika

Qyteti i Suharekës me rrethinë furnizohet nga nënstacioni NS Suhareka 110/35/10(20) kV nga dy transformator me fuqi totale të instaluar prej $2 \times 31.5 = 63$ MVA ku:

- T1-110/35/10 kV me fuqi 31.5 MVA
- T2-110/10(20) kV me fuqi 31.5 MVA

Ky trafostacion furnizohet përmes linjave 110 kV, konkretisht linjave të paraqitura në figurën në vijim:

- Linja nr. 179/2 NS Suhareka-NS Ferizaji 1.
- Linja nr. 179/3 NS Suhareka-NS Prizreni 3
- Linja nr. L158 NS Suhareka-NS Rahoveci¹⁵.

Nënstacioni Suhareka është rindërtuar në tërësi dhe tani i gjithë konsumi i qytetit dhe rrethinës së Suharekës do të furnizohet nga ky nënstacion, pasi që edhe daljet të cilat kane qenë nga nënstacioni 35/10kV janë transferuar në nënstacionin 110/35/10(20) kV Suhareka.

Figura 1 Shtrirja e linjave transmetuese energjetike 110kV në Suharekë

Daljet 10(20)kV do të i furnizojnë të gjitha kategoritë e konsumatorëve dhe për një kohe të ardhme të afërt i plotësojnë nevojat për energji të këtyre konsumatorëve të cilët numerikisht nga të dhënat e KEDS-it janë:

Tabela 36 Numri i klientëve të KEDS-it sipas konsumatorëve

Klient të amvisërisë	Klient publik	Klient komercial
14,389	129	2,504

Për furnizimin e konsumatorëve në amvisëri në të gjitha lokalitetet e komunës së Suharekës është instaluar një fuqi përafërsisht prej 68.5MVA, fuqi kjo e instaluar e pa mjaftueshme për ti mbuluar nevojat e tanishme të këtyre konsumatorëve, kur kihet parasysh që edhe në kategorinë e konsumatorëve komercial ka kërkesë për shtim të konsumit. Për ti plotësuar këto mungesa nevojitet të instalohen trafo të reja me kapacitet prej afro 11.2 MVA në sektorin e amvisërisë në nivelin e tensionit 10(20)/04 kV, pa përfshirë këtu edhe konsumatorët komercial.

Me zëvendësimin e trafo stacionit T1 110/10kV që ka fuqi 31.5MVA, me një trafo të re trup shtjellore T1 110/35/10kV me fuqi 40 MVA sipas planit zhvillimor afatmesëm, do të arrihet të plotësohet kërkesa për fuqi

¹⁵ Ky largpërçues është në ndërtim e sipër dhe pritet të aktivizohet Brenda vitit

për lokalitetet e komunës që furnizohen nga ky nënstacion, nga aspekti i sigurisë së furnizimit ose siç quhet në gjuhën e teknikës mund të plotësohet kriteri “n-1”. Ky kriter tani për tani nuk plotësohet sepse:

- Dy njësit transformuese në anën sekondare nuk kanë të dy nivelet e tensionit, pra njëri trafo mundëson transformim vetëm në nivelin 110/35 kV, kurse tjetra njësi nivelet 110/10 kV dhe 110/35 kV
- Dalja nga puna e njërit transformator nuk mund të kompensohet me tjetrin që ka mbetur në punë, si për shkak të përshkruara në pikën 1, e gjithashtu fytit të ngushtë transformues.

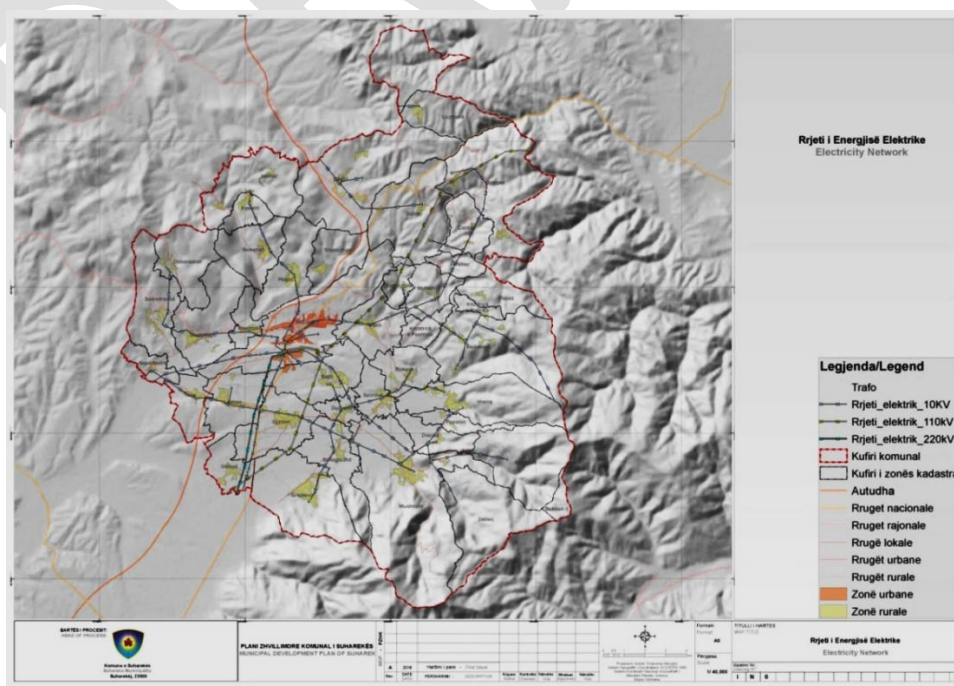
Sa i përket zhvillimeve të rrjetit Elektrik të Tensionit të Mesëm 10(20) kV, pjesa dërmuese e rrjetit distributiv të qytetit të Suharekës si dhe vendbanimeve të kësaj komune, furnizohet në nivelin 10 kV, konkretisht njëmbëdhjeta dalje 10 kV-she. Me ndërtimin e nënstacionit 110/35/10(20) kV daljet të cilat kane qene nga nënstacioni 35/10 janë transferuar në nënstacionin Suhareka.

Fuqia e instaluar në nivelin 10/04 kV është 68.4 MVA, ndërsa ngarkesa aktuale e daljeve është përafërsisht 36.8 MVA. në tabelën 2 janë paraqitur stabilimentet energjetike të niveleve 110/35/10(20)kV.

Tabela 37 Transformatorët 110/35/10 kV dhe linjat 110 kV dhe 10 kV

Linjat 110 kV			
	Linja 110 kV NS Suhareka –NS Ferizaji 1.		30.425 km
	Linja 110 kV NS Suhareka –NS Prizreni 3.		8.862 km
	Linja 110 kV NS Theranda –NS Rahoveci.		16.447 km
Trafo T1- 110/10(20) kV - 31.5 MVA		Trafo T2- 110/35/10(20) kV - 31.5 MVA	63 MVA
Linjat ajrore dhe kabllorike 10(20) kV			
1.	Suhareka	Dalja 10 kV	Mushtishti
2.	Reshtani	Budakova	Gjinovci
3.	Peqan	Studenqani	Shiroka
4.	Shirokë		Mamushë
			P _{inst} -daljeve 68.4 MVA

Në nivelin e tensionit të mesëm shumica e objekteve të instaluar elektro energjetike janë për tension 10kV. Fuqia e instaluar komplete transformuese 10/0,4 [kV/kV] si u cek më herët është 48,01 [MVA]. Ngarkesa aktuale në këto dalje është 36.64 [MVA].

Harta 16 Shtrirja e rrjetit të energjisë elektrike

Linjat furnizuese të tensionit të mesëm janë të dimensionuar kryesisht për nivelin 10 kV. Këto linja janë kabllorike të realizuara me shtrirje të lirë, dhe ajrore të montuara në shtylla të impregnuara të drurit (SHD), në shtylla të betonit (SHB), e në disa ekziston kombinim i tyre (SHBD). Ekzistojnë 11 linja furnizuese 10 kV-she.

Në disa nga trasat e linjave 10 kV dhe 0.4 kV, me shtylla të drurit, lartësia e përçuesve elektrik është e ulët, distanca me objektet e banimit, afariste dhe shoqërore e pamjaftueshme, kalimet në rrugë janë joadekuate, kështu që nuk i përmbushin kriteret nga aspekti i sigurisë.

Në kuadër të planeve zhvillimore kompanitë energjetike të Kosovës KEDS dhe KOSTT kanë publikuar planet e tyre zhvillimore që përfshinë një periudhë kohore nga viti 2017 deri në vitin 2020, përkatësisht 2026. Projektet që janë përfshirë në këto plane janë paraqitur në tabelën 36 dhe 37.

Tabela 38 Lista e projekteve për realizim nga KEDSI-i në periudhën kohore 2016-20 në Suharekë

Projektet në realizim e sipër dhe në proces të tenderimit (kategoria: përforcim rrjeti)			
N	Emërtimi i Projektit	Përshkrimi teknik	Viti
5	Linja e re 110kV NS Rahoveci – NS Suhareka	- 15 km, Al/Çe 240 mm ² , - Fusha e linjës 110 kV në NS Suhareka, Projekti ndërlidhet me projektin e ri-vitalizimit të pajisjeve të TL në NS Rahoveci	Q4: 2018
Projektet në realizim e sipër dhe në proces (kategoria: ri-vitalizimit të nënstacioneve)			
Nr	Emërtimi i Projektit	Përshkrimi teknik	Viti
3	Ri-vitalizimi i pajisjeve të TL në NS Suhareka	Ndërrimi i dy fushave të linjave 110 kV, dhe një fushe lidhëse 110 kV. Kalim në sistem të zbarave të dyfishta. - Ndërrimi i dy fushave transformatorike 10 kV dhe një 35 kV. Projekti do të koordinohet me projektin e linjës së re: Rahovec- Suharekë	Q4: 2018
Lista e projekteve të planifikuara për përforcimin në rrjetin e transmisionit 2017-2026			
Nr	Emërtimi i Projektit	Përshkrimi teknik	Viti
6	Zëvendësim transformatori në NS Suhareka, T1=31.5 MVA	Transformator TR2 110/10(20) kV, 40 MVA. Siguria e furnizimit të konsumit të Suharekës; Plotësim i kriterit N-1 në Transformim. Reduktim i humbjeve në shpërndarje.	Q2-2022

Tabela 39 Lista e projekteve për realizim nga KOSTT-i në periudhën kohore 2017-26 në Suharekë

Projekti 3012			
Nr.	Kategoria e projektit	Objektiva:	Implementimit
3012	Zvogëlimin e humbjeve teknike Daljet e përfshira: Mushtishti	Zgjidhja e problemit të mbingarkesës të linjave, zvogëlimin e humbjeve teknike dhe rënies të tensionit dhe rritjen e qëndrueshmërisë	2020
Investimi i propozuar: Një largpërçues i ri duhet të instalohet në të njëjtën rrugë të linjës ekzistuese të daljes Mushtishti deri në lokacionin e propozuar për stabiliment shpërndarës të ri me zbarrë të dyfishtë. Dy degët e kësaj dalje që furnizojnë fshatrat Vraniq dhe Dubravë do të furnizohen nga ky trafostacion i ri. Edhe një kiosk duhet gjithashtu të instalohet në lokacionin e paraqitur. Ky kiosk do të furnizojnë degët për fshatrat Maqiteve dhe Baqevc.			
Projekti 3013			
Nr.	Kategoria e projektit	Objektiva:	Implementimit
3013	Zvogëlimin e humbjeve teknike. Daljet e përfshira: Peqani	Zgjidhja e problemit të mbingarkesës të linjave, zvogëlimin e humbjeve teknike dhe rënies të tensionit dhe rritjen e qëndrueshmërisë	2018
Investimi i propozuar: Është propozuar të ndërtohet një kiosk i ri afër fshatit Peqan. Seksioni i linjës i daljes ekzistuese Peqani deri në këtë kiosk të ri duhet të përmirësohet / vendoset në 70mm ² .			

Projekti 3014			
Nr.	Kategoria e projektit	Objektiva:	Implementimit
3014	Zvogëlimin e humbjeve teknike. Daljet e përfshira: Studenqani	Zgjidhja e problemit të mbingarkesës të linjave, zvogëlimin e humbjeve teknike dhe rënies të tensionit dhe rritjen e qëndrueshmërisë	2018
Investimi i propozuar: Një kioske e re duhet të instalohet në lokacionin e propozuar afër fshatit Studenqan. Linja kryesore aktuale deri në këtë kioske duhet të rritet (pjesa ekzistuese e dyfishtë 50mm ² duhet të rritet në 70mm ² , i ri duhet të ndërtohet pas asaj në kioske). Kioski do të furnizoj degët perëndimore dhe veriore të daljes. Seksioni i degës perëndimore duhet gjithashtu të rritet në 50mm ² .			

2.2.5.4. Telekomunikimi

Sa i përket telefonisë fikse, dhe në përgjithësi infrastrukturës së telekomunikacionit, gjendja në komunën e Suharekës është shumë e keqe. Vendbanimet e vetme që kanë qasje në shërbimet e rrjetës së telefonisë fikse janë:

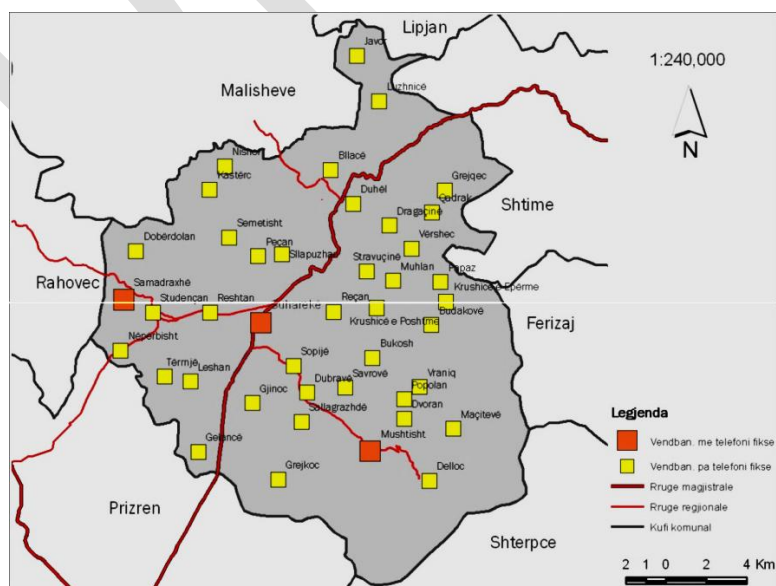
- Suhareka me 1130 numra telefonik,
- Mushtishti me 250 numra telefonik;
- Samadrexha me rrjet të ri të telefonisë fikse.

Ky kapacitet është i vogël sepse vetëm rreth 45% të banorëve të Suharekës dhe dukshëm më pak se 27% të banorëve të Mushtishtit kanë rrjete të telefonisë fikse.

Rrjeti ekzistues i Telefonisë Fikse i cili siç u tha është i shpërndarë vetëm në lokalitetet e lartpërmendura, duhet të përmirësohet dhe kompletohet me qellim që t'i ofroj shërbimet përkatëse në ato lokalitete si dhe të instalohen në ato tjerat ku nuk ekziston.

Rrjeti i ekzistues i kabllit Optik i cili është i shtrirë në relacionin:

- Shtime-Duhel-Suharekë-Prizreni.
- Duhet të zgjerohet duke implementuar projekte të zhvillimit të kësaj rrjete në drejtimet përkatëse
- Duhel-Bllacë-Malishevë.
- Suharekë-Reshtani-Studeniqan-Samadrexhë.
- Suharekë -Shirokë-Sopi-Dubravë-Mushtisht.
- Suharekë-Peqan
- Topliqan-Terrnje.

Harta 17 Infrastruktura e telekomunikimit në Komunën e Suharekës

Duhet theksuar se valët e telefonisë mobile e mbulojnë pothuaj tërë territorin e komunës së Suharekës dhe kjo nënkupton mbulueshmeri nga të gjithë operatorët e telefonisë mobile që kanë licence operimi.

Gjithashtu në këtë kuadër duhet të parashihet shtrirja e kabllit optik deri në të gjitha lokacionet e komunës së Suharekës ku do të mundësoj qasjen e të gjithë akterëve ashtu qe:

- Mundësia e operimit me shërbimet e internetit të çdo shkolle, kabineteve të informatikës .
- Shërbimi FTTH për secilën shtëpi për shërbime përkatëse.
- Lidhja e qendrave(bashkësive) lokale me Kuvendin Komunal, zyra të ofiqarive etj.
- Lidhja e ambulancave lokale me qendrat përkatëse të mjekësisë.
- Lidhja e shërbimeve të emergjencave, stacioneve policore, gjykatave, stacioneve të furnizimit me ujë, infrastrukturës sportive etj., duke mundësuar integrimin e rrjetit për qëllime publike.

Përmes projekteve përkatëse për përmirësimin e shërbimeve dhe ndërtimit të infrastrukturës nëntokësore do të realizohet ofrimi i shërbimeve telekomunikuese duke përfshi shërbimet:

- Voice-telefoni fikse,
- Data- internet dhe
- TV- televizionin me teknologji IPTV.

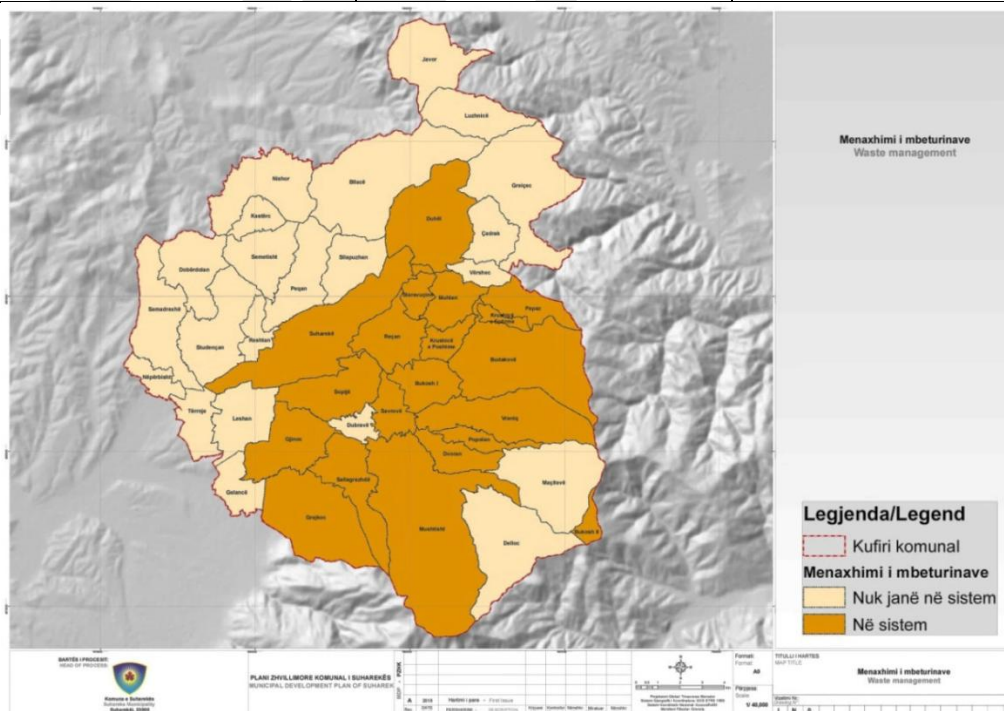
Këto shërbime do të ofrohen përmes brezit të gjerë ku si medium transmetues do të shfrytëzohet fibri optik i shtrirë kryesisht nëpër gypa plastik dhe kanale nëntokësore sipas parametrave teknik duke siguruar qasje dhe leje nga organet përkatëse komunale.

2.2.5.5. Menaxhimi i mbeturinave

Menaxhimi i mbeturinave në Suharekë bëhet nga ndërmarrja regjionale “Eco—Regjioni” në Prizren që menaxhon me 20 njësi shërbyese dhe “IS-Com” që menaxhon me 12 njësi shërbyese.

Tabela 40 Menaxhimi me mbeturina, rrjeti i shërbimit, 2019

Gjatësia e rrjetit (km)	Numri i kontejnerëve (nr.)	Vëllimi i kontejnerëve (m ³)
9194	70	420

Harta 18 Zonat me shërbim të largimit të mbeturinave

Në Komunë janë dy njësi të grumbullimit të mbeturinave, me sipërfaqe prej 3.9ha për mbeturina inerte dhe 25ha për mbeturina sanitare.

Tabela 41 Menaxhimi me mbeturina, numri i klientëve sipas kategorive të klientëve, 2019

Gjithsej	Klient të amvisërisë	Klient publik	Klient komercial
19,345	311	9,194	9,840

Gjenerimi i mbeturina në Komunën është 7.603 t/vit.

Tabela 42 Menaxhimi me mbeturina (t/vit), gjenerimi sipas kategorive të klientëve, 2019

Gjithsej	Klient të amvisërisë	Klient publik	Klient komercial
7,692	7,248	355	95

Në lokalitetet që janë nën menaxhim nuk ekzistojnë deponi ilegale ndërsa pjesët e pambuluara nga ky shërbim hedhjen e mbeturinave e bëjnë në pjesë të ndryshme.

Nuk ekziston një lokacion legal për deponi industriale, mbeturinat industriale hedhen në pjesë të ndryshme—në përroska, përgjatë vreshtave në Biraq, etj.

2.2.6. Infrastruktura e transportit dhe transporti

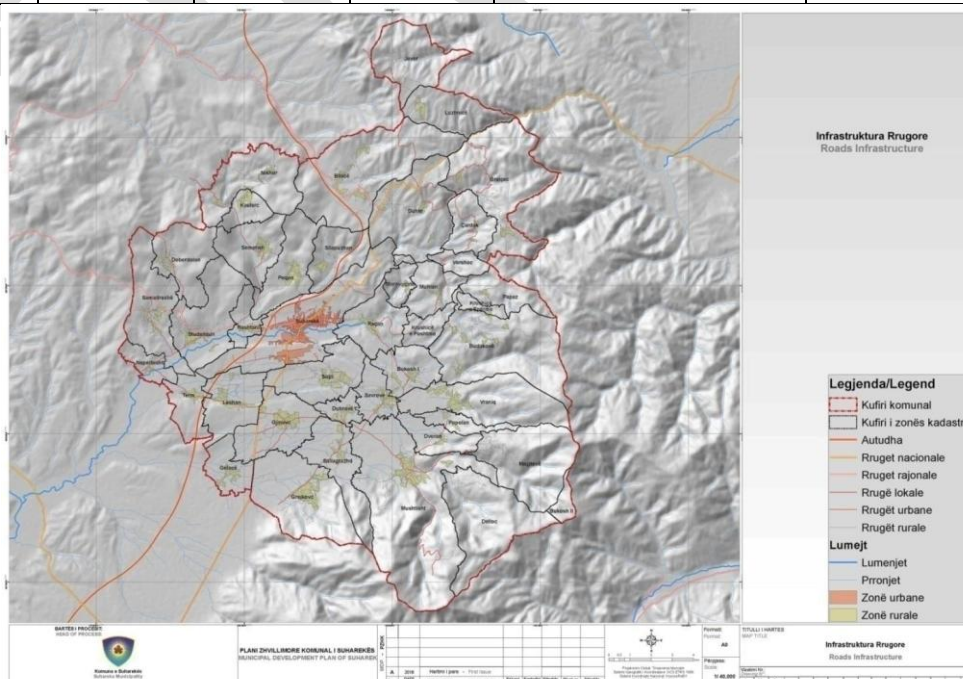
2.2.6.1. Shtrirja dhe gjendja e rrugëve ekzistuese

Mespërmes territorit të Komunës së Suharekës shtrihet Auto udha “Ibrahim Rugova” dhe magjistralla M25 (Prizren-Prishtinë), dhe për këtë arsye pozita e Komunës së Suharekës mund të përfitojë shumë nga zhvillimi i këtyre dy rrugëve dhe për këtë nevojitet të krijohet një strategji në nivelin qendror për të krijuar një shteg alternativ për udhëtarët nga Maqedonia drejt Shqipërisë dhe anasjelltas.

Gjendja e rrugëve në Komunën e Suharekës është shumë e mirë dhe shumica e rrugëve në vendbanime i plotësojnë kriteret dhe standardet ndërkombëtare për gjerësitë e rrugëve.

Tabela 43 Shtrirja e rrugëve (km) në territorin e Komunës

Autoudhë	Nacionale	Regjionale	Lokale	Në vendbanime rurale	Në vendbanim urban
17.50	28.86	18.67	119.77	385.83	87.40

Harta 19 Rrjeti rrugor

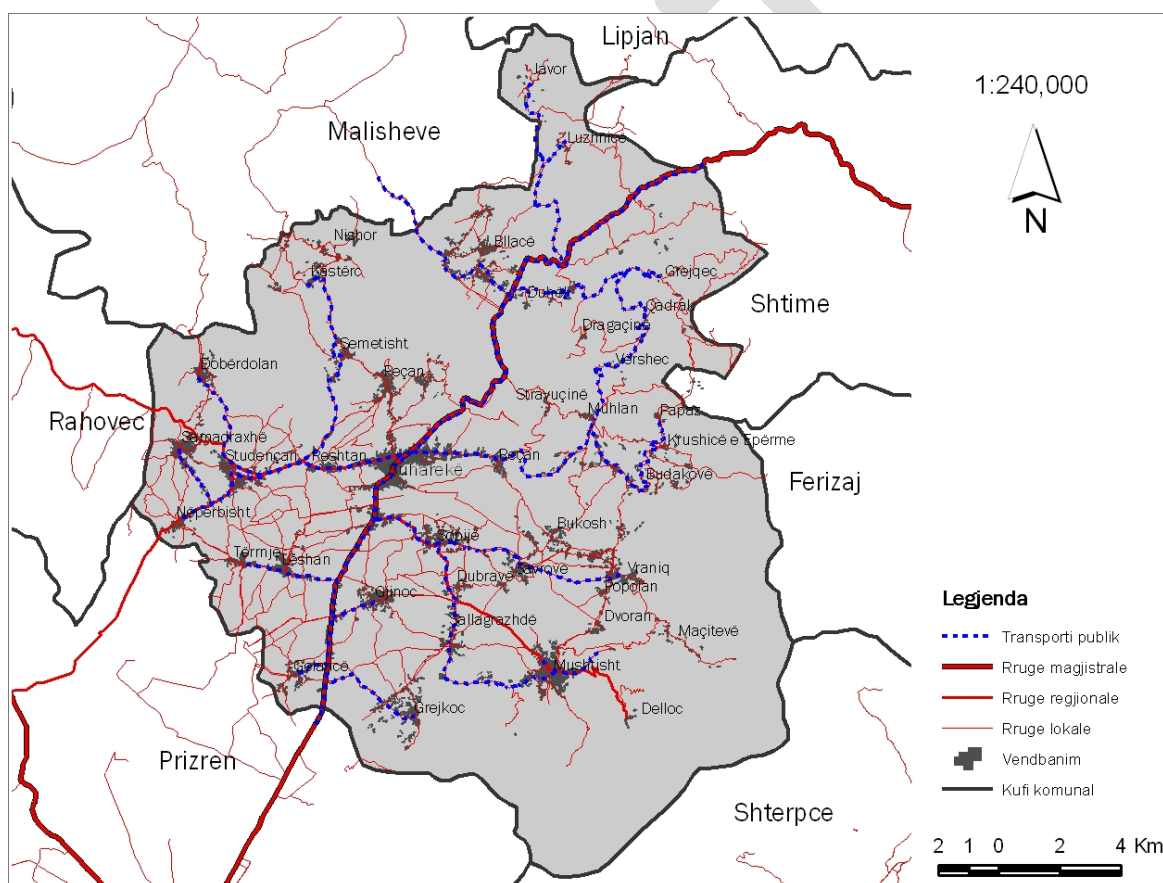
2.2.6.2. Transporti publik komunal

Transportit publik automobilistik përfshihen 19 vendbanime me këto relacione:

Tabela 44 Vijat e transportit publik komunal

Suharekë — Bllacë;	Suharekë—Budakovë;	Suharekë—Vraniq;
Suharekë — Mushtisht;	Suharekë—Sallagrazhdë—Bajqecë;	Suharekë—Gjinoc;
Suharekë — Grejkoc;	Suharekë—Gelancë;	Suharekë—Leshan—Tërrnjë;
Suharekë — Nishor;	Suharekë— Dobërdolan;	Suharekë—Samadrexhë;
Suharekë — Neprebisht;	Suharekë—Luzhnicë—Javor.	Suharekë—Qadrak;
Suharekë — Papaz — Grejqec (vetëm dy herë në ditë).		

Vendbanimet që nuk janë të mbuluara me transport publik janë: Peqani, Sllapuzhani dhe disa fshatra të vogla si Stravuqina, Dvorani, Delloci dhe Maqiteva. Transporti publik realizohet nga autobusët dhe kombi busët ndërsa ky qarkullim zhvillohet prej 3 deri 15 herë në ditë varësisht prej vendbanimit.

Harta 20 Vijat e qarkullimit të transportit publik

2.2.7. Infrastruktura publike dhe sociale

2.2.7.1. Ndërtesat publike

Ndërtesat administrative dhe publike janë të përqendruara në pjesën më të madhe në qytetin e Suharekës, si qendër komunale. Në këtë qytet janë të shtrira institucionet e nivelit komunal si Kuvendi i Komunës, Gjykata Komunale, Zyra Komunale e Punësimit, zyra e Postës dhe Telekomit, shërbimet bankare, Stacioni i Autobusëve, Zjarrfikëset dhe Stacioni Policor. Ndërkaq në vendbanimet tjera numri i këtyre institucioneve është tejet i vogël dhe përfshinë disa zyre të vendit dhe ofiqari nëpër disa fshatra, dy zyre postare në Samadrexhe dhe Mushtisht si dhe një stacion policor po ashtu në Mushtisht.

Një zhvillim i tillë i rrjetit të institucioneve publike ka bërë që banorët e komunës për kryerjen e shumicës së shërbimeve administrative të orientohen në qytet. Përqendrimi i këtyre shërbimeve në qendrën komunale në njërën anë si dhe ekzistenca e rrugëve të paasfaltuara në anën tjetër, bëjnë që qasja në ndërtesat publike të mos jetë gjithmonë e lehtë ndërsa shfrytëzimi i shërbimeve të jetë i kufizuar.

Tabela 45 Ndërtesat publike

Objekti / Institucioni	Lokacioni	Sipërfaqja e ngastrës	Sipërfaqja e zhvilluar	Etazhiteti	Viti i ndërtimit	Nr. i punësuarve
Kuvendi i Komunës	Suharekë	6736 m ²	1205 m ²	P+ 1	1948	162
Gjykata Komunale	Suharekë	1100 m ²	920 m ²	P+ 3	1974	46
Zyra Komunale e Punësimit	Suharekë	640 m ²	226 m ²	P+ 0	2015	5
Posta dhe Telekomit	Suharekë	2000 m ²	1580 m ²	P+ 1	1980	20
Stacioni i Autobusëve	Suharekë	4485 m ²	3100 m ²	P+ 0	1977	12
Stacioni i Zjarrfikësve	Suharekë	1100 m ²	200 m ²	P+ 0	1970	17
Stacioni Policor	Suharekë	3700 m ²	950 m ²	P+ 1	1926	144
Qendra për Punë Sociale	Suharekë	1390 m ²	180 m ²	P+ 0	2002	13
Zyre lokale apo ofiqari	Mushtisht					
	Studençan					
	Duhël					
	Nishor					
	Mohlan					
	Bukosh					
	Gjinoc					
Zyre lokale postare	Mushtisht					
	Samadrexhë					
Stacion lokal policor	Mushtisht					

Një sfidë e vazhdueshme që e vështirëson kërkimin në këtë fushë është mungesa e të dhënave të sakta për personat me aftësi të veçanta. Të dhënat lidhur me personat me nevoja të veçanta janë të mangëta, jo të standardizuara dhe jo të kategorizuara sipas gjinisë, moshës, kategorisë së aftësisë së kufizuar, kohës së gjendjes, etj. Të dhënat ekzistuese nuk lejojnë një analizim më të detajuar të këtij grupi për shkak të numrit të kufizuar të përfaqësimit në përmbledhjen e të dhënave zyrtare. Gjithashtu, mungesa e një qasjeje të standardizuar për mbledhjen e të dhënave nuk jep mundësi për informata të nevojshme.

Megjithëse Ministria e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor ka nxjerrë një udhëzim administrativ me anë të të cilit obligohet rregullimi i kushteve teknike dhe mënyra e sigurimit të qasjes së papenguar, lëvizjes, qëndrimit dhe punës së personave me nevoja të veçanta, sërish në komunën e Suharekës nuk janë plotësuar këto kushte. Mungesa e pjerrinave, lartësia e trotuareve, përkatësisht guri skajor në afërsi të vendkalimeve për këmbësorë nuk i plotëson kushtet për këtë kategori të njerëzve.

2.2.7.2. Administrata publike

Shërbimet e administratës publike ofrohen përmes ndërtesës kryesore komunale në Suharekë dhe 7 bashkësive lokale rurale Suharekë, Mushtisht, Studençan, Duhël, Gjinoc, Nishor, Bukosh, Mohlan dhe, të cilat ofrojnë distanca të shkurta nga vendbanimet të cilat i shërbejnë.

Tabela 46 Institucionet administrative dhe të sigurisë publike sipas vendbanimeve, 2019

Vendbanimet	Institucioni	Viti i themelimit	Lagja/ zona gravituese	Numri i banorëve
Suharekë	Kuvendi Komunal	1944	Të gjitha vendbanimet	88,181
Gjinoc	Bashkësi lokale	2010	Gjinoc, Gelancë, Grejkoc, Leshan, Sallagraxhdë, Dubravë	14,752
Suharekë	Bashkësi lokale	1944-45	Suhareka, Reshtan, Peqan, Sllapuzhan, Reqan, Sopijsë	26,846
Bukosh	Bashkësi lokale	2010	Bukosh, Vraniq, Popolan, Savrovë	6,975
Duhël	Bashkësi lokale	2010	Duhël, Bllace, Grejqec, Javor, Luzhnicë, Çadraq, Dragaçinë	8,754
Mohlan	Bashkësi lokale	2010	Mohlan, Budakovë, Buzhal, Vërshec, Krushicë e epërme, Krushicë e poshtme, Papaz, Stravuçinë	5,187
Nishor	Bashkësi lokale	2010	Nishor, Kastërc, Semetishtë, Breshancë	4,481
Studençan	Bashkësi lokale	1945	Studençan, Dobërdelan, Neprebishtë, Samadraxhë, Tërrnje	14,549
Mushtisht	Bashkësi lokale	1945	Mushtisht, Dvoran, Delloc, Maçitevë	6,637

2.2.7.3. Institucionet arsimore

Në nivel komunal, procesi arsimor zhvillohet në tri nivele, arsimin parashkollor, fillor dhe të mesëm.

Sistemi Edukativ e Arsimor në Komunën tonë sipas Kornizës Kombëtare të Kualifikimeve (SNKA):

- Niveli 0: Arsimi parashkollor (moshat 3 deri në 6 vjet).
- Niveli 1: Arsimi fillor (faza e parë e arsimit bazë) për 5 vjet (moshat 6 deri në 12 vjeç).
- Niveli 2: Arsimi i mesëm i ulët (faza e dytë e arsimit bazë) për 4 vjet (moshat 12 deri në 15 vjeç); dhe
- Niveli 3: Arsimi i mesëm i lartë për 3 ose 4 vjet, varësisht nga programet arsimore të përcaktuara nga MASHT (normalisht moshat 15 deri në 19 vjet).

Rrjeti i ndërtesave të arsimit përbëhet prej 29 shkollave për Arsimi Fillor dhe të Mesëm i Ultë dhe në 3 shkolla të Arsimit të Mesëm të Lartë, ku përfshihen 11,522 nxënës, ndërsa në procesin edukativo-arsimor janë të angazhuar rreth 1000 të punësuar, prej tyre 786 mësimdhënës dhe 38 edukatorë si dhe stafi udhëheqës, administrativ dhe mbështetës teknik.

Tabela 47 Veçoritë e institucioneve të arsimit parafillor, fillor dhe të mesëm të ultë (2019)

Numri i institucioneve	Numri i banorëve	Numri i nxënësve	Numri i mësimdhënësve	Numri i edukatorëve	Sipërfaqja e parcelave	Sipërfaqja e ndërtuar (ha)	Sipërfaqja e lirë (ha)	Sipërfaqja e gjelbër (ha)	Vend parkingje për vizitor	Vend parkingje për zyrtar
46	65,851	8,693	576	31	33.93	5.76	29.56	29.56	87	82

Tabela 48 Veçoritë e institucioneve të arsimit të mesëm të lartë (2019)

Numri i institucioneve	Numri i banorëve	Numri i nxënësve	Numri i mësimdhënësve	Numri i edukatorëve	Sipërfaqja e parcelave	Sipërfaqja e ndërtuar (ha)	Sipërfaqja e lirë (ha)	Sipërfaqja e gjelbër (ha)	Vend parkingje për vizitor	Vend parkingje për zyrtar
3	65,851	3,134	188	0	6.70	1.49	5.50	5.5	20	20

Grupi Punues për hartimin e “Planit Zhvillimor të Arsimit të Komunës së Suharekës 2020-2028”, pas diskutimeve që ka pasur, ka vendosur që në kuadër të këtij plani zhvillimor të arsimit të përfshihen pesë fusha të cilësisë të rëndësishme të organizimit të arsimit në të gjitha nivelet përmendura në vijim:

1. Menaxhimi institucional dhe sigurimi i cilësisë
2. Zhvillimi profesional i mësimdhënësve
3. Pajisjet dhe infrastruktura shkollore
4. Kultura dhe mjedisi shkollor
5. Performanca e nxënësve

Analiza SWOT është përdorur për analizën e gjendjes në këto pesë fusha, në mënyrë që të identifikohen sukseset, dobësitë, mundësitë dhe rreziqet për secilën nga këto fusha të përfshira në këtë plan zhvillimor të arsimit.

2.2.7.4. Institucionet shëndetësore

Shërbimi publik shëndetësor në komunën e Suharekës është i organizuar në tri nivele, në Qendrën Kryesore të Mjekësisë Familjare (QKMF) në Suharekë, qendra të mjekësisë familjare 6 njësi në Mushtisht, Studenqan, Gjinoc, Duhël, Mohlan dhe Bukosh si dhe ambulanca 5 njësi në Grejkoc, Samadraxhë, Sopi, Nishor dhe Dobërdolan.

Sipërfaqet e ndërtesave shëndetësore dallojnë në varësi të nivelit të shërbimit. Sipërfaqet e ambulancave sillen prej 95 deri 140 m² ndërsa sipërfaqet e QMF prej 205 deri në 325m². QKMF në Suharekë ka rreth 2270m², sipërfaqe kjo e pamjaftueshme në raport me ngarkesën e pacientëve që gravitojnë në këtë qendër.

Tabela 49 Veçoritë e institucioneve të shëndetësisë

	Numri i institucion.	Mjek të përgjithshëm (nr.)	Mjek në specializim (nr.)	Mjek të specializuar (nr.)	Sipërfaqja e parcelës (ha)	Sipërfaqja e ndërtuar (ha)	Sipërfaqja e lire (ha)	Kapaciteti i shtretërve
AMF	12	12	0	0	2.92	1.48	3.92	14
QMF	5	7	2	2	1.57	1.05	1.99	11
QKMF	1	1	3	12	0.66	0.14	0.52	9

2.2.7.5. Institucionet e mirëqenies sociale

Spektori Mirëqenies Sociale në baza ligjore dhe sipas rregulloreve dhe udhëzimeve administrative zbaton politikat nacionale dhe zhvillon aktivitete planifikuese dhe shërbyese për kategoritë më të cënueshme sociale. Në bazë të ligjit për shërbime sociale dhe të familjes ofrohen shërbime sociale për të gjitha kategoritë sociale që kanë nevojë për mbrojtje institucionale. Ndërsa në bazë të Ligjit të Skemës së Asistencës Sociale familjet në nevojë ekonomike përkrahën me mjete financiare të rregullta mujore.

Përveç kësaj, nga subvencionet e komunës mbështeten persona dhe familje me nevoja emergjente të natyrës socio-ekonomike, shëndetësore apo të kushteve të banimit.

Tabela 50 Institucionet e mirëqenies sociale dhe komunitetit

Institucionet e mirëqenies sociale dhe komunitetit	Sipërfaqja (m ²)
Qendra për punë sociale	200 m ²
Zyra Komunale e Punësimit (hapësira e përzier komunale)	/
Shtëpia e Komunitetit për Persona me Aftësi të Kufizuara Mendore	300 m ²
Kryqi i Kuq i Kosovës	135 m ²

Tabela 51 Kategoritë e personat në nevojë për asistencë sociale (burimi i të dhënës DSHMS)

Personat në nevojë - kategoritë	Numri i banorëve
Fëmijë pa përkujdesje prindërore	4
Fëmijë me sjellje asociale	2
Delikuent të mitur	35
Persona me marrëdhënie të çrregulluara në familje	9
Persona të moshës së shtyrë	4
Persona me sëmundje trupore ose aftësi të kufizuara fizike	6
Persona me të aftësive të kufizuara mendore	2
Persona me sëmundje mendore	3
Persona me rrezik nga shfrytëzimi ose abuzimi	/
Viktima të dhunës në familje	8
Viktima të trafikut të qenieve njerëzore	/
Persona me varësi nga alkooli ose drogat	/
Viktima të emergjencave ose fatkeqësive të shkaktuara nga natyra apo njeriu	/
Kategori të tjera.	491

Tabela 52 Kategoritë e personave të mbrojtur (burimi i të dhënës DSHMS)

Kategoritë mbrojtëse	Rastet e aktive	Rastet e reja	Gjithsejtë
Delikuenca e të miturve	25	10	35
Fëmijët me sjellje asociale	2	0	2
Fëmijë të keqtrajtuar	13	2	13
Fëmijët e braktisur të porsalindur	0	0	0
Fëmijët pa përkujdesje për strehim	22	0	22
Fëmijë me nevoja të veqanta	20	0	20
Kujdestaria ndaj fëmijëve	3	0	3
Kërkesa për adoptim	2	0	2
Dhuna në familje	8	0	8
Viktima të trafikimit	0	0	0
Çrregullimet bashkëshortore	8	0	8
Familje strehuese	1	0	1
Mbrojta e personave të moshuar	2	0	2
Klient tjerë	491	0	491
Puna e rrezikshme	0	0	0
Përdoruesit e substancave narkotike	0	0	0
Përdoruesit e alkoolit	1	0	1
Martesa e të miturve	5	1	5
Gjithsej	603	13	613

Aktualisht në Komunë janë 545 familje dhe 2780 anëtarë të familjeve që mbështeten në ndihma të skemës sociale.

2.2.7.6. Institucionet kulturore

Në institucionet kulturore të Komunës janë gjithsejtë 16 të punësuar: 1 në sektorin për kulturë, 1 në sektorin për Trashëgimi Kulturore – Muzeu i qytetit, 1 në sektorin për mërgatë, 1 në sektorin për rini, 4 në bibliotekën Komonale, 1 në Shtëpinë e Kulturës në Suharekë, dhe 8 në Qendrën për edukim kreativ - Shtëpia e Fellbahut.

Në nivel komunal, institucionet kulturore përbëhen prej 6 shtëpi kulture dhe atë:

- Një bibliotekë komunale;
- Katër qendra të rinisë;
- Një muze qyteti;

Tabela 53 Veçoritë e hapësirave kulturore

Numri i institucioneve	Numri i banorëve	Sipërfaqja e parcelave (ha)	Sipërfaqja e ndërtuar (ha)	Sipërfaqja e lire (ha)	Vendpark. për vizitor	Vendpark. për zyrtar	Sipërfaqja e gjelbër (ha)
6	65350	25308	2960	4160	17	10	2030

2.2.7.7. Institucionet sportive

Në institucionet sportive të Komunës janë gjithsejtë 3 të punësuar: 1 në sektorin për sport, 1 në stadiumin e qytetit, 1 në Palestrën Sportive "13 Qershori". Në nivel komunal, institucionet sportive përbëhen prej:

Tabela 54 Kategorizimi i hapësirave sportive

Stadiume Sportive		Salla Sportive		Fusha sportive	
Funksional	Jofunksional	Publike	Shkollore	Publike	Shkollore
2	4	3	7	4	27

Tabela 55 Veçoritë e hapësirave sportive

Numri i institucioneve	Numri i banorëve	Sipërfaqja e parcelave (ha)	Sipërfaqja e ndërtuar (ha)	Sipërfaqja e lire (ha)	Vendpark. për vizitor	Vendpark. për zyrtar	Sipërfaqja e gjelbër (ha)
49	63,416	50,7941	7.8524	24.5407	289	3	2.1765

2.2.7.8. Varrezat publike

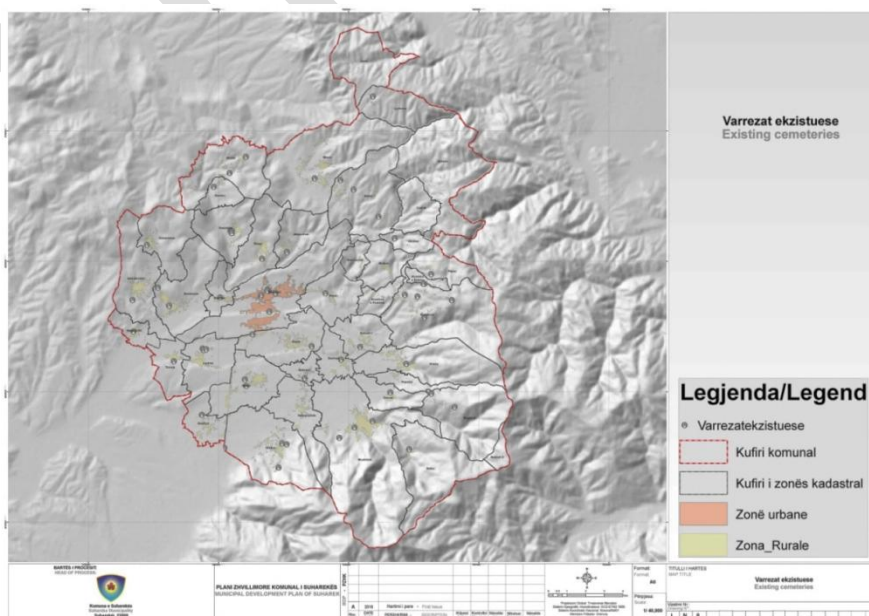
Hapësira të dedikuara për varrezat në Komunën e Suharekës në shumicën e vendbimeve janë të pajaftueshme. Parcelat e varrezave një pjesë e parcelave janë në pronësi të Bashkësisë Islame por pjesa më e madhe janë në pronësi publike.

Tabela 56 Veçoritë e institucioneve fetare

Vendbanimi	Institucioni Fetar	Viti themelimit	Lagjja/zona gravituese	Banorë
Suharekë	Xhamia Suharekë	1520	Qendra qytetit	12,362
Studenqan	Xhamia Studenqan	1707	Qendra fshatit	3,617
Bllacë	Xhamia Bllacë	1710	Qendra Fshatit	3,598
Samadrexhë	Xhamia Samadraxhë	1802	Qendra fshatit	3,486
Sopijë	Xhamia Sopijë	1912	Qendra fshatit	3,475
Mushtisht	Xhamia Mushtisht 1	1720	Qendra Lindore	3,400
	Xhamia Mushtisht 2	2002	Në perëndim	
Greikoc	Xhamia Greikoc	1730	Qendra Fshatit	2,655
Peqan	Xhamia Peqan	1882	Qendra fshatit	2,513
Gjinoc	Xhamia Gjinoc	1942	Qendra fshatit	2,264
Vraniq	Xhamia Vraniq	1740	Qendra Fshatit	2,150
Shirokë	/	/	/	1,930

Vendbanimi	Institucioni Fetar	Viti themelimit	Lagjja/zona gravituese	Banorë
Budakovë	Xhamia Budakovë	1873	Qendra Fshatit	1,856
Duhël	Xhamia Duhël	2005	Guri verdhë	1,855
Leshani	Xhamia Leshan	1527	Qendra fshatit	1,748
Semetisht	Xhamia Semetisht	1803	Qendra fshatit	1,688
Sallagrazhdë	Xhamia Sallagrazhdë	1969	Qendra fshatit	1,408
	Kisha e Sallagrazhdës	1977	Hyrje të fshatit	
Nishor	Xhamia Nishor	1765	Qendra fshatit	1,291
Reqan	Xhamia Reqan	1969	Qendra fshatit	1,278
Bukosh	/	/	/	1,274
Gelancë	Xhamia Gelancë	2008	Qendra fshatit	1,225
Doberdelan	Xhamia Doberdelan	1967	Qendra fshatit	1,218
Reshtan	/	/	/	1,214
Savrovë	/	/	/	1,127
Sllapuzhan	/	/	/	1,121
Tërnje	/	/	/	927
Dubravë	Xhamia Dubravë	2017	Qendra fshatit	849
Neprebisht	Xhamia Neprebisht	1955	Qendra Fshatit	820
Greqec	Xhamia Greqec	1897	Afer Shkolla	617
Javor	/	/	/	524
Krushica Poshtme	/	/	/	482
Mohlan	/	/	/	475
Kasterci	/	/	/	467
Maqitevë	Xhamia Maqitevë	2012	Qendra fshatit	454
Breshanc	/	/	/	365
Papaz	/	/	/	311
Popolan	/	/	/	274
Staravuqinë	/	/	/	271
Draqaqine	/	/	/	230
Krushica Epërme	/	/	/	192
Vershec	/	/	/	186

Harta 21 Lokacionet e varrezave

2.2.8. Mjedisi dhe sipërfaqet me rrezikshmëri

2.2.8.1. Mjedisi dhe Ndotja mjedisore

Ndotja e mjedisit në tërë territorin e Kosovës është problem mjaft serioz dhe është prezent pothuaj kudo. Po ashtu edhe në komunën e Suharekës kjo çështje është evidente. Ndotja më e madhe bëhet me lëshimin e ujërave të zeza nga kanalizimet e vendbanimeve si dhe nga objektet industriale direkt në lumenj. Gjithashtu hedhja e mbeturinave të ngurta pranë rrugëve dhe lumenjve përbën një problem të madh. Në mes të Reshtanit dhe Neprebishtit në lum bëhet eksploatimi i rërës. Për shkak të nevojave për djegie por edhe për ekonomi pyjet dëmtohen pa kriter nga fshatarët.

Ajri

Edhe pse nuk monitorohet e nuk dihet se cilët përbërës ndotës të ajrit dhe sa janë prezent në të, ai është i ndotur në qendrën urbane. Kjo ndotje shkaktohet nga pluhuri, si pasojë e djegies industriale si dhe komunikacioni (gazrat e liruara nga makinat e vjetra dhe pa katalizator). Koridori i autoudhës Morinë-Merdare që kalon në krah të qytetit e ka zvogëluar dukshëm lëvizjen e automjeteve që kalojnë brenda qytetit. Por në kohe festash dhe ngarkesave tjera në vere dhe dimër ende ka ngarkesë të theksuar të automjeteve, kjo edhe për shkak të mungesës së një rruge unazore që do të devijonte trafikun e automjeteve që kalojnë nëpër magjistralen kryesore që lidhë Prishtinën me Prizrenin. Duke marrë parasysh që në Suharekë nuk ka rrjet të ngrohjes qendrore, të gjitha njësitë e banimit ngrohen përmes burimeve alternative si drunj, thëngjill, naftë që kanë impakt në ndotje të ajrit.

Tabela 57 Lloji kryesor i energjisë së përdorur për ngrohje të njësive të banimit

Gjithsejtë	Dru	Pelet	Thëngjill	Naftë	Gaz	Energji elektrike	Tjetër lloj energjie
11001	8500	650	100	40	10	1700	1

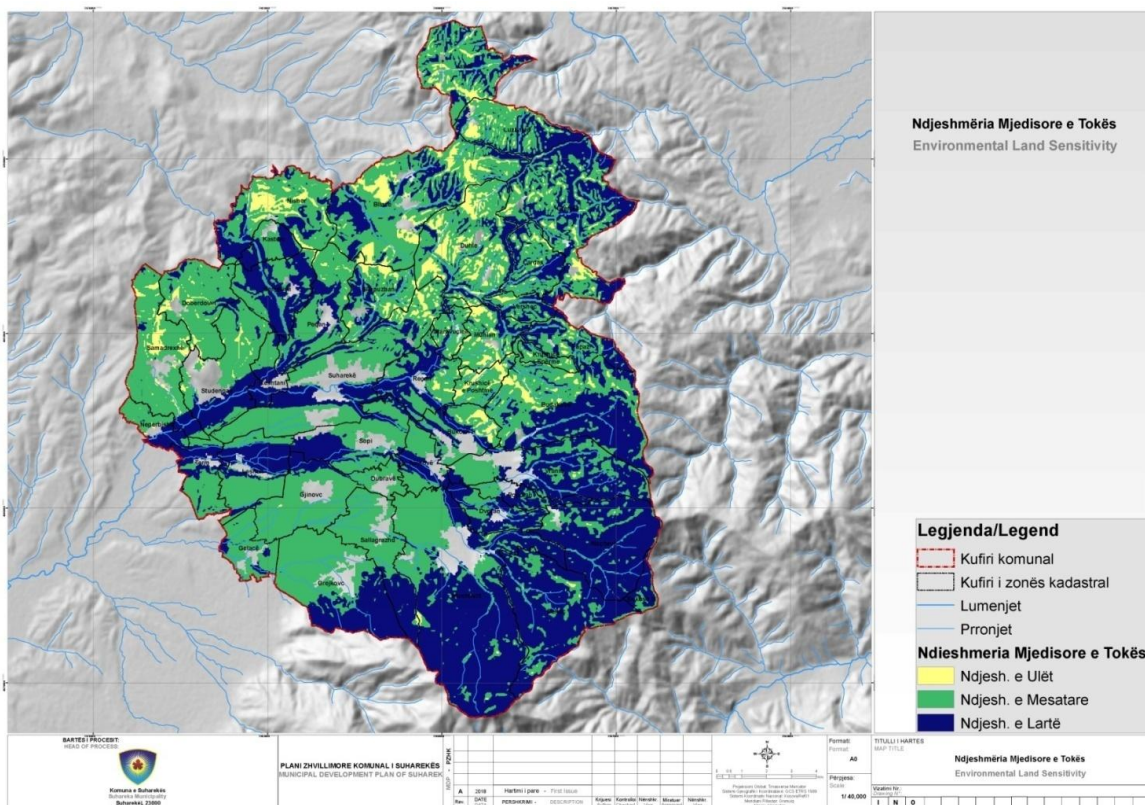
Uji

Lidhur me ujin e pijes disa vendbanime kanë probleme sepse nuk kanë qasje në sistemin e ujësjellësit dhe ujin e pijes e marrin nga pusët individuale apo kolektive, të cilat shpesh nuk mirëmbahen si duhet. Këto puse nuk janë të ndërtuara si duhet dhe ndodh të ndoten nga ujërat sipërfaqësor (si ujëra të zeza apo të kulluara) gjë që përbën një rrezik të vazhdueshëm për shëndetin e popullatës. Në komunën e Suharekës 40% e banorëve kanë qasje në ujësjellës dhe në sistemin e kanalizimit janë të kyçur 45% e banorëve.

Toka

Në këtë komunë toka është e ndotur nga prania e deponive ilegale të mbeturinave ku vetëm 43% e popullatës janë përfshirë në shërbimin e menaxhimit të mbeturinave. Mirëpo është duke u punuar në implementimin e projektit për eliminimin e deponive ilegale dhe transferimin e mbeturinave në deponinë regjionale të Prizrenit. Degradimi i tokës shkaktohet edhe nga prerja e pyjeve dhe funksionimi i gurëthyesve si dhe shfrytëzimi i inerteve në lumenj.

Mbrojtja e mjedisit ndërlihet, me sektorin e trashëgimisë natyrore dhe kulturore (37 objekte natyrore nën mbrojtje), zhvillimin e turizmit, bujqësisë dhe ka efekt pozitiv në to, ndërsa me sektorët tjerë është në konflikt e sidomos me atë të industrisë, sepse industria ka ndikim negativ në mjedis.

Harta 22 Ndieshmëria mjedisore e tokës

2.2.9. Sipërfaqet me rrezikshmëri

2.2.9.1. Vërshimet

Sipas të dhënave të marra nga Drejtoria e Shërbimeve Publike, Mjedisit dhe Emergjencës në Komunën e Suharekës thuhet se lumi i cili kalon nëpër qytet është vazhdimisht si pikë me rrezikshmëri të lartë për qytetar, ku vite me radhë pas të reshurave të mëdha atmosferike ka përmbysur tokat e në disa raste edhe shtëpitë që kanë qenë përreth.

Vërshime të këtij lloji ka pasur edhe në disa fshatra si në: Semetisht, Studençan dhe Neprebisht por me një shkallë të rrezikshmërisë më të vogël.

Me rregullimin e kanaleve përcjellës, nga gryka e Dubiqakut dhe përroskave vërshuese nga drejtimi i Biraçit, në drejtim të Lumit Toplluha është bërë një zgjidhje e mirë për evitimin e vërshimeve për Suharekën.

Pasi që lumi Toplluha bënte shpesh vërshime, në pjesën që kalon nëpër qytet është bërë rregullimi i shtratit të tij. Shtrati i rregulluar është e formës katërkëndësh. Stomet e tij janë të veshur me gurë. Mirëpo, në pozicionin në mes të Suharekës dhe Mamushës (në komunën e Prizrenit), lumi Toplluha rrezikon që t'i vërshoj sipërfaqet e tokës bujqësore.

Për sa i përket erozionit, rrëshqitje të theksuara të tokës ka pasur në fshatin Vraniq, ku vitin e kaluar nga rrëshqitjet e mëdha të dheut janë rrezikuar pesë shtëpi të banimit. Gjithashtu lëvizje erozive të tokës kanë ndodhur edhe në vendin e quajtur “Gradina” në dalje të qytetit përreth rrugës kryesore për në Prizren, ku nga lëvizjet e tokës janë dëmtuar disa shtëpi. Lëvizje erozive të tokës por në masë më të vogël janë shënuar edhe në fshatrat: Vraniq, Peçan, Budakovë dhe Papaz.

1:240,000

N

Legjenda

- Erozioni i shume i forte
- Erozioni i forte
- Erozioni i mesem
- Erozioni i dobët
- Erozioni shume i dobët
- Zone pa erozion
- Lum
- Rruge magjistrale
- Rruge regionale
- Vendbanim
- Kufi komunal

2 1 0 2 4 Km

2.2.10. Asetet e trashëgimisë natyrore, kulturore dhe turistike

55

Trashëgimia përfshin elemente materiale dhe jo materiale të cilat pasqyrojnë kulturën dhe kreativitetin e komuniteteve njerëzore që nga kohërat më të lashta, si dhe diversitetin e pasur dhe bukurit e mjedisve natyrore.

2.2.10.1. Asetet e trashëgimisë natyrore

Marrë në përgjithësi kushtet gjeomorfologjike të komunës janë mjaft të përshtatshme për zhvillimin e saj të mëtejshme. Në territorin e komunës ka pasuri të lëndëve të para, të metaleve dhe jometaleve.

Minerali i kromit gjendet në disa vende por prania e tij është më e theksuar në zonën midis Mushtishtit dhe Grejkocit. Për ta zbuluar këtë mineral gjatë dhe pas Luftës së Dytë Botërore janë bërë hulumtime në lokalitetet: Qafa e Malit për në Manastirin e Shën Treshit, Buhork, Leskë (mbi livadhe) në lindje nga Grejkoci tek Guri i Arave dhe në veri-lindje të xhamisë së Grejkocit. Një pjesë e vogël e kësaj hapësire është në kuadër të Parkut Nacional “Sharri”.

Minerali i hekurit ndodhet në shpatiet veriore të Rusenicës deri nën Rrafshin e Uthullave dhe gjendet pranë serialit të rrasave serpentine. Janë konstatuar tri shfaqje të magnetitit të cilat nuk tregojnë ndonjë orientim të caktuar dhe nuk janë të lidhura reciprokisht dhe shtrihen në një hapësirë të vogël në kuadër të parkut nacional.

Sa u përket jometaleve, në territorin e komunës së Suharekës ka argjilë, shkëmbinj karbonat dhe rrasa grafitë. Me rëndësi ekonomike janë argjila për përpunimin e tullave dhe shkëmbinj të karbonit për materiale ndërtimore. Grafitet gjenden në jug të fshatit Mushtisht në kontakt të terciarit dhe të rrasave klorite-sericite por depërtimi në thellësi i tyre nuk është hulumtuar. Gjithashtu në Biraq në bazë të hulumtimeve të bëra është gjetur një hapësirë ku mund të bëhet shfrytëzimi i gurit për prodhimin e materialit ndërtimor si bazë për asfalt. Kjo pjesë është 90% në pronësi private.

Sipërfaqja pyjore është 15.074 ha ose 41.7% e sipërfaqes së përgjithshme territoriale nga e cila në pronësi shoqërore 8,689 ha ose 57.6% si dhe në pronësi private janë 6,389 ha ose 42.4%. Pjesa më e madhe janë shkurre, kurse një pjesë e vogël pyje të larta gjetherënëse, me rritje vjetore 3.8m³/ha, kurse të pyjet e larta 3.05m³/ha.

Trashëgimia natyrore:

- Guri i Dellocit
- Burimi i ujit mineral në Reqan
- Rezervati natyror i Rusenicës
- Parku natyror Rahavan
- Lisi në Bllacë
- Parku Kombëtar i Malit Sharr

Mirëmbajtja e parqeve pyjore, dhe sidomos e parkut nacional “Sharri” që është mjaft i pasur me pyje halore, nuk është nën kompetencat e komunës, kjo bën që pasuritë natyrore të jenë nën mëshirën e fatit (vështirë të mbrojtura). Shfrytëzimi i resurseve të natyrës ndërlidhet më së shumti me sektorin e ekonomisë për shkak të përfitimeve të mëdha, zhvillimi ekonomik e posaçërisht me sektorin e industrisë, ndërsa me shumicën e sektorëve tjerë është në konflikt.

Tabela 58 Asetet e trashëgimisë natyrore nën mbrojtje

Lokacioni	Kategoria	I mbrojtur	Sipërfaqja (ha)
Rusenica	Rezervat i natyrës	X	300.00
Malet e Sharrit	Park kombëtar	X	39,000.00
Rahavane	Peizazh i mbrojtur	X	

Për shkak të rritjes ekonomike është i domosdoshëm të bëhet shfrytëzimi racional i resurseve, gjithmonë duke pasur parasysh ruajtjen dhe mbrojtjen e mjedisit. Pyjet me të gjithë biodiversitetin e tyre në këtë komunë paraqesin një atraksion të posaçëm, duke pasur parasysh faktin se një pjesë e tyre është pjesë e Maleve të Sharrit, që gjendet në pjesën jug-lindore (në jug të Mushtishtit dhe të Dellocit) dhe përbëjnë 18 % të sipërfaqes që përfshihet në regjion të Prizrenit nga sipërfaqja e përgjithshme e parkut nacional “Sharri”.

2.2.10.2. Asetet e trashëgimisë kulturore dhe turistike

Përgjatë zonës së gjerë të komunës së Suharekës janë regjistruar disa lokalitete arkeologjike, në disa prej të cilave janë kryer gërmime kohë pas kohe.

Reshtani është një vendbanim neolitik i pozicionuar në prapatokën e Suharekës (në aksin ku sot kalon autostrada Suharekë-Prizren). Ky lokalitet është hulumtuar në vitet 1966/67, gërmime të cilat kishin karakter sondazhi. Gjatë muajit mars të vitit 2011, një sipërfaqe e konsiderueshme e këtij lokaliteti është incizuar me instrumente gjeofizike dhe po gjatë këtij viti janë zhvilluar gërmime me karakter shpëtimi që kapte një sipërfaqe prej 250m². U evidentuan tri horizonte banimi të neolitit të mesëm dhe fillimit të neolitit të vonë (4200-3800 p.e.s.). Në shtresën kulturore të trashësisë 2 metra, janë zbuluar gjurmë të tri horizonteve të banimit të shtëpive me gjithë vatër dhe hendeqe. Në bazë të fragmenteve të qeramikës së zbuluar, si në formë, ashtu dhe në ornamentikë, është konstatuar se krahas Kulturës së Vinçës, kemi një prani shumë të fuqishme edhe të kulturës adriatikase të Danilos.

Lokaliteti arkeologjik i njohur si Hisar, i cili gjendet në një rrafshnaltë të gjerë dhe të sheshtë në mes të qytezës së Suharekës dhe Prizrenit, njihet si një lokalitet i rëndësishëm i popullit dardan. Ai ka ekzistuar që nga epoka e neolitit të vonë deri në epokën e hekurit dhe njëhej si një zonë e zhvilluar në epokën e bakrit. Kjo konfirmohet nga shumë artefakte të punuara nga bakri apo hekuri të cilat janë përdorur për kultivimin e tokës apo për rituale.

Nekropoli i Gjinocit, i cili ndodhet 200 metra në të majtë të rrugës nga Suhareka në Prizren, është i shënuar nga një kodrinë (tuma ilire) dhe është një zbulim unik i kulturës dardane i cili është konstruktuar gjatë periudhës së hekurit të vonë, sipas Guidës Arkeologjike të Kosovës.

Një lokalitet i ngjashëm arkeologjik u zbulua në afërsi të fshatit Shirokë, 1.5 kilometra në jug të Suharekës, me indikacione të konstruksioneve tipike të varrezave tumule, me formë rrethore dhe ndërtuar me dhe dhe gurë të lumenjve. Byzylykë krah dhe dore dhe varëse me ornamente mbresëlënëse u gërmuan nga ky nekropol që daton në shekujt 6-8 p.e.s.

Lokaliteti arkeologjik i tipit fortifikatë në Kasterc, i pozicionuar rreth 12 kilometra në veriperëndim të Suharekës (Therandës) respektivisht i njohur edhe si Hisari i Kastercit, është dëshmuar të jetë një qendër arkeologjike shumështrësore duke vazhduar shfrytëzimin që nga kohërat parahistorike, më saktësisht nga një vendbanim i mbrojtur eneolitik, e më pas riformësohet në një fortifikatë të kohës së perandorit Justinian dhe për t'u ripërdorur si një varrezë gjatë kohës së mesjetës. Në këtë lokalitet arkeologjik, hulumtimet e para me karakter sondazhi arkeologjik janë zhvilluar në vitin 1986, duke nxjerrë një pasqyrë të përgjithshme. Hulumtimet arkeologjike vazhduan edhe gjatë vitit 2010 dhe 2011 duke zbuluar një sipërfaqe prej rreth 500 metrash katrorë dhe nxorën në dritë një kishë paleokristiane dhe material të veçantë të luajtshëm arkeologjik, në përbërje si vegla pune prej hekuri, qeramikë, stoli, vathë, unaza, byzylykë, monedha etj.

Vazo kultit e gjetur në Reshtan, komuna e Suharekës, koha e Neolitit (foto:MKRS)

Ibrik me dy dorëza nga lokaliteti arkeologjik, shek. 8 deri shek. 6 para Erës sonë, komuna e Suharekës (foto:MKRS)

Figura 2. Gjetje arkeologjike në Reshtan

Në territorin e Komunës së Suharekës ka mjaft objekte të trashëgimisë kulturore ndërsa numri i përgjithshëm i tyre apo i lokaliteteve me vlerë kulturo-historike dhe mjedisore në komunën e Suharekës është diku rreth 75. Kur këtij numri i shtohen edhe objektet e propozuara për mbrojtje, siç janë: përmendorja e viktimave

civile të luftës dhe vendi i masakrimit të familjeve Berisha në Suharekë; përmendoret individuale ose kolektive të UÇK-së; shtëpia e Ramë Bllacës në Bllacë; kulla e Pashës në Mushtisht; kulla e Jonuz Tafollit në Qadraq; mullinjtë e Breshancit; mulliri i Dragaqinës; mulliri i Semetishtit; mulliri i Budakovës; mulliri i Suharekës etj. mund të thuhet se komuna jonë disponon me një pasuri të konsiderueshme të trashëgimisë. Këto objekte janë të shpërndara në tërë territorin e komunës, më një përqendrim më të shtuar në pjesët qendrore dhe lindore. Njëzetedy (22) lokacione të trashëgimisë arkitektuale janë nën mbrojtje të përkohshme¹⁶.

Tabela 59 Asetet e trashëgimisë arkitektuale nën mbrojtje

Lokacioni	Sipërfaqja (ha)	Gjendja	I mbrojtur
Kisha e Virgjëreshës se Shenjte në Hodegetri, Mushtisht			X
Kisha e Shën Gjergjit, Reçan			X
Manastiri i Treshit të Shenjte, Mushtisht			X
Gërmadhat e murgores në kodrën e Matos, Mushtisht			X
Gërmadhat e murgores Rusenica, Mushtisht			X
Rrënojat e kishës mesjetare në Mushtisht			X
Kështjella - Qyteti i Grajqevcit, Grajqevc			X
Shkolla fillore - Muzeu, Suharekë			X
Mulliri i Berishëve, Suharekë			X
Xhamia e Bardhe, Suharekë			X
Tyrbe Lezi, Suharekë			X
Mulliri i familjes Loshi, Vraniq			X
Mulliri i familjes Bytyqi, Breshanc Suharekë			X
Mulliri i vjetër i familjes Buzhala, Buzhalë			X
Mulliri i vjetër i Elez Ramë Buzhalës, Buzhalë			X
Xhamia e Budakovës, Budakovë			X
Kulla e Jonuz Hasan Tafollit, Qadraq			X
Shtëpia e Ibrahim Ramë Bllacës, Bllacë			X
Xhamia e fshatit *, Semetisht			X
Xhamia e Gazi Mehmed Pashës, Leshan			X
Shtëpia e Xhevdet Gashit, Dubravë			x
Shtëpia muze e Fadil Vatës, Sallagrazhde			x

Nëntë (9) lokacione të trashëgimisë arkitektuale janë nën mbrojtje të përkohshme.

Tabela 60 Asetet e trashëgimisë arkitektuale nën mbrojtje

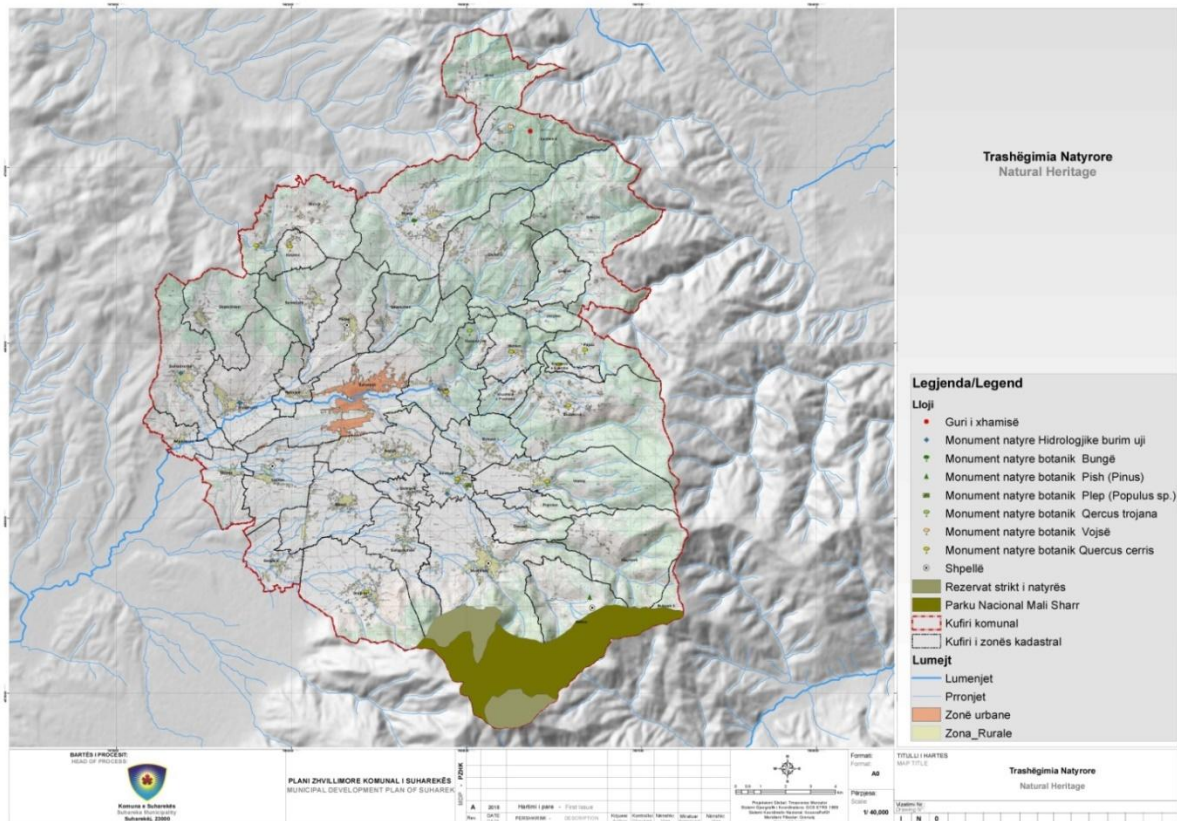
Lokacioni	Sipërfaqja (ha)	Gjendja	I mbrojtur
Lokaliteti shumëstresor në Hisare, Hisare, Suharekë			X
Fortifikata/Kalaja "Hisari i Kastercit", Kasterc			X
Vendbanim Parahistorik dhe Antik e Vone në Reshtan, Reshtan			X
Tuma në Neprebisht, Neprebisht, Suharekë			X
Tuma Ilire në Leshan, Leshan, Suharekë			X
Tuma Ilire në Gjinoc, Gjinoc, Suharekë			X
Lokaliteti arkeologjik romak në Peçan të Ulët, Peçan i Ultë, Suharekë			X
Nekropoli mesjetar në Bllacë			X
Mbeturinat e të Dëftuarit të Shën Merisë në Peçan			X

¹⁶ Lista e Trashëgimisë Kulturore për Mbrojtje të Përkohshme (10.10.2018-10.10.2019), 3409/2018-02, dt.03.10.2018

Sa i përket objekteve fetare në veçanti, si rezultat i zhvillimeve dhe ndikimeve të ndryshme në të kaluarën, ekzistojnë ndërtesa që u përkasin tri konfesioneve:

- islam (22 xhami - shumica të rinovuara pas luftës);
- ortodoksë (6 kisha) dhe
- katolik (një kishë).

Harta 25 Lokacionet e trashëgimisë kulturore

2.2.11. Banimi

Banimi, si funksion kryesor i çdo vendbanimi është vendimtar për stabilitet social, ambient të shëndoshë, shëndet të mirë dhe për një mirëqenie njerëzore në përgjithësi.

Duke qenë shfrytëzuesi më i madh i hapësirës si aktiviteti themelor i vendbanimeve, ai ndikon në rrjedhën e zhvillimit të gjithmbarshëm të shoqërisë dhe është komponentë i rëndësishme e zhvillimit ekonomiko-social, përkatësisht të standardit jetësor të qytetarëve në përgjithësi. Zona urbane e qytetit të Suharekës karakterizohet me dendësi më të lartë se zonat rurale dhe kjo dendësi është rreth 38 banorësh/ha. Kjo dendësi është më e lartë se në zonat rurale por është e ulët për një zonë urbane.

Bazuar në regjistrimin zyrtar të banimit të vitit 2011, njësitë e banimit janë kryesisht në zonën rurale. Sipas të dhënave të DEBF në Suharekë, banesat sipas llojit dhe vendbanimit paraqiten si në Tabelën 59.

Tabela 61 Banesat sipas llojit, statusit të shfrytëzimit dhe tipit të vendbanimit nëpër Komuna / Urbane

Lloji i banesës	Gjithsej			Urban			Rural		
	Banesa	Ek. Fam.	Persona	Banesa	Ek. Fam.	Persona	Banesa	Ek. Fam.	Persona
Gjithsej	10,978	9,144	63,416	2302	1802	12,362	8676	7342	51,054
Banesa të zakonshme	9,621	9,137	63,416	2302	1802	12,362	7319	7335	51,026
Lloj tjetër banese	7	7	28	-	-	-	7	7	28

Njësitë e banimit me 5+ dhoma dominojnë në Komunë, duke vijuar me 4 dhomshe.

Tabela 62 Banesat sipas numrit të dhomave

1 dhomshe	2 dhomshe	3 dhomshe	4 dhomshe	5+ dhomshe
97	893	1, 314	2, 404	4, 413

Njësitë e banimit me 2 kate dominojnë në Komunë, duke vijuar me ato 3 kate, gjersa ndërtesat më të lartë është 6 deri 9 kate.

Tabela 63 Ndërtesat me të paktën një banesë të zakonshme të shfrytëzuar sipas llojit, dhe numrit të kateve

	Gjithsej	1	2	3	4	5	6 deri 9	10 deri 14	15 +
Suharekë	8603	1370	5597	1524	91	8	13	2	0
Për banim	8599	1368	5595	1524	91	8	13	2	0
Jo për banim	4	2	2	0	0	0	0	0	0

Shtëpitë e veçanta dominojnë, duke vijuar me shtëpitë dyshe.

Tabela 64 Ndërtesat e banimit sipas llojit

	Shtëpi e veçantë	Shtëpi dyshe	Shtëpi në varg	Ndërtesat e banimit me shumë njësi	Tjetër
Suharekë	8,394	124	46	42	4
Urban	1,287	61	29	40	2
Rural	7,107	63	17	2	2

Njësitë e banimit me 15 – 20 m² për kokë banori dominojnë, duke 12 -15 m².

Tabela 65 Numri i njësive të banimit sipas sipërfaqes (m²) për banor

deri në 4	4, 1-6, 0	6, 1-8, 0	8, 1-10	10, 1-12, 0	12, 1-15, 0	15, 1-20, 0	20, 1-25, 0	25, 1-30, 0	30, 1-40	Mbi 40
159	527	1,043	1,111	1,049	1,427	1,685	798	404	456	462

Në zonën rurale 1,544 njësi banimi janë të pabanuara, gjersa në zonën urbane vetëm 515 njësi banimi janë të pabanuara.

Tabela 66 Banesat sipas llojit, statusit të shfrytëzimit në zonë rurale dhe rurale

	E shfrytëzuar nga një apo më shumë banorë	E shfrytëzuar nga banorë që nuk janë përfshirë në regjistrim (personeli diplomatik etj.)	E shfrytëzuar nga banorë për qëllime të rastësishme apo përdorim dytësor, që nuk janë përfshirë në regjistrim	Banesë e pabanuar (e dedikuar për shitje, qira etj)	Lloj tjetër Banese
Urbane	1802	1	193	515	0
Rurale	7319	0	1359	1544	7

Njësitë e banimit me 1 dhomë të shfrytëzuar, vijuar me 2 dhoma shfrytëzimi.

Tabela 67 Numri i njësive të banimit sipas numrit të dhomave të shfrytëzuar për qëllime afariste

Gjithsej banesa	1	2	3	4	5+	Urban	Rural
160	114	38	4	1	3	74	86

Shumica e njësive të banimit të kanë sipërfaqe të vogla nën 20m², vijuar me sipërfaqet 31-40 m².

Tabela 68 Numri i njësive të banimit sipas sipërfaqes (m²)

		< 20	21-30	31-40	41-50	51-60	61-70	71-80	81-100	101-120	> 120
Gjithsej	160	52	15	32	14	10	13	8	6	3	7
1 dhomëshe	114	51	12	17	12	7	6	5	3	-	1
2 dhomëshe	38	1	3	15	1	2	6	2	3	2	3
3 dhomëshe	4	-	-	-	1	1	-	1	-	1	-
4 dhomëshe	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
5+ dhomëshe	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3

Tabela 69 Gjendja faktike – analiza në formë tabelare

KOMUNA E SUHAREKËS			
Nr. i popullsisë		89,085	
Zonat rurale		73,358	
Zonat urbane		15,727	
Nr. i fshatrave/nr. i lagjeve		43	
Banimi individual	Nr. objekteve para 1999		8274
	Nr. objekteve pas 1999		9460
	Etazhiteti mesatar		P+1
Banimi kolektiv	Para 1999	Nr. Objekteve	22
		Nj. Banimi	330
	Pas 1999	Nr. Objekteve	43
		Nj. Banimi	774
	Etazhiteti mesatar		P+6
Statusi pronësor (banim kolektiv) para 1999		Privat [nj. banimi]	280
		Shoqëror [nj. banimi]	50
Raporti banim individual/banim kolektiv në [%]		9	
Kyçje në infrastrukturë të objekteve të banimit në [%]		100	
Nr. i objekteve të pabanuara		0	
Nr. i objekteve me vlerë kulturo historike që shfrytëzohen për banim		0	
Aplikimi i masave termo-izoluese në objektet e banimit në [%]		70%	
Ndërtimet ilegale	mbindërtimet		5,100
	ndërtimet tjera		15,300
	ndërtimet në pronë shoqërore		300
Numri i kërkesave për zgjidhjen e çështjes së banimit		73	
Lokacionet (sipërfaqja e tokës) për programet e veçanta të banimit		Suharekë-Rruga e Reshtanit, afër autostradës, në sipërfaqe pre 5000m ² , parcela me nr.268/32	
Nr. i objekteve/nj. banimi e ndërtuara nga Komuna, Qeveria dhe Donatorët (brenda 3 viteve 2018-2020)		55 njesi banimi	
Nr. i objekteve/nj. banimi me qira nga vlera mesatare e qirasë		15 / 120 €	
Nr. i objekteve/nj. banimi të disponueshme për qira të ulëta të tregut		0	
Nr. i objekteve/nj. banimi në pronësi të Komunës që duhet të rinovohen		20	
Qendrat e përkohshme kolektive (QPK)	Numri i QPK		0
	Vendndodhja /emërtimi		0
	Nr. i familjeve		0
	Nr. i banorëve		0
Planet rregulluese - sa janë bërë dhe sa janë që duhet të bëhen		PZHV/ PZHK /PZH hapësinor	

2.2.11.1. Program i veçant i banimit

Komuna e Suharekës për çdo vit përmes Drejtorisë për Shërbime Publike, Mjedis dhe Emergjencë, në bazë të kërkesave të qytetarëve me nevojë, ndan një shumë të mjeteve me të cilët i ndihmon familjet në nevojë për banim. Meqenëse komunat janë drejtpërdrejtë të përfshira në administrimin e sektorit për banim, atëherë edhe do të angazhohet në krijimi i kushteve për banim të përballueshëm për qytetarët e saj e posaqërisht ndaj familjeve në nevojë për banim. Ndihma zakonisht jepet në formë të granteve të vogla për riparime të shtëpive të tyre. Pra, qytetarët ndihmohen në varësi të asaj se për çka kanë nevojë për shembull për ndërtim/riparim të kulmeve të shtëpive, vendosje të dyerve/dritareve, material tjetër ndërtimor etj. Kjo bëhet në bazë të përcaktimit nga komisioni i kësaj drejtorie. Kështu gjatë vitit 2015 për nevoja të këtyre qytetarëve janë ndarë nga buxheti komunal 29,840.60 euro, ndërsa gjatë vitit 2017 janë ndarë 67,290.70 euro, dhe janë ndihmuar qytetarët e Suharekës të cilët kanë pas nevojë për renovim të shtëpive të tyre. Gjatë mandatit të kaluar të qeverise komunale, janë ndërtuar dy shtëpi për dy familje me gjendje të rëndë ekonomike nga themeli, ndërsa edhe më parë dy shtëpi të këtilla për dy familje të komunitetit ashkali me kushte të vështira sociale. Këto shtëpi janë ndërtuar nga Motra Johana e cila është “Qytetare Nderi” e komunës së Suharekës. Gjatë vitit 2018 janë ndërtuar edhe 7 shtëpi të komunitetit RAE në bashkëpunim me Ministrinë për Kthim dhe Komunitete ndërkaf në vitin 2019 janë ndërtuar 5 shtëpi banimi.

Po ashtu në bashkëfinancim të komunës së Suharekës dhe të Shoqatës Bamirëse “Jetimat e Ballkanit” në vitin 2018 janë ndërtuar 10 shtëpi për familjet me gjendje të rëndë ekonomike të komunës sonë. Ndërkaq bashkëfinancimi në mes këtyre dy partnerëve në vitin 2019 janë ndërtuar 15 shtëpi për familjet me gjendje të rëndë ekonomike. Për vitin 2020 Shoqata Bamirëse “Jetimat e Ballkanit dhe Komuna e Suharekës do të ndërtojë 30 shtëpi të reja për familje me gjendje të rëndë ekonomike.

Tabela 70 Familjet momentalisht të ndihmuara me banim social

	Mënyra e ndihmës	Nr . i familjeve të ndihmuar	Nr . i individëve të ndihmuar	Data e fillimit të ndihmës	Data e skadimit të ndihmës	Vlera e qirasë/ndihma financiare (€)
1	Banesat e ndërtuara nga Komuna, Qeveria dhe donatorët të cilat jepen me qira;	0				
2	Banesat ekzistuese në pronësi të personave fizikë apo juridikë, të cilat mund të jepen me qira për familjet që posedojnë bonus të banimit;	4				
3	Banesat tjera në pronësi të komunës, që mund të adaptohen për shfrytëzim në bazë të programeve të veçanta për banim;	0				
4	Shtëpi individuale të ndërtuara nga donatorë të huaj/vullnetarë;	55				
5	Renovime/riparime					

Sipas Drejtorisë për Shërbime Publike dhe Emergjencë në Suharekë numri i familjeve kërkuese të banimit social në tri vitet e fundit sipas kategorive është si vijon:

Tabela 71 Numri i familjeve kërkues të banimit social sipas kategorive

	Kategoritë	Familje
1	Me asistencë sociale	20
2	Kategoritë e dala nga lufta, familjet e dëshmorëve, invalidëve	27
3	Të kthyerit	0
4	Të riatdhesuarit	2

5	Te punësuarit nga buxheti shtetëror	0
6	Minoritetet	14
7	Tjerë	0
Total		63

Komuna e Suharekës ka ndarë një parcelë me sipërfaqe 5000 m² me qëllim të ndërtimit të një ndërtese për nevoja të Programit të vecant të banimit. Planifikohet që kjo ndërtesë banimi të i posedon 16 njësi banesore që do të thotë të i sistemohen 16 familje.

Për ndërtimin e këtij objekti Komuna e Suharekës do të ndajë në baza vjetore nga 20.000 euro. Pra në periudhën 2019-2021, Komuna e Suharekës do të siguroj 60.000 euro për këtë qëllim. Pjesa tjetër duhet të sigurohet nga donatorë të jashtëm.

2.2.12. Vendbanimet

Numri i vendbanimeve në Kosovë numëron 1457 nga të cilat 30 janë të nivelit urban dhe të tjerat për nga përmbajtja dhe veprimtaritë që zhvillohen dhe ofrohen në to janë të statusit të fshatit. Shprehur në përqindje del se qytetet përbëjnë 2.06% të vendbanimeve kosovare. Ato paraqesin qendrat në të cilat zhvillohen aktivitetet sociale, kulturore, ekonomike ndaj edhe koncentrimi i popullatës është më i madh në këto qendra. Madhësia e 30 qendrave urbane varësisht në raport me numrin e banorëve është si vijon:

Tabela 72 Komunat sipas numrit të banorëve

Deri 15,000 banorë	Malisheva, Z.Potoku, Shtërpca, Novo Bërda.
15,000—75,000 banorë	Suhareka dhe të gjitha komunat tjera
75,000 – 120,000 banorë	Gjilani, Gjakova, Peja, Mitrovica, Vushtrria, Podujeva
120,000- 220,000 banorë	Prizreni
> 220,000 banorë	Prishtina

Vendbanimet më afër magjistrale dhe zonës urbane janë më të zhvilluara në çdo aspekt andaj është analizuar edhe afërsia e vendbanimeve dhe popullsisë ndaj rrugëve nacionale (magjistrale) dhe rajonale. Rreth 80% e popullsisë shtrihet në një distancë më të vogël se 20 km nga 7 qendrat rajonale që kanë mbi 100,000 banorë. Kjo e bën mjaft specifik relacionin midis zhvillimit urban dhe rural të Kosovës nga aspekti i rëndësisë së zhvillimit të transportit midis këtyre qendrave rajonale dhe vendbanimeve përreth tyre.

Shtirja e vendbanimeve të komunave ka veçoritë vijuese:

- Obiliqi, Dragashi, Suhareka, Vitia kanë mesatarisht 42.3% të popullsisë që jetojnë në vendbanime deri 2 km larg prej rrugëve magjistrale e rajonale (këto komuna kryesisht kanë një rrugë të tillë).
- Në grupin e dytë bëjnë pjesë 16 komuna me rreth 66% të popullsisë të cilat kanë 1-2 rrugë të tilla afër të cilave shtrihen vendbanimet dhe popullsia.
- Në grupin e tretë bëjnë pjesë 7 komuna të cilat kanë mesatarisht rreth 80% të popullsisë afër rrugëve të tilla dhe të cilat kanë 2-4 rrugë magjistrale e rajonale, dhe
- 3 komuna (Mitrovica, Prishtina dhe Kaçaniku) kanë 92.3% të popullsisë në rrugë deri 2 km larg tyre. Këto komuna kanë 4-6 rrugë të tilla ose për shkak të relievit specifik vendbanimet janë të radhitura afër rrugëve (Kaçaniku).

Komuna e Suharekës përbëhet prej 43 vendbanimeve. Qyteti i Suharekës është qendër komunale ndërsa vendbanimet e afërta si Reçan, Reshtan, Shirokë mund të konsiderohen vend- banime periferike të qytetit. Vendbanimet si Mushtishti, Studençani, Bllaca, dhe Duhla për nga karakteristikat e tyre hynë në vendbanime gjysmë urbane, ndërsa të gjitha vendbanimet tjera të komunës karakterizohen si fshatra.

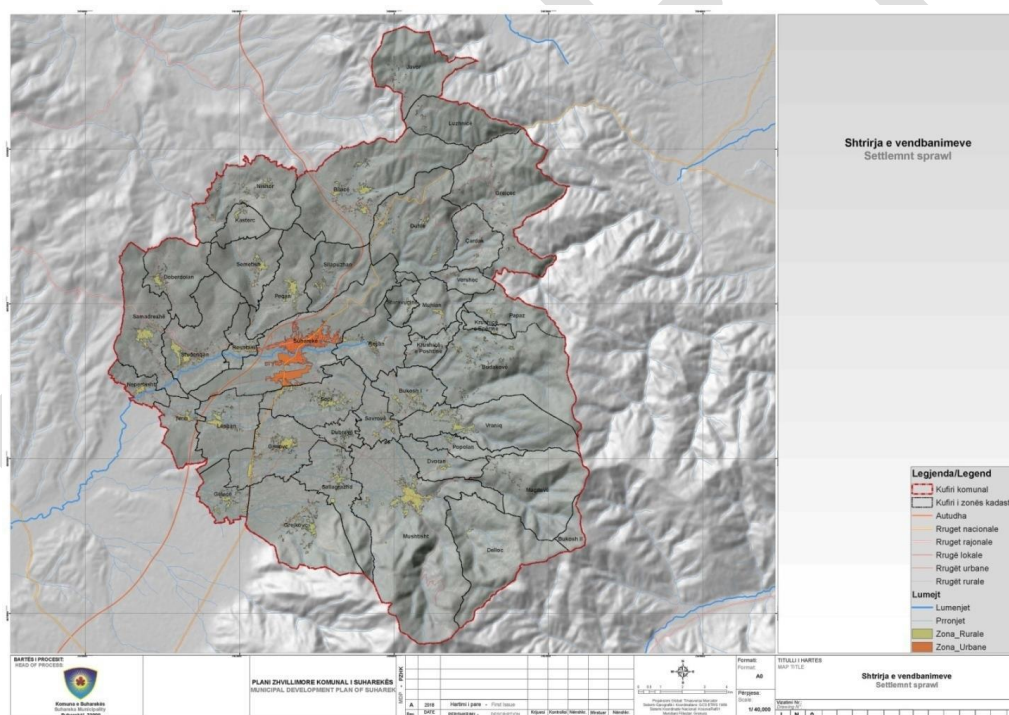
Vendbanimet e komunës së Suharekës, kryesisht kanë ruajtur karakterin e tyre agrar. Në këtë ka ndikuar e dhëna, se në të gjitha vendbanimet përpos deri diku në qendrën komunale ka mbizotëruar popullsi bujqësore, kështu që shkalla e aktivitetit jashtë bujqësorë është ende mjaft e vogël, për shkak të zhvillimit të pamjaftueshëm të veprimtarive jo prodhuese.

Nga sipërfaqja totale e komunës së Suharekës prej 360,991km², prej së cilës 8,435km² përbëjnë vendbanimet (hapësira e ndërtuar). Kjo do të thotë që vetëm 2.34 % të territorit e përfshinë hapësira e ndërtuar. Largësia mesatare ndërmjet vendbanimeve është 2.95 km. Territori i komunës së Suharekës ka gjithsejtë 43 vendbanime.

Tipologjia dhe klasifikimi i vendbanimeve—Në komunën e Suharekës mbizotërojnë vendbanimet e zhvilluara të tipit të lagjeve të cilat në vetvete përmbajnë disa lagje të cilat janë mjaft të lansuara njëra nga tjetra. Këto janë kryesisht vendbanimet më të mëdha që tregojnë se janë zhvilluar në mënyrë stihike në hapësirë.

Tabela 73 Numri i vendbanimeve karakteristikave të shtirjes

Lloji i zhvillimit	Numri i vendbanimeve	Numri banorëve	Dendësia Mesatare	Përqindja e vendbanimeve
I shpërndarë	11	12,585	130.37	27%
Kompakt	21	39,200	232.39	51%
Linear	9	13,566	161.78	22%

Harta 26 Shtirja e vendbanimeve

2.2.12.1. Karakteristikat morfologjike dhe urbanistike të vendbanimeve

Pozita, renditja dhe vendosja e vendbanimeve të komunës së Suharekës, si dhe lokacioni i tyre që i përket terrenit është rezultat i relievit dhe i elementeve të tjera të bazës natyrore- gjeografike. Nëse nisemi nga tërësitë releviore gjeografike, atëherë kemi: vendbanimet e rrafshëta, vendbanimet në terrenet e valëzuara-kodrinore dhe vendbanimet malore. Vendbanimet e rrafshëta gjenden në pjesën fushore, luginave përgjatë lumenjve, buzë luginave, ose rrugëve kryesore ose anësore dhe janë të tipit të dendur, disa janë edhe në formë të zgjatur. Vendbanimet në terrenet e valëzuara kodrinore, shtrihen kryesisht rrëzë kodrave, shpateve, shullaneve dhe nëpër qafa. Këto janë vendbanime të tipit të grumbulluar.

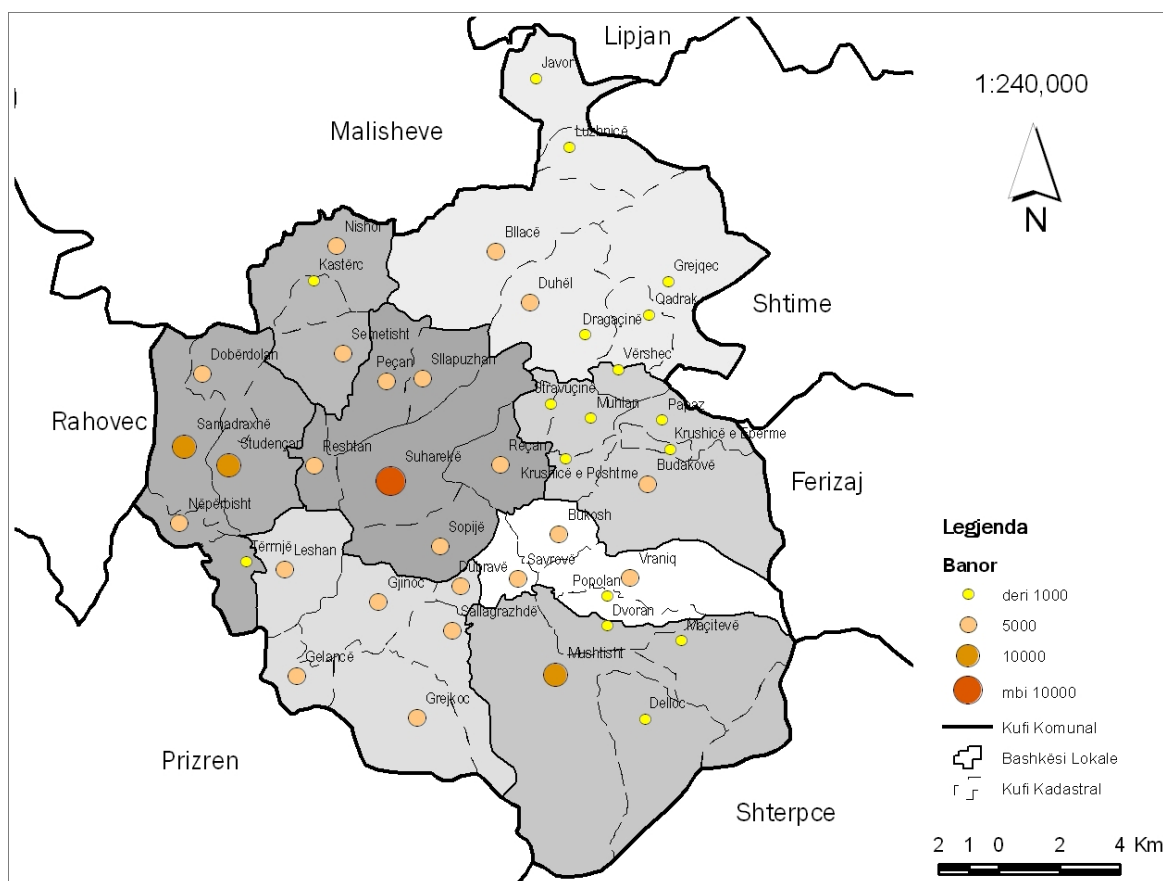

Vendbanimet malore shtrihen në shpate të përshtatshme malore, në pjesët rrafshnalta dhe rreth përrojeve malore. Disa nga ato janë të tipit të shpërndarë, të ndarë nëpër lagje. Sipas pozitës gjeografike, 10 vendbanime gjenden në terren të rrafshët, 16 vendbanimet janë në terrenet e valëzuara-kodrinore, 15 vendbanime janë kodrinore-malore dhe 2 vendbanime janë në terren malor.¹⁷

Tabela 74 Veçoritë hapësinore të vendbanimeve (2019)

Vendbanimet	Urban/ Rural	Banor (nr.)	Sipërfaqe (km ²)	Dendësi (nr./km ²)	Lartësia mbidetare	Zhvillimi
Bllacë	R	3,598	21.39	168.21	633	Kompakt
Çadraq	R	179	5.06	35.38	787	Kompakt
Dobërdelan	R	1,218	8.01	152.06	566	Kompakt
Dubravë	R	849	2.17	391.24	477	Kompakt
Dvoran	R	153	4.21	36.34	585	Kompakt
Gelancë	R	1,225	4.23	289.60	374	Kompakt
Gjinoc	R	2,264	8.14	278.13	425	Kompakt
Kastërc	R	467	2.10	222.38	530	Kompakt
Leshan	R	1,748	7.42	235.58	375	Kompakt
Mohlan	R	475	13.14	36.15	683	Kompakt
Popolan	R	274	2.58	106.20	588	Kompakt
Regan	R	1,278	6.78	188.50	425	Kompakt
Reshtan	R	1,214	2.75	441.45	375	Kompakt
Sallagrazhde	R	1,408	8.32	169.23	473	Kompakt
Savrovë	R	1,127	3.78	298.15	500	Kompakt
Semetisht	R	1,688	7.20	234.44	410	Kompakt
Sllapuzhan	R	1,121	6.10	183.77	525	Kompakt
Sopi	R	3,475	8.51	408.34	440	Kompakt
Suharekë	U	12,362	19.21	643.52	400	Kompakt
Tërnjë	R	927	4.67	198.50	360	Kompakt
Vraniq	R	2,150	13.19	163.00	617	Kompakt
Budakovë	R	1,856	24.00	77.33	750	I shpërndarë
Bukosh	R	1,274	5.00	254.80	527	I shpërndarë
Griçec	R	617	14.06	43.88	950	I shpërndarë
Griqoc	R	2,655	14.08	188.57	520	I shpërndarë
Javor	R	524	9.25	56.65	900	I shpërndarë
Krushicë e Epërme	R	192	1.26	152.38	915	I shpërndarë
Krushicë e Poshtme	R	482	2.50	192.80	590	I shpërndarë
Maçitevë	R	454	13.40	33.88	1030	I shpërndarë
Mushtisht	R	3,400	33.25	102.26	600	I shpërndarë
Neprebisht	R	820	2.80	292.86	338	I shpërndarë
Papaz	R	311	8.04	38.68	950	I shpërndarë
Delloç	R	175	14.05	12.46	833	Linear
Duhël	R	1,855	14.13	131.28	660	Linear
Luzhnicë	R	172	7.22	23.82	883	Linear
Nishor	R	1,291	10.05	128.46	580	Linear
Pegan	R	2,513	8.28	303.50	450	Linear
Samadrexhë	R	3,486	10.67	326.71	410	Linear
Staravuçinë	R	271	2.26	119.91	555	Linear
Studençan	R	3,617	10.97	329.72	400	Linear
Vërshet	R	186	2.32	80.17	745	Linear
Gjithsejtë	41	65,351	366.55	178.29		

¹⁷ PZHK 2008-2018

Harta 27 Vendbanimet sipas numrit të banorëve

2.2.12.2. Funkcionaliteti i vendbanimeve

Sa përket funksionalitetit të vendbanimeve dhe rolit të tyre për vendbanimet rrethuese, bazuar në numrin e banorëve, pozitës së dhe bashkësive lokale tyre janë identifikuar:

- 1 Vendbanim i mesëm i vogël urban 25,000-50,000 banorë;
- 6 Vendbanime rural i madh 2,500-5,000 banorë;
- 16 Vendbanime i mesëm i madh rural 1,000-2,500 banorë;
- 5 Vendbanime i mesëm rural 500-1,000 banorë;
- 8 Vendbanime i mesëm rural 500-1,000 banorë;
- 5 Vendbanime shumë i vogël rural <200 banorë;

Tabela 75 Numri dhe përqindja e vendbanimeve sipas klasifikimit të vendbanimeve

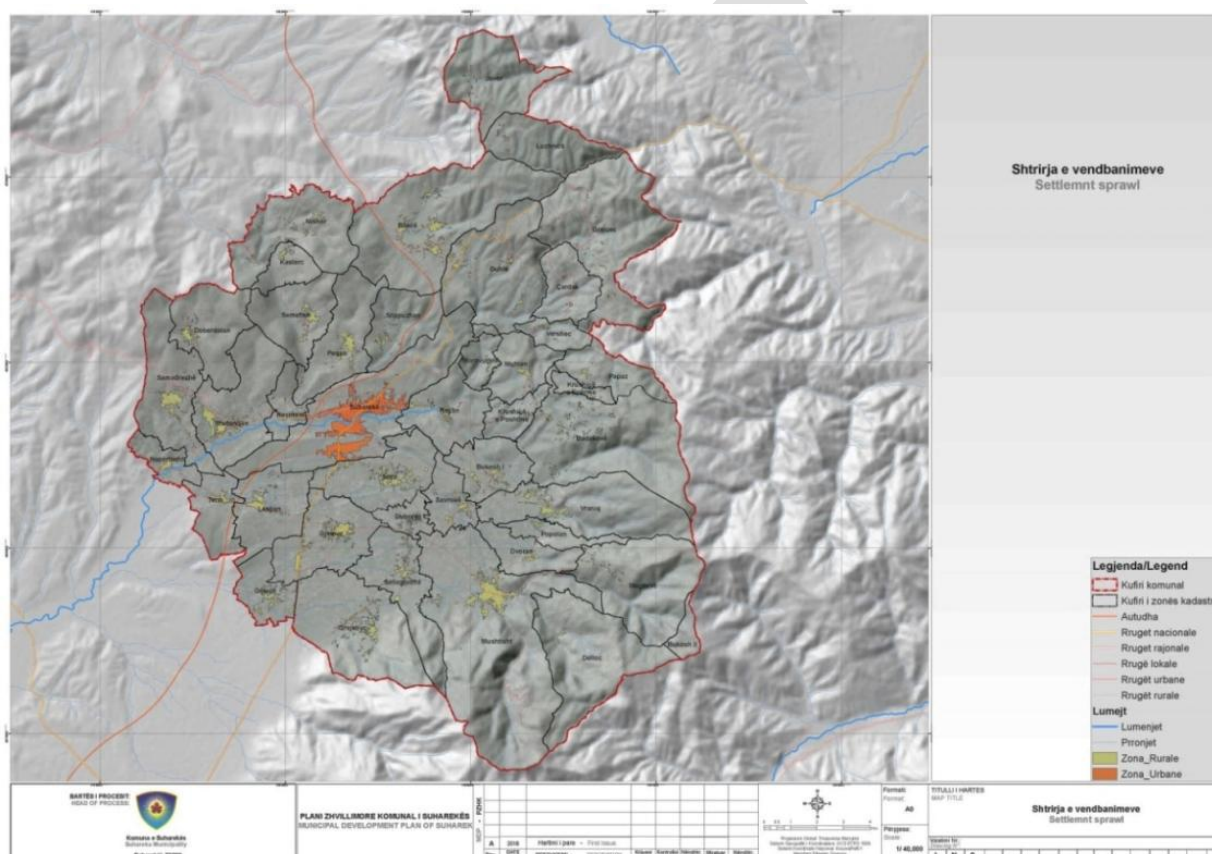
	Nr i vendbanimeve	% e vendbanimeve	Nr. i banorëve	% banorëve
Vendbanim i mesëm i vogël urban	1	2%	12,362	18.9%
Vendbanim rural i madh	6	15%	19,954	30.5%
Vendbanim i mesëm i madh rural	16	39%	25,456	39.0%
Vendbanim i mesëm rural	5	12%	3,765	5.8%
Vendbanim i vogël rural	8	20%	2,980	4.6%
Vendbanim shumë i vogël rural	5	12%	834	1.3%

Gjersa sa i përket funksionalitet të vendbanimeve janë identifikuar një qendër kryesore urbane dhe 7 nën qendra sekondare rurale.

Tabela 76 Veçoritë e qendrës kryesore urbane dhe 7 nënqendrave sekondare rurale

Lokacioni	Nr. i vendbanimit që shërben	Nr. i banorëve	% e banorëve	Sipërfaqja e mbuluar	% sipërfaqes
Suharekë	6	21,963	33.6%	51.63	14.09%
Mushtisht	4	4,182	6.4%	64.91	17.71%
Studençan	5	10,068	15.4%	37.12	10.13%
Duhël	7	6,945	10.6%	71.11	19.40%
Gjinoc	6	10,149	15.5%	44.36	12.10%
Nishor	4	3,446	5.3%	19.35	5.28%
Bukosh	4	4,825	7.4%	24.55	6.70%
Mohlan	7	3,773	5.8%	53.52	14.60%

Harta 28 Struktura e vendbanimeve

2.2.13. Vendbanimet joformale

Janë vendbanime njerëzore, të cilat nuk u mundësojnë banorëve të gëzojnë të drejtat e tyre për një standard të përshtatshëm të jetesës, në veçanti banim të përshtatshëm.

Bazuar në Plani për Zbatimin e Standardeve në Kosovë, Vendbanimet Joformale kategorizohen si vijon:

1. Zotërimi joformal ose jo i sigurt i pronësisë
2. Qasja joadekuatë ose privimi në shërbime elementare
3. Pjesëmarrja joadekuatë ose mospjesëmarrja në qeverisje
4. Rrezikshmëria deri në diskriminim

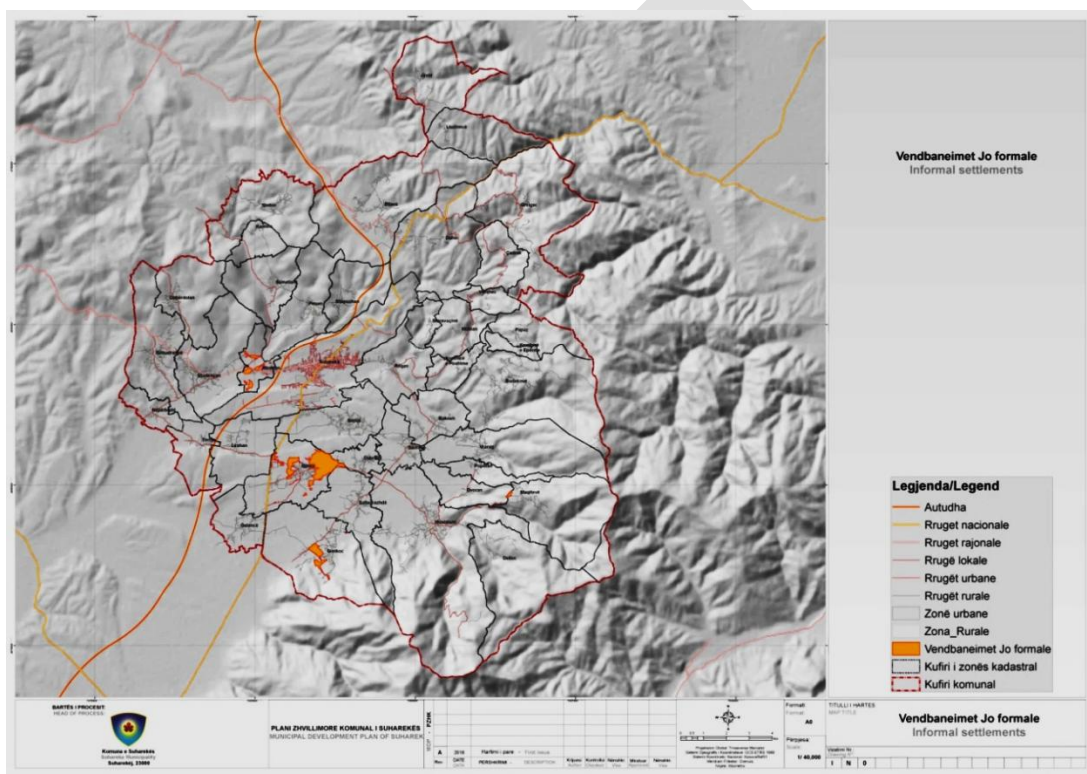

Në Komunë të Suharekës janë gjithsejt 4 katër vendbanimeve joformale rurale në zonë rurale dhe atë në fshatrat Reshtan, Gjinoc, Grejkoc dhe Maqitevë.

Tabela 77 Veçoritë e vendbanimeve joformale

Emri i Vendbanimit	Sipërfaqja e zonave në ha	Numri i objekteve	Numri i banorëve
Grejkoc	30.00	83	581
Maqitevë	3.18	7	49
Gjinoc	138.77	116	812
Reshtan	23.74	36	252
Gjithsejtë	195.69	242	1694

Të gjitha Vendbanimet Joformale i përkasin kategorisë së parë, të zotërimit joformal ose jo i sigurt i pronësisë, gjersa të gjithë banorët e këtyre vendbanimeve gëzojnë qasja adekuate ose privimi në shërbime elementare, pjesëmarrja adekuate ose pjesëmarrja në qeverisje, si dhe nuk janë rrezikuar nga diskriminimi.

Harta 29 Struktura e vendbanimeve joformale

2.2.14. Shfrytëzimi aktual i tokës

Në vijim është paraqitur shfrytëzimet e destinuar aktuale të tokës përmes dokumenteve të planifikimit hapësinor.

Tabela 78 Sipërfaqet (ha) e shfrytëzimeve të destinuar aktuale të tokës përmes dokumenteve të planifikimit hapësinor

Agrozona Industriale në Suharekë-Shirokë	Agrozona Industriale në Samadrexhë	Rosula- Suharekë	Qendra-Suharekë	Kodra - Suharekë	Grapi- Studenqan-Suharekë	Pojata - Suharekë	Fidanishtja	Rruga e Reqanit	Shiroka 1	Lagja e Bajraktarëve dhe Gradina	Lagja Kodra
162.25	28	50.06	65.00	28.40	38.24	34.38	20.00	83.00	49.00	36.00	22.00

Në vijim është paraqitur shfrytëzimi aktual i tokës sipas shfrytëzimit të sipërfaqeve të ndërtuara:

Tabela 79 Sipërfaqja dhe përqindja e sipërfaqeve të ndërtuara sipas shfrytëzimit aktual

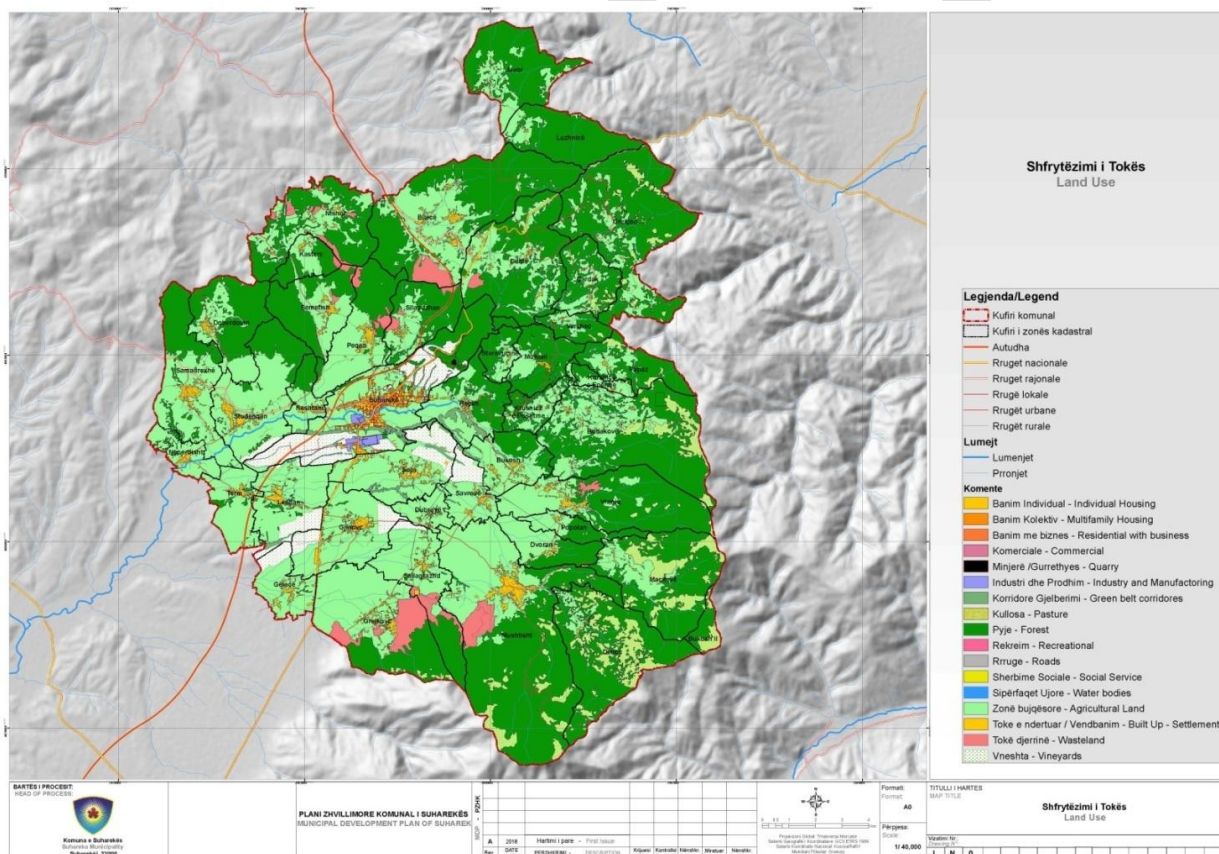
	Qerdhe	Shtëpi për pleq	Stallë	Religion	Depo	Gurthyes	Stadium i Futbollit	Rezervat Natyror	Arsim	Park/rekreimi	Varreza	Tregti/Afarizëm/Banim	Gurthyes	Zonë industriale	Banim individual
Ha	1.08	1.41	189.14	3.14	1.95	2.89	11.30	17.97	35.67	37.82	39.56	41.25	143.29	147.70	189.14
%	0.12%	0.12%	0.12%	0.12%	0.12%	0.12%	0.12%	0.12%	0.12%	0.12%	0.12%	0.12%	99.31%	0.99%	1.00%

2.2.14.1. Pronësia e tokës

Sa i përket pronësisë së tokës brenda territorit të Komunës, 61.06% është Prone Private, 35.62% është Prone Komunale dhe 3.31% është AKMP.

Tabela 80 Sipërfaqja (ha) e tokave sipas pronësisë

Prone Private [ha]	Prone Komunale [ha]	AKMP [ha]
868,837.00	589,628.70	462,759.60

Harta 30 Harta e shfrytëzimit të tokës

2.2.15. Kapacitetet njerëzore dhe financiare të komunës

2.2.15.1. Kapacitetet njerëzore

Aktualisht Komuna ka gjithsejtë 1,309 punonjës, apo 2 punonjës për 100 banorë resident.

Tabela 81 Numri i punonjësve të Komunës gjatë katër viteve të fundit

ZYRA E KRYETARIT	ADMINISTRATA E PËRGJITHËSHME	EKONOMI BUXHET DHE FINANCA	SHËRBIMET PUBLIKE, MJEDIS DHE EMERGJENCË	ZJARREFIKSET	BUJQESI, ZHVILLIM RURAL DHE PYLLTARI	ZYRA KOMUNALE PER KOMUNITETE	DREJTORIA PER INSPEKSION	SHËRBIMET PRONËSORE-JURIDIKE DHE KADASTËR	DREJTORIA URBANIZËM DHE PLANIFIKIM	DREJTORIA PER SHËNDETËSI DHE MIRQENIE SOCIALE	MJEKSIA PRIMARE	QENDRA PER PUNE SOCIALE	DREJTORIA PER KULTURE, RINI, SPORT	DREJTORIA KOMUNALE E ARSIMIT	ARSIMI PARAFILLOR	ARSIMI FILLOR	ARSIMI I MESEM	GJITHSEJ
16	35	26	8	16	14	1	12	14	8	6	145	13	15	11	11	739	219	1309

Aktualisht në Komunë janë të punësuar gjithsejtë 57 punonjës sipas Kornizës Kombëtare të Kualifikimeve. Pasqyra dhe trendet e punësimit të shërbyesve civil në administratë sipas drejtorive, 2015- 2018

Tabela 82 Numri i punonjësve të Komunës sipas Korniza Kombëtare të Kualifikimeve

Drejtoria:	Të punësuar- viti:				Trendet e rritjes / zvogëlimit- viti:			
	2015	2016	2017	2018	2015-2016	2016-2017	2017-2018	2015-2018
Zyra e Kryetarit	0	0	0	1	0	0	1	1
Administratë	1	1	1	2	1	1	2	4
Shërbime Publike dhe Emergjencë	1	0	0	0	1	0	0	1
Ekonomi Buxhet dhe Financa	1	4	0	1	1	4	1	6
Shëndetësi dhe Mirëqenie Sociale QPS	1	1	1	1	2	1	1	4
Urbanizëm Planifikim dhe Mjedis	0	0	0	0	0	0	0	0
Bujqësi Zhvillim Rural dhe Pylltari	0	1	0	1	0	1	1	2
Kulturë Rini Sport dhe Mërgatë	0	4	1	0	4	1	0	5
Shërbime Pronësore Juridike dhe Kadastër	1	2	0	0	1	2	0	3
Gjithsej:	5	13	3	6	10	10	6	26

*Burimi: Shërbimi i Administratës së Komunës në Suharekë

Tabela 83. Pasqyra e kualifikimeve të edukimit formal e shërbyesve civil në administratë sipas drejtorive, 2019

Drejtoria:	Korniza Kombëtare e Kualifikimeve*					
	SNKA 2	SNKA 3	SNKA 4	SNKA 5/6		
				Niveli 1	Niveli 2	Niveli 3
Zyra e Kryetarit	0	04	01	11	1	0
Zyra për Kthim dhe Komunitete	0	0	0	0	01	0
Administratë	01	25	0	08	01	0
Shërbime Publike dhe Emergjencë	03	12	01	08	0	0
Ekonomi Buxhet dhe Financa	0	08	02	15	01	0
Drejtoria për Arsim	0	02	01	08	0	0
Shëndetësi dhe Mirëqenie Sociale	01	01	04	0	0	0
QPS	0	05	01	07	0	0
Urbanizëm Planifikim dhe Mjedis	01	01	0	06	0	0
Drejtoria për Inspektion	0	02	01	09	0	0
Bujqësi Zhvillim Rural dhe Pylltari	03	05	0	06	0	0
Kulturë Rini Sport dhe Mërgatë	02	04	0	09	0	0
Shërbime Pronësore Juridike dhe Kadastër	0	06	0	06	02	0
Gjithsej:	12	76	11	91	5	0

*Korniza Kombëtare e Kualifikimeve- Standardet Ndërkombëtare për Klasifikim të Arsimit (SNKA).

Sa përket kapaciteteve njerëzore të Komunës, vërehet një rritje simbolike të numrit të të punësuarve në Komunë prej 6 punonjësve shtesë gjatë katër viteve të fundit.

Tabela 84 Numri i punonjësve të Komunës sipas përvojës së punës

Drejtoria:	Vite përvojë pune:				
	0- 5	6- 10	11- 15	16- 20	Mbi 20 vite
Zyra e Kryetarit	01	02	03	04	06
Zyra për Kthim dhe Komunitete	00	00	00	01	00
Administratë	02	01	03	09	20
Shërbime Publike dhe Emergjencë	01	05	01	10	07
Ekonomi Buxhet dhe Financa	03	04	03	02	14
Drejtoria për Arsim	00	00	03	02	06
Shëndetësi dhe Mirëqenie Sociale	01	00	01	00	02
QPS	05	00	01	00	07
Urbanizëm Planifikim dhe Mjedis	01	01	00	02	04
Bujqësi Zhvillim Rural dhe Pylltari	01	02	01	04	06
Drejtoria për Inspektion	00	00	01	06	05
Kulturë Rini Sport dhe Mërgatë	04	01	02	01	07
Shërbime Pronësore Juridike dhe Kadastër	02	02	00	03	07
Gjithsej:	21	18	19	44	91

2.2.15.2. Kapacitetet financiare të komunës

Kapacitetet financiare të Komunës nga të hyrat vetanake janë arritur kryesisht nga tatimi në pronë që përbën 32% të të hyrave të përgjithshme dhe 10% nga dokumentet e gjendjes civile.

Tabela 85 Të hyrat financiare (€) sipas kategorive për vitin 2019

Te hyrat vetanake direkte	Te hyrat vetanake indirekte	Donacione të brendshme	Donacione te jashtme	Gjithsej
1,810,863.00	178,000.00	1,924,247.67	295,389.95	4,208,500.62

Tabela 86 Të hyrat vetanake të Komunës (€) sipas kategorive të pagesave

Tatimi në prone:	Regjistrimi i automjeteve:	Lejet e ndërtimit:	Regjistrimi i trashëgimisë:	Matjet gjeodezike e tokës:	Dokumentet e gjendjes civile:	Inspektimi i afaristeve:	Shfrytëzimi i pronës publike:	Participimet në Arsime dhe Shëndetësi:	Dënimet nga komunikacioni dhe gjykata:	Gjithsej
690,000	171,000	127,000	29,000	103,000	266,863	21,000	112,000	113,000	178,000	1,810,863

Tabela 87 Pasqyra e investimeve kapitale (€) për vitin 2019 sipas sektorëve

Infrastruktura sociale dhe publike	Infrastruktura transportuese	Infrastruktura teknike	Gjithsej
3,946,880.69	49,990.00	970,220.31	4,967,091.00

3. VLERËSIMI I GJENDJES

Vlerësimi i gjendjes shqyrton dhe vlerëson të dhënat e Profilit Komunal për t'i paraqitur trendet, nevojat, projeksionet dhe prognozat dhe supozimet e ardhshme që janë relevante për komunën. Për shembull, fushat kyçe për analizë mund të përfshijnë projeksionet e popullsisë, prognozat e gjendjes ekonomike, nevojat për banim në të ardhmen, si dhe lëvizjen e njerëzve, mallrave dhe shërbimeve përgjatë rrugëve specifike të komunikimit.

Vlerësimi i gjendjes shqyrton dhe vlerëson përparësitë, dobësitë, mundësitë dhe rreziqet për komunën që përkufizojnë nevojat dhe kërkesat e fushave zhvillimore sektoriale.

Vlerësimi i gjendjes përfshin shqyrtimin e fushave tematike specifike relevante për komunën, si dhe me komunat fqinje, nivelin qendror dhe normat teknike të planifikimit hapësinor.

Vlerësimi i gjendjes përqendrohet në identifikimin e sfidave të lidhura me fushat tematike me vëmendje të posaçme lidhur me implikimet e tyre hapësinore.

3.1. Konstatime gjeografike dhe mjedisore

Rrjeta e lumenjve (përroskave) është mjaft e përhapur dhe mbulon tërë territorin e komunës. Sasia e ujit në to është mjaft e vogël dhe e pamjaftueshme. Të gjithë lumenjtë burojnë në territorin e komunës dhe sasia e ujit ndryshon gjatë stinëve të vitit. Në mbarim të vjeshtës, gjatë dimrit dhe në fillim të pranverës kur të reshurat janë të shpeshta dhe të mëdha pas shkrirjes së borës sasia e ujit rritet, duke rrezikuar me vërshime (përmytje), ndërsa gjatë muajve të verës në shumë raste lumenjtë thahen në tërësi.

Faktor tjetër që shkakton vërshimet është edhe faktori njeri gjatë veprimtarive të veta si: -Eksplotimi i inerteve -Shkatërrimi i objekteve hidroteknike -Hedhja e mbeturinave në lumenj -Mbjellje e bimëve të larta dhe atyre të vet-rritura në afërsi të lumit. Këtu do të përmendim rastin e lumit Toplluha, ku toka bujqësore rrezikohet nga vërshimi rreth 15 km nga shtrati i këtij lumi (në mes Suharekës dhe Mamushës. Rekomandimet: -Rregullimi dhe pastrimi i shtratit të lumit, -Ndërtimi argjinaturave, -Ndalimi i shfrytëzimit ilegal të inerteve

3.2. Trendët dhe prognozat demografike

Bazuar në numrin e banorëve të regjistruar në vitin 2011 prej 59,722 banorë dhe numrin aktual prej 66,960 banorëve, prognoza për numrin e banorëve rezident në vitin 2028 është 72,932 banorë, me rritje vjetore prej 0.7735%.

Tabela 88 Prognoza e numrit të banorëve rezident për vitin 2028

Viti i regjistrimit 2011	Popullsia rezidente Viti aktual (2020)	Prognoza e popullsisë rezidente Viti 2028
59,722	67,002	72,932

Për dallim nga Komunitat tjera, trendi i numrit të popullsisë në Suharekë ka shënuar një rritje prej 2.87%.

Bazuar në rritjen prej 8.6%, projeksioni për rritjen të popullsisë së Komunës së Suharekës është +3.801 banorë rezidentë dhe +5.129 popullsi rezidente dhe jo-rezidente në vit.

Tabela 89 Projeksioni i numrit të banorëve rezident për vitin për tetë vitet e ardhme

	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Projeksioni i nr. të banorëve	71,140	73,181	75,282	77,442	79,665	81,951	84,303	89,315	96,639

Projeksioni i shtimit vjetor	2,042	2,100	2,161	2,223	2,286	2,352	2,420	2,515	
------------------------------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	--

Tabela 90 Projeksioni i numrit të banorëve rezident dhe jo-rezident për vitin për tetë vitet e ardhme

	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Projeksioni i nr. të banorëve	98,102	103,134	108,424	113,985	119,831	125,977	132,438	139,231	146,384
Projeksioni i shtimit vjetor	5,032	5,290	5,561	5,846	6,146	6,461	6,793	7,153	

Prognoza e numrit të banorëve rezident për vitin 2027 është 86,723 gjersa të banorëve rezident dhe jo-rezident është 139,231 banorë.

3.3. Ekonomia

Kjo pjesë shqyrton dhe vlerëson gjendjen ekzistuese të ekonomisë komunale, duke përfshirë karakteristikat elementare të ekonomisë lokale:

3.3.1. Ekonomitë familjare, punësimi dhe papunësia

Në Komunë janë gjithsej 9.145 ekonomi familjare, me mesatarisht 6.5 anëtarë për familje dhe mesatare prej 27m² hapësirë banimi për kokë banori. Sa i përket krahasimit të madhësisë së nukleusit familjar, Suharekasit kanë një numër të ultë të anëtarëve për familje, që dëshmon se ka pak familje, të cilat jetojnë në bashkësi sipas traditës. Numri i vogël i anëtarëve për familje, paraqet një tregues pozitiv për zhvillimin ndërtesave për banim në të ardhmen, gjersa hapësira mesatare e banimit prej 27m² është më e lartë krahasuar me hapësirën mesatare prej 22m² për kokë banori të vendeve të Bashkësisë Evropiane.

Me 38,209 banorë të moshës 15–64, fuqia punëtore e Komunës së Suharekës zë një vend të rëndësishëm në krahasim me komunat tjera të Republikës së Kosovës, që paraqet një tregues joshës për investitor të interesuar në zhvillimin e ndërmarrjeve të mëdha në Komunën tonë. Vetëm 0.50% të banorëve sigurojnë të ardhura nga qiraja, që dëshmon se sektori i patundshmërive nuk është edhe aq i zhvilluar, që ndikon negativisht në mirëqenien ekonomike të banorëve. Komuna e Suharekës ka vetëm 5.55% të banorëve, që pranojnë pensione dhe vetëm 3.42% të banorëve që pranojnë ndihma sociale, që dëshmon një gjendje të mirë ekonomike të banorëve.

Tjetër faktor i rëndësishëm ekonomik është që në krahasim me Komunat tjera, me gjithsejtë 22,253 prona private, Numri i lartë i pronave dëshmon që një e konsiderueshme e ekonomive familjare e Suharekës posedon pronë private. Mirëpo, krahasuar përqindjen e numrit të banorëve të cilat kanë emigruar jashtë vendit është 26% të cilët jetojnë jashtë Republikës së Kosovës. Duke marrë parasysh përqindjen e ultë të familjeve që pranojnë remitenca nga diaspora, Komuna duhet të përqendrohet shumë në krijimin e vendeve të reja të punës.

Në vijim janë paraqitur veçoritë e punëkërkueseve të regjistruar në Zyrën Komunale në Suharekë, për periudhën 01.01.2016 deri më 07.03.2019

Tabela 91 Numri punëkërkueseve sipas arsimit

Niveli i edukimit	Totali	Femra	Meshkuj
Te pa shkollë	405	260	145
Klasat I-IX (shkolla fillore)	1208	636	572
Arsimi i mesëm profesional	620	184	436
Shkolla e mesme-gjimnazi	118	62	56
Bachelor	188	113	75

Master	16	9	7
Totali	2555	1264	1291

Tabela 92 Numri punëkërkuessve sipas përkatësisë etnike

Etniciteti	Totali	Femra	Meshkuj
Shqiptar	2480	1232	1248
Ashkalinj	22	7	15
Rom	2	1	1
Kroat	2	1	1
Totali	2506	1241	1265

Tabela 93 Numri i punë kërkuessve sipas grup moshës

Grup moshë	Totali	Femra	Meshkuj
15-24	456	204	252
25-39	974	468	506
40-54	682	344	338
55+	349	183	166
Totali	2461	1199	1262

3.3.1.1. Sektorët ekonomik, struktura e tyre dhe ekonomia bujqësore

Numri i bizneseve të regjistruara në Komunën e Suharekës sipas viteve gjatë 5 vjeçarit të fundit janë:

- 2015 janë regjistruar 154 biznese të reja dhe 37 shoqëri me përgjegjësi të kufizuar;
- 2016 janë regjistruar 246 biznese të reja dhe 41 shoqëri me përgjegjësi të kufizuar;
- 2017 janë regjistruar 185 biznese të reja dhe 63 shoqëri me përgjegjësi të kufizuar;
- 2018 gjithsej 112 biznese të reja dhe 65 shoqëri me përgjegjësi të kufizuar;
- 2019 gjithsej 127 biznese të reja, 1 shoqëri aksionare dhe 97 shoqëri me përgjegjësi të kufizuar.

Përkatësisht gjatë periudhës 2015-2018 në Komunën e Suharekës janë regjistruar gjithsej 923 biznese të reja individuale, 1 shoqëri aksionare dhe 145 shoqëri me përgjegjësi të kufizuar.

3.3.1.2. Turizmi

Komuna e Suharekës ka peizazh të bukur që konsiderohet si resurs i pa shfrytëzuar i komunës, prandaj edhe mund të llogaritet si element kyç për turizëm të qëndrueshëm i koncentruar në “turizëm malor”. Infrastruktura turistike është duke u ndërtuar viteve të fundit e orientuar dhe që zhvillohet paralelisht me tendencat për mbrojtjen e vendbanimit, peizazhit dhe mjedisit.

Interesimi i shtuar në përmbajtjet për sport të bazuar në natyrë, Interesi në natyrë, Interesimi për jetën në fshat, rekreacioni, Shëndeti dhe potenciali natyror i komunës sonë është duke u vlerësuar nga popullata duke u fokusuar në shtrirje të pronave private në zonat malore.

Aktivitetet turistike aktualisht janë të koordinuara nga koordinatori i emëruar për turizëm për komunë, i cili punon në qendrën lokale informative për turizëm. Por që aktualisht merret kryesisht me punimin e projekteve zhvillimore të kësaj fushe shumë të rëndësishme për ekonominë e komunës sonë.

3.3.1.3. Shfrytëzimi i resurseve natyrore

Marrë në përgjithësi kushtet gjeomorfologjike të komunës janë mjaft të përshtatshme për zhvillimin e saj të mëtejme. Në territorin e komunës ka pasuri të lëndëve të para, të metaleve dhe jometaleve. Minerali i kromit gjendet në disa vende por prania e tij është më e theksuar në zonën midis Mushtishtit dhe Grejkocit. Për ta zbuluar këtë mineral gjatë dhe pas Luftës së Dytë Botërore janë bërë hulumtime në lokalitetet: Qafa e

Malit për në manastirin e Shën Treshit, Buhork, Leskë (mbi livadhe) në lindje nga Grejkoci tek Guri i Arave dhe në veri-lindje të xhamisë së Grejkocit. Një pjesë e vogël e kësaj hapësire është në kuadër të Parkut Nacional “Sharri”.

Minerali i hekurit ndodhet në shpatiet veriore të Rusenicës deri nën Rrafshin e Uthullave dhe gjendet pranë serialit të rrasave serpentine. Janë konstatuar tri shfaqje të magnetitit të cilat nuk tregojnë ndonjë orientim të caktuar dhe nuk janë të lidhura reciprokisht dhe shtrihen në një hapësirë të vogël në kuadër të parkut nacional. Sa u përket jometaleve, në territorin e komunës së Suharekës ka argjilë, shkëmbinj karbonat dhe rrasa grafitë. Me rëndësi ekonomike janë argjila për përpunimin e tullave dhe shkëmbinjtë karbonit për materiale ndërtimore.

Grafitet gjenden në jug të fshatit Mushtisht në kontakt të terciarit dhe të rrasave klorite-sericite por depërtimi në thellësi i tyre nuk është hulumtuar. Gjithashtu në Biraq në bazë të hulumtimeve të bëra është gjetur një hapësirë ku mund të bëhet shfrytëzimi i gurit për prodhimin e materialit ndërtimor si bazë për asfalt. Kjo pjesë është 90% në pronësi private. Sipërfaqja pyjore është 15.074 ha ose 41.7% e sipërfaqes së përgjithshme territoriale nga e cila në pronësi shoqërore 8.689 ha ose 57.6% si dhe në pronësi private janë 6.389 ha ose 42.4%. Pjesa më e madhe janë shkurre, kurse një pjesë e vogël pyje të larta gjetherënëse, me rritje vjetore $3.8\text{m}^3/\text{ha}$, kurse te pyjet e larta $3.05\text{m}^3/\text{ha}$.

Tabela 94 Sipërfaqet me resurseve natyrore

Lokacioni	Sipërfaqja (Ha)	Minerali
Mushtisht	3,695.0	Cr. PGM
Nishor	340.0	Cr, Asbestos
Javor	198.0	Ni, He
Lushnicë	198.0	Ni, He
Semetishtë	71.1	Gëlqere
Reçan 1	84.7	Gëlqere
Reçan 2	75.3	Gëlqere
Reçan 3	5.7	Gëlqere
Javor	122.2	Gëlqere
Duhël	62.9	Gëlqere
Smokovic	8.7	Gëlqere
Studenqan 1	25.7	Gëlqere
Studenqan 2	56.2	Gëlqere
Biraç	130.7	Gëlqere
Mushtishte 1	16.5	Gëlqere
Mushtishte 2	5.0	Gëlqere
Biraç	65.4	Mermer
Papaz	5.3	Mermer

3.3.2. Ndërlidhja e veprimtarive me komunat dhe shtetet fqinje

Duke marrë parasysh, pozitën e saj dhe kufizimin e sajë me Ferizajin, Shtimen, Lipjanin, Malishevën, Rahovecin, Prizrenin dhe Shtërpçën, rrugën nacionale dhe autoudhën e re dhe lidhjen ndërmjet tyre, paraqet një përparësi shumë të madhe në raport me komunat dhe shtetet fqinje dhe paraqesin një mundësi për zhvillimin e qëndrueshëm të tregtisë me shumicë dhe magazinimit të mallrave të importuara në Kosovë. Në Komunë veprojnë operatorë të rëndësishëm ekonomik që furnizojnë komunat dhe shtetet fqinje.

3.3.3. Zonat ekonomike dhe ndikimi i tyre

Plani Zhvillimor Komunal paraprak ka përcaktuar zonat ekonomike përgjatë rrugës nacionale dhe pjesën veriore të unazës së brendshme urbane. Bazuar në zhvillimet aktuale të zonave të planifikuara për shfrytëzim industrial/ komercial, zhvillimet aktuale përputhen me veprimtaritë e parapara për këtë zonë, ku dominojnë ndërtesa tregtare, kryesisht të shtrira përgjatë rrugëve kryesore, në shtrirje lineare. Në fakt kjo zonë është zgjeruar edhe më tej në pjesën veriore, përtej zonës së planifikuar.

3.3.4. Prodhimtaria bujqësore

Bazuar në zhvillimet bujqësore të katër viteve paraprake janë identifikuar trendët vijuese:

Tabela 95 Trendët e prodhimitarisë bujqësore

	Prodhimi [t/ha]					Trendët e Prodhimit [t/ha]			
	2015	2016	2017	2018	2019	2015-2016	2016-2017	2017-2018	2018-2019
Gruri	5	4	3.8	4.5	3.5	-25.0%	-5.3%	15.6%	-14.7%
Misri	5	5.5	4	4.5	4.6	9.1%	-37.5%	11.1%	-17.3%
Elbi	3.5	3.7	4	4.2	3.5	5.4%	7.5%	4.8%	17.7%
Tërshëra	2.5	3	3.5	3	3	16.7%	14.3%	-16.7%	14.3%
Jonxha	7	6.5	7	8	10	-7.7%	7.1%	12.5%	12.0%
Tërfili	6.5	7	8	7.5	10	7.1%	12.5%	-6.7%	13.0%
Misri foragjer	28	30	27	31	30	6.7%	-11.1%	12.9%	8.5%
Domate	26	27	29	30	28	3.7%	6.9%	3.3%	13.9%
Speci	30	31	33	35	31	3.2%	6.1%	5.7%	15.0%
Tranguj	25	27	30	35	45	7.4%	10.0%	14.3%	31.7%
Patate	25	27	30	35	35	7.4%	10.0%	14.3%	31.7%
Qepë	20	25	22	27	30	20.0%	-13.6%	18.5%	24.9%
Molla	35	37	34	40	31	5.4%	-8.8%	15.0%	11.6%
Kumbulla	25	27	26	23	25	7.4%	-3.8%	-13.0%	-9.5%
Dardha	30	31	25	40	30	3.2%	-24.0%	37.5%	16.7%
Pjeshka	20	25	27	29	30	20.0%	7.4%	6.9%	34.3%
Ftoi	25	30	35	30	40	16.7%	14.3%	-16.7%	14.3%

Bazuar në zhvillimet bujqësore të katër viteve paraprake janë identifikuar projeksionet vijuese të prodhimitarisë:

Tabela 96 Projeksionet e prodhimitarisë bujqësore për 8 vitet e ardhme [t/Ha]

	Gruri	Misri	Elbi	Tërshëra	Jonxha	Tërfili	Misri foragjer	Domate	Speci	Tranguj	Patate	Qepë	Molla	Kumbulla	Dardha	Pjeshka	Ftota
2019	4.0	4.6	3.5	3.0	10.0	8.3	7.8	31.3	33.0	36.8	38.9	38.9	29.2	41.6	23.9	41.6	30.2
2020	4.2	4.3	4.5	3.2	8.0	8.7	8.1	31.6	34.0	38.6	38.9	43.1	31.5	43.3	24.9	43.3	31.4
2021	4.3	4.0	4.7	3.3	8.3	9.0	8.4	31.9	34.5	40.5	38.9	43.1	34.0	45.0	25.9	45.0	32.6
2022	4.2	4.2	5.0	3.5	8.7	9.4	8.8	32.3	35.0	42.5	38.9	43.1	36.7	46.8	26.9	46.8	33.9
2023	4.2	4.4	5.3	3.6	9.0	9.7	9.1	32.6	34.0	44.7	39.0	42.0	36.5	48.7	28.0	48.7	35.3
2024	4.2	4.5	5.6	3.8	9.4	10.1	9.5	32.9	35.5	47.5	39.0	43.0	37.0	50.6	29.1	50.6	36.7
2025	4.1	4.5	5.5	4.0	9.7	10.5	9.5	33.2	35.0	47.0	40.0	43.0	38.0	52.6	30.3	51.5	37.0
2026	4.1	4.7	5.8	4.2	10.1	10.5	10.0	34.0	35.5	48.0	41.0	43.0	38.5	54.7	31.5	52.0	37.5
2027	4.1	4.8	6.0	4.2	10.5	10.5	10.0	34.5	36.0	48.0	42.0	44.0	40.0	54.7	31.5	52.0	38.0

Bazuar në zhvillimet bujqësore të katër viteve paraprake janë identifikuar prognozat vijuese të prodhimitarisë për 8 vitet e ardhme:

Tabela 97 Prognozat e prodhimitarisë bujqësore për 8 vitet e ardhme (2019-2027)

Gruri	Misri	Elbi	Tërshëra	Jonxha	Tërfili	Misri furagjer	Domate	Speci	Tranguj	Patate	Qepë	Molla	Kumbulla	Dardha	Pjeshka	Ftousa
25%	22%	29%	33%	10%	12%	13%	3%	3%	3%	3%	3%	3%	2%	4%	2%	3%

3.3.4.1. Prodhimtaria blegtorale

Bazuar në zhvillimet e prodhimitarisë blegtorale të katër viteve paraprake janë identifikuar trendët vijuese:

Tabela 98 Trendët e prodhimitarisë blegtorale

		Lope	Mëshqerre	Viqa	Dele mbarështimi	Qengj	Cjepër	Dhi	Derra	Gjela	Pula
Koncentrimi (nr.)	2015	9500	5800	4750	2800	4500	35	344	80	1528	15283
	2019	4000	5500	2200	2700	4700	50	420	129	3970	39700
Trendet e rritjes/ zvogëlimit:	2015-2019	-138%	-5%	-116%	-4%	4%	30%	18%	38%	62%	62%

Tabela 99 Projektionet e prodhimitarisë blegtorale për 8 vitet e ardhme

	Lope	Mëshqerre	Viqa	Dele mbarështimi	Qengj	Dhi	Cjepër	Derra	Pula	Gjela
2019	4300	5757	2400	2835	4935	546	65	258	40494	4764
2020	4600	6063	2640	2976	5181	556	70	265	41303	4859
2021	4900	6763	3400	3100	6500	730	90	285	44300	4908
2022	5000	7430	3700	3400	7100	790	110	295	44500	4957
2023	5150	7586	4070	3650	7900	850	120	310	44700	5007
2024	5615	7970	4470	3723	8690	900	200	320	44900	5057
2025	5815	8200	4770	4095	8700	950	295	340	45200	5107
2026	5929	5929	4880	4195	9500	1050	350	350	46400	5158
2027	6511	8600	5180	5100	10000	1150	360	370	47500	5210

Tabela 100 Prognozat e prodhimitarisë blegtorale për 8 vitet e ardhme (2019-2027)

Lope	Mëshqerre	Viqa	Dele mbarështimi	Qengj	Dhi	Cjepër	Derra	Pula	Gjela
------	-----------	------	------------------	-------	-----	--------	-------	------	-------

2211	2843	2780	2265	5065	604	295	112	7006	446
------	------	------	------	------	-----	-----	-----	------	-----

DRAFT

3.4. Infrastruktura teknike**3.4.1. Ujësjellësi****3.4.1.1. Vlerësimi i nevojave në të ardhmen për një infrastrukturë të tillë**

Kapacitetet ekzistuese të burimeve janë 0.929 m³/s.

Tabela 101 Infrastruktura e rrjetit të ujësjellësit, kapacitetet e burimeve, 2019

Kodi referues # sipas llojit të burimeve të ujit	Sipërfaqësore (m ³ /s)	Nëntokësore (m ³ /s)
Burimi # Doberdelan		0.006
Burimi # Mushtisht	0.03	
Burimi # Reshtan	0.03	
Burimi # Sallagrazhdë		0.025
Burimi # Samadraxhe		0.009
Burimi # Savrove		0.005
Burimi # Semetisht	0.01	
Burimi # Sopijë		0.015
Burimi # Studenqan	0.03	
Burimi # Suharekë (puset Fidanishte)		0.005
Burimi # Suharekë (Malsi e re - Pusi e Atit)		0.72
Burimi # Bllace (Puset te Shelqet)		0.004
Burimi # Greikoc (Puset te Xhamia)		0.01
Burimi # Mohlan	0.01	
Burimi # Peqan	0.01	
Burimi # Sllapuzhan		0.003
Burimi # Vraniq	0.007	
Gjithsej	0.127	0.802

Kapacitetet eksploatuese ekzistuese janë 626.4 m³/h apo 124 l/s.

Tabela 102 Infrastruktura e rrjetit të ujësjellësit, kapacitetet eksploatuese max, 2019

Kapacitetet eksploatuese te ujit sipas Vendbanimit	(m ³ /h)
Njësia eksploatuese # Doberdelan	10.80
Njësia eksploatuese # Mushtisht	36.00
Njësia eksploatuese # Reshtan	28.80
Njësia eksploatuese # Sallagrazhde	18.00
Njësia eksploatuese # Samadraxhe	32.40
Njësia eksploatuese # Savrove	10.80
Njësia eksploatuese # Semetisht	18.00
Njësia eksploatuese # Sopijë	28.80
Njësia eksploatuese # Studenqan	54.00
Njësia eksploatuese # Suharekë	180.00
Njësia eksploatuese # Gelanc	18.00
Njësia eksploatuese # Gjinoc	25.20
Njësia eksploatuese # Leshan	18.00
Njësia eksploatuese # Terrnje	18.00
Njësia eksploatuese # Bllace	14.40
Njësia eksploatuese # Grejkoc	28.80

Njësia eksploatuese # Mohlan	10.80
Njësia eksploatuese # Peqan	36.00
Njësia eksploatuese # Sllapuzhan	10.80
Njësia eksploatuese # Vraniq	28.80
Gjithsej	626.40

Kapacitetet furnizuese ekzistuese janë 0.121 m³/h apo 0.033l/s.

Tabela 103 Infrastruktura e rrjetit të ujësjellësit, kapacitetet furnizuese, 2019

Vendbanimet me rrjetë të ujësjellësit	(m ³ /s)
Bllacë	0.004
Dobërdelan	0.003
Dvoran	0.003
Gelancë	0.005
Greikoc	0.008
Gjinoc	0.007
Leshan	0.005
Mohlan	0.005
Mushtisht	0.010
Peqan	0.010
Reshtan	0.008
Sallagrazhdë	0.005
Samadrexhë	0.009
Savrovë	0.003
Semetisht	0.005
Sllapuzhan	0.003
Studençan	0.015
Tërnjë	0.005
Vraniq	0.008
Gjithsej	0.121

Kapacitetet konservuesë- rezervuarët ekzistuese janë 7245m³.

Tabela 104 Infrastruktura e rrjetit të ujësjellësit, kapacitetet konservuese- rezervuarët, 2019

	Vendbanimi	(m ³)
1	Bllacë	75
2	Bllacë	75
3	Bllacë	75
4	Bllacë	75
5	Dobërdelan	230
6	Dvoran	150
7	Greikoc	50
8	Greikoc	300
9	Mohlan	100
10	Mushtisht	250
11	Peqan	500
12	Peqan	150
13	Peqan	70
14	Reshtan	200
15	Sallagrazhdë	1500
16	Samadrexhë	500
17	Savrovë	90
18	Semetisht	350

19	Sllapuzhan	200
20	Sopijë	10
21	Studençan	95
22	Suharekë	1000
23	Vraniq	200
Gjithsej		6245

Numri i përgjithshëm i klientëve në vitin 2018 është 6892 klientë, 6034 të amvisërisë, 88 publik dhe 500 komercial.

Tabela 105 Infrastruktura e rrjetit të ujësjellësit, numri i klientëve dhe shpenzimet sipas klientëve (m³/dite), 2019

	Numri i klientëve			Konsumi ditor (m ³ /ditë)		
	Klient te amvisërisë	Klient publik	Klient komercial	Klient te amvisërisë	Klient Publik	Klient komercial
Dobërdelan	245	1	1	2,271.5	0	0
Gelancë	284	0	0	916.0	0	0
Gjinoc	283	4	22	4,211.5	315	461
Leshan	362	1	0	939.0	0	0
Mushtisht	675	6	16	1,073.5	178	25
Reshtan	288	1	19	2,920.0	43	157
Sallagrazhdë	212	1	0	2,114.5	29	0
Samadrexhë	440	3	4	4,117.5	9	4
Savrovë	123	1	0	738.0	0	0
Semetisht	219	1	2	189.5	181	86
Sopijë	344	2	22	4,798.0	128	193
Studençan	453	3	19	5,159.0	73	0
Suharekë	2,203	63	395	14,957.5	4,018	2,223
Tërnjë	173	1	0	554.0	9	0
Gjithsej	6,304	88	500	44,959.5	4,983	3,149

Numri i përgjithshëm i konsumit ditor në vitin 2018 është 53.158 m³/ditë, 45,026 të amvisërisë, 4,983 publik dhe 3,149 komercial.

3.4.1.2. Vlerësimi i nevojave në të ardhmen për një infrastrukturë të tillë

Bazuar në kapacitetet ekzistuese të konservimit të ujit – rezervuarëve, numrit të prognozuar të banorëve prej 139,231 banorë për vitin 2027, përfshirë edhe banorët jo rezident, si dhe kërkesën mesatare prej 0.0053l/s për banor (norma e Përdorimit q=250 l/për banor), komuna ka nevojë për rritje të kapaciteteve të konservimit të ujit prej së paku 9.697m³.

Tabela 106 Nevojat e rritjes së kapaciteteve të konservimit të ujit – rezervuarëve (m³)

Kapacitetet aktuale (m ³)	Nr. i banorëve 2027	Kapacitetet e nevojshme 2027 (m ³)	Kapacitetet e nevojshme shtesë (m ³)
5,225	139,231	14,922	9,697

Bazuar në kapacitetet ekzistuese të furnizimit, numrit të prognozuar të banorëve prej 95.412 banorë për vitin 2026, përfshirë edhe banorët jo rezident, si dhe kërkesën mesatare prej 0.0053l/s për banor, Komuna ka nevojë për rritje të kapaciteteve të furnizimit prej së paku 341 l/s.

Tabela 107 Nevojat e rritjes së kapaciteteve të furnizimit (l/s)

Kapaciteti aktual (l/s)	Nr. i banorëve 2027	Kapacitetet e nevojshme 2027 (l/s)	Kapacitetet e nevojshme shtesë (l/s)
161	139,231	502	341

3.4.1.3. Kapacitetet e nevojshme të infrastrukturës së zgjeruar apo të re

Bazuar në kapacitetet ekzistuese të konservimit të ujit – rezervuarëve, numrit të prognozuar të banorëve për secilin vendbanim për vitin 2027, përfshirë edhe banorët jo rezident, si dhe kërkesën mesatare ≥ 100 -150 litra /banor për vendbanime < 5000 banorë dhe ≥ 150 -200 litra/banor për vendbanime ≥ 5001 -20000 banorë, Komuna ka nevojë për secilin vendbanim si vijon.

Në vijim janë radhitur 12 vendbanime të cilat mungesë të konsiderueshme të kapaciteteve të konservimit të ujit – rezervuarëve, 3.303 m^3 – 319 m^3 .

Tabela 108 12-Vendbanimet me urgjencë të larte për rritjen e kapaciteteve të konservimit të ujit – rezervuarëve

Niveli i urgjencës	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
	Suharekë	Mushtisht	Studençan	Blacë	Sopijë	Griçec	Leshan	Greikoc	Budakovë	Bukosh	Duhël	Vranik
Kapaciteti aktual (m^3)	500	250	95	300	10	50	0	0	0	0	0	200
Nr. i banorëve 2027	18,243	5,545	5,686	5,271	3,829	684	2,654	4,068	2,656	1,876	2,541	3,624
Norma për l/ditë për banor	200	170	150	160	150	150	150	150	140	140	140	150
Kapacitetet e nevojshme 2027	3,649	943	853	843	574	103	398	610	372	263	356	544
Kapacitetet e nevojshme shtesë (m^3)	3,149	693	758	543	564	53	398	610	372	263	356	344

Në vijim janë radhitur 12 vendbanime të cilat mungesë të konsiderueshme të kapaciteteve të konservimit të ujit – rezervuarëve, 260 m^3 – 67 m^3 .

Tabela 109 12-Vendbanimet me urgjencë të larte për rritjen e kapaciteteve të konservimit të ujit – rezervuarëve

Niveli i urgjencës	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
	Gelancë	Tërnjë	Reçan	Nishor	Samadrexhë	Ilavor	Neprebisht	Dubravë	Savrovë	Krushicë e Poshtme	Maçitevë	Peçan
Kapaciteti aktual (m^3)	0	0	0	0	500	0	0	0	90	0	0	500
Nr. i banorëve 2027	1,859	1,713	1,661	1,578	4,716	1,458	1,278	1,204	1,610	901	609	3,783
Norma për l/ditë për banor	140	140	140	140	150	140	130	130	140	130	120	150
Kapacitetet e nevojshme 2027	260	240	233	221	707	204	166	157	225	117	73	567
Kapacitetet e nevojshme shtesë (m^3)	260	240	233	221	207	204	166	157	135	117	73	67

Bazuar në kapacitetet ekzistues të furnizimit dhe numrit të prognozuar të banorëve, janë identifikuar 36 vendbanime të cilat kanë nevojë për rritje të kapaciteteve të furnizimit l/s.

Në vijim janë radhitur 12 vendbanime të cilat mungesë të konsiderueshme të furnizimit, 41 l/s deri në 10l/s.

Tabela 110 -12 Vendbanimet me urgjencë të larte për rritjen e kapaciteteve të furnizimit l/s

Niveli i urgjencës	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
	Suharekë	Bllacë	Greçec	Mushtisht	Sopijë	Samadrexhë	Budakovë	Studencan	Duhël	Vranik	Nishor	Greikoc
Kapaciteti aktual (l/s)	40	4	0	10	0	9	0	15	0	8	0	8
Nr. i banorëve 2027	18,243	5,271	684	5,545	3,829	4,716	2,656	5,686	2,541	3,624	1,578	4,068
Kapacitetet e nevojshme 2027	81	26	20	29	18	26	13	27	12	18	10	18
Kapacitetet e nevojshme shtesë	41	22	20	19	18	17	13	12	12	10	10	10

Në vijim janë radhitur 12 vendbanime të cilat mungesë mesatare të furnizimit, 9 l/s deri në 5 l/s.

Tabela 111 -12 Vendbanimet me urgjencë të mesme për rritjen e kapaciteteve të furnizimit l/s

Niveli i urgjencës	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
	Bukosh	Reqan	Leshan	Dobërdelan	Neprebisht	Peqan	Dubravë	Semetisht	Sallagrazhdë	Slapuzhan	Savrovë	Gelancë
Kapaciteti aktual (l/s)	0	0	5	3	0	10	0	5	5	3	3	5
Nr. i banorëve 2027	1,876	1,734	2,654	1,903	1,333	3,693	1,381	2,446	2,032	1,756	1,677	2,099
Kapacitetet e nevojshme 2027	9	8	13	10	7	17	6	11	11	8	8	10
Kapacitetet e nevojshme shtesë	9	8	8	7	7	7	6	6	6	5	5	5

Në vijim janë radhitur 14 vendbanime të cilat mungesë mesatare të furnizimit, 3l/s deri në 1l/s.

Tabela 112 -14 Vendbanimet me urgjencë të ultë për rritjen e kapaciteteve të furnizimit l/s

Niveli i urgjencës	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	36
	Krushicë e Poshtme	Kastërc	Sallagrazhdë	Maçitevë	Papaz	Gelancë	Popolan	Staravuinë	Krushicë e Epërme	Vërshet	Çadrak	Delloç	Çadrak	Delloç
Kapaciteti aktual (l/s)	0	0	5	0	0	5	0	0	0	0	0	0	0	0
Nr. i banorëve 2027	758	516	2,032	596	383	2,099	234	390	323	242	228	259	228	259
Kapacitetet e nevojshme 2027	3	2	7	2	2	6	1	1	1	1	1	1	1	1
Kapacitetet e nevojshme shtesë	3	2	2	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1

Infrastruktura e dobët e ujësjellësit dhe që ka nevojë për investime të reja kryesisht në zonën Urbane:

- Zonën Industriale në Shirokë (në këtë kohë ekziston një rrjet tejet i vjetër dhe i shkatërruar i ujësjellësit);
- Qendrën Zejtare Nr.1 & Nr.2 (një rrjet i projektuar shumë herët, i cili nuk i përballon nevojat për furnizim me ujë dhe një rrjet të dobët dhe jo funksional të kanalizimit);

- Rr. Nëna Terezë-Suharekë ka një rrjet të vjetër nga PVC dhe me diametër të vogël në krahasim me nevojat dhe zgjerimin e asaj zone të banimit;
- Zgjerime të rrjeteve të ujësjellësit në zonat e shërbimit si dhe krijimin e linjave unazore ndërmjet fshatrave me qëllim të furnizimit njëri-tjetrit në zonat dhe burimet kur kanë ujë më shumë.

3.4.2. Kanalizimi i ujërave të ndotura (zeza)

Rrjeti i kanalizimit në qytetit—Pjesa më e madhe e qyteti të Suharekës ka sistem e kanalizimit fekal dhe atmosferik. Rrjeti i kanalizimit fekal është i shpërndarë më shumë (L=8.096m), gjersa të gjithë ujërat e zeza, pa përjashtim, shkarkohen në lumit e qytetit, në Toplugë. Shkatërrimi bëhet pa ndonjë trajtim paraprakë duke e ndotur ujin e lumit.

Rrjeti i kanalizimit në fshatra—Vetëm 11 ose 23% të fshatrave kanë rrjet të kanalizimit fekal, gjersa pjesa tjetër e fshatrave 30 ose 63 % nuk kanë rrjet të kanalizimit. Grupi i dytë i fshatrave, shkarkimin e ujërave të zeza e bëjnë numër gropa klasike, nëpër jaze ose kanale sipërfaqësore, kurse shtëpitë ose grup shtëpisë që kanë afër lumenj shkarkimin e ujërave të zeza e bëjnë drejtpërdrejt në lumë pa ndonjë trajtim paraprak.

3.4.2.1. Vlerësimi i nevojave në të ardhmen për një infrastrukturë të tillë-Kanalizimi i ujërave të ndotura

Bazuar në gjendjen ekzistues të rrjeteve të kanalizimit të ujërave të ndotura dhe atmosferike dhe numrit të prognozuar të banorëve, janë identifikuar 14 vendbanime të cilat kanë nevojë për riparim të rrjeteve të tyre.

Tabela 113 14 -Vendbanimet që kane nevojë për riparim të rrjeteve të kanalizimeve (2019)

Nr.	Vendbanimet	Nr. i Banorëve	Nr. i konsumatorëve	Gjatësia (m)	Kapaciteti i shkarkimit (l/s)	% e mbulueshmërisë
1	Dubravë	849		1800		
2	Studençan	3,617				
3	Gjinoc	2,264		3100		
4	Samadraxhë	3,486				
5	Sopijë	3,475				
6	Sallagrazhdë	1,408				
7	Reshtan	1,214				
8	Tënje	927				
9	Savrovë	1,127				
10	Grejkoc	2,655				
11	Kasterc	467				
12	Mushtisht	3,400				
13	Vraniq	2150				
14	Suharekë	12,362				

Bazuar në gjendjen ekzistues të rrjeteve të kanalizimit të ujërave të ndotura dhe atmosferike dhe numrit të prognozuar të banorëve, janë identifikuar 27 vendbanime të cilat kanë nevojë për rrjete të reja të ujërave të ndotura.

Për gjithë vendbanimet e cekura (reja) kapaciteti i tubave si për ujërat e ndotura, atmosferike si dhe ato industriale projekcioni i tyre duhet të bëhet sipas normave teknike të planifikimit hapësinor.

Tabela 114 14 Vendbanimet që kane nevojë për rrjet të ri kanalizimit

Vendbanimi	Gjithsej	Vendbanimi	Gjithsej	Vendbanimi	Gjithsej	Vendbanimi	Gjithsej
1.Bllacë	3,598	8.Delloc	175	15.Gelancë	1,225	22.Leshan	1,748

2.Budakovë	1,856	9.Dobërdelan	1,218	16.Greigec	617	23.Luzhnicë	172
3.Bukosh	1,274	10.Duhël	1,855	17.Javor	524	24.Maçitevë	454
4.Çadarak	179	11.Dvoran	153	18.Krushicë e Ep	192	25.Mohlan	475
5.Neprebisht	820	12.Peqan	2,513	19.Semetisht	1,688	26.Vërshec	186
6.Nishor	1,291	13.Popolan	274	20.Sllapuzhan	1,121		
7.Papaz	311	14.Reqan	1,278	21.Staravuqinë	271		

Nevojat e ndërtimit të kolektorëve deri te impianti e ujërave të zeza

Të gjitha komunat duhen të kenë impiantin për pastrimin e ujërave të zeza. Për komunën e Suharekës impianti qendror duhet të jetë në pikën më të ulët të komunës e që është në lokacionin në afërsi të derdhjes së lumi Lumit Toplluha në fshatin Neprebisht.

Topografia e Komunës së Suharekës përpos në disa lagje të disa vendbanimeve lejon që të gjitha ujërat e zeza të koncentrohen në katër (4) kolektor kryesor ku:

- Kolektori-1 do të shtrihet (vendosen) në pjesën përgjatë rrugës Gjinoc-Gelanc;
- Kolektori-2 përgjatë rrugës Suharekë- Gjinoc;
- Kolektori-3 shtrihet përgjatë rrugës Gjinoc-Terrnje-Neprebisht; dhe
- Kolektori-4 nga fshati Neprebisht deri te Impianti.

Në kolektor që do të ndërtohen do të shkarkohen ujërat e zeza e të gjitha vendbanimeve të cilat kanë sistemin e kanalizimit të ujërave të zeza të ndërtuara dhe vendbanimeve në të cilën do të ndërtohet sistemi i kanalizimit në të ardhmen dhe përmes këtyre kolektorëve uji do të largoj ujërat e zeza deri te impianti për trajtimin e ujërave të zeza.

Shtirja e kolektorëve dhe përmbajtjeve përcjellëse për impiantin e ujërave të zeza do të përcaktohet në studim fisibiliteti i cilin është në përgatitje e sipër dhe do përfshihet në Hartën Zonale të Komunës.

3.4.3. Kanalizimi i ujërave të drenazimit (atmosferike)

Me përjashtim të zonës urbane me vetëm 2031m me rrjete të drenazimit, të gjitha vendbanimet nuk kanë rrjet të kanalizimit të drenazimit. Mirëpo, një pjesë e rrjetit që shtrihet në rrugët periferike të zonës urbane, rrjeti ekzistues krijon vërshime gjatë të reshurave të mëdha të shiut, për arsye se nuk ekziston një ndarje e mbledhjes së ujërave të zeza dhe të reshurave atmosferike. Po ashtu në hyrje të qytetit në Lumin Toplluha lumi e ka të degraduar trasenë dhe si pasojë e saj krijohet mundësia e përmbajtjeve, po ashtu edhe në zonat e caktuara rurale mirëmbajtja e përroskave nuk është e mjaftueshme.

Rrjeti i kanalizimit në fshatra—Vetëm 11 ose 23% të fshatrave kanë rrjet të kanalizimit atmosferik por të përbashkët me kanalizimin e ujërave të ndotura, gjersa pjesa tjetër e fshatrave 30 ose 63 % nuk kanë rrjet të kanalizimit atmosferik.

3.4.4. Energjetika

Plani i propozuar i zhvillimit të rrjetit do të realizohet duke kyçur në rrjetin ekzistues 10(20) kV edhe nënstacionet e planifikuara përmes rrjetit ajror ose kabllor 10(20) kV, i cili duhet të ndërtohet sipas skemave magjistrale unazë hapur (ku është e mundur) duke u furnizuar nga nyjet kryesore të nënstacioneve përkatës 110/35/10(20) kV Suhareka.

Daljet për nënstacionet e reja duhet të realizohen si shtrirje e lirë e futur, shtrirje në gypa plastik apo edhe përmes kanaleve kabllore adekuata me kabëll 3xXHE 48 A 240 mm² posaçërisht në qytetin e Suharekës dhe në pjesët e urbanizuara në lokalitetet fshatare.

Gjithashtu për furnizimin e nënstacioneve të propozuara në pjesët rurale të komunës së Suharekës duhet të ndërtohet rrjeti kabllor ose ajror nga shtyllat e betonit nga përçues Al/Çe 35 mm² nëse nënstacionet janë radiale, dhe nga Al/Çe 50 mm² nëse parashihen të vazhdojnë për kapacitete të tjera. Posaçërisht në rrjetin e qytetit duhet të eliminohen ndërtimet të cilat nga aspektet e sigurisë si dhe ai estetik vizual paraqesin probleme, sepse shtrirja e këtyre linjave pa kriteret shkakton rreziqe dhe pengesa. Shtrirja duhet të jetë në kanale kabllorike dhe se bashku me kabllo energjetike duhet të planifikohet edhe shtrirja e kabllove të telefonisë si dhe atyre telekomunikuese.

Për ndërtimin e linjave energjetike ndërmarrjet energjetike duhet të ju përmbahen rekomandimeve dhe rregulloreve teknike edhe kur ato kalojnë nëpër territore të komunave, ato duhet ti njoftojnë, dhe të kërkojnë pëlqime nga organet kompetente komunale ashtu që shiritat mbrojtës për linja të mos bien ndesh me infrastrukturën ekzistuese si dhe harmonizimin me planet komunale të asaj komune.

Ndër të tjera gjatë ndërtimit të infrastrukturës duhet të merren parasysh kushtet e mëposhtme:

- Shfrytëzimi dhe rregullimi i hapësirës brenda shiritave (korridoreve) të mbrojtura të linjave duhet të jetë në pajtim me udhëzimet e posaçme teknike dhe kushteve të organeve përgjegjëse ose personave juridik të autorizuar.
- Ndërtimi mbi kanalet kabllorike të linjave është i ndaluar, përjashtimisht është i lejuar ndërtimi i parkingjeve, terreneve sportive, infrastrukturës së ulët por duke siguruar qasje të lirë për hapjen e këtyre kanaleve.
- Hapësira nën largpërçues në parim nuk është e dedikuar për ndërtim të objekteve ndërtimore për banim, rekonstruktiv të objekteve banesore, rritje të bimëve të larta etj.
- Në rast të rindërtimit në objekte ndërtimore banesore – kur rritet lartësia e këtyre objekteve, kjo duhet të bëhet në pajtim me normat dhe standardet teknike ashtu që të mos cenohet korridori i linjave.
- Kabllot e tensionit të lartë 110 kV e edhe nivelit më të lartë, duhet të ndërtohen në trase përgjatë rrugëve në pjesët e tyre ku frekuenca e transportit është më e vogël dhe duke shmangur këmbët e urave, trotualet etj.
- Në vendet ku linja ajrore kalon në kabllorike duhet të sigurohet hapësira për rreth shtyllës për vendosje të pajisjeve të TL me qasje të pa penguar në pajtim me rregulloret teknike.
- Gjatë ndërtimit të një linje energjetike kabllorike nëse kryqëzohet apo edhe ndërtohet në afërsi të infrastrukturës tjetër, atëherë duhet të respektohen normat mbi distancat përkatëse, ashtu që të mos manifestohen ndikime tjera negative.
- Rikonstruktivi i infrastrukturës energjetike duhet të bëhet duke shfrytëzuar korridoret ekzistuese dhe në pajtim me rregulloren teknike, gjithnjë ku kjo është e mundur.
- Në të gjitha rrugët e asfaltuara, e posaçërisht në zona urbane në njërin anë të trotuarit, duhet rezervuar për ndërtimin e kanalit kabllorik për shtrirjen e linjave dhe instalimeve tjera siç është paraqitur në shtojcë në “kanalizimi kabllorik”.
- Numri dhe dimensionet e gypave fleksibil të vendosur në kanalizim kabllorik përcaktohet në varësi nga nevoja dhe do të ishte dashur të definohet në projektin detal – zbatues.

Tabela 115 Lista e vendbanimeve sipas numrit të banoreve, fuqisë se instaluar dhe asaj të nevojshme

Nr.	Vendbanimi	Dalja nga NS	Banorë (2018)	Nr i njësive të banimit	Fuqia (kVA)	
					E instaluar	E nevojshme
1	Suharekë	Suhareka, Reshtani, Shiroka, Gjinovci	12,362	3,569	27,460	2500
2	Leshan	Mamusha	1,748	387	1,230	410
3	Tërnjë		927	333	650	570
4	Neprebisht		820	195	650	160
5	Javor	Malishevë	524	61	250	0
6	Luzhnicë		172	30	160	0
7	Studençan	Studençan	3,617	757	2,560	480
8	Samadrexhë		3,486	733	2,570	410
9	Reshtan		1,214	380	1,770	0
10	Dobërdelan		1,218	290	1,010	320
11	Peqan	Peqan	2,513	430	1,900	0
12	Sllapuzhan		1,121	218	500	410
13	Duhël		1,855	314	1,370	0
14	Nishor		1,291	192	1,250	0
15	Bllacë		3,598	746	2,230	650
16	Semetisht		1,688	300	1,070	160
17	Kastërc		467	70	500	0
18	Sopijë	Mushtisht	3,475	544	1,360	850
19	Dubravë		849	198	1,320	0
20	Dvoran		153	39	260	0
21	Delloç		175	20	360	0
22	Savrovë		1,127	245	570	500
23	Maçitevë		454	70	260	250
24	Bukosh		1,274	268	920	250
25	Vraniq		2,150	512	1,810	410
26	Mushtisht		3,400	815	3,660	0
27	Popolan		274	60	160	250
28	Gelancë	Gjinoc	1,225	296	1,410	0
29	Greikoc		2,655	614	1,660	800
30	Gjinoc		2,264	494	1,870	250
31	Sallagrazhdë		1,408	332	2,050	0
32	Staravuçinë	Budakovë	271	45	160	160
33	Reqan		1,278	200	420	500
34	Mohlan		475	90	160	250
35	Budakovë		1,856	293	1,170	160
36	Krushicë e Ep.		192	65	160	160
37	Krushicë e Po.		482	75	410	0
38	Dragaçinë		230	30	160	0
39	Greiçec		617	87	480	0
40	Papaz		311	47	160	160
41	Vërshec		186	21	160	0
42	Çadrak		179	24	160	100
Fuqia në Total					68,400	11,120

3.4.5. Telekomunikimi

Me disa përjashtime ndoshta në lokacione me rurale të tipit të shpërndare ku nuk është e leverdishme hapja e kanaleve do të munde të shfrytëzohen edhe shtyllat elektrike për të mos rritur koston e projektit, dhe gjithashtu gjatë shtrirjes së infrastrukturës së rrjetit elektrik mund të zgjerohet edhe infrastruktura telekomunikuese si nëntokësorë po ashtu edhe ajrore.

Sa i përket telefonisë fikse, gjendja në komunën e Suharekës është shumë e keqe. Vetëm Suhareka me 1130 numra telefonik, Mushtishti me 250 numra dhe tash së fundi edhe Samadrexha kanë rrjet të telefonisë fikse. Ky kapacitet është i vogël sepse vetëm rreth 45% të banorëve të Suharekës dhe dukshëm më pak se 27% të banorëve të Mushtishtit (sepse centrali edhe ashtu i amortizuar në Mushtisht është dëmtuar edhe gjatë luftës së fundit dhe tani janë në funksion vetëm disa numra) kanë telefona fikse.

Sot në industrinë e telekomunikacionit zhvillohen konfigurime të ndryshme të rrjetave FTTX varësisht nga prioriteti i shfrytëzimit të shërbimeve. Në varshmëri të kësaj, duke iu referuar Figurës 1 do të shfrytëzohen format më të reja që çdo ditë e më shumë janë duke u përhapur në gjithë rajonin.

Domethëniet e këtyre termave janë:

FTTN/FTTLA (fibër-to-the-node) -Fibri ndërpritet në një kabinet- kornize të jashtme në rrugë, dhe i cili mund të jetë edhe me kilometra larg nga lokalet apo shtëpia e konsumatorit.

FTTB (fiber-to-the-building) -Fibri arrin në muret ose brendinë e ndërtesës, bodrum apo përdhese.

FTTH (fiber-to-the-home) -Fibri arrin në murin e jashtëm të shtëpisë.

Kjo arkitekturë e rrjetit ofron shërbime të trefishta siç thamë: Voice, Data dhe TV direkt nga zyra qendrore e një operatori.

FTTP (fiber-to-the-premises) -Ky term zakonisht do të shfrytëzohet kur nga korniza e terminimit të fibrës do të qasen dy konsumatorë, (dy biznese ose dy shtëpi).

FTTD (fiber-to-the-desk) -Ky term do të shfrytëzohet kur fibrën do të qasemi nga tavolina e konsumatorit përmes media konvertorit.

Rrjeti optik duhet të jetë dizajnuar konform rrjeteve optike sipas infrastrukturës GPON, përmes të cilave arrijmë të ofrojmë shërbime kualitative me një shpejtësi të lartë komunikuese.

Përfitimet nga përdorimi i rrjetave GPON

Një mënyrë për të siguruar fibrën optik në shtëpi, zyrë, banesë, lokal afarist etj., është krijimi i rrjetit optik pasiv. GPON është një mekanizëm që quhet point-to-multipoint. Pra nga një fije optike arrijmë të kemi në qasje në shumë konsumatorë. Karakteristika kryesore e tij është përdorimi i pajisjeve ndarëse pasive (splitters pasiv) në rrjetin e shpërndarjes së fibrës optik.

Duhet nënvizuar se GPON ka një kapacitet për Download prej 2,488 GB/s dhe një kapacitet për Upload prej 1,244 GB/s. Edhe pse ka teknologji të tjera që mund të sigurojnë fibra në shtëpi, rrjetet pasive optike si GPON konsiderohen në përgjithësi kandidati më i fortë për zhvillimin e rrjetave brez-gjerë.

Zgjedhja dhe përshkrimi i trasesë së kabllos optike

Zgjedhja e trasesë së shtrirjes së fibrës optik është element i rëndësishëm për faktin se vazhdimisht duhet të merren parasysh disa kritere që kanë të bëjnë me infrastrukturën tjetër teknike si dhe mirëmbajtje më e lehtë dhe t'i iket sa më shumë mundësisë së dëmtimit në të ardhmen.

Për zgjedhjen e trasesë duhet të merren parasysh këto parametra:

- Trasea të jetë mundësisht sa më e shkurtë
- Që përmbajtja gjeologjike e dheut të jetë stabile dhe kompakte,
- Që trasea të jetë e arritshme gjatë të gjitha stinëve të vitit.
- Që shtrirja e kabllos të jetë sa më e lehtë.
- Që mundësit e dëmtimit të kabllos të jenë sa më të vogla.

Duhet të ndërmerren hapat ashtu që gjatë ndërtimit të infrastrukturës tjetër teknike si ujëra, rrugë, elektrika, ndriçim publik, ngrohje etj., ashtu që punimet të realizohen bashkërisht në faza konkrete.

Pasi që është e pamundur të plotësohen të gjitha kriteret e cekura më lartë, duhet çdo herë të merret prioriteti në mes të kriterëve në varshmëri të terrenit.

Një element kryesor është e zgjedhja e tipit të kabllor optike që duhet të marr në konsideratë kërkesat për kapacitete ndërlidhëse dhe njëkohësisht duke i marr parasysh konsumatorët e mundshëm në të ardhmen në këtë zonë.

Kabllorja optike duhet të përmbush rekomandimin e ITU-T G.652. ashtu që të mundëson edhe përdorimin e teknologjisë së ashtuquajtur DWDM, pra përdorimin e shumëfishtë të fijos në të njëjtën kohë me gjatësi valore të ndryshme të burimit laserik, pra të gjitha fijos e kabllit optik duhet të jenë All Wave, që të përmbushin normat ITU-T G.652.

3.4.6. Menaxhimi i mbeturinave

Sipas KRM Eko Higjiena, gjatësia e rrjetit të grumbullimit të mbeturinave është 1.974km, numri i kontejnerëve në zonë urbane është 234 me vëllim prej 458m³.

Sa i përket klientëve, KRM Eko Higjiena ka 4,921 klientë amvisërie, 57 klientë publik dhe 342 klientë komercial.

Në vijim është paraqitur inventari i menaxhimit me mbeturina

Tabela 116 Menaxhimi me mbeturina, deponite- shtrirja hapësinore e deponive, 2019

Kodi referues #	Sipërfaqja (ha)	Zona mbrojtëse- gjerësia (m)
Njësia deponuese - E Inerteve	3.90 ha	
Njësia deponuese -Sanitare regjionale në Landovicë	25.0 ha	

Tabela 117 Menaxhimi me mbeturina, rrjeti i shërbimit, 2019

Kategoria #	Rrjeti i shërbimit			
	Gjatësia e rrjetit (km)	Numri i kontejnerëve (nr.)	Vëllimi i kontejnerëve (m ³)	Distanca mesatare ndërmjet kontejnerëve (m)
Bllacë	12	477	120 L	
Budakovë	14	226	120 L	
Bukosh	5	177	120 L	
Çadrak	8	23	120 L	
Delloç	10	18	120 L	
Dobërdelan	8	181	120 L	
Dubravë	5	111	120 L	
Duhël	4	233	120 L	
Dvoran	5	23	120 L	
Gelancë	7	180	120 L	
Griçec	12	78	120 L	
Griçkoc	8	376	120 L	
Gjinoc	6	313	120 L	
Javor	13	57	120 L	
Kastërc	11	57	120 L	
Krushicë e Epërme	9	25	120 L	
Krushicë e Poshtme	7	74	120 L	
Leshan	6	253	120 L	

Kategoria #	Rrjeti i shërbimit			
	Gjatësia e rrjetit (km)	Numri i kontejnerëve (nr.)	Vëllimi i kontejnerëve (m³)	Distanca mesatare ndërmjet kontejnerëve (m)
Luzhnicë	11	28	120 L	
Maçitevë	12	57	120 L	
Mohlan	5	66	120 L	
Mushtisht	10	544	120 L	
Neprebisht	7	118	120 L	
Nishor	8	157	120 L	
Papaz	12	33	120 L	
Peqan	4	311	120 L	
Popolan	8	38	120 L	
Reqan	3	180	120 L	
Reshtan	2	178	120 L	
Sallagrazhdë	5	217	120 L	
Samadrexhë	12	507	120 L	
Savrovë	7	155	120 L	
Semetisht	5	210	120 L	
Sllapuzhan	5	140	120 L	
Sopijë	4	486	120 L	
Staravuqinë	5	35	120 L	
Studençan	6	546	120 L	
Suharekë	1	1822	120 L	
Tërnjë	6	133	120 L	
Vërshec	9	25	120 L	
Vraniq	9	356	120 L	
Gjithsej	311	9194		

Tabela 118 Menaxhimi me mbeturina, numri i klientëve sipas kategorive të klientëve, 2019

Kategoria #	Numri i klientëve (nr.)			
	Klient të amvisërisë	Klient publik	Klient komercial	-
Bllacë	477			
Budakovë	226		2	
Bukosh	177	2		
Çadrak	23			
Delloç	18			
Dobërdelan	181			
Dubravë	111		2	
Duhël	233	2	4	
Dvoran	23			
Gelancë	180			
Greçec	78			
Greikoc	376	2	6	
Gjinoc	313	2		
Javor	57			

Kategoria #	Numri i klientëve (nr.)			
	Klient të amvisërisë	Klient publik	Klient komercial	-
Kastërc	57			
Krushicë e Epërme	25			
Krushicë e Poshtme	74			
Leshan	253			
Luzhnicë	28			
Maçitevë	57			
Mohlan	66	2		
Mushtisht	544	2	15	
Neprebisht	118			
Nishor	157			
Papaz	33			
Peqan	311			
Popolan	38			
Reqan	180	2		
Reshtan	178			
Sallagrazhdë	217	1		
Samadrexhë	507			
Savrovë	155	1		
Semetisht	210			
Sllapuzhan	140			
Sopijë	486	2	11	
Staravuqinë	35			
Studençan	546			
Suharekë	1,822	40	308	
Tërnjë	133			
Vërshec	25			
Vraniq	326	2	7	
Gjithsej	9,194	60	355	

Tabela 119 Menaxhimi me mbeturina, gjenerimi sipas kategorive të klientëve, 2019

Kategoria #	Gjenerimi sipas klientëve (t/vit)			
	Klient të amvisërisë	Klient publik	Klient komercial	-
Bllacë	234	0	4	
Budakovë	211	0	2	
Bukosh	170	2	0	
Çadrak	0	0	0	
Delloç	0	0	0	
Dobërdelan	120	0	1	
Dubravë	108	0	2	
Duhël	122	2	4	
Dvoran	30	0	0	
Gelancë	95	0	0	
Griçec	0	0	0	
Griçkoc	410	2	6	
Gjinoc	347	2	0	

Kategoria #	Gjenerimi sipas klientëve (t/vit)			
	Klient të amvisërisë	Klient publik	Klient komercial	-
Javor	0	0	0	
Kastërc	35	0	1	
Krushicë e Epërme	16	1	0	
Krushicë e Poshtme	68	0	0	
Leshan	125	0	1	
Luzhnicë	0	0	0	
Maçitevë	0	0	0	
Mohlan	57	2	0	
Mushtisht	531	2	15	
Neprebisht	100	0	1	
Nishor	12	0	0	
Papaz	27	0	0	
Peqan	161	0	4	
Popolan	39	0	0	
Reqan	147	2	0	
Reshtan	133	0	1	
Sallagrazhdë	196	1	0	
Samadrexhë	280	0	4	
Savrovë	172	1	0	
Semetisht	150	0	2	
Sllapuzhan	50	0	2	
Sopijë	382	2	11	
Staravuqinë	29	0	0	
Studençan	305	0	8	
Suharekë	1,976	40	308	
Tërnjë	60	0	0	
Vërshec	0	0	0	
Vraniq	410	2	7	
Gjithsej	7,308	61	384	

Tabela 120 Menaxhimi me mbeturina, gjenerimi sipas kategorive të klientëve, 2019

Menaxhimi me mbeturina, njësitë shërbyese sipas operatoreve, 2018

Kodi referues #	Numri i njësive (nr.)
Operatori- Njësi shërbyese -Eko-regjioni	1
Operatori- Njësi shërbyese -Is Company	1

Tabela 121 Menaxhimi me mbeturina, njësitet shërbyese sipas vendbanimeve, 2018

Menaxhimi me mbeturina, njësitë shërbyese sipas vendbanimeve, 2019

Kodi referues #	Numri i njësive (nr.)
Vendbanimi- njësi shërbyese - Eko-regjioni	20
Vendbanimi- njësi shërbyese -IS Company	14

3.5. Infrastruktura e transportit dhe transporti publik

Komuna shtrihet në mes të Autoudhëve “Ibrahim Rugova” dhe “Arbër Xhaferi”, dhe për këtë arsye pozita e Komunës së Suharekës mund të përfitojë shumë nga zhvillimi i këtyre dy rrugëve dhe për këtë nevojitet të krijohet një strategji në nivelin qendror për të krijuar një shteg alternativ për udhëtarët nga Maqedonia drejt Shqipërisë dhe anasjelltas.

Gjendja e rrugëve në Komunën e Suharekës është shumë e mirë dhe shumica e rrugëve në vendbanime i plotësojnë kriteret dhe standardet ndërkombëtare për gjerësitë e rrugëve, mirëpo gjatë verës ndodhin shumë fatkeqësi rrugore të cilat përfundojnë me fatalitete.

Sa i përket rrugëve lokale përbrenda komunës, kyçja në Autoudhën “Ibrahim Rugova” ka krijuar disa vështirësi për lëvizjen e automjeteve të cilat do të përkeqësohen në të ardhmen kur edhe do të zbatohet pagesa për shfrytëzimin e kësaj rruge që gjatë verës do të rezultojnë në krijimin e radhëve të gjata në arterien kryesore që lidhe pjesën lindore me atë perëndimore të Komunës.

Tjetër vështirësi që është vlerësuar që do të vështirëson dukshëm qarkullimin e automjeteve në Suharekë është ndërtimi i sheshit të ri në qendër të komunës së Suharekës i cili në rast se nuk do të ndalojë në tërësi lëvizjen e automjeteve, komuna do të bëjë këtë për së paku 12 ore brenda periudhës 24 orëshe.

Në mënyrë që të mënjanojnë radhët dhe pritjet e gjata të udhëtimit Komuna e Suharekës duhet të krijojë rruge alternative që do të zbustë ngarkesën e madhe të udhëtarëve që do të udhëtojnë nga pjesa jugore drejt pjesëve lindore, veriore dhe perëndimore apo anasjelltas.

Duke marrë parasysh, zhvillimet e mëdha të nivelit qendror dhe lokal në infrastrukturën rrugore, për të zhvillimin e qëndrueshëm të infrastrukturës rrugore është i domosdoshëm hartimi i një Plani të Mobilitetit i bazuar në një studim të mirëfilltë të gjendjes ekzistuese dhe një plan të veprimit konciz.

3.6. Infrastruktura publike dhe sociale

3.6.1. Institucionet arsimore

Përveç të dhënave që kanë dalë nga analiza SWOT, janë siguruar të dhëna dhe statistika zyrtare të nivelit komunal dhe atij qendror të nevojshme për analizën e gjendjes. Në vijim janë prezantuar disa të dhëna të përgjithshme për infrastrukturën arsimore në komunën e Suharekës, ndërsa më pas është një përshkrim i gjendjes për secilën nga pesë fushat e përfshira në këtë plan zhvillimor të arsimit.

Komuna e Suharekës ka gjithsej 33 institucione edukativo-arsimore e aftësuese (IEAA) të të gjitha niveleve të arsimit parauniversitar publik, ku vijnë procesin edukativ-arsimor gjithsej 12,217 fëmijë e nxënës. Të gjithë nxënësit e komunës së Suharekës që e përfundojnë shkollimin e mesëm të ulët regjistrohen në shkollë të mesme të lartë. Komuna e Suharekës ka Gjimnazin dhe dy shkolla profesionale, kur rreth 43% e nxënësve vijnë gjimnazin, ndërsa rreth 57% vijnë në shkollat profesionale.

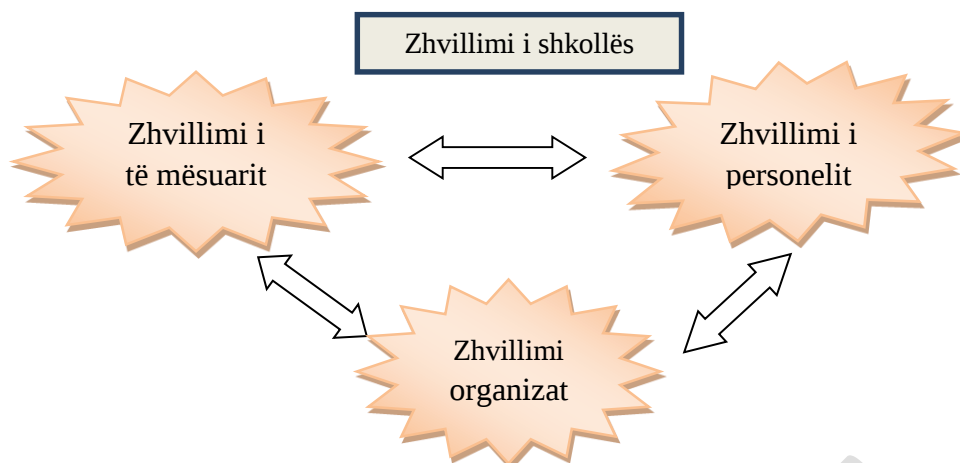
Vlen të theksohet se në kuadër të disa SHFMU-ve të komunës së Suharekës ekzistojnë edhe 11 paralele të ndara (PN) fizike, të cilat funksionojnë në kuadër të shkollave amë, prandaj numri i objekteve shkollore është më i madh se 29, përkatësisht 46 objekte shkollore. Në kuadër të disa paraleleve të ndara të SHFMU-ve në zonat rurale të komunës së Suharekës (në Dolloc, Dragaqinë, Vërshec dhe Stravoqinë) në këto paralele zhvillohet mësimi i kombinuar për nxënës të klasave I-V.

Në kuadër të dy shkollave të mesme profesionale të komunës së Suharekës ofrohen profile dhe drejtime të ndryshme për nxënësit, si: juridik, bujqësi, ekonomi, teknologji, teknologji ushqimore, turizëm, elektroteknikë, makineri, ndërtimtari, trafik dhe rrobaqepësi/tekstil.

Është me rëndësi të përmendet se shumica e IEAA-ve të komunës së Suharekës funksionojnë vetëm në një ndërrim më konkretisht 22 SHFMU amë, 7 paralele të ndara dhe njëra SHML profesionale, ndërsa vetëm 7 SHFMU amë, 4 paralele të ndara, SHML gjimnazi dhe SHMT mësimi zhvillohet në dy ndërrime. Pavarësisht këtij fakti, përveç çerdhes që ofron mësim/shërbim tërë ditë, në asnjërin nga shkollat që funksionojnë në një ndërrim nuk ofrohet mësim tërë ditë.

Drejtoria Komunale e Arsimit në kuadër të këtij Plani zhvillimor të arsimit synon të:

- Mbështet zhvillimin e gjithanshëm të potencialeve të çdo nxënësi, si zhvillimin njohës, emocional, social dhe fizik.
- Mundëson zhvillimin maksimal të shkathtësive dhe qëndrimeve të nxënësve për shek. 21.
- Bazon filozofinë e vet në gjithëpërfshirje,
- Ndjek përparimin individual të çdo nxënësi,
- Përgatit nxënësit për mësimnxënie gjatë gjithë jetës,
- Me nxënësin si individ në qendër të gjithë veprimit,
- Arrin rezultate dhe sukses të lartë dhe i dokumenton ato me të dhëna valide dhe të besueshme,
- Provon të arrijë mësimdhënie dhe mësimnxënie të mirë duke u bazuar në perceptimet aktuale shkencore,
- Ka një këshill drejtues funksional për menaxhim të shkollës,
- Krijon klimë pozitive në shkollë,
- Bashkëpunon me faktorët kryesor në shkollë dhe partnerë të jashtë.

Duke parë nga këndvështrimi i zhvillimit të shkollës, marrëdhëniet e të tria komponentëve përkatëse janë vendimtare për suksesin: ndryshimet në njërin prej tyre nënkupton edhe ndryshime në fusha të tjera gjithashtu kështu që të gjitha veprimet kërkojnë planifikim dhe konsideratë të kujdesshme.

Në vijim është paraqitur inventari i ndërtimeve dhe hapësirave ekzistuese për institucione parashkollore:

Tabela 122 Inventari i ndërtimeve dhe hapësirave ekzistuese për institucione parashkollore

Vendbanimi	Emri i institucionit	Viti i themelimit	Lagja/zona gravituese	Numri e banorëve	Sipërfaqja e parcelës (ha)	Sipërfaqja e ndërtuar (ha)	Sipërfaqja e lirë (ha)	Hapësira e gjelbër (ha)	Sipërfaqja e ndërtësës kryesore (m ²)	Etazhiteti i ndërtësës kryesore (P)	Sipërfaqja e klasëve (m ²)	Numri i klasave	Edukatore (nr.)	Vend parkingje për vizitor	Vend parkingje për zyrtar
Suharekë	"Fluturat"	2001	Zona urbane	12,362	0.3	0.3	0		300	P+0		3	5		
Duhël	"Fluturat"	2017	Zona rurale		1.93	0.16	1.75	1.75	4700	P+2		3	1	20	10

Në vijim është paraqitur inventari i ndërtimeve dhe hapësirave ekzistuese për të arsimit fillor dhe të mesëm të ultë:

Tabela 123 Inventari i ndërtimeve dhe hapësirave ekzistuese për institucione të arsimit fillor dhe të mesëm të ultë

Vendbanimi	Emri i institucionit	Viti i themelimit	Numri i banorëve	Numri i nxënësve	Numri i mësimdhënësve	Sipërfaqja e parcelës (ha)	Sipërfaqja e ndërtuar (ha)	Sipërfaqja e lirë (ha)	Hapësirat e gjelbër (ha)	Sipërfaqja e ndërtësës kryesore (m ²)	Etazhiteti i ndërtësës kryesore (P)	Sipërfaqja e klasave (m ²)	Numri i klasave	Vend parkingje për vizitor	Vend parkingje për zyrtar
Bllacë	Ramë Bllaca	1987	3.598	491	25	0.64	0.37	0.55	0.55	3700	B+P+1	864	16	2	2
Budakovë	L.Prizrenit	1945	1.856	193	24	1.43	0.15	1.4	1.4	1485	P+1	540	10	5	5
Bukosh	V.Fraseri	1969	1.274	132	12	1.4	0.12	1.35	1.35	1200	P+1	540	10		
Çadrak	Sadri Duhla	2001	179	0		0.08	0.04	0.04	0.04	400	P+1	200	5		
Dragaqin	Sadri Duhla	1986	230	13											
Laxha Sop	Sadri Duhla	2001	400	73											

Vendbanimi	Emri i institucionit	Viti i themelimit	Numri i banorëve	Numri i nxënësve	Numri i mësimdhënësve	Sipërfaqja e parcelës (ha)	Sipërfaqja e ndërtuar (ha)	Sipërfaqja e lirë (ha)	Hapësirat e gjelbra (ha)	Sipërfaqja e ndërtësës kryesore (m ²)	Etazhiteti i ndërtësës kryesore (P)	Sipërfaqja e klasave (m ²)	Numri i klasave	Vend parkingje për vizitor	Vend parkingje për zyrtar
Delloc	Edit Durham	2001	175	23		0.08	0.04	0.04	0.04	400	P+0	110	22	2	2
Dobërdelan	28 Nëntori	1992	1.218	214	11	1.4	0.03	1.1	1.1	340	P+0	270	55	2	2
Dubravë			849	0										2	2
Duhël	Sadri Duhla	1962	1.855	296	43	1.8	0.37	1.7	1.7	3700	P+2		22	2	2
Dvoran			153	0											
Gelancë	Drita	1996	1.225	178	11	0.64	0.09	0.55	0.55	934	P+1		7	2	2
Griçec	Sadri Duhla	1962	617	84		0.22	0.02	0.2	0.2	244	P+0		5	2	2
Greikoc	D.Greikocit	1990	2.655	401		2.64	0.17	2.2	2.2	1708	B+P+1		14	5	5
Gjinoc	Migjeni	1968	2.264	353	25	1.9	0.40	1	1	3975	B+P+2	864	11	5	5
Javor	I.J.Kumanova	2010	524	115	10	0.38	0.04	0.34	0.34	430	P+0		5	2	2
Kastërc			467	0							P+0	270	10		
Krushicë e E.	N.Vqilharxhi	1981	192	113		0.2	0.08	0.16	0.16	800	P+1		9	1	1
Krushicë e P.			482	0											
Leshan	V. P. Shkodrani	1947	1.748	36	18	0.5	0.05	0.45	0.45	500	P+0	319	7	2	2
Luzhnicë			172	0											
Maçitevë	Besim Ndrecaj	2010	454	110	14	0.54	0.04	0.5	0.5	360	P+0	131	55	0	0
Mohlan	N.veqilharxhi	1946	475	181	27	0.7	0.16	0.65	0.65	1640	P+1		10	2	2
Mushtisht	Edit Durham	1928	3.400	418	31	1.72	0.70	1	1	7000	P+1	972	18	5	5
Neprebisht	Rilindja	2011	820	92	11	0.72	0.05	0.68	0.68	452	P+1	280	67	3	3
Nishor	Bajram Curri	1973	1.291	255	19	0.53	0.17	0.5	0.5	1680	P+1	540	14	2	2
Papaz			311	0											
Peqan	Deshm. e Tivarit	1990	2.513	302	30	2.86	0.12	2.5	2.5	1178	P+1		14	2	2
Popolan	D.Kombit		274	36		0.48	0.05	0.44	0.44	450	P+0		5	2	2
Reqan	Shkendija		1.278	123		0.17	0.04	0.14	0.14	360	P+0		4	1	1
Reshtan	Flamuri i Arberit	1992	1.214	186	12	0.46	0.07	0.43	0.43	700	P+1		7	1	1
Sallagrazhdë	Gj.K.Skenderbeu	1994	1.408	301	18	1.43	0.13	1.4	1.4	1273	P+1		14	3	3
Samadrexhë	Ditura	1982	3.486	488	24	0.11	0.14	0.07	0.07	1380	B+P+1		16		
Savrovë	Iliria	2008	1.127	152	12	0.43	0.12	0.4	0.4	1176	P+2		12	2	2
Semetisht	Hasan Prishtina	1995	1.688	218	13	1.23	0.15	1.15	1.15	1495	P+1		8	2	2
Sllapuzhan	Xhavit Sylaj	2016	1.121	162		0.99	0.14	1.4	1.4	1445	P+1		10		
Sopijë	Shaban Mazreku	2000	3.475	294	19	0.35	0.16	0.3	0.3	1600	P+2		14	2	2
Staravuinë	N.Veqilharxhi	2001	271	15		0.22	0.02	0.2	0.2	240	P+0		2		
Studençan	K.Manastirit	1945	3.617	466	29	1.84	0.25	1.7	1.7	2456	B+P+2		15	3	3
Suharekë	7 Marsi	1928	12.362	613	32	1.64	0.21	1.45	1.45	2078	P+1	980	16		
Suharekë	Shkendija	1994	12.363	464	36	1.5	0.25	1.1	1.1	2516			16		
Suharekë	D.Bajraktari	2009	12.364	501	25	0.64	0.47	0.6	0.6	7600		540	20		
Shirok	17 Shkurti	2009	1.550	254	10	0.64	0.21	0.6	0.6	2145			10		
Tërnjë	V.P.shkodrani	1976	927	20	0.3	0.3	0.03	0.27	0.27	300	P+0	204	5	5	
Vërshec	N.Veilharxhi	2001	186	17	0.22	0.22	0.02	0.2	0.2	240	P+0		2		
Vraniq	D.Kombit	1994	2.150	310	0.9	0.9	0.09	0.8	0.8	896	P+1		10	5	

Në vijim është paraqitur inventari i ndërtimeve dhe hapësirave ekzistuese për institucione të arsimit të mesëm të lartë:

Tabela 124 Inventari i ndërtimeve dhe hapësirave ekzistuese për institucione të arsimit të mesëm të lartë

Vendbanimi	Emri i institucionit	Viti i themelimit	Lagja/ zona gravituese	Numri i banorëve	Numri i nxënësve	Numri i mësimdhënësve	Sipërfaqja e parcelës (ha)	Sipërfaqja e ndërtuar (ha)	Sipërfaqja e lirë (ha)	Hapësira e gjelbër (ha)	Sipërfaqja e ndërtësës kryesore (m ²)	Etazhite i ndërtësës kryesore (P)	Sipërfaqja e klasave (m ²)	Numri i klasave	Vend parkingje për vizitor	Vend parkingje për zyrtar
Suharekë	Gjimnazi "Jeta e re"	1972	Të gjitha	65,581	1320	86	0.44	2	0.55	2	4358	B+P+1		22	0	0
Suharekë	SHMT "Skënder Luarasi"	1994	Të gjitha	65,851	958	75	0.29	1.3	1.4	1.3	4700	P+1		18	10	10
Shirokë	SHMP "Abdyl Ramaj"	2014	Të gjitha	65,851	641	58	0.76	2.2	1.35	2.2	2940	P+2	1300	20	10	10

Sa i përket çerdheve të fëmijëve, sipërfaqet aktuale të parcelave kadastrale **nuk janë të mjaftueshme** dhe nevojitet alokimi i parcelave kadastrale përbrenda zonës urbane, me prej së paku 4.099 m².

Tabela 125 Vlerësimi i nevojave hapësinore për parcela kadastrale për çerdhe të fëmijëve bazuar në kërkesën e NTPH prej 0.3 m²/banorë

	Vendbanimi	Institucioni arsimor	Lagja/ zona gravituese	Nr. i parashikuar i banorëve 2027	Sipërfaqja e parcelës ekzistuese (m ²)	Kërkesa hapësinore (m ²)
1	Suharekë	"Fluturat"	Zona urbane	14,627	300	4,099
Gjithsejtë:						4,099

Sa i përket kopshteve të fëmijëve, sipërfaqet aktuale të parcelave kadastrale **nuk janë të mjaftueshme** dhe nevojitet alokimi i parcelave kadastrale përbrenda zonës urbane, me sipërfaqe prej së paku 14.362m².

Tabela 126 Vlerësimi i nevojave hapësinore për parcela kadastrale për kopshte të fëmijëve bazuar në kërkesën e NTPH prej 1.0 m²/banorë

	Vendbanimi	Institucioni arsimor	Lagja/ zona gravituese	Nr. i parashikuar i banorëve 2027	Sipërfaqja e parcelës ekzistuese (m ²)	Kërkesa hapësinore (m ²)
1	Suharekë	"Fluturat"	Zona urbane	14,627	300	14,362
Gjithsejtë:						14,362

Sa i përket shkollave fillore dhe të mesme të ulëta, sipërfaqet aktuale të parcelave kadastrale **nuk janë të mjaftueshme** dhe nevojitet alokimi i parcelave kadastrale me sipërfaqe prej së paku 13.122m², të shpërndara në 10 vendbanime siç janë paraqitur për secilin vendbanim veçmas në tabelën vijuese:

Tabela 127 Vlerësimi i nevojave hapësinore për parcela kadastrale për ndërtesat e shkollave fillore dhe të mesme të ulëta bazuar në kërkesën e NTPH prej 1.6m²/banorë

	Vendbanimi	Institucioni arsimor	Lagja/ zona gravituese	Nr. i parashikuar i banorëve 2027	Sipërfaqja e parcelës ekzistuese (m ²)	Kërkesa hapësinore (m ²)
1	Samadrexhë	Ditura	Samadrexhë	3,766	1,100	4,925
2	Sopijë	Shaban Mazreku	Sopijë	4,015	3,500	2,924
3	Dubravë		Dubravë	954	0	1,526
4	Kastërc		Kastërc	487	0	780
5	Krushicë e P.		Krushicë e P.	441	0	706
6	Laxha Sop	Sadri Duhla	Laxha Sop	590	0	944

	Vendbanimi	Institucioni arsimor	Lagja/ zona gravituese	Nr. i parashikuar i banorëve 2027	Sipërfaqja e parcelës ekzistuese (m ²)	Kërkesa hapësinore (m ²)
7	Reqan	Shkëndija	Reqan	1,457	1,700	631
8	Papaz		Papaz	311	0	498
9	Luzhnicë		Luzhnicë	172	0	275
10	Dvoran		Dvoran	162	0	260
Gjithsejtë:						13,469

Sa i përket shkollave fillore dhe të mesme të ulëta, sipërfaqet aktuale të parcelave kadastrale nuk janë të mjaftueshme dhe nevojitet alokimi i parcelave kadastrale me sipërfaqe me sipërfaqe prej së paku 50.951m²:

Tabela 128 Vlerësimi i nevojave hapësinore për parcela kadastrale për ndërtesat e shkollave të mesme të larta bazuar në kërkesën e NTPH prej 1.0 m²/banorë

	Vendbanimi	Institucioni arsimor	Lagja/zona gravituese	Nr. i parashikuar i banorëve 2027	Sipërfaqja e parcelës ekzistuese (m ²)	Kërkesa hapësinore (m ²)
1	Suharekë	Gjimnazi “Jeta e re” SHMT “Skënder Luarasi” SHMP “Abdyl Ramaj”	Tërë Komuna	72,144	14,900	57,244
Gjithsejtë:						57,244

3.6.2. Institucionet shëndetësore

Në vijim është paraqitur inventari i ndërtimeve dhe hapësirave ekzistuese ofrimin e shërbimeve shëndetësore:

Tabela 129 Vlerësimi i nevojave hapësinore për parcela kadastrale për inventari i ndërtimeve dhe hapësirave ekzistuese ofrimin e shërbimeve shëndetësore

Institucionet #	Mjek të përgjithshëm	Mjek në specializim	Mjek të specializuar	Sipërfaqja e parcelës (ha)	Sipërfaqja e ndërtuar (ha)	Sipërfaqja e lire (ha)	VP për vizitor	VP për automjete zyrtare
01 QKMF- Suharekë	1	3	12	0.66	0.14	0.52	4	7
02 QMF- Mushtisht	1	----	----	0.45	0.34	0.69	4	0
03 QMF- Duhel	---	1	----	0.12	0.20	0.10	4	2
04 QMF-Studenqan	----	---	1	0.72	0.30	0.42	0	0
05 QMF- Gjinoc	---	---	1	0.26	0.22	0.43	0	2
06 QMF- Muhlan	1	---	----	0.37	0.14	0.24	0	0
07 QMF- Bukosh	--	---	1	0.10	0.20	0.80	0	0
08 AMF- Daberdelan	---	1	---	0.25	0.25	0	0	0
09 AMF –Nishor	1	---	---	0.13	0.17	0.11	0	0
10 AMF- Leshan	---	1	---	0.89	0.14	0.75	0	0
11 AMF- Buakovë	1	---	---	0.14	0.15	0.15	3	2
12 AMF-Sopijë	1	---	---	0.55	0.16	0.53	4	2
13 AMF-Grejkoc	1	----	---	0.11	0.14	0.91	4	3
14 AMF-Samadrexhë	1	----	---	0.12	0.10	0.11	4	3
15 AMF- Reqan	1	---	---	0.10	0.15	0.85	0	0
16 AMF-Bllacë	1	---	----	0.50	0.13	0.37	0	0

17 AMF- Sallagrazhdë	Në finalizim të ndërtimit	0.14	0.10	0.14	0	0
----------------------	---------------------------	------	------	------	---	---

Tabela 130 Vlerësimi i nevojave hapësinore për parcela kadastrale për institucionet e shërbimeve shëndetësore bazuar në kërkesën e NTPH prej 0.2m²/banorë

Numri i banorëve viti 2027	Kërkesat NTPH për banor (m ²)	Sipërfaqja aktuale	Kërkesat hapësinore (m ²)	Sipërfaqja e nevojshme (m ²)
72,144	0.20	5602	14,429	8,827

3.6.3. Institucionet e mirëqenies sociale

Aktualisht nga Sektori i Mirëqenies Sociale janë duke u trajtuar gjithsej 2405 familje.

Në agjencinë për Pune dhe Mirëqenie Sociale në Komunën e Suharekës janë regjistruar si të papunësuar gjithsej 2555 persona, prej tyre 1264 femra, kurse 1291 meshkuj, sa i përket grupmoshave që nga moshë 15-24 janë 461, prej tyre 210 femra kurse 251 meshkuj, moshat 25-39 gjithsej 1024, prej tyre 501 femra kurse meshkuj 523.

Grupmosha 40-54 janë gjithsej 700, kurse femra 358 ndërsa meshkuj 342. Kurse grup moshat 55+ janë 370, prej tyre 195 femra kurse 175 meshkuj.

Gjatë shtatë viteve të fundit vërehet një rënie prej 37.2 % në numrin familjeve që mbështeten në ndihma sociale:

Tabela 131 Numri i familjeve që janë mbështetur në ndihma sociale gjatë periudhës 2012 – 2018

2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2012 - 2018
719	669	657	622	569	545	524	-195
	-7.5%	-1.8%	-5.6%	-9.3%	-4.4%	-4.0%	-37.2%

Gjatë shtatë viteve të fundit vërehet një rënie prej 26.9 % në numrin anëtarëve të familjeve që mbështeten në ndihma sociale:

Tabela 132 Numri i anëtarëve të familjeve që janë mbështetur në ndihma sociale gjatë periudhës 2012 - 2018

2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2012 - 2018
3425	3022	2980	2890	2617	2780	2765	-645
	-13.3%	-1.4%	-3.1%	-10.4%	5.9%	-0.5%	-23.9%

3.7. Infrastruktura sociale

3.7.1. Hapësirat kulturore

Sa i përket shtëpive kulturore, sipërfaqet aktuale të parcelave kadastrale janë të mjaftueshme dhe tejkalojnë kërkesat minimale në sipërfaqe prej 5.228 m².

Tabela 133 Inventari i institucioneve kulturore (shtëpi të kulturës, qendra rinore, biblioteke, teatro, kinema, muzete, galeri e arteve, ekspozitura) regjistri sipas vendbanimeve, 2018

Vendbanimet	Institucioni	Viti i themelimit	Lagja/ zona gravituese	Numri i banoreve	Sipërfaqja e parcelës (ha)	Sipërfaqja e ndërtuar (ha)	Sipërfaqja e lire (ha)	Vend parkingje për vizitor	Vend parkingje për zyrtar	Sipërfaqja e gjelbër (ha)
Dobërdelan	Shtëpi e Kulturës	1995	Qendra e fshatit	1,218	0.27	0.08	0.19			
Mushtisht	Shtëpia e kulturës		Qendra e fshatit	3,400	0.02	0.02		10	05	
Suharekë	Shtëpia e Kulturës		Të gjitha	12,362	1,55					
Suharekë	Biblioteka komunale		Kompleksi kulturor	12,363	0.20	0.06				1200
Suharekë	Qendra e Rinisë			12,363	0.12	0.09		7	5	300
Suharekë	Muzeu i qytetit			12,363	0.38	0.15	0.23			530

Sa i përket shtëpive kulturore, sipërfaqet aktuale të parcelave kadastrale janë të mjaftueshme dhe tejkalojnë kërkesat minimale në sipërfaqe prej 5.228 m².

Tabela 134 Vlerësimi i nevojave hapësinore për shtëpi kulture bazuar në kërkesën e NTPH prej 0.20m²/banorë

	Institucioni kulturor	Lagja/ zona Gravituese	Nr. i parashikuar i banorëve 2027	Sipërfaqja e parcelave ekzistuese (m ²)	Kërkesa hapësinore (m ²)
1	Mushtisht - Shtëpia e Kulturës Doberdelan - Shtëpia e Kulturës Suharekë - SHK "Ukë Bytyqi"	Tërë Komuna	72,144	18,398	-3,969
Gjithsejtë:					-3,969

Sa i përket bibliotekave, sipërfaqet aktuale të parcelave kadastrale nuk janë të mjaftueshme dhe nevojitet alokimi i parcelave kadastrale me sipërfaqe prej 14.513 m².

Tabela 135 Vlerësimi i nevojave hapësinore për shtëpi kulture bazuar në kërkesën e NTPH prej 0.25m²/banorë

	Institucioni kulturor	Lagja/ Zona gravituese	Nr. i parashikuar i banorëve 2027	Sipërfaqja e Parcelave ekzistuese (m ²)	Kërkesa hapësinore (m ²)
1	Suharekë - Biblioteka Komunale	Tërë Komuna	72,144	1.950	16.086
Gjithsejtë:					16.086

3.7.2. Hapësirat sportive

Tabela 136 Inventari i institucioneve sportive profesionale (te mbyllura dhe të hapura), regjistri sipas vendbanimeve, 2019

Vendbanimet #	Institucioni	Viti i themelimit	Lagia/zona gravituese	Numri i banoreve	Sipërfaqja e parcelës (ha)	Sipërfaqja e ndërtuar (ha)	Sipërfaqja e lire (ha)	Ndërtesa kryesore Sipërfaqja (m ²)	Zyra Sipërfaqja (m ²)	Zyra Numri (nr.)	Salla sportive Sipërfaqja (m ²)	Salla sportive Ulëse - tribuna (nr.)	Salla ndihmese Sipërfaqja (m ²)	Salla ndihmese Ulëse (nr.)	Vend parkingjet për vizitor (nr.)	Vend parkingjet për zyrtar (nr.)	Sipërfaqja e gjelbër (ha)
Bllacë	Salla e Sporteve	2017	SHFMU "R. Bllaca"	3.598	0.75												
Duhël	Salla e Sporteve	2017	SHFMU "S. Duhla"	1.855	0.75												
Greikoc	Fusha e Futbollit		Greikoc	153	0.47												
Gjinoc	Fusha e Futbollit - jo funksionale	2015	Gjinoc	2.264	0.47												
Gjinoc	Salla e Sporteve	2015	Gjinoc	2.264	1.02												
Mushtisht	Salla e Sporteve		SHF "E.Durham"	3.400	0.75			800									
Mushtisht	Fusha e Futbollit - jo funksion.		Mushtisht	3.400	0.54												
Samadrexhë	Fusha e Futbollit		Samadrexhë	3.486	2.33	0.81	1.52	320	290	5	0	0	0	0	20	3	
Savrovë	Fusha e Futbollit - jo funksion.		Savrovë	1.127	0.35	0.00	0.00	0	0	0	0	0	0	0			
Studençan	Fusha e Futbollit - jo funksion.		Studençan	3.617	0.54										15		
Studençan	Salla e Sporteve	2018	Studençan	3.617	1.2												
Studençan	Stadiumi i Ri	2018	Studençan	3.617	7.00	0.00	0.00										
Suharekë	Stadiumi i Qytetit		Suharekë	12.362	1.04	1.04	0.00	1022			6.955	2.500					
Suharekë	P. Sportive "13 Qershori"		Suharekë	12.362	1.20	0.22	0.98	2200	144	6	880	1.350					0.067
Suharekë	Salla e sporteve		Gjimnazi "Jeta e re"	12.362	1.55	0.00	0.00	785	120	4	660	0	0	0			
Suharekë	Salla e sporteve		Shfmu "7 Marsi"	12.362	1.02			3000	40	1	200	0	0	0	10		0.3
Suharekë	Salla e sporteve		Shfmu "Shkendija"	12.362	1.68			1300	70	3	880	0	0	0	15		1.43
Suharekë	Salla e sporteve		Shfmu "D.Bajraktari"	12.362	0.75										20		
Shirokë	Salla e sporteve	2014	SHMP "Abdyl Ramaj"	12.362													

Tabela 137 Inventari i institucioneve sportive profesionale (të hapura), regjistri sipas vendbanimeve, 2019

Vendbanimet #	Institucioni	Viti i themelimit	Lagja/ zona gravituese	Numri i banoreve	Sipërfaqja e parcelës (ha)	Sipërfaqja e ndërtuar (ha)	Sipërfaqja e lire (ha)	Vend parkingjet për vizitor (nr.)	Vend parkingjet për zyrtar (nr.)	Sipërfaqja e gjelbër (ha)
Bllacë	Poligon sportiv		Në oborr të Shkollës	3598	0.64	0.11	0.53	10		
Budakovë	Poligon sportiv		Në oborr të Shkollës	1856	1	0.17	0.83	5		0.0075
Bukosh	Poligon sportiv		Në oborr të Shkollës	1274	1.02	0.22	0.92	10		0.012
Çadrak	Poligon sportiv		Në oborr të Shkollës	179	0	0	0			0
Delloç	Poligon sportiv		Në oborr të Shkollës	175	0	0	0			0
Dobërdelan	Poligon sportiv		Në oborr të Shkollës	1218	1.09	0.16	0.93	10		0
Dubravë	Poligon sportiv		Në oborr të Shkollës	849	0	0	0			0
Duhël	Poligon sportiv		Në oborr të Shkollës	1855	0	0	0			0
Dvoran	Poligon sportiv		Në qendër të fshatit	153	0.16	0.08	0.08	5		0
Gelancë	Poligon sportiv		Në oborr të Shkollës	1225	0.62	0.19	0.43	8		0.008
Greiçec	Poligon sportiv		Në oborr të Shkollës	617	0	0	0			0
Greikoc	Poligon sportiv		Në oborr të Shkollës	2655	2.6458	0.12	2.53	13		0.012
Gjinoc	Poligon sportiv		Në oborr të Shkollës	2264	1.918	0.45	1.47	12		0.0186
Javor	Poligon sportiv		Në oborr të Shkollës	524	0.38	0.09	0.29	5		0
Kastërc	Poligon sportiv		Në oborr të Shkollës	467	0	0	0			0
Krushicë e Epërme	Poligon sportiv		Në oborr të Shkollës	192	0	0	0			0
Krushicë e Poshtme	Poligon sportiv		Në oborr të Shkollës	482	0	0	0			0
Leshan	Poligon sportiv		Në oborr të Shkollës	1748	0	0	0			0
Luzhnicë	Poligon sportiv		Në oborr të Shkollës	172	0	0	0			0
Maçitevë			Në oborr të Shkollës	454	0	0	0			0
Mohlan	Poligon sportiv		Në oborr të Shkollës	475	0.79	0.18	0.61	7		0
Mushtisht	Poligon sportiv		Në oborr të Shkollës	3400	1.41	0.70	0.71	15		0.012
Neprebisht	Poligon sportiv		Qendër të fshatit	820	0.5	0.07	0.43	13		0.006
Nishor	Poligon sportiv		Në oborr të Shkollës	1291	0.6	0.18	0.61	10		0.009
Papaz			Në oborr të Shkollës	311	0	0	0			0
Peqan	Poligon sportiv		Në oborr të Shkollës	2513	0.95	0.16	0.79	5		0.006
Popolan			Në oborr të Shkollës	274	0	0	0			0
Reqan	Poligon sportiv		Në oborr të Shkollës	1278	0.85	0.17	0.68	8		0
Reshtan	Poligon sportiv		Në oborr të Shkollës	1214	0.44	0.08	0.36	4		0
Sallagrazhdë	Poligon sportiv		Në oborr të Shkollës	1408	1.4	0.22	1.18	20		0.0086
Samadrexhë	Poligon sportiv		Në oborr të Shkollës	3486	0.2	0.20	0			0
Savrovë	Poligon sportiv		Në oborr të Shkollës	1127	0.62	0.08	0.54	12		0.011
Semetisht	Poligon sportiv		Në oborr të Shkollës	1688	1.2	0.22	0.98	4		0.009
Sllapuzhan	Poligon sportiv		Në oborr të Shkollës	1121	1	0.08	0.92	12		0.02
Sopijë	Poligon sportiv		Në oborr të Shkollës	3,475	0.38	0.13	0.375	9		0

Vendbanimet #	Institucioni	Viti i themelimit	Lagja/ zona gravituese	Numri i banoreve	Sipërfaqja e parcelës (ha)	Sipërfaqja e ndërtuar (ha)	Sipërfaqja e lire (ha)	Vend parkingjet për vizitor (nr.)	Vend parkingjet për zyrtar (nr.)	Sipërfaqja e gjelbër (ha)
Staravuinë	Poligon sportiv		Në oborr të Shkollës	271	0.23	0.11	0.12	3		0
Studençan	Poligon sportiv		Qendër të fshatit	3,617	1.5	0.28	1.22	13		0
Suharekë	Poligon sportiv		Gjimnazi "Jeta e re"	12,362	1.55	0.5	1.05			0.086
Suharekë	Poligon sportiv		SHMU " 7 Marsi"	12,362	1.02	0.27	0.75			0.06
Suharekë	Poligon sportiv		SHMU "Shkëndija 1	12,362	1.68	0.25	1.43			0.055
Suharekë	Fushë tenisi		Afër palestrës sportive	12,362	0	0	0			0.0268
Shirokë	Poligon sportiv		SHMP "Abdyl Ramaj"							
Tërnjë	Poligon sportiv		Në oborr të Shkollës	927	0.2961	0.13	0.1661	6		0
Vërshec	Poligon sportiv		Në oborr të Shkollës	186	0.3	0.06	0.24			0
Vraniq	Poligon sportiv		Në oborr të Shkollës	2,150	1	0.12	0.88	10		0.012

Sa i përket bibliotekave, sipërfaqet aktuale të parcelave kadastrale **nuk janë të mjaftueshme** dhe nevojitet alokimi i parcelave kadastrale me sipërfaqe prej së paku 44,335.54m², të shpërndara në 17 vendbanime siç janë paraqitur për secilin vendbanim veçmas në tabelën vijuese:

Tabela 138 Vlerësimi i nevojave hapësinore për sipërfaqe të parcelave kadastrale për infrastrukturës të institucioneve sportive dhe fushave rekreative bazuar në kërkesën e NTPH Mjedisi dhe sipërfaqet me rrezikshmëri

	Vendbanimi	Lagja/ zona gravituese	Nr. i parashikuar i banorëve 2027	Sipërfaqja e parcelave ekzistuese (m ²)	Kërkesa hapësinore (m ²)
1	Samadrexhë	Samadrexhë	3,741	2,000	7,351.67
2	Suharekë	Suharekë	14,662	59,300	6,679.07
3	Sopijë	Sopijë	4,002	3,800	6,206.21
4	Duhël	Duhël	2,038		5,094.14
5	Leshan	Leshan	1,901		4,751.32
6	Bllacë	Bllacë	3,856	6,400	3,240.01
7	Dubravë	Dubravë	957		2,393.14
8	Griçec	Griçec	687		1,716.93
9	Kastërc	Kastërc	492		1,231.19
10	Maçitevë	Maçitevë	487		1,216.77
11	Krushicë e Poshtme	Krushicë e Poshtme	452		1,129.68
12	Papaz	Papaz	311		777.50
13	Popolan	Popolan	274		685.00
14	Çadrak	Çadrak	198		494.52
15	Delloç	Delloç	190		476.11
16	Krushicë e Epërme	Krushicë e Epërme	185		462.28
17	Luzhnicë	Luzhnicë	172		430.00
Gjithsejtë:					44,335.54

3.7.3. Varrezat

Sa i përket nevojave për sipërfaqeve të varrezave, duke u bazuar në të dhëna e Bashkësisë Islame janë identifikuar kërkesat hapësinore për vendbanimet vijuese:

Tabela 139 Vlerësimi i nevojave hapësinore për sipërfaqe të parcelave kadastrale për varreza bazuar në NTPH

Vendbanimi	Numri i banorëve viti 2027	Kërkesat NTPH	Sipërfaqja aktuale	Kërkesat hapësinore m ²
Suharekë	14769	22154		-22154
Studençan	3951	5927		-5927
Bllacë	3887	5831		-5831
Samadrexhë	3766	5649		-5649
Sopi	4015	6023		-6023
Mushtisht	3400	5100		-5100
Greikoc	2803	4205		-4205
Peqan	2932	4398		-4398
Gjinoc	2309	3464		-3464
Vraniq	2269	3404		-3404
Budakovë	1937	2906		-2906
Duhël	2047	3071		-3071
Leshan	1906	2859		-2859
Semetisht	1990	2985		-2985
Sallagrazhdë	1417	2126		-2126
Nishor	1391	2087		-2087
Reqan	1457	2186		-2186
Bukosh	1357	2036		-2036
Gelancë	1350	2025		-2025
Dobërdelan	1227	1841		-1841
Reshtan	1295	1943		-1943
Savrovë	1215	1823		-1823
Sllapuzhan	1235	1853		-1853
Tërnjë	988	1482		-1482
Dubravë	954	1431		-1431
Neprebisht	847	1271		-1271
Greçec	685	1028		-1028
Javor	601	902		-902
Krushicë e Po.	441	662		-662
Mohlan	513	770		-770
Kastërc	487	731		-731
Maçitevë	488	732		-732
Papaz	311	467		-467
Popolan	274	411		-411
Staravuqinë	307	461		-461
Draqaqine	212	318		-318
Krushicë e Ep.	183	275		-275
Vërshëc	213	320		-320
Çadraq	197	296		-296
Delloç	184	276		-276
Luzhnicë	172	258		-258
Dvoran	162	243		-243
Breshancë				

3.8. Trashëgimisë natyrore, kulturore dhe turistike

Sipas Institutit për Mbrojtjen e Monumenteve në Prizren si objekte tjera të evidentuara (të cilat mungojnë në tabelën e paraqitur më poshtë) janë: Tyrbe Lezi, Mulliri i Berishve dhe Shtëpia e Sherif Agë Gjinocit në Suharekë; Shtëpia e Zyber Morinës në Stravuinë; Shtëpia e Agim Qatanait dhe Shtëpia e Komunës në Duhël; Mulliri i vjetër i Ymer Ali Aliajt në Maqitevë; Mulliri i vjetër i Mehmed Hamid Jasharit në Sopijë; Tyrbja e Azem Shehut në Vraniq; Mulliri i vjetër i familjes Buzhala dhe Mulliri i vjetër i Elez Ramë Buzhalës në Buzhalë; Shtëpia e Hysen Muharem Buqës në Budakovë; Shtëpia e Shaban Brahim Makutit në Papaz; Shtëpia e Haredin Kadriut në Krushicë të Epërme; Kulla e Rexhë Dakës, Shtëpia e Qazim Dakës, Shtëpia e Habib Sedollit në Vërshec; Shtëpia e Dermish Kabashit në Muhlan; Shtëpia e Isak Kodrës në Qadrak; Kroi i fshatit dhe Kulla e Sylë Selimit në Nishor; Pusi i fshatit në Kasterc; Shtëpia e Ramadan Adem Veselajt në Reçan; Kroi i fshatit, Shtëpia Ajdin Hajdar Krasniqit, Shtëpia e Nijazi Salajdin Krasniqit dhe Shtëpia e Tahir Abdurahim Gegajt në Studençan; Shtëpia e familjes Lumi në Bllacë; Mulliri i Qazim Durmishit dhe Kulla e Pashës në Mushtisht; Mulliri i Ibrahim Ramadan Bugarit, Shtëpia e Tahir Rexhë Grudajt, Shtëpia e Shani Adem Gashit dhe Shtëpia e Nushi Hasan Bytyqit në Peqan; Shtëpia e Rexhep Osman Bytyqit në Semetisht; Shtëpia e Naki Zenel Vranovcit dhe Shtëpia e Qerim Vranovcit në Tërrnje; Shtëpia e Mulla Jusuf Gjinocit në Gjinoc;

Lokaliteteve arkeologjike të evidentuara sipas periudhës dhe emertimit aktual janë:

Tabela 140 Lokalitet arkeologjike

Nr.	Komuna dhe vendi	Objekti	Periudha.shek.	Statusi	Vërejtje
1.	Shirokë	Lok.arkeologj.	Parahistori		Nekr.tmul.
2.	Reshtan	Lok.arkeologj.	Parahistori		
4.	Studençan	"Gramada"	Antik-mesjet		
5.	Savrovë	"Te kisha"	Antik-mesjet		
6.	Neprebishtë	Mbas kishës	Antik-mesjet		
7.	Mushtishtë	Nekr.tumul.	Parahistori		
8.	Kosterc	"Hisari"	Antik-mesjet		
9.	Vraniç	"Gradin"	Parahistori		
10.	Tërrnje	"Tumë"	Parahistori		
11.	Grajqevcë	Kal.Gjyteti	Mesjetë		
12.	Gjinovcë	"Tumë"	Parahistori		
13.	Maqitevë	Kal.Kaurit	Mesjetë		
14.	Samadrazhë	"Itinari"	Mesjetë		
15.	Grejkovc-Krushicë	"Itinari"	Mesjetë		
16.	Studençan	Kalaja	Antik-mesjet		
17.	Javor	Gërmadha e Kalasë	Mesjetë		
18.	Luzhnicë	Gërmadha e Kalasë	Mesjetë		
19.	Sopijë	"Tumë"	Parahistori		
20.	Therandë	"Lisi i Tomicës"			

SUHAREKA-(qyteti me periferi) i ka disa lokalitete arkeologjike, por më të rëndësishme janë:

HISARI—pikë referuese arkeologjike. Gjurmimet arkeologjike dhe gërmimet stratigrafike në këtë lokalitet të regjistruar dëshmojnë praninë e kulturës materiale arkeologjike dhe ndërtimore prej neolitit deri në mesjetë.

DUBIQAKU—akronim me Nekropola tumulare (4 Tuma u hapën në vitet e 60-ta kurse 4 tuma u zhdukën). Afër këtij Lokaliteti, te Lisi i Tomicës, në ara ka shumë material fragmentar në sipërfaqe. Në shtratin e lumit është një mur me tulla 30X30X5cm.

Buzë lumit, Te grazhdi më 1974, ishte gjetur një gurë monumental i skalitur me motive të njëjta sikur ata të Peqanit të vogël të periudhës Iliro-Romake. në vendin e njëjtë, një gur të ngjashëm, vite më pare ishte gjetur nga një person tjetër. Ky gur është për momentin në Qafë të Duhles. Afër lumit, Te kregza para 80 vjetësh u gjet një shtatore mermeri e femrës e punuar në shekullit II-III si dhe një pjesë e arkitraut. Shtatorja për momentin gjendet në oborrin e një personi privat kurse Arkitrau është në varrezat e Berishve në Suharekë. Një Bazorelef me figurën e peshkut dhe të Viktorias u zbulua më 1982 në vendin Te Leskat. Bazorelefi gjendet në murin e oborrit të një personi privat në Suharekë. Në këtë lokalitet, deri vonë ishte një grumbull dheu dhe gurësh (mbase Tumë) të cilin vendorët e quanin Te Kisha. Në dalje të Suharekës, në anën e majtë të rrugës në vendin Gradina, karshi Hisarit ka indikacione bindëse për praninë e kulturës materiale arkeologjike të parahistorisë

PEQANI – në vitin 2001 në vendin Peqani i Vogël u zbuluan disa gurë të dekoruar me mjeshtëri të rrallë në "punëtorinë e njëjtë të gurit të Therandës" (Dr. A. Bunguri). Në këtë lokalitet kishte shumë material ndërtimorë si gurë, tulla, qeramikë e fragmentarizuar etj. Në njërin nga gurët është teksti përkushtues latin IOM. Supozohet me të drejtë se kemi të bëjmë me një qytet antik të tipit të municipumit. Në fshat është një shpellë për të cilën supozohet se është Faltore e Bindit si dhe gjurmët e një kishë në vendin Serkvishte.

RESHTANI -lokalitet arkeologjik shumë shtresore parahistorik pak i hulumtuar në vitet e 60-ta. Dokumentacioni dhe rezultatet e gjurmimeve arkeologjike në këtë lokalitet asnjëherë nuk u publikuan në tërësi.

PAPAZI— fshat malor, që e karakterizojnë Varret e vjetra pjesa më e madhe e të cilave më herët ishin shkatërruar edhe pse disa janë ruajt te Lisat e mëdhenj por në gjendje të keqe. Në njërin prej këtyre varreve me dy gurë epigrafiq mbivarrorë ka shenja, simbole, figura gjeometrike në formë të piramidës dhe Ylli i Davidit deri sot të pa deshifruara. Njëri nga tre lisat në mes të varreve e ka perimetrin e trungut 650 cm e matur në lartësinë 1m mbi tokë dhe si i tillë paraqet Raritet natyrorë.

STRAVUQINA – rreth 2km larg këtij fshati malorë është lokaliteti Starasella në të cilin janë gjetur shumë skelete dhe stoli të bakrit, unaza, bylyzyk, etj. Afër lumit, në jug të fshatit ka gjurmë të themeleve dhe të varrezave antike.

BUDAKOVA – në lokacionin te Gurët e Lamës ka varreza dhe themele, në vendin Konaqet ka themele të shtëpive kurse te Livadhi i Madh, sipas vendorëve, janë themelet e kishës dhe një pus në të cilin u fsheh Thesari i Kishës.

VRANIQI - mbi këtë fshat është lokaliteti Gradina në të cilën ngrihej Kështjella. Në Qafë të Gradinës por edhe në lindje të fshatit janë gjetur gurë të mullirit, tjegulla, tulla dhe material tjetër arkeologjik. **DOBERDOLANI**—thuhet se kanë ekzistua tri kisha. Një fshatar i Grejkocit para rreth 90 vjetëve mbante në gjoks si hajmali një antonim të Kishës së Dobërdelanit të vitit 1564 të cilën vendorët e konsideronin të veten. Ky reliket kishtarë sot është në Muzeun e Kishës Ortodokse në Beograd. Në mes të fshatit, në vendin ku mendohet të ketë ekzistuar kisha, gjatë punimeve dalin shumë eshtra. Viteve të 60-ta, një fshatarë kishte gjetur rastësisht një unazë të madhe me , shkrola" (SHKRONJA) të cilën e kishte marr një "sermagji" (artarë) i Prizrenit në këmbim të disa stolive të arit.

REQANI– është vendbanim i vjetër i Rrafshit të Dukagjinit. Në vendin Zhvina është gjet një Pitos kurse në Rrafshina është gjet një vaze e madhe-Amforë dhe material tjetër arkeologjik. Në mes të fshatit është Xhamia e dëmtuar dhe kisha e Shën Gjergjit, faltore e lashtë shqiptare e përvetësuar nga serbet, tash tërësisht e shkatërruar.

LESHANI – në periferi të fshatit, afër varreve është një pjesë e ngritur e cila mund të jetë Tumë. Në qendër të fshatit u zbuluan gypat e ujësjellësit të punuar nga qeramika dhe një vaskë e gdhendur në gur. Xhamia e këtij fshati është objekti sakral mysliman më i vjetër në komunën e Suharekës. BUKOSHI– në periferi të fshatit, rrëzë malit, andej lumit ka rrënoja dhe varre të vjetra. Në vendin Therrac u zbuluan gypa të ujësjellësit dhe një mur i trashë themeli i punuar me gurë .

MUSHTISHTI – është fshat i madh dhe shumë i vjetër. Në jug të fshatit në vendin Fajkoj është një mur i trashë kurse toponimet Gradafci e Gradishta na shtojnë të besojmë se kemi të bëjmë me vendbanime të lashta. Në këtë hapësirë janë dy shpella dhe tuma të pa hulumtuara. Sipas Arkeologut të njohur E. Cershekov, në hapësirën Mushtisht-Popollan-Sopijë (rreth Savrovës) ekzistonte një “vendbanim i gjerë antik”-Municipium. Në fshat është xhamia, kisha e Shën Trinisë dhe kisha e Shën Mërisë të cilat gjatë viteve 1998-1999 u shkatërruan.

Tabela 141 Lokacionet e trashëgimisë arkitektuale

Vendbanimi	Tipologjia	Gjendja aktuale	Propozuar:	Periudha
Bllaca	Xhami	e riparuar		Rushteke
	Bazilike	gërmadhë		Bregishte
	Shtëpi e R Bllaces	e dëmtuar	Per mbrojtje	Antikit
	Përmendore kolektive			
	Përmendore individuale			
Budakova	Xhami	e riparuar		
	Varreza			Antikit
	Mulli			
	Përmendore kolektive			
	Përmendore individuale			
Bukoshi	Varreza			
	Xhami	e riparuar		Therraq
	Përmendore kolektive			
Doberdolan	Xhami	e riparuar		
	Pllake përkujtime			
Dragaqine	Mulli			
Dubrave	Përmendore kolektive			
Duhel	Xhami			
	Pllake përkujtime			
Dvoran	Kishë	gërmadhë		
Gjinoci	Xhami	e riparuar		
	Tume		për mbrojtje	parahistori
	Pllake përkujtime në kazerme			
Grejqec	Kala, Gjytet	gërmadhë		Antike, mesjete
	Përmendore kolektive 2			
	Përmendore individuale 2			
Grejkoc	Xhami	e riparuar		Lok, Arkeologjik
	Përmendore kolektive			
Javor	Varreza			vendbanim i hapur
				parahistori

Vendbanimi	Tipologjia	Gjendja aktuale	Propozuar:	Periudha
Kasterci	Kala (Hisar)	murana	për mbrojtje	parahistori
	Varreza			
	Përmendore individuale			
	Mulli 5			
Krushica	Itinari			mesjete
	Përmendore individuale			
Popolani	Kishe	gërmadhë	për mbrojtje	mesjetë
Leshani	Xhami		për mbrojtje	mesjetë
	Ujësjiellës			
	Përmendore kolektive			
Luzhnice	Varreza			bregu i kishës
	Përmendore kolektive			vendbanim i hapur
Maqiteve	Kala	gërmadhë		vendbanim i hapur
	Përmendore individuale			
	Përmendore kolektive			
Sllapuzhan	Përmendore kolektive			
Muhlan	Varreza			Selishte—vendbanim i
	Përmendore kolektive			parahistori, antikitet
	Përmendore individuale			
Mushtisht	Xhami 2	e riparuar		
	Kisha 2	germadhe		mesjete
	Rusenica	e dëmtuar		antike
	Matrozi	e dëmtuar		
	Përmendore kolektive			
Neprebisht	Xhami	e riparuar		qeramike
	Varreza			pitosa
	Tume			parahistori
Nishor	Mulli 5	të dëmtuar		
Papaz	Varreza			Kroni i Priftit
	Përmendore individuale			
Peqan	Xhami	e riparuar		Peqani i vogël
	Kishe	gërmadhë		shek.II-III
	Stella mbivarrorë			
	Altar kult			
	Përmendore kolektive			
Q adrak	Varreza			
	Kulla e Jonuz Tafollit	e dëmtuar	per mbrojtje	
Reqan	Xhami	e riparuar		
	Kishe	gërmadhë	për mbrojtje	
	Varreza			
	Përmendore kolektive			
Rashtan	Lokalitet arkeologjik	i rrezikuar	për mbrojtje	parahistori
	Varreza			
Sallagrazhde	Kishe			vendbanim i hapur
Samadraxhe	Xhami	e riparuar		
	Tume			parahistori
	Altar mbivarror			
	Varreza			
	Përmendore kolektive 3			
	Përmendore individuale 2			
Savrove	Varreza			pitosa
	Te Kisha			parahistori

Vendbanimi	Tipologjia	Gjendja aktuale	Propozuar:	Periudha
	Plavnica			
Semetisht	Xhami	e riparuar		
	Varreza			pitosa
	Te Vau			antikitet
	Pllake përkujtimore			
Vrshec	Varreza			
	Fusha e thingijve			antikitet
Sllapuzhan	Permendore kolektive			
Sopijë	Xhami	e riparuar		
	Hisari			parahistori
	Katunishte			antikitet
	Varreza			
	Përmendore kolektive			
Stravuçine	Fshati i vjeter(starasella)			parahistori
	Varreza			
	permendore individuale			
Studenqan	Xhami	e riparuar		
	Kishe	gërmadhë		lokalitet i pasur
	Varreza			arkeologjik, antikitet,
	Përmendore kolektive			stella, bazament, figura
Shiroke	Përmendore kolektive			bronzi,
Suharekë	Xhami	e riparuar		lokalitet i pasur
	Kishe	gërmadhë		
	Hisari		për mbrojtje	parahistori
	Dybiqaku			
	O soja	e djegur	për mbrojtje	
	Tuma			
	Murana			
	K.Kalabria	e djegur	për mbrojtje	
	Tyrbe			
	Parku i dëshmorëve			
	Përmendore individuale 3			
Biraq	Përmendore individuale			
	Pllake përkujtimore			
Bukoglave	Përmendore individuale			
Vraniq	Xhami	e riparuar		
	Tyrbe			
	Gradina			antikitet

Në komunën e Suharekës ekzistojnë shumë monumente dhe tërësi natyrore të mbrojtura sipas Ligjit për Konservimin e Natyrës. Biodiversiteti dhe peizazhet e larmishme me vlerë duhet të mbrohen me çdo kusht. Prandaj, komuna duhet të ndërmerr një varg masash dhe veprimesh për të penguar veprimet e dëmshme të njeriut në natyrë.

Parku Nacional “Malet e Sharrit” – kategorizohet si zonë me interes të veçantë e cila përfshinë malet në zonën Jug-Lindje të cilat janë pjesë e vargmaleve të Sharrit. Kjo zonë është nën kompetencë të Qeverisë dhe sipas Ligjit mbi Konservimin e Natyrës, Neni 19, pika 2, Parku mund të shfrytëzohet për aktivitete: edukative, shkencore, kulturore, shpirtërore, dhe aktivitete rekreative, duke respektuar parimet e mbrojtjes së natyrës.

Plani hapësinori Parku Nacional është duke u hartuar nga Instituti i Planifikimit Hapësinor në kuadër të Ministrisë për Mjedis dhe Planifikim Hapësinor. Komuna duhet të merr pjesë në mënyrë aktive në procesin e hartimit të planit dhe të artikulojë interesat për mbrojtjen e vlerave natyrore të Parkut. Potenciali i Parkut për zhvillimin e turizmit dhe rekreacionit duhet të shfrytëzohet në mënyrë të mençur. Gjëja e parë që duhet bërë në Park është identifikimi i lokacioneve dhe përmbajtjeve për aktivitete të ndryshme të turizmit dhe rekreacionit si dhe menaxhimit të parkut përfshi edhe mbrojtjen e rezervateve strikte të natyrës të cilat janë në Park. Objektet për aktivitete hulumtuese do të mundësonin aktivitetet hulumtuese të hulumtuesve në terren.

Figura 3 Pamje nga Parku Nacional

Në kuadër të Parkut janë dy zona të vlerësuara si Rezervate Strikte Natyrore, sipas Ligjit mbi Konservimin e Natyrës, neni 18. Në këto zona lejohet vetëm hulumtimi shkencor. Këto dy zona janë pylli Rusenica dhe Oshlaku që ndodhet në kufi me komunën e Shtërpçës.

Monumentet Natyrore –Përgjatë tërë territorit të Suharekës mund të gjenden lokacione që përmbajnë një ose monumente natyrore me veçori specifike dhe vlera unike – rariteti, veçori natyrore, vlera rekreative, ose estetike dhe vlera të posaçme kulturore.

Mbrojtja e natyrës duhet të jetë e intruar dhe të zhvillohet në bashkëpunim të ngushtë me Agjencinë për Mbrojtjen e Mjedisit në Ministrinë e mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor. Llojet e ndryshme të monumenteve natyrore duhet të trajtohen metoda të ndryshme të mbrojtjes.

Janë tri tipa të monumenteve natyrore të mbrojtura sipas Ligjit për Konservimin e Natyrës, neni 20, të cilat bazohen në veçoritë e tyre:

- Botanik
- Hidrologjik
- Gjeomorfologjik

3.8.1. Peizazhet

Komuna e Suharekës është e pasur me peizazhe natyrore të llojeve të ndryshme:

- Peizazhi bujqësor
- Peizazhi rural
- Peizazhi i livadheve
- Peizazhi i vargmaleve
- Peizazhi lumor

Peizazhi bujqësor përfshinë kryesisht zonën Jug-Perëndim me strukturë të peizazheve të vogla – një mozaik me laramani të shfrytëzimit të tokës, vreshta, ara të lashtave etj.

Peizazhet malore dhe rurale janë kryesisht në zonën Veri, fshatrat e rrethuara me kopshte të vogla dhe malet në prapavijën fshatit. Pamje të bukura skenike të peizazhit mund të përjetohen në rrugën magjistrale nga Prishtina për Suharekë – nga Qafa e Duhlës deri në Suharekë.

Peizazhet e livadheve janë më të shpeshta në zonën malore – zona Jug-Lindje dhe zona Veri. Këto peizazhe mundësojnë përjetime me të cilat integrojnë bukuritë natyrore të bagëtisë dhe njerëzve të cilët kujdesen për to duke prezantuar edhe zonat e ku zhvillohet blegtoaria.

Vargmalet në zonën Veri dhe Jug-Lindje janë pjesë e imazhit të përgjithshëm të Suharekës. Ato mund të përjetohen në mënyra të ndryshme varësisht nga pikë vështrimet si dhe nga pikat me lartësi më të madhe të cilat mund të arrihen duke ecur ose me biçikletë. Peizazhet e luginave të lumenjve i japin një karakter fluid peizazhit në përgjithësi. Ato përbëjnë pjesën integrale të peizazhit të tërësishëm në zonën e rrafshinës si dhe asaj malore. River front landscapes are areas along rivers that give fluidity to the landscapes.

Qëllimi i planit është të mbrojë laramanin e peizazheve të ndryshme në komunën e Suharekës. Prandaj është e nevojshme të përcaktohen disa masa dhe veprime për mirëmbajtjen e tyre:

- Bukuria e peizazhit është pasuri për turizmin. Për ta mbrojtur, intervenimet e njeriut në pikat skenike – pika atraktive duhet të minimizohen. Posaçërisht në zonat e dedikuara për zhvillimin e turizmit.
- Peizazhet bujqësore kërkojnë mbrojtje dhe mirëmbajtje të vazhdueshme;
- Llojllojshmëria e produkteve bujqësore është një parakusht i rëndësishëm për mirëmbajtjen e strukturave të vogla të peizazhit.
- Livadhet mund të ruhen vetëm me mbjelljen e barit.
- Vargmalet duhet të mbrohen nga prerja e pakontrolluar e pyjeve dhe zjarret duke penguar erozionin i cili është fenomen i cili paraqitet në zonat e zhveshura.
- Peizazhet lumore duhet të rregullohen përmes projekteve për rregullimin të lumenjve për t'u mbrojtur nga vërshimet. Konceptet e reja përfshijnë zonat e ndalimit për ta ndalë ujën në rajon.

3.9. Mjedisit dhe sipërfaqet me rrezikshmëri

Ndotja e mjedisit në tërë territorin e Kosovës është një problem mjaft serioz dhe është prezent pothuaj kudo. Poashtu edhe në komunën e Suharekës kjo çështje është e evidente. Ndotja më e madhe bëhet me lëshimin e ujërave të zeza nga kanalizimet e vendbanimeve si dhe nga objektet industriale direkt në lumenj. Gjithashtu hedhja e mbeturinave të ngurta pranë rrugëve dhe lumenjve përbën një problem të madh. Në mes të Reshtanit dhe Njëpëbishtit në lum bëhet eksploatimi i rrës. Për shkak të nevojave për djegie por edhe për ekonomi pyjet dëmtohen pa kriter nga fshatarët.

Rrjeta e lumenjve (përroskave) është mjaft e përhapur dhe mbulon tërë territorin e komunës. Sasia e ujit në to është mjaft e vogël dhe e pamjaftueshme. Të gjithë lumenjtë burojnë në territorin e komunës dhe sasia e ujit ndryshon gjatë stinëve të vitit. Në mbarim të vjeshtës, gjatë dimrit dhe në fillim të pranverës kur të reshurat janë të shpeshta dhe të mëdha pas shkrirjes së borës sasia e ujit rritet, duke rrezikuar me vërshime (përmbytje), ndërsa gjatë muajve të verës në shumë raste lumenjtë thahen në tërësi.

Faktor tjetër që shkakton vërshimet është edhe faktori njeri gjatë veprimtarive të veta si:

- Eksploatimi i inerteve;
- Shkatërrimi i objekteve hidroteknike;
- Hedhja e mbeturinave në lumenj;
- Mbjetllje e bimëve të larta dhe atyre të vet-rritura në afërsi të lumit;

Këtu do të përmendim rastin e lumit Toplluha, i cili gjatë periudhave me reshje të mëdha, toka bujqësore rrezikohet nga vërshimi rreth 15 km nga shtrati i këtij lumi (në mes Suharekës dhe Mamushës - komuna e Prizrenit). Në mënyrë që të mënjanoen vërshimet nga ky lum, nevojitet që të ndërmerren masa parandaluese si:

- Rregullimi dhe pastrimi i shtratit të lumit;
- Ndërtimi argjinaturave dhe
- Ndalimi i shfrytëzimit ilegal të inerteve.

3.9.1. Ndotja e Ajrit

Edhe pse nuk monitorohet cilësia e ajrit dhe nuk dihet se cilët janë përbërësit e tij dhe sa janë prezent në të, ekziston perceptimi i ndotjes së ajrit në qendrën urbane. Kjo ndotje potencialisht mundë të shkaktohet nga pluhuri, si pasojë e djegies industriale si dhe komunikacioni (gazrat e liruar nga makinat e vjetra dhe pa katalizator). Prandaj që të përmirësohet faktori i cilësisë së ajrit rekomandohet ndërtimi i një rruge unazore në qytetin e Suharekës.

Duhet bërë parandalimi i hedhjes së mbeturinave si dhe materieve të ndryshme kimike në lumenj që ka pasoja të rënda për jetën si: zhdukja e florës dhe faunës së lumit, mospërdorimi për nevoja jetike, pastaj përhapjen e sëmundjeve infektive etj.

Një rëndësi e veçantë t'i kushtohet pluhurit të imtë që lirohet nga objektet e industrive të ndryshme, pastaj nga komunikacioni, nga gurëthyesit e shumtë, etj ku si pasojë kanë ndotjen e tokës, ajrit si dhe ujit dhe të kontribuohet më shumë në mbjelljen e bimëve me aftësi filtruese të ajrit dhe krijim të hapësirave të gjelbërta të cilat rregullojnë temperaturën si dhe lagështinë e ajrit.

Për të parandaluar dhe zvogëluar sasinë e ndikimeve negative në ajër duhet të bëhet kontrollimi i rregullt teknik i automjeteve të transportit, që konsumojnë lëndë të lëngëta djegëse me qëllim që lirim i gazrave si monoksidi i karbonit, oksidet e azotit, oksidet e sulfurit etj nga automjetet transportuese të jetë sa më kualitativ pasi që si pasojë shkaktajnë efektin SERRË si dhe kanë ndikim të dëmshëm në shëndetin e njeriut.

Gjatë fazës të zhvillimit të aktiviteteve shërbyese në objektet të ndryshme afariste dhe të banimit individual dhe atij kolektiv, me qëllim të zvogëlimit të ndotjes së ajrit e cila ndodhë si produkt i djegies së lëndëve djegëse për ngrohjen e hapësirave gjatë stinës së dimrit është e nevojshme të sigurohen kushtet për djegie sa më kualitative.

Fabrikat e industrive të llojeve të ndryshme duhet të monitorohen që masat parandaluese të ndotjes së ajrit të jenë në kufij të lejuar sipas normave në fuqi.

Të bëhet matja dhe monitorimi i ajrit në vendet urbane në vazhdimësi në periudha të caktuara të vitit.

3.9.2. Ndotja e Ujit

Lidhur me ujin e pijes disa vendbanime kanë probleme sepse nuk kanë qasje në sistemin e ujësjellësit dhe ujin e pijes e marrin nga puset individuale apo kolektive, të cilat shpesh nuk mirëmbahen si duhet. Këto puse nuk janë të ndërtuara si duhet dhe ndodh të ndoten nga ujërat sipërfaqësor (si ujëra të zeza apo të kulluara) gjë që përbën një rrezik të vazhdueshëm për shëndetin e popullatës. Në komunën e Suharekës 40% e banorëve kanë qasje në ujësjellës dhe në sistemin e kanalizimit janë të kyçur 45% e banorëve.

Ujërat të përdorura nga larja e hapësirave të ndryshme, ujërat e zeza (fekale) duhet të derdhën në rrjetin e kanalizimit. Ujërat e të reshurave atmosferike nga sipërfaqet e kulmeve të objekteve afariste dhe objekteve individuale dhe kolektive si dhe sipërfaqet tjera të grumbullohen dhe të derdhën në kanal in e veçantë të ujërave atmosferike.

3.9.3. Ndotja e Tokës

Prania e deponive ilegale të mbeturinave shpreh një shqetësim të ndotjes së hapësirave të tokës në komunën tonë. Për çka edhe është duke u punuar në implementimin e projektit për eliminimin e deponive ilegale dhe transferimin e mbeturinave në deponin regionale të Prizrenit. Degradimi i tokës shkaktohet edhe nga prerja e pyjeve dhe funksionimi i gurëthyesve si dhe shfrytëzimi i inerteve në lumenj. Problematikës së mbrojtja e mjedisit, me qëllim të zhvillimit të qëndrueshëm, e që është e rëndësishme,

duhet të ketë konsideratë Komuna, OJQ-të lokale dhe vet komuniteti. Vlen të ceket se në vendin e quajtur Fusha e thatë në Grejkoc janë pyllëzuar 34.37 ha, punë të cilën duhet lakmuar edhe vendbanimet tjera.

Mbrojtja e mjedisit ndërlidhet, me sektorin e trashëgimisë natyrore dhe kulturore, zhvillimit të turizmit, bujqësisë dhe ka efekt pozitiv në to, ndërsa me sektorët tjerë është në konflikt e sidomos me atë të industrisë, sepse industria ka ndikim negativ në mjedis. Në komunën e Suharekës nevojitet:

- Ripyllëzimi dhe rritja e sipërfaqes me pyje;
- Ndërtimi dhe kyçja në sisteme të ujësjellësit e të kanalizimit nëpër të gjitha vendbanimet e komunës;
- Kontrolli i ujit të pijes;
- Menaxhimi i mirë i mbeturinave shtëpiake, të ngurta dhe atyre industriale;
- Rritja e ndërgjegjes qytetare lidhur me përkujdesjen ndaj ambientit të pastër.

Të ofrohet shërbimi i grumbullimit të mbeturinave në të gjitha vendbanimet urbane dhe rurale, të bëhet klasifikimi i tyre në burim apo në vend të posaçëm, me qëllim që metodat e menaxhimit të mbeturinave siç janë riciklimi, ripërdorimi, kompostimi, etj. të jenë lehtë të aplikueshme.

Të gjitha mbeturinat e ngurta të cilat krijohen nga materialet ndërtimore duhet të klasifikohen sipas përbërjes dhe llojit të tyre, ato të cilat nuk përdoren dhe shitën për nevoja komerciale duhet të dërgohen në deponinë legale.

Kujdes i veçantë që vajrat e makinave ngarkuese dhe transportuese të ndërrohet në vende të caktuara dhe të izoluar për mos depërtimin e tyre në tokë, e as në rrjetin e ujërave atmosferik apo ujërave të zeza.

Po ashtu duhet zvogëluar dhe kontrolluar sipas normave në fuqi përdorimi i kemikaleve të shumta si pesticidet, herbicidet, insekticidet që përdoren për qëllime të ndryshme si p.sh. për shkatërrimin e barojave të këqija, për mbrojtje të bimëve nga sëmundjet e shkaktuara nga kërpudhat pastaj shkatërrim të insekteve të ndryshme, të cilat në fund përfundojnë në toka të pëlleshme.

3.9.4. Erozionet

Erozioni në përgjithësi rrezikon natyrën dhe begatitë e krijuara të saj dhe manifestohet me degradimin e tokës bujqësore, pyjeve, bimëve etj. Erozioni ndikon në sipërfaqet e tokës bujqësore, në infrastrukturë si dhe në vendbanime në përgjithësi. Faktorët që ndikojnë në shkallën e erozionit janë: kushtet atmosferike, pjerrtësia e terrenit, prerja dhe degradimi i pyjeve dhe përbërja gjeologjike.

Në mënyrë që të mënjanoen erozionet në pjesën jug-lindore është zona me erozion shumë të fortë dhe atë të fortë, mirëpo, krahasuar me zonat tjera, ku erozioni është i mesëm dhe i dobët, paraqet sipërfaqe të vogël, prandaj nevojitet të ndërmerren masat vijuese:

- Meliorimi i pyjeve,
- Ndalimi i prerjes ilegale të pyjeve,
- Ndërtimi i brezave mbrojtëse në shpatijet e rrëpishme etj.

3.10. Vendbanimet

Në vijim radhiten trendet dhe prognozat e numrit të banorëve sipas vendbanimeve për 8 vitet e ardhme. Në respektim të UA 08/2017, klasifikimi i vendbanimeve është paraqit në kapitullin 1.7.12.2 të këtij dokumenti.

Tabela 142 Trendët dhe prognozat të numrit të banorëve sipas vendbanimeve për 8 vitet e ardhme

	Viti i regjistrimit 2011	Viti aktual, popullsia		Trendi i numrit të banorëve	Prognoza për banorët	
		rezidente 2019	rezidentë dhe jo-rezidentë 2019		rezidentë 2027	rezidentë dhe jorezidentë 2027
Suharekë	10,422	12,609	15,726	16%	14,769	18,422
Semetisht	1,443	1,720	2,127	15%	1,990	2,463
Vërshec	159	189	213	14%	213	238
Peqan	2,151	2,557	3,240	14%	2,932	3,715
Sopi	3,017	3,531	3,388	13%	4,015	3,849
Javor	457	533	491	13%	601	553
Staravuqinë	238	275	348	12%	307	388
Reqan	1,130	1,297	1,548	12%	1,457	1,738
Dubravë	753	861	1,244	11%	954	1,383
Greiçec	554	625	622	10%	685	682
Çadraq	162	181	208	10%	197	223
Sllapuzhan	1,019	1,134	1,611	9%	1,235	1,757
Duhël	1,688	1,876	2,331	9%	2,047	2,545
Gelancë	1,116	1,239	1,925	9%	1,350	2,101
Studençan	3,311	3,653	5,265	8%	3,951	5,697
Dvoran	140	155	306	8%	162	330
Delloç	160	177	239	8%	184	255
Mohlan	436	480	557	8%	513	596
Leshan	1,607	1,765	2,457	8%	1,906	2,657
Nishor	1,203	1,302	1,922	7%	1,391	2,055
Samadrexhë	3,249	3,517	4,898	7%	3,766	5,247
Savrovë	1,051	1,137	1,568	7%	1,215	1,676
Bllacë	3,357	3,629	4,926	7%	3,887	5,276
Maçitevë	424	458	557	7%	488	592
Reshtan	1,136	1,223	1,805	6%	1,295	1,912
Bukosh	1,195	1,284	1,770	6%	1,357	1,874
Tërnjë	871	934	1,319	6%	988	1,396
Kastërc	442	470	491	5%	487	515
Vraniq	2,051	216	3,451	5%	224	3,623
Greikoc	2,534	2,672	3,874	5%	2,803	4,068
Budakovë	1,774	1,865	2,554	4%	1,937	2,653
Neprebisht	792	823	1,294	3%	847	1,325
Gjinoc	2.221	2,270	3,337	2%	2,309	3,401
Sallagrazhdë	1.388	1,410	2,012	1%	1,417	2,027
Dobërdelan	1.205	1,220	1,884	1%	1,227	1,900
Mushtisht	3.394	3,400	5,545	0%	3,400	5,545
Luzhnicë	172	172	264	0%	172	264
Papaz	311	311	383	0%	311	383
Popolan	274	274	234	0%	274	234

	Viti i regjistrimit 2011	Viti aktual, popullsia		Trendi i numrit të banorëve	Proгноza për banorët	
		rezidente 2019	rezidentë dhe jo-rezidentë 2019		rezidentë 2027	rezidentë dhe jorezidentë 2027
Krushicë e Ep.	200	191	336	-4%	183	320
Krushicë e Po.	515	478	815	-7%	441	756

Në vijim janë paraqitur vendbanimet sipas projeksioneve të numrit të banorëve rezidentë dhe jorezidentë për periudhën 2019 – 2027.

Tabela 143 Projektionet e numrit të banorëve rezidentë dhe jo-rezidentë sipas vendbanimeve për 8 vitet e ardhme

	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Suharekë	15,726	16,040	16,360	16,687	17,020	17,360	17,707	18,061	18,422
Semetisht	2,127	2,166	2,206	2,247	2,289	2,331	2,374	2,418	2,463
Vërshec	212	215	218	221	224	227	230	234	238
Peqan	3,239	3,295	3,352	3,410	3,469	3,529	3,590	3,652	3,715
Sopi	3,388	3,443	3,498	3,554	3,611	3,669	3,728	3,788	3,849
Javor	490	497	505	513	521	529	537	545	553
Staravuqinë	348	353	358	363	368	373	378	383	388
Reqan	1,547	1,570	1,593	1,616	1,640	1,664	1,688	1,713	1,738
Dubravë	1,243	1,260	1,277	1,294	1,311	1,329	1,347	1,365	1,383
Greiçec	621	628	635	642	650	658	666	674	682
Çadraq	207	209	211	213	215	217	219	221	223
Sllapuzhan	1,610	1,628	1,646	1,664	1,682	1,700	1,719	1,738	1,757
Duhël	2,330	2,356	2,382	2,408	2,435	2,462	2,489	2,517	2,545
Gelancë	1,925	1,946	1,967	1,989	2,011	2,033	2,055	2,078	2,101
Studençan	5,265	5,317	5,370	5,423	5,477	5,531	5,586	5,641	5,697
Dvoran	306	309	312	315	318	321	324	327	330
Delloç	239	241	243	245	247	249	251	253	255
Mohlan	556	561	566	571	576	581	586	591	596
Leshan	2,457	2,481	2,505	2,530	2,555	2,580	2,605	2,631	2,657
Nishor	1,921	1,937	1,953	1,970	1,987	2,004	2,021	2,038	2,055
Samadrexhë	4,898	4,940	4,983	5,026	5,069	5,113	5,157	5,202	5,247
Savrovë	1,567	1,580	1,593	1,606	1,620	1,634	1,648	1,662	1,676
Bllacë	4,925	4,968	5,011	5,054	5,098	5,142	5,186	5,231	5,276
Maçitevë	556	560	564	568	572	577	582	587	592
Reshtan	1,805	1,818	1,831	1,844	1,857	1,870	1,884	1,898	1,912
Bukosh	1,770	1,783	1,796	1,809	1,822	1,835	1,848	1,861	1,874
Tërnjë	1,318	1,327	1,336	1,346	1,356	1,366	1,376	1,386	1,396
Kastërc	491	494	497	500	503	506	509	512	515
Vraniq	3,451	3,472	3,493	3,514	3,535	3,557	3,579	3,601	3,623
Greikoc	3,874	3,898	3,922	3,946	3,970	3,994	4,018	4,043	4,068
Budakovë	2,553	2,565	2,577	2,589	2,601	2,614	2,627	2,640	2,653
Neprebisht	1,293	1,297	1,301	1,305	1,309	1,313	1,317	1,321	1,325
Gjinoc	3,337	3,345	3,353	3,361	3,369	3,377	3,385	3,393	3,401
Sallagrazhdë	2,011	2,013	2,015	2,017	2,019	2,021	2,023	2,025	2,027
Dobërdelan	1,884	1,886	1,888	1,890	1,892	1,894	1,896	1,898	1,900
Mushtisht	5,545	5,545	5,545	5,545	5,545	5,545	5,545	5,545	5,545
Luzhnicë	264	264	264	264	264	264	264	264	264

	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Papaz	383	383	383	383	383	383	383	383	383
Popolan	234	234	234	234	234	234	234	234	234
Krushicë e Epërme	336	334	332	330	328	326	324	322	320
Krushicë e Poshtme	814	806	798	791	784	777	770	763	756

Në vijim janë paraqitur vendbanimet sipas projeksioneve të numrit të banorëve rezidentë për periudhën 2019 – 2027.

Tabela 144 Projektionet e numrit të banorëve rezidentë sipas vendbanimeve për 8 vitet e ardhme

	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Suharekë	12,609	12,861	13,118	13,380	13,647	13,919	14,197	14,480	14,769
Semetisht	1,719	1,751	1,783	1,816	1,850	1,884	1,919	1,954	1,990
Vërshec	189	192	195	198	201	204	207	210	213
Peqan	2,556	2,600	2,645	2,691	2,738	2,785	2,833	2,882	2,932
Sopi	3,531	3,588	3,646	3,705	3,765	3,826	3,888	3,951	4,015
Javor	532	540	548	556	565	574	583	592	601
Staravuqinë	275	279	283	287	291	295	299	303	307
Reqan	1,297	1,316	1,335	1,355	1,375	1,395	1,415	1,436	1,457
Dubravë	860	871	882	894	906	918	930	942	954
Greiçec	624	631	638	645	653	661	669	677	685
Çadraq	181	183	185	187	189	191	193	195	197
Sllapuzhan	1,133	1,145	1,157	1,170	1,183	1,196	1,209	1,222	1,235
Duhël	1,875	1,896	1,917	1,938	1,959	1,981	2,003	2,025	2,047
Gelancë	1,238	1,251	1,265	1,279	1,293	1,307	1,321	1,335	1,350
Studençan	3,653	3,689	3,725	3,762	3,799	3,836	3,874	3,912	3,951
Dvoran	154	155	156	157	158	159	160	161	162
Delloç	176	177	178	179	180	181	182	183	184
Mohlan	479	483	487	491	495	499	503	508	513
Leshan	1,765	1,782	1,799	1,816	1,834	1,852	1,870	1,888	1,906
Nishor	1,302	1,313	1,324	1,335	1,346	1,357	1,368	1,379	1,391
Samadrexhë	3,516	3,546	3,577	3,608	3,639	3,670	3,702	3,734	3,766
Savrovë	1,136	1,145	1,155	1,165	1,175	1,185	1,195	1,205	1,215
Bllacë	3,629	3,660	3,692	3,724	3,756	3,788	3,821	3,854	3,887
Maçitevë	457	460	464	468	472	476	480	484	488
Reshtan	1,223	1,232	1,241	1,250	1,259	1,268	1,277	1,286	1,295
Bukosh	1,283	1,292	1,301	1,310	1,319	1,328	1,337	1,347	1,357
Tërnjë	933	939	946	953	960	967	974	981	988
Kastërc	469	471	473	475	477	479	481	484	487
Vraniq	216	217	218	219	220	221	222	223	224
Greikoc	2,671	2,687	2,703	2,719	2,735	2,752	2,769	2,786	2,803
Budakovë	1,865	1,874	1,883	1,892	1,901	1,910	1,919	1,928	1,937
Neprebisht	823	826	829	832	835	838	841	844	847
Gjinoc	2,269	2,274	2,279	2,284	2,289	2,294	2,299	2,304	2,309

	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Sallagrazhdë	1,409	1,410	1,411	1,412	1,413	1,414	1,415	1,416	1,417
Dobërdelan	1,219	1,220	1,221	1,222	1,223	1,224	1,225	1,226	1,227
Mushtisht	3,400	3,400	3,400	3,400	3,400	3,400	3,400	3,400	3,400
Luzhnicë	172	172	172	172	172	172	172	172	172
Papaz	311	311	311	311	311	311	311	311	311
Popolan	274	274	274	274	274	274	274	274	274
Krushicë e Epërme	191	190	189	188	187	186	185	184	183
Krushicë e Poshtme	477	472	467	462	457	453	449	445	441

Gjersa sa i përket ndërtimeve pa leje ndërtimore, në Komunë janë evidentuar gjithsejtë 9.926 ndërtime pa leje, dhe në tabelën vijuese janë paraqitur vendbanimet me numër më të lartë të tyre:

Tabela 145 Numri i ndërtimeve pa leje ndërtimore sipas vendbanimeve

Duhël	Gelancë	Gjinoc	Grejkoc	Mushtisht	Reqan	Reshtan	Sallagrazhd	Sopijë	Suharekë
60	49	37	42	42	1305	213	28	545	2798

3.11. Banimi

Bazuar në Plani Gjeneral Urban i Suharekës, viti 1986—2000 është dashur të kryhet ndërrimi i përgjithshëm i fondit të vjetërsuar banesor nga materialet e dobëta të ndërtuara para vitit 1918 (18 banesa) dhe një pjesë e banesave të ndërtuara nga viti 1919 deri në vitin 1945. Përveç kësaj pas rikonstruktimit të qytetit dhe ndërtimit të objekteve të reja para së gjithash në zonën qendrore të qytetit ishte planifikuar të rrënoheshin gjithashtu një numër i objekteve, sidomos objektet e vogla dhe jo kualitative të banimit. Veç kësaj edhe 70 banesa të ndërtuara në periudhën nga 1919-1970 do të amortizoheshin si supozim që rreth 10 banesa do të rrënoheshin me rikonstruktimin dhe ndërtimin urbanistik të qytetit që do të jepte gjithsejtë 96 banesa. Prandaj në përdorim do të mbeteshin rreth 800 banesa për rreth 71,050 m² të hapësirës së banimit.

Banesat për shkak të ndikimit të tyre në popullsi, kushtet e jetesës, dhe veçanërisht hapësirës të cilën e marrin në kuadër të planit gjeneral urbanistik përbëjnë një ndër komponentët më të rëndësishme strukturës urbane dhe zhvillimit të politikave hapësinore të çdo vendbanimi, si dhe të qytetit Suharekë.

Banimi sipas funksionit i përket rajonit të zhvilluar ekonomik dhe social, kështu që këto dy aspekte janë të rëndësishme për zhvillim urbanistik dhe hapësinor të vendbanimit. Procesi i ndërtimit, rikonstruktimi dhe modernizimi të fondit të banesave i përket funksionit prodhues të hapësirës banuese, derisa në anën tjetër në kuadër të kërkesave njerëzore, nevojave banuese gjendet menjëherë pas ushqimit dhe veshmbathjes, dhe nga kjo arrihet zhvillimi social.

Hapësira e banimit në qytetet 60-70% në strukturën e përgjithshme të territorit të përfshira në planin gjeneral urbanistik, derisa harxhimet e ndërtimit të vendbanimeve sillen në proporcion 50-70% të shpenzimeve të tërësishme në ndërtimin e qytetit, duke mos llogaritur objektet ekonomike. Prandaj problematika e banimit zë vend të posaçëm në planet për zhvillimet e ardhshme të zonës urbane.

Faktorët themelor për kërkesat për banim

Rritja e popullsisë dhe të amvisërive si dhe ndryshimet në strukturat e tyre si ngritja të fuqisë ekonomike të Suharekës kushtëzon nevojën e ndërtimit të një numri të madh të banesave, si dhe ndryshimin e mënyrës dhe standardit jetësor. Kjo nga ana tjetër kushtëzon nevojën e organizimit të hapësirës adekuate e cila kërkohet nga planet urbane, përparimi i strukturës së hapësirës si dhe zgjedhja më e mirë e terreneve të parapara për ndërtim banesor.

Karakteristikë e fondit ekzistues të banimit si dhe mangësitë në mënyrën e standardin e banimit, që në të ardhmen duhet të largoheshin, kushtëzonin definimin si dhe përputhjen e disa faktorëve nga të cilët do të varej vëllimi dhe kualiteti i ndërtimeve banesore në të ardhmen. Këto ishin para së gjithash:

- Zhvillimi ekonomik-shoqëror i komunës dhe qytetit, gjë që i përcaktonte kornizat materiale të ndërtimit banesor;
- Rritja e strukturës së popullsisë dhe të amvisërive në qytet që do ti paraprinte rritjes natyrale të migrimit nga vendbanimet rurale;
- Vëllimi i strukturës të fondit ekzistues banesor i cili do të mbetet në shfrytëzim pas zbritjes së banesave të caktuara të cilat do të rrënoheshin për shkak të vjetërsisë (amortizimit) si dhe rikonstruktimit të qytetit.

Qëllimet të cilat ishin paraparë të arriheshin në përmirësimin e standardit të banimit deri në fund të periudhës për të cilën ishte punuar plani.

Prioritet kryesor i këtij programi është që në periudhën tre vjeçare komuna e Suharekës të jetë në gjendje të i ndihmojë 76 familje duke ju siguruar Banim Social.

Në vijim janë radhitur vendbanimet me trend të lartë të shtimit të njësive të banimit për tetë vitet e ardhme, duke u mbështetur në trendi i shtimit të popullsisë në vitet e fundit, duke i krahasuar të dhënat nga të dhënat statistikore ASK 2011 dhe të dhënat nga Regjistrimi i gjendjes civile në fund të viti 2018 në komunën e Suharekës.

Tabela 146 Trendi i zhvillimit të lartë numrit njësive të banimit sipas vendbanimit për periudhën 2011 – 2018

	1948	1953	1961	1971	1981	1991	2011	2018	Trendi 2011-2018	Trendi vjetor
Krushicë e Epërme	15	18	19	19	20	27	25	65	62%	9%
Tërrnjë	45	45	53	56	87	102	133	333	60%	9%
Reshtan	35	48	55	59	85	137	178	380	53%	8%
Suharekë	289	358	443	594	940	1549	1803	3569	49%	7%
Dubravë	21	26	30	35	53	79	108	198	45%	6%
Gelancë	29	54	66	79	102	148	174	296	41%	6%
Dvoran	53	61	63	68	68	79	23	39	41%	6%
Neprebisht	31	43	54	65	71	95	118	195	39%	6%
Greikoc	98	115	129	143	182	278	374	614	39%	6%
Dobërdelan	64	68	72	83	105	129	181	290	38%	5%
Sallagrazhdë	51	70	72	85	108	153	210	332	37%	5%
Savrovë	26	33	40	53	76	99	155	245	37%	5%
Popolan	30	42	51	55	48	29	38	60	37%	5%
Gjinoc	86	104	108	122	172	218	313	494	37%	5%
Vraniq	106	129	137	159	192	231	326	512	36%	5%
Sllapuzhan	48	56	64	73	75	106	139	218	36%	5%
Bllacë	189	204	216	229	273	362	478	746	36%	5%
Leshan	120	131	144	150	225	279	251	387	35%	5%
Bukosh	43	52	59	79	89	127	177	268	34%	5%

	1948	1953	1961	1971	1981	1991	2011	2018	Trendi 2011-2018	Trendi vjetor
Mushtisht	276	317	368	422	501	621	544	815	33%	5%
Samadrexhë	165	169	180	229	279	341	507	733	31%	4%
Semetisht	70	80	84	85	121	133	209	300	30%	4%
Papaz	19	19	20	25	29	36	33	47	30%	4%

Në vijim janë radhitur vendbanimet me trend të mesëm të shtimit të njësive të banimit sipas të dhënave nga vitet e fundit dhe që do të hyjnë në planifikim për tetë vitet e ardhme:

Tabela 147 Trendi i zhvillimit të mesëm të numrit njësive të banimit sipas vendbanimit për periudhën 2011 – 2018

	1948	1953	1961	1971	1981	1991	2011	2018	Trendi 2011 - 2018	Trendi vjetor
Studençan	169	179	204	255	318	404	542	757	28%	4%
Peqan	124	144	141	162	204	262	310	430	28%	4%
Duhël	84	89	102	106	127	155	227	314	28%	4%
Mohlan	39	48	48	56	55	63	66	90	27%	4%
Budakovë	136	133	140	151	166	203	226	293	23%	3%
Staravuqinë	14	16	18	24	24	33	35	45	22%	3%
Kastërc	26	25	25	22	26	37	57	70	19%	3%
Maçitevë	64	75	82	70	62	55	57	70	19%	3%
Nishor	101	111	118	111	118	150	157	192	18%	3%
Sopi	106	113	136	162	205	261	487	544	10%	1%
Greiçec	82	82	87	88	64	70	78	87	10%	1%
Delloç	59	76	73	83	69	71	18	20	10%	1%
Reqan	46	53	67	77	97	116	180	200	10%	1%

Në vijim janë radhitur vendbanimet me trend të ultë të stimit të njësive të banimit sipas të dhënave nga vitet e fundit dhe që do të hyjnë në planifikim për tetë vitet e ardhme:

Tabela 148 Trendi i zhvillimit ultë të numrit njësive të banimit sipas vendbanimit për periudhën 2011 – 2018

	1948	1953	1961	1971	1981	1991	2011	2018	Trendi 2011-2018	Trendi vjetor
Luzhnicë	15	18	20	20	20	25	28	30	7%	1%
Javor	41	43	31	21	29	33	57	61	7%	1%
Çadrak	33	32	37	32	32	40	23	24	4%	1%
Krushicë e Poshtme	28	30	31	40	50	66	74	76	3%	0%
Vërshec	13	16	19	19	17	15	26	21	-24%	-3%

Në vijim janë radhitur vendbanimet sipas projeksioneve të shtimit të njësjve të banimit për tetë vitet e ardhme:

Tabela 149 Projektionet vjetore për shtimin e njësjve të banimit sipas vendbanimeve për tetë vitet e ardhme

Vendbanimi	Trendi i njësjve të reja të banimit	Projeksioni për numrin e përgjithshëm të njësjve të banimit	Trendi i njësjve të reja të banimit	Projeksioni për numrin e përgjithshëm të njësjve të banimit	Trendi i njësjve të reja të banimit	Projeksioni për numrin e përgjithshëm të njësjve të banimit	Trendi i njësjve të reja të banimit	Projeksioni për numrin e përgjithshëm të njësjve të banimit	Trendi i njësjve të reja të banimit	Projeksioni për numrin e përgjithshëm të njësjve të banimit	Trendi i njësjve të reja të banimit	Projeksioni për numrin e përgjithshëm të njësjve të banimit	Trendi i njësjve të reja të banimit	Projeksioni për numrin e përgjithshëm të njësjve të banimit	Trendi i njësjve të reja të banimit	Projeksioni për numrin e përgjithshëm të njësjve të banimit
	2020	2020	2021	2021	2022	2022	2023	2023	2024	2024	2025	2025	2026	2026	2027	2027
Krushicë e Ep.	7	78	8	86	9	94	10	104	10	114	12	126	13	139	14	153
Tërnjë	31	393	34	426	37	463	40	503	43	546	47	593	51	643	55	698
Reshtan	31	440	33	473	36	509	39	548	42	590	45	634	48	682	51	733
Suharekë	270	4091	289	4381	310	4690	332	5022	355	5377	380	5757	407	6164	435	6599
Dubravë	14	225	15	239	16	255	17	271	18	289	19	308	20	328	21	349
Gelancë	18	332	20	351	21	372	22	394	23	417	25	442	26	468	27	495
Dvoran	2	44	3	46	3	49	3	52	3	55	3	58	3	62	3	65
Neprebisht	12	218	12	230	13	243	14	257	14	271	15	286	16	302	16	318
Greikoc	36	684	38	723	40	763	43	806	45	851	48	898	50	948	53	1001
Dobërdelan	16	322	17	339	18	357	19	377	20	397	21	418	22	441	23	464
Sallagrazhdë	18	368	19	387	20	407	21	429	23	451	24	475	25	500	26	526
Savrovë	14	271	14	286	15	301	16	316	17	333	17	350	18	369	18	387
Popolan	3	66	3	70	4	74	4	77	4	82	4	86	4	90	4	94
Gjinoc	27	547	29	576	30	606	32	638	33	671	35	706	37	743	38	781
Vraniq	28	567	29	596	31	627	33	659	34	694	36	730	38	767	39	806
Sllapuzhan	12	241	12	254	13	267	14	281	15	295	15	310	16	326	16	342
Bllacë	40	825	42	867	44	911	47	958	49	1007	52	1059	54	1113	56	1169
Leshan	20	427	21	448	23	471	24	494	25	519	26	545	27	573	28	601
Bukosh	14	295	14	309	15	324	16	340	16	356	17	373	18	391	18	409
Mushtisht	41	894	42	937	44	981	47	1028	49	1077	51	1128	54	1181	56	1237
Samadrexhë	34	799	35	834	37	871	38	909	40	949	42	991	44	1035	45	1080
Semetisht	14	327	14	341	15	355	15	371	16	387	17	404	17	421	17	438
Papaz	2	51	2	53	2	56	2	58	2	60	3	63	3	66	3	69
Studençan	32	820	33	853	35	888	36	924	37	961	39	1000	41	1041	16	1057
Peqan	18	465	19	484	19	503	20	523	21	544	22	565	23	588	4	592
Duhël	13	339	13	353	14	367	15	381	15	396	16	412	16	428	12	440
Mohlan	4	97	4	101	4	105	4	108	4	113	4	117	4	121	2	123

Budakovë	10	312	10	323	11	333	11	344	11	355	12	367	12	379	2	381
Staravuqinë	1	48	2	49	2	51	2	53	2	54	2	56	2	58	2	60
Kastërc	2	74	2	76	2	78	2	80	2	82	2	84	2	86	6	92
Maçitevë	2	74	2	76	2	78	2	80	2	82	2	84	2	86	9	95
Nishor	5	202	5	207	5	213	6	218	6	224	6	230	6	236	1	237
Sopijë	8	560	8	569	9	577	9	586	9	595	9	604	9	613	0	613
Greiçec	1	90	1	91	1	92	1	94	1	95	1	96	1	98	3	101
Delloç	0	21	0	21	0	21	0	21	0	22	0	22	0	22	0	22
Reçan	3	206	3	209	3	212	3	215	3	218	3	221	3	224	1	225
Luzhnicë	0	31	0	31	0	31	0	31	0	32	0	32	0	32	-2	30
Javor	1	62	1	63	1	63	1	64	1	65	1	65	1	66	61	127
Çadrak	0	24	0	24	0	25	0	25	0	25	0	25	0	25	24	49
Krushicë e Po.	0	77	0	77	0	77	0	77	0	78	0	78	0	78	76	154
Vërshec	-1	20	-1	19	-1	18	-1	18	-1	17	-1	16	-1	16	20	36

3.11.1. Programet e veçanta të banimit

Kjo do të bëhet në përputhje të plotë me Ligjin 03/L-164 për Financimin e Programeve të veçanta të banimit, dhe Programit 3-vjeçar të miratuar në Kuvendin Komunal. Sipas këtij ligji, sigurimi i banimit bëhet përmes financimit të programeve të veçanta të banimit me qira, ku përfshihen:

- banesat e ndërtuara nga komuna, qeveria dhe donatorët të cilat jepen me qira;
- banesat ekzistuese në pronësi të personave fizikë apo juridikë, të cilat mund të jepen me qira për familjet që posedojnë bonus të banimit;
- banesat tjera në pronësi të komunës, që mund të adaptohen për shfrytëzim në bazë të programeve të veçanta për banim.

Banesat e ndërtuara nga Komuna, Qeveria dhe donatorët të cilat jepen me qira

Komuna e Suharekës ka destinuar një parcelë me sipërfaqe 5,000 m² me qëllim të ndërtimit të një banese për nevojat e veçanta të banimit. Planifikohet që kjo banesë të i posedon rreth 16 njësi banesore që do të thotë të i strehon 16 familje.

Për ndërtimin e këtij objekti nevojiten rreth 300,000 euro. Komuna e Suharekës do të ndajë në baza vjetore nga 20,000 euro. Pra në periudhën 2019-2021, Komuna e Suharekës do të siguroj 60,000 euro për këtë qëllim. Pjesa tjetër mund të sigurohet nga donatorë të jashtëm apo nga Qeveria.

Për realizimin e Programit 3-vjeçar të banimit, Komuna e Suharekës do t'i drejtohet me shkrim Qeverisë së Kosovës përmes MIA'së për bashkëfinancimin e këtij projekti. Po ashtu Komuna e Suharekës do të kërkojë ndihmë edhe nga donatorë të huaj brenda dhe jashtë Kosovës.

Pas aprovimit të ndërtimit të këtij objekti, Komuna e Suharekës zotohet se do të përpiloj një program për mirëmbajtjen e kësaj ndërtese sipas Ligjit për Ndërtesat në Bashkëpronësi (04/L-134). Mjetet materiale për mirëmbajtje do të sigurohen nga qiraja e mbledhur në këtë banesë.

Bonus Banimi

Një formë tjetër me të cilën Komuna e Suharekës planifikon të ndihmojë familjet në nevojë është përmes banesave ekzistuese në pronësi të personave fizikë apo juridikë, të cilat mund të jepen me qira për familjet që posedojnë bonus të banimit.

Në këtë formë Komuna e Suharekës planifikon të ndihmojë 60 familje në tre vitet e ardhshëm. Ku kjo formë e ndihmës do të paguhet e tëra nga buxheti Komunal.

Vlera monetare e përafërt e kërkuar për këtë qëllim është si në vijim:

20 familje x 75 Euro/muaj x 36 muaj = 54,000 Euro

Mënyra e implementimit

Për të ndihmuar këto familje, në fillim të vitit 2020 komuna e Suharekës do të shpall konkurs. Përmes konkursit do të përzgjidhen për tu ndihmuar 15 familje/vit ndërsa për 5 familje do të ruhen mjetet materiale dhe do të përzgjidhen për rastet ad-hoc (p.sh. dhunë në familje, djegie të shtëpisë, fatkeqësi natyrore, etj). Për këto raste do të vendos komisioni i krijuar për këtë qëllim.

Kontratat do të lëshohen një vjeçare dhe familjet do të duhet të aplikojnë për çdo vit.

Banesat në pronësi të komunës, që mund të adaptohen për Banim Social

Komuna e Suharekës për momentin nuk posedon ndonjë objekt i cili do të mund të rinovohet. Sidoqoftë, gjatë periudhës tre-vjeçare komuna e Suharekës do të angazhohet që të zgjidh statusin ligjor dhe pronësor të objektit nga YU programi me tendencë që të merret nën administrim të Komunës së Suharekës. Në këtë mënyrë do të mund të legjitimohet ndihma për 18 familje tjera.

Banimi individual

Komuna e Suharekës do të vazhdoj komunikimin me donatorë të ndryshëm të cilët janë të interesuar të ndihmojnë familjet të cilat kanë nevojë për banim që të ju ndërtohen/rinovohen shtëpi individuale. Kjo është forma më e qëndrueshme për të siguruar banimin për këto familje.

Komuna e Suharekës do të ofrojë informatat relevante dhe do të iniciojë programe në këtë drejtim.

3.12. Vendbanimet joformale

Të gjithë indikatorët e Vendbanimeve Joformale në Komunën tonë, dëshmojnë që në dallim me ato të Komunave tjera të Kosovës, gjendja sociale dhe ekonomike është relativisht e mirë, dhe gëzojnë infrastrukturë të mirë përcjellëse. Vendbanimet Joformale trajtohen sipas Udhëzimit Administrativ MMPH-NR.11/2015, Mbi elementet dhe kërkesat për hartimin, zbatimin dhe monitorimin e Planit Zhvillimor Komunal. Vendbanimet joformale në komunën tonë kanë trajtim në:

- Qasja adekuate ose privimi në shërbime elementare;
- Pjesëmarrja jadekuate ose pjesëmarrja në qeverisje;
- Siguri që nuk shpëin në diskriminim.

Dominimi i familjeve të mëdha dhe të zgjeruara, tregon gjithashtu shkallë mesatare të zhvillimit dhe arsimit dhe papunësi e varfëri të theksuar.

I vetmi problem që kërkon zgjidhje për këto vendbanime joformale është zgjidhja e zotërimi joformal ose jo i sigurt i pronësisë. Në mënyrë që ky problem të zgjidhet, Komuna në bashkëpunim me komunitetin duhet të mundësojë zgjidhjen e statusit pronësor të tokave në pronësi komunale apo të nivelit qendror.

Mirëpo se të fillon procesi i rregullimit të çështjes pronësore të posedimit të tokës, Komuna duhet të parcelat të cilat do të trajtohen, përmes hartimit të Planeve Rregulluese të Hollësishme të cilat do të bëjnë ri-parcelimin e tokave, statusi ligjor i të cilave duhet të rregullohet përmes negociatave juridike në të shfrytëzuesve aktual dhe titullarëve pronësor.

3.13. Shfrytëzimi i tokës

Sa i përket pronësisë së tokës brenda territorit të Komunës të trajtuara sipas U.A. MMPH-NR.11/2015, për tokat e privatizuara nga AKP, të cilat kanë qenë hapësira kryesisht biznesi dhe bujqësore edhe sipas PZHK 2008-2018, nga vendbanimet të cilat më së shumti pronë komunale janë të radhitura në vijim:

Tabela 150 Vendbanimet me më së shumti sipërfaqe (ha) të tokës në pronësi komunale

Vendbanimet	Pronë Private	Pronë Komunale	AKP
Mushtisht	1,102.6696	2,223.1991	0
Maçitevë	501.3484	1,340.7126	0
Budakovë	1,147.3374	788.1917	0
Greikoc	716.0936	765.2731	0
Delloç	716.2232	759.7511	0
Bllacë	1,453.7206	685.741	0
Luzhnicë	150.8976	571.1963	0
Grejëçec	1,252.7363	568.5133	0
Javor	453.0981	471.9463	0
Peqan	404.4648	424.235	0
Samadrexhë	687.5556	380.1237	0
Nishor	756.4606	331.2684	0
Duhël	1,104.601	308.621	0
Studençan	791.2201	306.3214	0
Sallagrazhdë	508.5638	293.1594	31.0827
Papaz	259.7512	226.4767	0
Reqan	459.7319	218.9585	0
Semetisht	511.7478	208.3364	0
Dobërdelan	624.6545	176.5961	0
Tërnjë	294.7182	172.7663	0
Bukosh II	0	151.3174	0
Gjinoc	586.4695	144.9944	146.6058

3.14. Kapacitetet financiare të komunës

Vlerësimi i kapaciteteve financiare bazohet në të dhënat financiare të katër viteve të fundit.

Tabela 151 Trendet e të hyrave vetanake për periudhën 4-vjeçare. 2016 -2019

Kategoria ekonomike:	Buxheti i planifikuar- viti:				Trendet e rritjes/ zvogëlimit- viti:			
	2016	2017	2018	2019	2016 - 2017	2017 - 2018	2018- 2019	2016- 2019
Rroga dhe paga:	7,878,077.00	8,027,679.00	8,322,431.00	8,271,755.60	1.90%	1.86%	3.54%	4.73%
Mallëra dhe shërbime:	1,003,850.00	1,075,377.00	1,507,185.00	1,440,183.74	7.13%	6.65%	28.65%	28.95%
Shpenzime komunale:	262,000.00	262,000.00	262,000.00	273,880.55	0.00%	0.00%	0.00%	4.53%
Subvenc. dhe transfere:	280,999.00	280,999.00	280,999.00	298,620.00	0.00%	0.00%	0.00%	6.27%
Shpenzime kapitale:	3,872,000.00	4,137,617.00	4,978,157.00	5,292,047.28	6.86%	6.42%	16.88%	28.53%
Gjithsej:	13,296,926.00	13,783,672.00	15,350,772.00	15,576,487.17	3.53%	10.21%	1.45%	14.63%

Tabela 152 Projektionet e të hyrave e shpenzimeve vjetore (€) për periudhën 4-vjeçare 2020 – 2023

Kategoria ekonomike	2020	2021	2022	2023
Rroga dhe paga	8,464,084.00	8,761,173.35	9,094,097.94	9,457,861.85
Mallra dhe shërbime	1,607,869.00	1,664,305.20	1,727,548.80	1,796,650.75
Shpenzime komunale	321,000.00	332,267.10	344,893.25	358,688.98
Subvencione dhe transfere	354,000.00	366,425.40	380,349.57	395,563.55
Shpenzime kapitale	6,033,069.00	6,244,829.72	6,482,133.25	6,741,418.58
Gjithsej	16,780,022.00	17,369,000.77	18,029,022.80	18,750,183.71

Tabela 153 Projektionet e shpenzimeve vjetore (€) për periudhën 4-vjeçare. 2024 – 2027

Kategoria ekonomike	2024	2025	2026	2027
Rroga dhe paga	9,855,092.05	10,269,005.92	10,720,842.18	11,214,000.92
Mallra dhe shërbime	1,872,110.08	1,950,738.70	2,036,571.21	2,130,253.48
Shpenzime komunale	373,753.91	389,451.57	406,587.44	425,290.47
Subvencione dhe transfere	412,177.21	429,488.65	448,386.15	469,011.92
Shpenzime kapitale	7,024,558.16	7,319,589.60	7,641,651.55	7,993,167.52
Gjithsej	19,537,691.41	20,358,274.45	21,254,038.52	22,231,724.30

Tabela 154 Prognoza e të hyrave vetanake (€) për periudhën 8-vjeçare, 2020- 2027

	Shuma totale	Përqindja
Rroga dhe paga	77,836,158.20	50.44%
Mallra dhe shërbime	14,786,047.22	9.58%
Shpenzime komunale	2,951,932.72	1.91%
Subvencione dhe transfere	3,255,402.45	2.11%
Shpenzime kapitale	55,480,417.38	35.95%
Gjithsej	154,309,957.97	100.00%

3.15. SWOT Analiza

Tabela 155 SWOT Analiza e pozitës gjeografike

Përparësitë:	Dobësitë:
Disponim me fond të madh të tokës bujqësore, përkatësisht kategoritë e përshtatshmërisë 1-4; Shtrirja rreze maleve të Sharrit, përkatësisht afër Parkut Kombëtar "Sharri" i mundëson Suharekës të ketë një mikro klime, mjedis dhe peizazh me të veçantë; Rezerva të konsiderueshme të resurseve natyrore.	Standardi i rrjetit të rrugëve është i ulët; Shpërndarje disproporcionale e granteve qeveritare për Turizëm Malor.
Mundësitë:	Kërcënimet:
Suhareka mund të zhvillohej në një qendër shumë të rëndësishme bujqësore, prodhuese dhe tregtare; Natyra e pa shfrytëzuar mund të kthehet në një bazë të mirë për zhvillim të turizmit të brendshëm; Transferimi i zonave ekonomike në afërsi të qasjes për në autoudhën e re "Ibrahim Rugova"; Shtrirja e rrjetit të planifikuar të ujitjes nga Penda e Dragaçinë.	Parandalimi i investimeve të huaja mos rregullimi i infrastrukturës fizike rrugore; Izolimi i Kosovës në raport me tregjet rajonale dhe evropiane; Infrastruktura e dobët e transportit mund të forcojë konkurrimin e M25-2 si dhe të favorizojë korridorin evropian; dhe Zhvendosja e trafikut nga rruga nacionale në autoudhën e re "Ibrahim Rugova", do të dobësojë ndërmarrjet tregtare përgjatë rrugës nacionale.

Tabela 156 SWOT analiza e zhvillimit ekonomik

Përparësitë	Dobësitë
Vazhdimësia e traditës në përpunimin e drurit dhe metalike; Prania e institucioneve ndërkombëtare; Mosha e re e popullsisë; Reputacion i mirë për investime; Pozita e volitshme gjeografike; Numri i investimeve në zonat ekzistuese ekonomike; Studimi i zonave ekonomike; Përvoja dhe tradita industriale (industria e drurit, metalike, industria ushqimore etj).	Kostoja e lartë e energjisë elektrike dhe shërbimeve të tjera të kyçës; Prania e ekonomisë informale; Struktura e pavolitshme e bizneseve; Mungesa e një strategjie zhvillimore të bujqësisë; Mungesa e eksploatimit të pasurive nëntokësore; Mungesa e indikatorëve matës.
Mundësitë	Kërcënimet
Tërheqja e investimeve të huaja; Aftësimi profesional të fuqisë punëtore; Përmirësimi i infrastrukturës së zonës së bizneseve; Përkrahja dhe zgjerimi i kulturave bujqësore intensive; Zhvillimi i investimeve përmes PPP; Përmirësimi i infrastrukturës së biznesit, inkubatorët, parqet e biznesit dhe zonat industriale; Dhënia me koncesion e tokave komunale; Përkrahja e përpunimit të prodhimeve bujqësore; Ngritja e prodhimtarisë bujqësore; Promovimi i konsolidimit të tokave bujqësore; Kthimi i fondeve financiare nga jashtë dhe lirimi i fondeve të bllokuara; Përfshirja e diasporës në identifikimin e tregjeve globale për produktet e Suharekës e të Kosovës dhe promovimi i tyre;	Imigrimi për shkak të shkallë së lartë të papunësisë; Shfrytëzimi joracional të hapësirës Ndërtimet në tokën bujqësore Pamundësitë e zgjerimit të rrugëve ekzistuese Mos subvencionimin adekuat të ndërmarrjeve Qasjen e pamjaftueshme në fondet investuese (kamatat e larta) Prania e ekonomisë joformale Struktura e bizneseve private me orientim joprodhues Orientimin e kapitalit nga jashtë Mungesën e investimeve direkte të huaja (FDI) Nivelin jo të kënaqshëm të zhvillimit të turizmit rural

Tabela 157 SWOT Analiza e zhvillimit të bujqësisë

Përparësitë	Dobësitë
Toka bujqësore pjellore; Kushtet e përshtatshme klimatiko-tokësore, Pozita gjeografike, Kushtet e mira për zhvillimin e agroturizmit Fuqia punëtore e mjaftueshme Arsimimi i mesëm profesional bujqësor. Tradita në prodhimtarinë bujqësore dhe blegtorale	Mungesa e kabineteve profesionale bujqësore; F fermerët e vjetër –mungesa e arsimimit bujqësor; Parcelimi i ngastrave bujqësore në sipërfaqe të vogla; Ndërrimi i destinimit të tokës bujqësore në ndërtimore; Sasia e prodhimit dhe cilësia e dobët; Mungesa sistemit të ujitjes për tokat bujqësorë; Përdorimi i pakontrolluar i pesticideve në mbrojtjen e kulturave

Eksportimi i prodhimeve bujqësore : peme dhe perime në tregun evropian. Ekzistimi i depove për grumbullim dhe ruajtje të pemëve dhe perimeve jashtë sezonale. Tregu lokal i afërt Funksionimi i prodhimit dhe shitjes Teknologjia për përpunimin e rrushit-verës dhe përpunim të pemëve. Zyra këshillimore për bujqësi Rrjetëzimi i fermerëve mes shoqatave dhe shfrytëzimi i teknologjisë informative Fermat komerciale Produkte cilësore bujqësore Tradita e kultivimit të hardhisë Funksionimi i OJQ-ve bujqësore	bujqësore; Mungesa infrastrukturës përcjellëse në pemishte intensive në mbrojtje kundër breshëritë dhe ngricave të vonshme pranverore (rrjeta speciale); Kapaciteti prodhues i vogël i fermave bujqësore; Mungesa e infrastrukturës rrugore fushore; Mungesa e teknologjisë përpunuese të perimeve dhe produkteve blegtorale; Mungesa e planifikimit bujqësore; Mungesa e fondeve në mbrojtjen e prodhimeve bujqësore. Mungesa e njohurive për inpute bujqësore Mekanizmi bujqësore i vjetruar dhe jo i mjaftueshëm Kredit me kushte të pavolitshme. Infrastruktura e fermave bujqësore jo e mire. Politika lojale të çmimeve bujqësore-tregu Mungesa e mbajtjes së shënimeve të fermës
Mundësitë	Kërcënimet
Përcaktimi i zonave rurale për kultivimin e vreshtave, perimtarit lavërtarë, pemëtarit dhe blegtorale; Rregullimi i sistemit të ujitjes; Përmirësimi infrastrukturës rrugore fushore; Potenciale të mundshme të agroturizmit; Ngritja e kapaciteteve prodhuese dhe përpunuese të produkteve bujqësore; Rregullimi infrastrukturës të fermave bujqësore- blegtorale. Krijimi i laboratorit për analiza pedologjike të tokave bujqësore si dhe për analiza të cilësisë së produkteve bujqësore-blegtorale dhe mjaltit. Pikat grumbulluese dhe përpunuese për produktet bujqësore. Mbrojtja e pyjeve nga dëmtuesit ilegal Pyllëzimi i tokave të zhveshura bujqësore –pyjore	Fatkeqësitë elementare natyrore, si breshëri, ngricat vonshme pranverore, vërshimet, thatësira ekstreme, etj; Politika jo të favorshme ekonomike-fiskale; Teknologjia e re jo përgatitja profesionale teknike; Kërkesat e tregut; Nxënja e tokave bujqësore me ndërtim; Uzurpimet e tokave bujqësore-pyjore; Kushtet ekonomike të dobëta në tregun lokal dhe rajonal. Efektet mjedisore nga ndotja e ambientit me pesticide dhe ngrohja globale; Efektet legislative; Zvogëlimi i sipërfaqeve të tokave punuese-bujqësore; Rreziqet nga konkurrencat jo lojale të tregut;

Tabela 158 SWOT analiza e rrjetit të ujësjellësit

Përparësitë	Dobësitë
80% të vendbanimeve rurale gëzojnë qasje në rrjet të ujësjellësit; 95% të vendbanimeve urbane gëzojnë qasje në rrjet të ujësjellësit; Ujërat nëntokësore shtrihen në 50% të territorit të Komunës; Terreni i përshtatshëm për ndërtimin e rrjetit furnizues me ujë të pijshëm;	20% të vendbanimeve rurale nuk gëzojnë qasje në rrjet të ujësjellësit; Materiale të vjetërsuara të rrjetit ekzistues në zonë urbane; Mos përfshirja e të gjitha rrjeteve lokale në menaxhim të kompanisë publike; Kapacitetet e pamjaftueshme të fabrikës së ujit të pijshëm; Mungesa e ujëmatësive zonale të ndara të ujësjellësit; Dimensione joadekuate të gypave ekzistues; Ujërat nëntokësore ofrojnë kapacitete të pamjaftueshme; Mos përcaktimi i zonave mbrojtëse për burime dhe rezervuar të ujërave sipërfaqësore.
Mundësitë	Kërcënimet
Ndërtimi i pendëve ujëmbledhëse në rajonin e fshatit Dragaqinë dhe Mushtisht; Instalimi ujëmatësit digjital në tërë zonën e shërbimit, ashtu që do të kishte avantazhe të ndjeshme sa i përket rënies së humbjeve të ujit si dhe rritjes së faturimit në [m3] të ujit të shpenzuar	Trendi i vazhdueshëm i rënies së nivelit të ujërave nëntokësor, si pasojë e ndryshimeve klimatike Shfrytëzimi ilegal i ujit të pijes nga konsumatorë të pa përgjegjshëm Mos funksionimi i mirë i mekanizmave shtetëror për t'i mbrojtur me ligj dhe në mënyrë efikase resurset ujore, si dhe përdorimin e tyre aty ku është e nevojshme. Mos koordinimi në mes të Kuvendit Komunal dhe K.R.U“ Hidroregjionin Jugor“ sh.a. për rregullim të infrastrukturës si gjate hartimit të projekteve gjithashtu edhe gjate implementimit të tyre

Tabela 159 SWOT analiza e rrjetit të ujësjellësit

Përparësitë	Dobësitë
90% të vendbanimeve urbane gëzojnë qasje në rrjet të kanalizimit	Përzjerja e ujërave atmosferike dhe fekale në zonën perëndimore 60% të vendbanimeve rurale nuk gëzojnë qasje në rrjet të kanalizimit
Mundësitë	Kërcënimet

Ndërtimi i impianteve të ujërave të zeza në fshatin Neprebisht	Shtirja kolektorit kryesor në pronë private dhe në zonë të banuar
Ndërtimi i 4 kolektorëve të ujërave të zeza deri te impianti	Mungesa e impianteve për përpunimin e ujërave të ndotura
Shfrytëzimi i ujërave të trajtuara nga impiantet për nevojat e ujitjes	Shtirja e rrafshët e relievit në pjesën më të madhe të Komunës
	Dimenzionimi jo adekuat i tubacioneve në pjese të caktuar të zonës Urbane dhe vjetërsia e tubacioneve

Tabela 160 SWOT analiza e rrjetit të drenazhimit

Përparësitë	Dobësitë
Relievi i përshtatshëm për zgjerimin e rrjetit të drenazhimit, në veçanti në zonën urbane në Suharekë; Pozita e përshtatshme për ndërtimin e kanaleve, përroskave dhe lumenjve; Pozita të mjaftueshme në pjesën urbane për ndarjen e ujërave atmosferike nga ujerat e ndotura (zeza).	Vetëm 10% të rrjetit ekzistues të kanalizimit të drenazhimit (atmosferik) në zonën urbane është e ndare nga ujerat e ndotura (zeza). Mosmirëmbajtja adekuate të disa kanaleve të hapura, përroskave. Ujra e shiut në objekte të banimit nuk janë të ndara nga ujerat sanitare. Mostrajtimi i sipërfaqeve të urbanizuar me rënie në drejtim të kanalizimit. Ujërta atmosferike nuk janë të ndara nga ujerat e ndotura (atmosferike)
Mundësitë	Kërcënimet
Zgjerimi i rrjetit të drenazhimit; Krijimi i akumulimeve të reshurave atmosferike përmes rrjetit të zgjeruar dhe rezervuarëve.	Mungesa e rrjetit të drenazhimit ndikon në përmbajtje në zona të caktuara; Mosrespektimi i rregullave teknike të ujëmbledhëse në zonat urbanizuar, mungesa e kanaleve në pjesët anësore të rrugëve nga betoni i lëngët, lëmuar dhe me rënie të mjaftueshme për largim sa me të shpejtë të ujit deri në kolektor në rast të reshjeve me rrebesh, mungesë e mirëmbajtjes së pusëve kontrolluese.

Tabela 161 SWOT analiza e infrastrukturës së grumbullimit dhe menaxhimit të mbeturinave

Përparësitë	Dobësitë
Ekzistenca e deponisë mbron ujërat sipërfaqësor dhe nëntokësorë Pozita qendrore e Suharekës dhe ndërtimi i autoudhës së re favorizon Komunën për ndërtimin e një pike qendrore të riciklimit për Republikën e Kosovës	Moszbatimi i dënimeve për hedhje të jashtëligjshme të mbeturinave Mungesa e ofrimi të shërbimeve për të gjithë banorët e Komunës, përkatësisht 35% të territorit Mungesa e përzgjedhjes së mbeturinave për riciklim Moszbatimi i ligjit për mbeturina nga Komuna Mungesa e lokacionit të përcaktuar për varrimin e shtazëve të ngordhura Mungesa e lokacionit të përcaktuar për mbeturina ndërtimore
Mundësitë	Kërcënimet
Riciklimi i mbeturinave	Ndotja e mjedisit nga deponitë

Tabela 162 SWOT analiza e infrastrukturës së transportit dhe transportit

Përparësitë	Dobësitë
Ne Komunë shtrihen të gjitha kategoritë e rrugëve publike Sistemi efikas i dënimit të parkimeve ilegale Monitorimi i parkingjeve ilegale përmes kamerave Autostrada ndikon në transportimin më të shpejtë të mallrave dhe lehtëson rrugët nacionale Ndërmarrja publike për menaxhimin e parkingjeve	Mos zbatimi i udhëzimit administrativ për njerëz me aftësi të kufizuara Korridoret qarkullimit publik shumë të ngushta Mungesa e stitigjeve për çiklistë Vetëm një kyçje për zonën urbane Kapaciteti i vogël për parkingje Shtrirja jo-proporcionale e parkingjeve Bllokimi i rrugëve publike nga veturat e parkingut
Mundësitë	Kërcënimet

Planifikimi i rrugëve që do zvogëlonte numrin e pikë kalimeve të rrezikshme Modernizimi i hekurudhës Krijimi i një qendre multi-modale të transportit publik	Rastet fatale njerëzore dhe të shtazëve përgjatë hekurudhës, për shkak të mungesës së barrierave Ndërtimi i autoudhës kufizon zhvillimin e blegtorisë Kryqëzimet nuk janë sipas standardeve
--	---

Tabela 163 SWOT analiza e shërbimeve arsimore

Përparësitë	Dobësitë
Ekzistojnë gjitha objektet për zhvillim të arsimit të gjitha niveleve në Komunë Ekzistimi i infrastrukturës për arsimin e lartë publik Kuadri i kualifikuar në të nivelet e arsimit komunal Rritja e numrit të shkollave në një ndërrim dhe hapësirat e mjaftueshme për zhvillimin e aktiviteteve mësimore Pajisja e shkollave me mjete të konkretizimit dhe laboratorëve për lëndet e shkencore Hapja e dy paraleleve parashkollore Përfshirja e 98% të fëmijëve të moshës 5 vjeçare në edukimin parafillor	Mungesa e kabineteve profesionale Mungesa e sallave të kulturës fizike në shumicën shkollave. Mungesa e shkallëve emergjente Mungesa e infrastrukturës shëndetësore nëpër shkolla Mungesa e infrastrukturës përcjellëse në afërsi të shkollave Zvogëlimi i numrit të nxënësve
Mundësitë	Kërcënimet
Krijimi i qasjeve të lirë për nxënës me nevojë të veçanta Ndërtimi i sallave sportive nëpër shkolla Hapja e paraleleve parashkollore Ndërtimi i çerdheve të reja	Fatkeqësitë elementare Paraqitja e dukurive devijuese

Tabela 164 SWOT Analiza e zhvillimit të sektorit të kulturës, rinis dhe sportit

Përparësitë	Dobësitë
Komuna e Suharekës është një unazë e zhvillimit kulturor e sportiv me potencial të fuqishëm rinor. Me hapësira adekuatë për aktivitete kulturore në Qendrën Kulturore "Ukë Bytyqi", si dhe në Doberdelan dhe në Mushtisht; Funksionimi i organizatave joqeveritare- kulturore, Grupe Artistike Muzikore, SHKA, Shoqata për Kulturë dhe Art, Shoqata e Artit Pamor, si dhe individë artistë të pavarur të fushave të ndryshme kulturore; Bashkëpunimi i mirë kombëtar dhe ndërkombëtarë Zhvillimet kulturore të komuniteteve minoritare, OJQ-të; Zhvillimi i turizmit kulturor: Festari, Diafest, Festivali i filmit të animuar TAFEST, Kolonia ndërkombëtare e artit pamorë; Themelimi i Këshillit Artistik; Qendra për edukim kreativ e rinisë Shtëpia e Fellbahut; Bashkëpunim kreativ me Organizata rinore shkollore; Biblioteka Komonale dhe shkollore "Hajdin Berisha"; Muzeu komunal i pasur me artefakte nga treva jonë; Hapësirat për sport (stadiumi i qytetit, palestra sportive, sallat e edukatës fizike në shkollat fillore dhe të mesme). Ekipet sportive dhe 20 OJQ sportive që përkrahen nga Komuna. Tradita për sport. Hapësirat për zhvillimin e sportit dhe poligoneve sportive nëpër fshatra. Përcjellja e aktiviteteve nga qytetarët është në nivelin e dëshiruar.	Buxheti i pamjaftueshëm dhe infrastruktura në zonat rurale; Mirëmbajtja dhe kujdesi për këto objekte; Lokacionet, infrastruktura dhe buxheti i pa mjaftueshëm; Staf i limituar profesional etj. Mospërkrahja e nivelit qendror, mbështetja mediave; Mungesa e buxhetit për mjetet e konkretizimit; Gjendja e infrastrukturës së sportit akoma larg nivelit të dëshiruar. Kushtet e funksionimit të klubeve dhe hapësirat për zhvillimin e sportit mbesin për të dëshiruar. Menaxhimi, mungesa e stafit dhe stimulimi jo adekuat. Përkrahje e kufizuar nga niveli qendrorë Këto hapësira për zhvillimin e sportit mbeten akoma larg nivelit të dëshiruar. Infrastrukturës së sportit mbetet akoma larg nivelit të dëshiruar. Mungesa e vendeve për të gjithë shikuesit.
Mundësitë	Kërcënimet
Përmirësimi i cilësisë së aktiviteteve, emancipimi i stafit dhe audiencës kulturore Përmirësimi i infrastrukturës, mirëmbajtja e objekteve nëpër fshatra Rritja e vullnetarizmit Planifikimi dhe përgatitja e projekteve për mbështetjen e komuniteteve kulturore në zonat rurale Zhvillimi dhe stimulimi i aktiviteteve kulturore në fshatra Identifikimi dhe zbulimi i talenteve të rinj Identifikimi i individëve me përformancë të njohur dhe të suksesshme krijuese për ndarjen e pensionit krijues dhe lirimit nga punët tjera. Identifikimi dhe riaktivizimi i aktiviteteve kulturore, shpirtërore, etnografike dhe tradicionale të kanosura nga zhdukja.	Dobësimi dhe shuarja e aktiviteteve Mosmirëmbajtja e objekteve, mungesa e stafit profesionalë, mbështetja financiare Mos bashkëpunimi i mirë me komunitet Mos funksionimi i bashkëpunimit dhe komunikimit, mungesa e stafit profesional dhe vullnetarizmit. Mos interesimi i mjaftueshëm i gjeneratave të reja për ti ruajtur, ndikimet e kulturave të

Krijimi i festivaleve në zonat rurale me karakteristikat e secilit fshat Organizimi i punësive me karakter edukativ në fushat e ndryshme të kulturës Themelimi i Teatrit të Qytetit Themelimi i orkestrës të qytetit Formimi i galerisë së artit Botimi i monografisë së komunës Krijimi i data bazës elektronike me të gjitha informacionet kulturore në komunën tonë Krijimi i rrjetit të organizatave rinore Ndërtimi i qendrave rinore në zonat rurale Themelimi i fondit për inovacione, identifikimi dhe mbështetja e talentëve kreativ Themelimi i fondit për edukim joformal Themelimi i organizatave rinore për mbrojtjen e ambientit Themelimi i rrjetit rinor për siguri dhe luftimin e dukurive negative Themelimi i rrjetit dhe grupeve vullnetare në zonat rurale dhe urbane Përmirësimi i infrastrukturës sportive, modernizimi si dhe krijimi i mundësive për ndërtimin e infrastrukturës së re të sportit në Komunën e Suharekës. Ndërtimi i stadiumit të ri sipas kushteve të UEFA që i plotëson kushtet për ndeshje ndërkombëtare, ndërtimi i një salle sportive funksionale për të gjitha klubet, ndërtimi i stazes për atletik, ndërtimi i hapësirave për motokros dhe motobike, ndërtimi i hapësirave për shigjetari, ndërtimi i një salle për mundje, karate dhe tekvandu. Përmirësimi i infrastrukturës sportive nëpër fshatra ku ekzistojnë shkollat sportive. Përkrahja më e madhe për sportistët individual (Mundje, Shigjetari, Atletikë), përfaqësues në gara ndërkombëtare. Zhvillimi i talentëve të rinj në themel dhe orientimin profesional i tyre në kuadër të sportit që zhvillojnë, sipas aftësive dhe parakushteve që kanë. Njëkohësisht, mundë të bëhet stërvitja e koncentruar dhe e mbikëqyrur nga trajnerë profesionalë për periudhë të caktuar kohore. Ngritjen e nivelit të sportit Suharekës në atë të nivelit të Kosovës. Afirmimin e kulturës sportive në vend dhe jashtë. Stimulimin e sportistëve që të jenë aktivë në sport dhe të punojnë në avancimin e mëtejshëm. Përgatitjen e sportistëve për pjesëmarrje në garat zyrtare si dhe përkrahja e klubeve sportive të komunës tonë për zhvillimin e ngjarjeve me karakter ndërkombëtar. Përshtatja e praktikave më të mira menaxhuese bashkëkohore në sport etj. Organizimi i kampeve sportive ndërkombëtare, seminareve të ndryshme sportive ndërkombëtare. Stimulimin e sportistëve që të jenë aktivë në sport dhe të punojnë në avancimin e mëtejshëm.	reja. Mungesa e objektit dhe buxhetit Mungesa e shkollave profesionale të fushave kulturore, zvogëlim i fondit të orëve mësimore në shkollat në lëndët e artit muzikës. Mungesa e fondeve Mos ndarja me kohë e parcelave për ndërtimin e objekteve sportive dhe fushave sportive. Largimi i të rinjve dhe dyndja vetëm të një klube sportivë. Largimi nga Komuna jonë dhe përfaqësimi i ndonjë klubi tjetër. Shkatërrimi dhe zhdukja e trashëgimisë. Krijimi i opinionit të rrezikut nga ndikim i vlerës së huaj. Dëmtim dhe amortizim i potencialit sportiv. Dukuri të padëshiruara, huliganizëm, kriminalitet etj. Ikja e kuadrove sportive, kulturore, shkencore jashtë vendit. Buxheti Mungesa e përvojës në gara ndërkombëtare
---	---

Tabela 165 SWOT Analiza e zhvillimit të sektorit të trashëgimisë kulturore

Përparësitë	Dobësitë
Asetet e shumta të Trashëgimisë kulturore të Komunes së Suharekës ofrojnë mundësi të jashtë zakonshme hulumtuese e shkencore. Trashëgimi arkeologjike nga koha e paleolitit deri në ditët e sotme si dhe trashëgimia arkitektonike, e luajtshme dhe shpirtërore. Trashëgimi e pasur arkeologjike Trashëgimia e pasur arkitektonike Objekte të Luajtshme: Artefakte të ndryshme arkeologjike të gjetuara gjatë gërmimeve dhe artefakte si: vegla pune Paleolitike, enë qeramike, armë, stoli, monedha, shtatore etj.	Nuk janë bërë hulumtime e nevojshme për piketimin (koordinatat) për evidentimin ekzakt të lokacioneve. Mungesa e shënjimit. Gërmimet klandestine. Mungesë caktimi i koordinatave ekzakte i ngastrave kadastrale Nuk janë ekzekutuar aktivitete mbrojtëse, rinovuese, restauruese etj.
Mundësitë	Kërcënimet

Investimet infrastrukturore të cilat janë komponent e rëndësishme në procesin e përgatitjes së aseteve për vizitorë dhe turizëm kulturor në përgjithësi. Përnjohja vazhdueshme e terrenit, evidentimi i gjetjeve të reja dhe informimi i institucioneve përkatës Bashkëpunimi në mes institucioneve qendrore dhe lokale në fushën e trashëgimisë kulturore Participimi i Komunës në aktivitetet hulumtuese e restaurues.	Mungesa e investimeve në Trashëgimi kulturorë sjell degradimin dhe zhdukjen e tërësishme të aseteve të vlefshme.
--	--

Tabela 166 SWOT analiza e vendbanimeve

Përparësitë	Dobësitë
Pozita e mirë gjeografike e Suharekës Zhvillimi i turizmit në vendbanimet e thella rurale Infrastruktura e rregulluar në fshatra Qasje e mirë rrugore, qarkullimi dhe furnizimi Resurse të mira natyrore, toka e mirë bujqësore Vendbanime me numër të madh të banorëve	Numri i madh i vendbanimeve të shpërndara Shtrirja e vendbanimeve në tokën bujqësore Mungesa e infrastrukturës cilësore Mungesa e qendrave për rekreacion dhe argëtim Ekzistimi i objekteve fetare jashtë standardeve
Mundësitë	Kërcënimet
Planifikimi i vendbanimeve në mënyrë policentrike Ekonomi e fuqishme investive; Klasifikimi sipas specifikave të cilat i karakterizojnë vendbanimet Shndërrimi i vendbanimeve të mëdha në nën qendra	Migrimi nga fshati në qytet Zvogëlimi i numrit të nxënësve Mos interesimi i të rinjve për zhvillimin e bujqësisë;

Tabela 167 SWOT analiza e banimit

Përparësitë	Dobësitë
Shumica e banesave janë të reja dhe janë duke u përmirësuar vazhdimisht. Cilësia relativisht e mirë e banimit Njësi të mjaftueshme të banimit	Një numër i njësive të banimit nuk i plotësojnë standardet hapësinore për kokë banori; Dendësia e objekteve të banimit në zonën urbane; Një numër i njësive të banimit në shumicën e kohës gjatë vitit janë të zbrazëta;
Mundësitë	Kërcënimet
Planifikimi kompakt i zonave të banimit	Dëmtimet e objekteve të zbrazëta;

Tabela 168 SWOT analiza e shfrytëzimit të tokës

Përparësitë	Dobësitë
Sipërfaqe të konsiderueshme të tokës bujqësore Sipërfaqet e pyjeve një sipërfaqe e mjaftueshme Sipërfaqet e mjaftueshme të kullësive dhe livadheve Toka mjaft kualitative me bonitet të lartë të tokës Ekzistimi i hapësirave për zhvillim të kulturave Bujqësore Zonat arkeologjike Zonat ekonomike	Ndërtimet ilegale dhe të egra në tokën bujqësore Parcelat e vogla Mungesa e konsolidimit të tokës (komasacionit) Shtrirja tejet e shpërndarë e vendbanimeve Krijimi i korridoreve të zonave ekonomike në mënyrë të pa kontrolluar Mungesa e sistemit të ujitjes Mungesa e infrastrukturës rrugore në tokat bujqësore Ndarja fizike të tokës bujqësore të cilën e ka shkaktuar ndërtimi i autostradës Mungesa e sipërfaqeve ujore (akumulimeve) Dëmtim i zonave pyjore Nuk ka zona të definuar për sport dhe rekreacion Nuk ka zona të definuar për zhvillim të turizmit

Mundësitë	Kërcënimet
Ndërprerja e ndërtimeve në zonat bujqësore Caktimi i zonave urbane të reja Ngritja e koeficientit të ndërtimit në zonat urbane si masë për ruajtjen e tokës bujqësore Caktimi i zonave turistike verore dhe dimërore Caktimi i zonave bujqësore Përcaktimi i zonave për konsolidim të tokave bujqësore Caktimi i zonës ekonomike përgjatë nacionales në të dyja anët e nacionales duke e kufizuar zhvillimin e mëtutjeshëm në favor të tokës bujqësore Caktimi i zonave ndërtimore Caktimi i zonave për ndërtim të pendëve dhe akumulim të ujit	Humbja e tokës bujqësore Krijimi i vendbanimeve të shpërndara (Disperse) Ndërtimet mbi zonat arkeologjike dhe dëmtimi i zonave arkeologjike Vështirësim deri në pamundësim të aplikimit të masave komasative në tokën bujqësore Rritje e pakënaqësisë qytetare

4. KORNIZA E ZHVILLIMIT HAPËSINOR

Korniza e Zhvillimit Hapësinor e punuar në komunën e Suharekës prezanton procesin e përgjithshëm strategjik dhe qasjen, duke analizuar gjendjen strategjike të komunës dhe duke organizuar gjithë përfshirje, transparence dhe pjesëmarrja në këtë proces, dhe kështu së bashku duke e përshkruar të ardhmen e dëshiruar nëpërmjet vizionit për të ardhmen (vizion i cili do integroj vizionet sektoriale, të shoqërisë civile etj.) dhe duke nënvizuar se çfarë duhet të arrihet me anën e qëllimeve në të cilat janë integruar edhe Qëllimet e Zhvillimit të Qëndrueshëm, objektivate dhe prioritetet strategjike në mënyrë që të sjellë zhvillim dhe përmirësim të mirëqenies së qytetarëve.

Korniza e Zhvillimit Hapësinor është hartuar ashtu që prezanton qasje ndërvepruese nga të gjitha drejtoritë komunale, institucionet tjera publike, shoqëria civile etj., e ndërthurur dhe gjithëpërfshirëse për të siguruar që strategjitë zbatohen, duke i përdorur objektivat më të përshtatshme e të realizueshme, dhe që objektivat e ndryshme tematike të jenë në harmoni e jo të bien në kundërshtim me njëra tjetrën.

Korniza e Zhvillimit Hapësinor për Komunën e Suharekës përfshin të gjitha temat thelbësore, që burojnë nga pjesa e Profilit të Komunës dhe Vlerësimit të Gjendjes, të cilat janë përdorur si bazë nëpërmjet të cilave strukturoren analizat hapësinore dhe të konceptohen propozimet hapësinore.

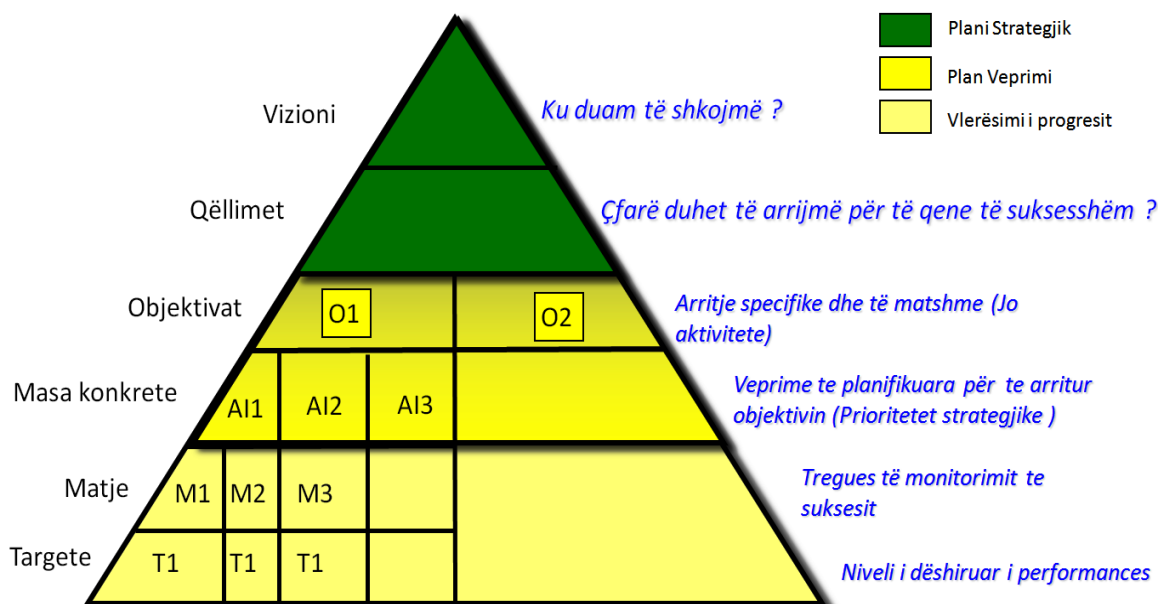

Figura 4 Zbërthimi i Kornizës së Zhvillimit Hapësinor

4.1. Vizioni

Duhet ditur që Vizioni i komunës së Suharekës përshkruan konceptin e gjerë të vizionit të komunës për të ardhmen. Vizioni i komunës është bazuar edhe në vizionin e PZHK-së së mëparshme dhe vizionin e shoqërisë civile, dhe ky vizion përmban disa deklaratat tematike, të cilat konceptojnë në kushte të përgjithshme zhvillimin e qëllimeve dhe objektivave që synohen të arrihen në të ardhmen në komunë.

Vizioni i komunës së Suharekës bazohet edhe në Vizionin nga Plani Hapësinorë i Kosovës për Kopshtet e Kosovës (Hapësirat e portokallta), ku banë pjesë komuna e Suharekës kulturore-turistike, e Kopshtet e Kosovës në Planin Hapësinor të Kosovës trajtohen si: Zona shërbyese tregtare, agro-industriale paraqesin pjesët perëndimore/veriperëndimore dhe jugore të Kosovës, të përbërë nga komunat: 1) Pejë, Klinë dhe Istog me qytetin e Pejës në qendër; 2) Prizren, Suharekë dhe Dragash me qytetin e Prizrenit në qendër.

Deklarata e Vizionit të Zonës së Kopshteve të Kosovës ku bënë pjesë edhe Suhareka është:

Zonë e zhvilluar kulturore e turistike, agro-industriale dhe tregtare ku Prizreni zhvillohet në rrënjët e traditës së lashtë, si qendër ekonomike moderne me qeveri lokale të përgjegjshme aktivitete afariste private dhe zhvillim ekonomik lokal përmes shfrytëzimit të resurseve natyrore dhe njerëzore.

Krijimi i një mjedisi tërheqës për zhvillimin e aktiviteteve afariste private dhe inkurajimin për shfrytëzimin më të mirë të potencialit ekonomik lokal dhe resurseve natyrore dhe njerëzore, posaçërisht në veprimtaritë e turizmit dhe bujqësisë.

Dhe krejt në Fund deklarata e Vizionit të komunës së Suharekës e cila është rezultat i procesit të përgatitjes së Planit Zhvillimor Komunal është:

Suhareka, qendër e agrikulturës moderne kosovare, me zhvillim të qëndrueshëm socio ekonomik, kulturor e turistik, me efikasitet në shfrytëzimin e energjisë, ku vlerësohet dhe promovohet potenciali investues i qytetarëve, mjedis ekologjik, qytetarë të shëndetshëm, rini të edukuar dhe arsimuar.

Siç e theksuam më lart ky vizion i komunës së Suharekës është vazhdimësi e qëllimeve të definuar me Planin Hapësinor të Kosovës, në trendët e zhvillimit ekonomik, të interesave të qytetarëve të saj, komunitetit të biznesit dhe zhvillimit të interesave turistike të vendit e të komunës ku territori i komunës i takon Kopshteve të Kosovës.

Në sajë të potencialeve dhe resurseve natyrore të komunës së Suharekës, vizioni është i bazuar në të gjitha deklaratat sektoriale por në mënyrë të veçantë do i sqarojmë ato më specifike për komunën dhe këto deklarata janë zbërthyer në katër strategjitë kryesore, ndërsa deklaratat tjera sektoriale janë zbërthyer te qëllimet objektivat, prioritetet strategjike etj, në vazhdimësi do prezantojmë këto katër strategjitë kryesore të ndërlidhura:

- Agrikultura;
- Turizmi;
- Energjia;
- Ndërmarrjet e Vogla dhe të Mesme.

4.1.1. Agrikultura

Suhareka ka ekonomi të qëndrueshme dhe krijon vlera lokale përmes rafinimit të prodhimeve bujqësore. Bio-agrikultura është mirë e themeluar.

Prodhimet kryesore të ushqimit të përditshëm prodhohen dhe shiten në komunë. Shumëllojshmëria a prodhimeve agrikulturore përfshinë:

AGRIKULTURË	
Prodhimtari & përpunim i mëtutjeshëm	
Frutat dhe perimet	Bio – agrikultura
Bimët mjekësore dhe erëzat	Procesimi në formë të NVM
Blegtoia: shpezët, bagëtia dhe dhentë	Qendër aftësimi / trajnimi zanatesh
Prodhimet e qumështit	Sipërfaqe aplikimi dhe hulumtimi
Prodhimet e bletarisë	Marketingu
Drithërat	Kualiteti i lartë i tokës bujqësore
	Shoqata e fermerëve Tradita

Prodhimet bujqësore prodhohen në kuadër të ndërmarrjeve të vogla dhe të mesme. Hapësirat e mirëfillta për zhvillimin e aktiviteteve bujqësore mundësojnë prodhimtari efikase.

Pajisjet kolektive për rafinim dhe tretman special janë të themeluara në lokacione strategjike me qëllim të transportit më të shkurtë dhe prodhimit të menjëhershëm të të mirave. Niveli i lartë i kualitetit dhe prodhimtaria bujqësore është e lokalizuar në tokën strikt të mbrojtur për bujqësi.

Profesionistët e rinj në Agrikulturë janë të trajnuar në shkollat e mesme profesionale për agrikulturë, të cilat gjithashtu ofrojnë hapësira për hulumtime dhe laboratorë. Përpos njohurive në prodhimtarinë bujqësore dhe rafinimin, shkolla fokusohet edhe në njohuri për marketing.

Shkolla profesionale ofron edhe pajisje për mësim të përhershëm (arsimim pa marr parasysh moshën), seminare dhe kurse për grupe të ndryshme dhe njësi të përkohshme trajnimi.

Eksperienca e gjatë në fushën e bujqësisë së bashku me njohuritë moderne të stafit të shkollës profesionale, forcon pozitën e Suharekës në tregun e Kosovës. Masat e marketingu aktiv për prodhimet regjionale nënvizojnë strategjinë ekonomike.

4.1.2. Turizmi

Peizazhi i bukur i komunës është element kyç për turizëm të qëndrueshëm i koncentruar në “turizëm malor”. Infrastruktura turistike zhvillohet paralelisht me tendencat për mbrojtjen e vendbanimit, peizazhit dhe mjedisit. Koncepti i turizmit fokusohet në potencialet natyrore të komunës:

TURIZËM	
Turizmi i rural	
Përmbajtjet për sport të bazuar në natyrë	Infrastruktura Turistike
Interesi në natyrë	Ruajtja e dukjes së qytetit dhe peizazheve
Eksperienca kulturore	Mbrojtja e ambientit
Interesimi për jetën në fshat	Qendra Trajnimi
Rekreacioni	Konceptet e qëndrueshme turistike
Shëndeti	Peizazhet e bukura.
	Resurset Natyrore
	Monumentet Kulturore

Strehimi dhe infrastruktura turistike (si restorantet, kafiteritë, baret etj.) për familjet me fëmijë dhe persona të cilët çmojnë elementet e aktiviteteve të bazuara në natyrën, janë të vendosura në lokacione të

përshtatshme ose të ofruara në fshatra. Llojet e strehimeve të tilla ofrojnë “fjetje me mëngjes” për familjet me buxhet të vogël, kampe pushimi për fëmijë, shtëpi të vogla për mysafirë dhe qendra për kurim (shëndetësi) dhe rekreacion e lokalizuar në parkun nacional. Strehime tjera janë të ofruara nga fermerët të cilët japin me qira dhomë ose shtëpi të vogla për persona që kanë interesim në traditën bujqësore dhe blegtorale.

Aktivitetet turistike janë të koordinuara nga koordinatori i emëruar për turizëm për komunë, i cili punon në qendrën lokale informative për turizëm. Qendra për informim për turist ofron informata për mundësitë e akomodimit dhe zhvillon konceptet për infrastrukturën turistike shtesë dhe aktiviteteve të lira si ekskursionet ose ngjarje të ndryshme.

Seminaret dhe kurset e niveleve të ndryshme të trajnimit të stafit kualifikues, përkohësisht ofrohet në komunë me qëllim që të siguroj kualitet të shërbimeve turistike. Komuna përkrah sinergjitë mes turizmit, bujqësisë, blegtorisë dhe ndërmarrjeve të vogla.

4.1.3. Energjia

Shembulli i komunës në vënien e masave për konceptin e energjisë efikente në bashkëpunim me kontraktues të specializuar, është mirë e themeluar dhe në funksion. Përmes kursimeve nga kostoja e energjisë, komuna mund të harxhoj më shumë mjete (para) në zhvillimin e masave të infrastrukturës.

Fokusi i komunës në aktivitetet e bazuara në energji është në ndërtesat e qeverisura nga komuna (si institucionet shëndetësore, shkolla, zyra lokale etj.). Të motivuar nga të arriturat dhe kursimet e komunës, ndërmarrjet private gjithashtu kanë implementuar konceptin e energjisë në industri dhe hotele. Përmes bartjes së njohurive për potencialin e mënyrave bashkëkohore për buxhetet e energjisë, po ashtu këto metoda depërtojnë edhe në ndërtesat e banimit.

Tema e energjisë ripërtëritëse dhe kursimeve të energjisë ka zhvilluar një fushë të re për ekonominë lokale si dhe për trendet ardhshme për Kosovën. Ndërmarrjet e specializuara në këtë fushë ofrojnë njohuritë e veta për komunën dhe tërë vendin. Stafi është i trajnuar drejtpërdrejtë nga këto ndërmarrje në komunë dhe kanë arsimim edhe nga kurset speciale të organizuara nga ekspertët e kësaj fushe.

4.1.4. Ndërmarrjet e vogla dhe të mesme

Pozita ekonomike dhe gjeografike e Suharekës e pozicionuar në korridorin rrugor ndërmjet Prishtinës dhe Prizrenit, me potencial të mir të fuqisë punëtore lokale.

Punësimi rajonal është mirë i balancuar nisur nga kërkesat e mëdha për punëtorët e prodhimtarisë dhe rafinimit bujqësorë.

Fuqitë ekonomike rajonale janë të lidhura me ndërmarrjet e vogla dhe të mesme si dhe industrive dhe bizneseve me emetim të ulët. Fokusi i ndërmarrjeve lokale është i orientuar në prodhimtarinë bujqësore, shërbime dhe konsultimeve për energji ose zgjidhjeve energjetike.

Atraktiviteti ekonomik i lokacionit të Suharekës është i theksuar nga promovimi strategjisë së tregut e cila përfshinë konceptet për:

- Ndërmarrësit e rinj
- Kosovarët nga diaspora
- Ndërmarrjet me qëllim/dëshirë të zgjerimit
- Asociacionet e tregtisë
- Gratë

Industritë dhe bizneset të cilat i përpunojnë resurset regjionale janë të përkrahura nga agjencia regjionale për marrëveshje që është përgjegjëse për hulumtim profesional të lokacioneve si dhe menaxhim të tyre.

Agjencia i administron hapësirat e siguruara nga komuna për zhvillim ekonomik si dhe lokacionet private për investorët e jashtëm.

Në kuadër të zonave të krijuara biznesore dhe industriale sigurohet infrastruktura dhe lidhjet efikase me rrjetin regional rrugor. Hapësira e parkut komunal të biznesit është e pajisur me furnizim vetanak të energjisë të bazuar në format e përsëritshme të energjive regionale. Kjo siguron furnizim të përhershëm me energji për ndërmarrjet.

4.2. Qëllimet dhe Objektivat

4.2.1. Qëllimet e përgjithshme

Për ta arritur vizionin e planifikuar, me këtë plan caktohen qëllimet (deklarata të përgjithshme) të drejtimeve të planifikuara zhvillimore në Komunë, që përcaktojnë bazën për zhvillim të integritetit të qëndrueshme dhe janë përputhje me qëllimet e Zhvillimit të Qëndrueshëm si dhe aspiratave të banorëve të Suharekës, duke respektuar Kushtetutën dhe ligjet e Republikës së Kosovës. Këto qëllime në kuptimin kohor kategorizohen si afatgjate, dhe si të tilla në kuptimin praktik zbërthehen nëpërmes disa objektivave të ndërlidhura dhe të cilat do shtjellohen në vazhdim.

Qëllimet e përgjithshme të këtij dokumenti mbështeten në hulumtimin e gjerë dhe vlerësimin e gjendjes ekzistuese, qëllimet e prezantuara nga drejtoritë komunale, institucionet tjera publike lokale dhe qendrore, shoqëria civile por edhe në “Qëllimet e Qëndrueshme Zhvillimore të Organizatës së Kombeve të Bashkuara”.

Qëllimet kryesore të përgjithshme të komunës së Suharekës, të parashtruara në vijim, do jenë në një apo tjetër formë pjesë e qëllimeve të veçanta për çdo fushë veç e veç.

Qëllimet e përgjithshme janë:

1. Zhvillimi dhe përparimi i infrastrukturës fizike
2. Zhvillimi i rrjetit atraktiv të qyteteve të planifikuara, me qeverisje e shërbime publike në favor të qytetarit, me rritje të kualitetit të jetës së qytetarëve, punësimit, barazive sociale.
3. Zhvillimi i pemëtarisë, vreshtarisë dhe blegtorisë
4. Promovim i Prizrenit “Qytet muze”,
5. Mbështetje ZHEL për ZHEK – shfrytëzim të përparësive konkurruese,
6. Zhvillimin e lidhjeve efikase brenda urbane, ndërrurbane me hapësirat tjera dhe më gjerë atë regional nëpërmjet zhvillimit të rrjetit të infrastrukturës (rrugore, hekurudhore, TI-së).
7. Zhvillimi i turizmit kulturor e malor, industrial shërbyes e tregtar, me mbrojtje të trashëgimisë natyrore kulturore.
8. Shfrytëzimi racional dhe i qëndrueshëm i resurseve natyrore;
9. Zhvillim të qëndrueshëm Ekonomik, social dhe mjedisor;
10. Mbrojtja dhe zhvillimi i tokës bujqësore;
11. Eliminimi i varfërisë;
12. Eliminimi i urisë dhe ngritja e cilësisë së të ushqyerit;
13. Krijimi i kushteve për banim të përballueshëm.
14. Sigurimi i jetës së shëndetshme dhe mirëqenies së njerëzve të gjitha moshave;
15. Edukim dhe Arsimim cilësor dhe gjithëpërfshirës dhe plotësim i së drejtës së banorëve të Suharekës për të mësuar gjatë gjithë jetës;
16. Promovimi i vlerave të trashëgimisë natyrore, kulturore dhe turistike, mbrojtja dhe zhvillimi i saj;
17. Arritja e barazisë gjinore dhe fuqizimi i grave dhe vajzave;
18. Sigurimi i pajisjes dhe administrimi i qëndrueshëm i ujësjellësve dhe kanalizimeve për të gjithë banorët e Suharekës;
19. Sigurimi i energjisë së qëndrueshme e moderne dhe me çmim të përballueshëm;
20. Nxitja e rritjes ekonomike të vazhdueshme përmes punësimit në kushte humane dhe të denja, për të gjithë;
21. Ndërtimi i infrastrukturës rezistuese, nxitja e industrializimit gjithëpërfshirës dhe nxitja e inovacionit;

22. Zvogëlimi i pabarazisë ndërmjet të Qytetit dhe zonave rurale por edhe vet në mes tyre (zonave rurale);
23. Kthimi i qytetit të Suharekës në vendbanim gjithëpërfshirëse, të parrezikshme, rezistuese dhe të qëndrueshme;
24. Sigurimi i modeleve të qëndrueshme të konsumit dhe prodhimit;
25. Lufta kundër ndryshimit klimatik dhe efekteve të tij, me aktiviteteve të planifikuara në PZHK-ë, dhe me efekte lokale dhe më gjerë.

4.2.2. Objektivat

Duke ditur se objektivat janë deklarata që përshkruajnë një gjendje specifike të ardhshme që do të arrihet në periudhën e deklaruar kohore, për të arritur një qëllim, të trajtuar në kuadër të Planit Zhvillimor Komunal të Suharekës, Ekipi punues dhe pjesëmarrësit tjerë në proces të planifikimit janë përpjekur që objektivat e mëposhtme të jenë specifike, të matshme, të arritshme, reale dhe të lidhura për afatet kohore. Në këtë drejtim janë propozuar objektivat e tilla që synohet për tu arritur brenda një periudhë kohore specifike.

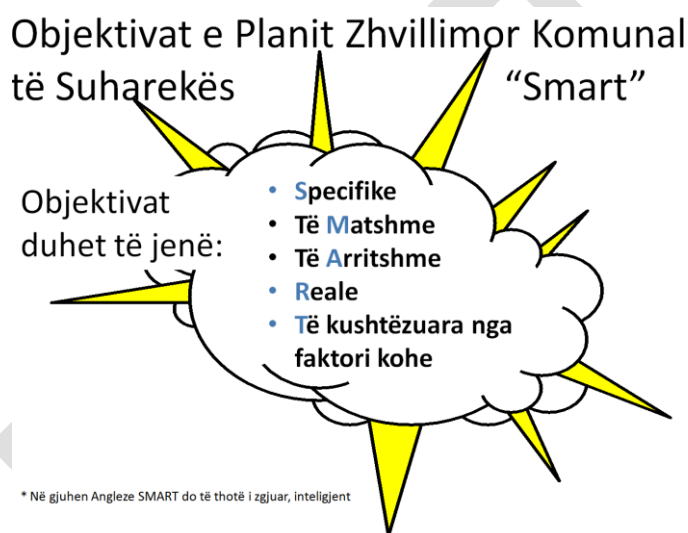

Figura 5 Zbërthimi i Objektivave sipas rregullit SMART

Për periudhën tetë vjeçare Plani Zhvillimor Komunal ka përcaktuar qëllimet e veçanta dhe objektivat vijuese, sipas fushave tematike të radhitura në vijim.

4.2.3. Zhvillimi ekonomik

Bazuar në gjendjen ekzistuese, identifikimin dhe realizimin e përparësive dhe mundësive, identifikimin dhe tejkalimin e dobësive dhe kërcënimeve të zhvillimit ekonomik, në bashkëpunim të ngushtë me komunitetin dhe palët e interesit, Komuna ka përcaktuar qëllimet dhe objektivat vijuese:

4.2.3.1. Qëllimet zhvillimore për ekonominë lokale

- QËLLIMI 1 - Ndërmarrësi e zhvilluar prodhuese e produkteve ndërtimore;
- QËLLIMI 2 - Agrikulturë me prodhimtari primare kualitative bujqësore dhe blegtorale
- QËLLIMI 3 - Industri përpunuese të produkteve bujqësore dhe blegtorale
- QËLLIMI 4 - Turizëm rekreativ - sportiv dhe përjetim në natyrë;
- QËLLIMI 5 - Suhareka një pilot rajon në Kosovë për energji eficiente dhe energji të ripërtërtishme.

4.2.3.2. Objektivat zhvillimore për ekonominë lokale

- OBJEKTIVI 1 – Definimi i Zonës së Industriale dhe Ndërtimi i kapaciteteve prodhuese ndërtimore;
- OBJEKTIVI 2 Agrikulturë me prodhimtari primare dhe përpunim të produkteve kualitative bujqësore.
Me qëllim të përmbushjes së qëllimit të lartpërmendur përcaktohen objektivat vijuese:

1. Mbrojtja e 100% të tokës bujqësore deri në vitin 2027.
2. Rritja dhe riaktivizimi i 50% të tokave ekzistuese bujqësore deri në vitin 2027.
3. Nxitja dhe përkrahja e bio-agrikulturës (bujqësia ekologjike) me arritjen e njohurive përkatëse deri në vitin 2022.
4. Mbulueshmëria e 50% sipërfaqes së destinuar të Agro-Zonës me kapacitete për përpunimin e prodhimeve bujqësore deri në vitin 2027.
5. Ndërtimi i rrjetit të ujitjes për 40% të sipërfaqeve të tokave bujqësore me deri në 2022.
6. Marketingu aktiv rajonal dhe ndërkombëtar për prodhimet bujqësore.

OBJEKTIVI 3 – Industri përpunuese të produkteve bujqësore dhe blegtorale

1. Infrastruktura e rregulluar në Agrozonën Industriale dhe k
2. Krijimi i kushteve për zhvillimin e industrisë për prodhimin e produkteve bujqësore dhe blegtorale;

OBJEKTIVI 4 Turizëm rekreativ - sportiv dhe përjetim në natyrë;

Për të përmbushur qëllimin e lartpërmendur përcaktohen objektivat vijuese:

1. Krijimi i një bordi lokal të turizmit dhe pikave informuese turistike deri në vitin 2020.
2. Krijimi i hapësirave adekuate rekreative për turizëm deri në vitin 2027.
3. Zhvillimi dhe zbatimi i veprimeve për përmirësimin e peizazhit të qytetit dhe ruajtjen e peizazheve natyrore deri në vitin 2024.

OBJEKTIVI 5 - Suhareka një pilot rajon në Kosovë për energji eficiente dhe energji të ripërtëritshme;

Me qëllim të përmbushjes së qëllimit të lartpërmendur përcaktohen objektivat vijuese:

1. Shfrytëzimi i potencialeve natyrore të erës për prodhim të energjisë së ripërtëritshme deri në vitin 2023.
2. Shfrytëzimi i potencialeve natyrore solare për prodhim të energjisë së ripërtëritshme deri në vitin 2021.
3. Shfrytëzimi i potencialeve natyrore ujore për prodhim të energjisë së ripërtëritshme deri në vitin 2027.

4.2.4. Infrastruktura teknike

Bazuar në gjendjen ekzistuese, identifikimin dhe realizimin e përparësive dhe mundësive, identifikimin dhe tejkalimin e dobësive dhe kërcënimeve të infrastrukturës teknike, në bashkëpunim të ngushtë me komunitetin dhe palët e interesit dhe në përputhje me U.A. MMPH-NR.11/2015 dhe U.A. MMPH Nr. 08/2017, Komuna ka përcaktuar qëllimet dhe objektivat vijuese

:

4.2.4.1. Qëllimet zhvillimore për infrastrukturës teknike

QËLLIMI 1	- Furnizimi cilësor dhe i qëndrueshëm me ujë të pijes për të gjithë banorët e Komunës;
QËLLIMI 2	- Rrjetit të ri i ujërave të ndotura dhe ndarja e ujrave atmosferik nga ujërat e ndotura;
QËLLIMI 3	- Furnizimi i qëndrueshëm me energji elektrike;
QËLLIMI 4	- Ofrimi i qëndrueshëm i të gjitha shërbimeve telekomunikuese (TEL+DATA+VIDEO) për të gjithë qytetarët, bizneset, institucionet dhe ekonomitë familjare;
QËLLIMI 5	- Ofrimi i shërbimeve të grumbullimit të mbeturinave për të gjitha vendbanimet.

4.2.4.2. Objektivat zhvillimore për infrastrukturës teknike

OBJEKTIVI 1 - Furnizimi cilësor dhe i qëndrueshëm me ujë të pijes për të gjithë banorët e Komunës.

Me qëllim të përmbushjes së qëllimit të lartpërmendur përcaktohen objektivat vijuese:

1. Ngritja e kapaciteteve të prodhimit të ujit të pijshëm në 800l/s dhe mbrojtja e tyre deri në vitin 2027.
2. Eliminimi i humbjeve të ujit të pijshëm në rrjetin ekzistues, deri në vitin 2022.

3. Ndërtim dhe ri-ndërtimi i rrjetit të ujësjellësit, kanalizimit dhe drenazhimit në vendbanimet të cilat nuk kanë qasje në rrjet deri në vitin 2024.

OBJEKTIVI 2 – Ujërat e ndotura të trajtuara në impiantet për ujëra të ndotura;

1. Ndërtimi i impianteve për trajtimin e ujërve të ndotura;

OBJEKTIVI 3 - Furnizimi i qëndrueshëm me energji elektrike;

Me qëllim të përmbushjes së qëllimit të lartpërmendur përcaktohen objektivat vijuese:

1. Mbeshtetje ligjore dhe bashkepunim në përmirësimin e nënstacioneve furnizuese deri në vitin 2021.
2. Mbeshtetje ligjore ndaj korporatës në zgjerimi dhe përmirësimi i rrjetit ekzistues të energjisë elektrike deri në vitin 2025;

OBJEKTIVI 4 - Shërbimeve telekomunikuese të qëndrueshëm (TEL+DATA+VIDEO) për të gjithë qytetarët, bizneset, institucionet dhe ekonomitë familjare;

Me qëllim të përmbushjes së qëllimit të lartpërmendur përcaktohen objektivat vijuese:

1. Avancimi teknologjik i pajisjeve ekzistuese në përkrahje të shërbimeve telekomunikuese 4G dhe 5G LTE deri në vitin 2023;
2. Mbulueshmëria 100% me rrjeta të reja optike kabllore të avancuara FTTH (Fiber To The Home) në zonat e pambuluara në periudhën kohore trevjeçare deri në vitin 2023;

OBJEKTIVI 5 - Shërbimevet e grumbullimit të mbeturinave për të gjitha vendbanimet në nivel të duhur;

Me qëllim të përmbushjes së qëllimit të lartpërmendur përcaktohen objektivat vijuese:

1. Zgjerimi i rrjetit për grumbullimin e mbeturinave për të gjitha vendbanimet deri në vitin 2024.

4.2.5. Infrastruktura e Transportit dhe transporti

Bazuar në gjendjen ekzistuese, identifikimin dhe realizimin e përparësive dhe mundësive, identifikimin dhe tejkalimin e dobësive dhe kërcënimeve të transportit dhe transportit publik, në bashkëpunim të ngushtë me komunitetin dhe palët e interesit, Komuna ka përcaktuar qëllimet dhe objektivat vijuese:

4.2.5.1. Qëllimet zhvillimore për transportin dhe transportin publik

- QËLLIMI 1 Zhvillimi i një infrastrukture të integruar funksionale dhe shërbimeve të përshtatshme të transportit publik për të gjitha zonat;
- QËLLIMI 2 Përmirësimi i lëvizshmërisë dhe i sigurisë publike në infrastrukturë të transportit;
- QËLLIMI 3 Promovimi i lëvizshmërisë rekreative.

4.2.5.2. Objektivat zhvillimore për transportin dhe transportin publik

OBJEKTIVI 1 Zhvillimi i një infrastrukture të integruar funksionale dhe shërbimeve të përshtatshme të transportit publik për të gjitha zonat;

Me qëllim të përmbushjes së qëllimit të lartpërmendur përcaktohen objektivat vijuese:

1. Krijimi i infrastrukturës rrugore që ndërlidh të gjitha vendbanimet deri në vitin 2024.
2. Zgjerimi i rrjetit të transportit të rregullte publik për të gjitha vendbanimet me mbi 750 banorë deri në vitin 2023.
3. Ndërtimi i rrugëve transit që do të lirojnë trafikun në qytet deri në vitin 2022.

OBJEKTIVI 2 Përmirësimi i lëvizshmërisë dhe i sigurisë publike në infrastrukturë të transportit;

Me qëllim të përmbushjes së qëllimit të lartpërmendur Plani Zhvillimor Komunal ka përcaktuar objektivat vijuese:

1. Hartimi i Planit të Mobilitetit deri në vitin 2021;

2. Zbatimi i Planit të Veprimit të Planit të Mobilitetit deri në vitin 2025;

OBJEKTIVI 3 Promovimi i lëvizshmërisë rekreative;

Me qëllim të përmbushjes së qëllimit të lartpërmendur Plani Zhvillimor Komunal ka përcaktuar objektivat vijuese:

1. Ndërlidhja e vendbanimeve rurale jug-lindore me qytetin përmes shtigjeve për çiklistë deri në vitin 2024.
2. Ndërlidhja e vendbanimeve turistike malore përmes shtigjeve për çiklistë dhe kalërim deri në vitin 2027.

4.2.6. Infrastruktura publike

Bazuar në gjendjen ekzistuese, identifikimin dhe realizimin e përparësive dhe mundësive, identifikimin dhe tejkalimin e dobësive dhe kërcënimeve të infrastrukturës publike, në bashkëpunim të ngushtë me komunitetin dhe palët e interesit, Komuna ka përcaktuar qëllimet dhe objektivat vijuese:

4.2.6.1. Qëllimet zhvillimore për infrastrukturën publike

- QËLLIMI 1** Krijimi i hapësirave të reja shëndetësore dhe shërbimeve sociale sa më afër banorëve.
- QËLLIMI 2** Krijimi i infrastrukturës arsimore publike për gjitha nivelet.
- QËLLIMI 3** Krijimi i infrastrukturës së administratës efikase për shërbime administrative sa më afër banorëve.

4.2.6.2. Objektivat zhvillimore për infrastrukturën publike

OBJEKTIVI 1 - Krijimi i hapësirave të reja shëndetësore dhe shërbimeve sociale sa më afër banorëve;

Me qëllim të përmbushjes së qëllimit të lartpërmendur përcaktohen objektivat vijuese:

3. Ndërtimi i AMF-ve për vendbanimet me +2000 banorë dhe i QMF-ve për vendbanimet me +2000 banorë deri në vitin 2027;
4. Përfundimi dhe funksionalizimi i shtëpive të pleqve deri në vitin 2023.
5. Përmirësimi i kushteve të ofrimit të shërbimeve sociale deri në vitin 2022

OBJEKTIVI 2 - Krijimi i infrastrukturës arsimore publike para-universitare;

Me qëllim të përmbushjes së qëllimit të lartpërmendur përcaktohen objektivat vijuese:

1. Plotësimi i kriterëve hapësinore të MASHT deri në vitin 2025;
2. Ndërtimi i çerdheve dhe kopshteve të fëmijëve për të gjitha lagjet urbane me mbi 2000 banorë deri në vitin 2023.

OBJEKTIVI 3 - Krijimi i infrastrukturës së administratës efikase për shërbime administrative sa më afër banorëve;

Me qëllim të përmbushjes së qëllimit të lartpërmendur përcaktohen objektivat vijuese:

3. Krijimi i E-kioskut deri në vitin 2021;
4. Ofrimi i shërbimeve të shpejta dhe efikase përmes teknologjisë moderne të telekomunikimit në vitin 2024.

4.2.7. Infrastruktura sociale

Bazuar në gjendjen ekzistuese, identifikimin dhe realizimin e përparësive dhe mundësive, identifikimin dhe tejkalimin e dobësive dhe kërcënimeve të infrastrukturës sociale, në bashkëpunim të ngushtë me komunitetin dhe palët e interesit, Komuna ka përcaktuar qëllimet dhe objektivat vijuese:

4.2.7.1. Qëllimet zhvillimore për infrastrukturën sociale

- QËLLIMI 1 - Sigurim i hapësirave për kulturë nëpër vendbanime sipas funksionit dhe hierarkisë;
- QËLLIMI 2 - Sigurimi i hapësirave për aktiviteteve sociale, sport dhe rekreacion sipas funksionit dhe hierarkisë;
- QËLLIMI 3 - Zgjerimi dhe përmirësimi i hapësirave të varrezave të reja të qytetit dhe fshatrave.

4.2.7.2. Objektivat zhvillimore për infrastrukturën sociale

- OBJEKTIVI 1 - Hapësira komode për kulturë nëpër vendbanime sipas funksionit dhe hierarkisë
Me qëllim të përmbushjes së qëllimit të lartpërmendur përcaktohen objektivat vijuese:
1. Ndërtimi i një qendre të re multi-kulturore deri në vitin 2027.
- OBJEKTIVI 2 – Hapësira adekuate për aktiviteteve sociale, sport dhe rekreacion sipas funksionit dhe hierarkisë;
Me qëllim të përmbushjes së qëllimit të lartpërmendur përcaktohen objektivat vijuese:
1. Krijimi i fushave të reja rekreative sipas normave teknike deri në vitin 2024.
 2. Ndriçimi i fushave ekzistuese sportive të institucioneve arsimore, për të u shfrytëzuar nga banorët e lagjeve, jashtë orarit mësimor deri në vitin 2024.
 3. Ndërtimi i sheshit publik në qendër të qytetit deri në vitin 2021.
- OBJEKTIVI 3 Hapësira të mjaftueshme për aktiviteteve sociale, sport dhe rekreacion sipas funksionit dhe hierarkisë.
Me qëllim të përmbushjes së qëllimit të lartpërmendur përcaktohen objektivat vijuese:
1. Plotësimi i normave hapësinore për varreza prej 1.50m² për banor për të gjitha vendbanimet deri në vitin 2024.

4.2.8. Mjedisi dhe sipërfaqet me rrezikshmëri

Bazuar në gjendjen ekzistuese, identifikimin dhe realizimin e përparësive dhe mundësive, identifikimin dhe tejkalimin e dobësive dhe kërcënimeve të mjedisit dhe sipërfaqeve me rrezikshmëri në bashkëpunim të ngushtë me komunitetin dhe palët e interesit, Komuna ka përcaktuar qëllimet dhe objektivat vijuese:

4.2.8.1. Qëllimet zhvillimore për mjedisin dhe sipërfaqet me rrezikshmëri

- QËLLIMI 1 Parandalimi i ndotjes së ujërave sipërfaqësor dhe nëntokësor
- QËLLIMI 2 Parandalimi i ndotjes së mjedisit nga Agro-Zona dhe Zona Industriale
- QËLLIMI 3 Mënjanimi i fatkeqësive natyrore

4.2.8.2. Objektivat zhvillimore për mjedisin dhe sipërfaqet me rrezikshmëri

- OBJEKTIVI 1 - Trajtimi i ujërave të zeza në mbrojtje të ndotjes së mjedisit
Me qëllim të përmbushjes së qëllimit të lartpërmendur përcaktohen objektivat vijuese:
1. Ndarja e rrjetit të kanalizimit të ujërave fekal dhe atmosferik në të gjitha vendbanimet me mbi 1500 banorë dhe deri në vitin 2026.
 2. Ndërtimi impiantit për trajtimin e ujërave të zeza deri në vitin 2024.
 3. Përgatitja e studimit të fizibilitetit për furnizim përmes sistemit të integruar të ngrohjes qendrore.
- OBJEKTIVI 2 - Mjedis i pastër nga Agro-Zona dhe Zona Industriale
Me qëllim të përmbushjes së qëllimit të lartpërmendur përcaktohen objektivat vijuese:
1. Ndërtimi impiantit për trajtimin e ujërave industrial në Agro-Zonë deri në vitin 2022.
 2. Ndërtimi impiantit për trajtimin e ujërave industrial në Zonë Industriale deri në vitin 2023.

3. Mbjellja e drunjtëve shtatlartë gjethembajtëse përgjatë perimetrit të Agro-Zonës dhe Zonës Industriale.

OBJEKTIVI 3 - Mënjanimi i fatkeqësive natyrore

Me qëllim të përmbushjes së qëllimit të lartpërmendur përcaktohen objektivat vijuese:

1. Në objektet e veçanta si dhe në objektet shumëkatëshe, duhet të punohen me arkitekturë a-sizmike;
2. Ndalimi i prerjeve dhe degradimi i pyjeve;
3. Ndërtimi i tarracave, gardoneve dhe pendave në shtretërit e përroskave dhe përrenjve si masa mbrojtëse hidroteknike për ta minimizuar fuqinë gërryese;
4. Ndërtimi i argjinaturave dhe mbjellja e fidanëve pyjore përgjatë brigjeve të lumenjve deri në vitin 2022;
5. Ndërtimi i brezave mbrojtës në shpatijet e rrëpishme deri në vitin 2022;
6. Ndërtimi i mureve rezistuese deri në vitin 2022.

4.2.9. Asetet e trashëgimisë natyrore, kulturore dhe turistike

Bazuar në gjendjen ekzistuese, identifikimin dhe realizimin e përparësive dhe mundësive, identifikimin dhe tejkalimin e dobësive dhe kërcënimeve të aseteve të trashëgimisë natyrore, kulturore dhe turistike në bashkëpunim të ngushtë me komunitetin dhe palët e interesit, Komuna ka përcaktuar qëllimet dhe objektivat vijuese:

4.2.9.1. Qëllimet zhvillimore për asetet e trashëgimisë natyrore, kulturore dhe turistike

QËLLIMI 1 Ruajtja e zonave të mbrojtura dhe monumenteve të natyrës;

QËLLIMI 2 Regjistrimi dhe konservimi i trashëgimisë kulturore;

4.2.9.2. Objektivat zhvillimore për asetet e trashëgimisë natyrore, kulturore dhe turistike

OBJEKTIVI 1 - Ruajtja e zonave të mbrojtura dhe monumenteve të natyrës

Me qëllim të përmbushjes së qëllimit të lartpërmendur përcaktohen objektivat vijuese:

1. Definimi i zonave, shenjëzimi dhe përmirësimi i zonave me vlera të rralla natyrore deri në vitin 2021.

OBJEKTIVI 2 - Regjistrimi dhe konservimi i trashëgimisë kulturore

1. Identifikimi, inventarizimi, dhe shenjëzimi i trashëgimisë kulturore deri në vitin 2021.
2. Hartimi i Planit 25-vjeçar të Konservimit të Trashëgimisë Arkitekturale deri në vitin 2021.

4.2.10. Vendbanimet

Bazuar në gjendjen ekzistuese, identifikimin dhe realizimin e përparësive dhe mundësive, identifikimin dhe tejkalimin e dobësive dhe kërcënimeve të vendbanimeve në bashkëpunim të ngushtë me komunitetin dhe palët e interesit dhe në përputhje me Përcaktimin kufijve të Tokës ndërtimore në bazë dispozitave dhe kritereve të përcaktuara me U.A. MMPH Nr. 08/2017, Komuna ka përcaktuar qëllimet dhe objektivat vijuese:

4.2.10.1. Qëllimet zhvillimore për vendbanimet

QËLLIMI 1 Zhvillimi kompakt i vendbanimeve me infrastrukturë moderne

Objektivat zhvillimore për vendbanimet

OBJEKTIVI 1 - Përgatitja e dokumenteve të planifikimit hapësinor

1. Kufizimi i ndërtimeve brenda kufijve ndërtimor deri në vitin 2026;

2. Përcaktimi i lokacioneve dhe kushteve për zhvillimin e infrastrukturës moderne përmes Hartës Zonale deri në vitin 2020;

4.2.11. Banimi

Bazuar në gjendjen ekzistuese, rritja e popullsisë dhe të amvisërive si dhe ndryshimet në strukturat e tyre, identifikimin dhe realizimin e përparësive dhe mundësive, identifikimin dhe tejkalimin e dobësive dhe kërcënimeve të vendbanimeve joformale në bashkëpunim të ngushtë me komunitetin dhe palët e interesit, Komuna ka përcaktuar qëllimet dhe objektivat vijuese:

4.2.11.1. Qëllimet zhvillimore për Banimin

Qëllimi 1 –Përmirësimi i kushteve të banimit

Qëllimi 2 –Ngritja e kapaciteteve për sigurim të banimit për familje me të ardhura të ulëta, për të moshuar, familje të dëshmorëve

4.2.11.2. Objektivat për banimin

OBJEKTIVI 1 –Renovimi i objekteve kolektive të banimit;

OBJEKTIVI 2 –Përfundimi i Ndërtimit të shtëpisë së pleqve dhe personave pa përkujdesje;

OBJEKTIVI 3 – Ndërtimi i banesës në bazë të programit të veçant të banimit;

4.2.12. Vendbanimet joformale

Bazuar në gjendjen ekzistuese, identifikimin dhe realizimin e përparësive dhe mundësive, identifikimin dhe tejkalimin e dobësive dhe kërcënimeve të vendbanimeve joformale në bashkëpunim të ngushtë me komunitetin dhe palët e interesit dhe në përputhje me Planifikimi i zhvillimit të Vendbanimeve formale dhe Vendbanimeve Joformale sipas U.A. MMPH Nr. 08/2017, Komuna ka përcaktuar qëllimet dhe objektivat vijuese:

4.2.12.1. Qëllimet zhvillimore për Vendbanimet joformale

Qëllimi 1 –Rregullimi i statusit të pronës për vendbanimet ekzistuese joformale;

4.2.12.2. Objektivat për vendbanimet joformale

OBJEKTIVI 1 - Vendbanimet Joformale me status të rregulluar pronësor

1. Përgatitja dhe miratimi i Planeve Rregulluese të Hollësishme për vendbanimet joformale deri në vitin 2022;
2. Rregullimi i çështjeve pronësore deri në vitin 2024.

4.2.13. Shfrytëzimi i tokës

Bazuar në gjendjen ekzistuese, identifikimin dhe realizimin e përparësive dhe mundësive, identifikimin dhe tejkalimin e dobësive dhe kërcënimeve të shfrytëzimit të planifikuar të tokës në bashkëpunim të ngushtë me komunitetin dhe palët e interesit dhe në përputhje me Planifikimi i zhvillimit të Vendbanimeve formale dhe Vendbanimeve Joformale sipas U.A. MMPH Nr. 08/2017, Komuna ka përcaktuar qëllimet dhe objektivat vijuese:

4.2.13.1. Qëllimet zhvillimore për shfrytëzimin e planifikuar të tokës

QËLLIMI 1 Përgatitja e dokumenteve të planifikimit hapësinor;

4.2.13.2. Objektivat zhvillimore për shfrytëzimin e planifikuar të tokës

OBJEKTIVI 22 - Përgatitja e dokumenteve të planifikimit hapësinor

1. Përgatitja dhe miratimi i Hartës Zonale të Komunës deri në vitin 2020;

2. Përgatitja dhe miratimi i të gjitha Planeve Rregulluese të Hollësishme për zonat urbane deri në vitin 2021;
3. Përgatitja dhe miratimi i Planeve Rregulluese të Hollësishme për nënqendrat sekondare deri në vitin 2023;

4.3. Koncepti i zhvillimit hapësinor

Bazuar në gjendjen aktuale dhe zhvillimet e planifikuara, dhe në bashkëpunim të ngushtë me komunitetin dhe palët e interesit, Komuna së Suharekës ka planifikuar Konceptin e Zhvillimit Hapësinor vijues, i cili cakton logjikën hapësinore dhe integrimin e kërkesave të planifikimit hapësinor që rrjedhin prej vizionit, qëllimeve dhe objektivave përmes propozimeve konkrete zhvillimore në territorin e komunës për secilin sektor.

Koncepti i Zhvillimit Hapësinor ka për synim të përcaktojë bazën e zhvillimit dhe të shfrytëzimit të tokës gjatë procesit të vendim marrjes dhe hartimit të kushteve zhvillimore të Hartës Zonale të Komunës.

Konceptet mundësojnë thjeshtësimin e marrjes së vendimeve lidhur me zhvillimet e ardhshme në hapësirë. Nga analizat e kryera të gjendjes së zhvillimit hapësinor të komunës së Suharekës dhe faktorëve natyror, janë shkoqitur dy treva kryesore të cilat dallohen për kah gjeomorfologjia e formave të relieftit dhe mbulesa e tokës e cila kushtëzon edhe nivelin e zhvillimit në këto treva. Është pjesa e rrafshinës me tokë bujqësore të kualitetit të lartë dhe pjesa kodrinoro malore e pasur me pyje dhe kullosa.

Kushtet e tilla natyrore kanë diktuar edhe zhvillimin në shkallë të vogël që është konsideruar si përparësi për realizimin e vizionit.

Rezultatet e analizës së koncepteve të zhvillimit hapësinor kanë rezultuar me tri elemente qenësore të zhvillimit hapësinor:

- Shkoqitja e zonave të komunës në bazë të veçorive gjeomorfologjike dhe mjedisore si dhe resurseve natyrore
- Rrjeti hierarkik i vendbanimeve bazuar në funksionin e tyre për ofrimin e shërbimeve administrative, ekonomike dhe sociale për banorët e vendbanimit dhe vendbanimeve që gravitojnë përreth.
- Rrjeti hierarkik i rrugëve bazuar në lidhjet e trafikut në mes të vendbanimeve brenda territorit të komunës dhe me vendbanimet në komunat fqinje
- Koncepti kryesor i zhvillimit hapësinor shprehë kornizën themelore të mundësive të zhvillimit sektorial të komunës së Suharekës.

Në vazhdimësi do i paraqesim disa përmbajtje, analiza dhe faktor të cilët janë marrë për bazë për zhvillimin e Konceptit të zhvillimit hapësinor nëpërmes skenarëve:

4.3.1. Mbrojtja e mjedisit, trashëgimisë natyrore dhe kulturore

Në kuadër të dokumentit janë analizuar faktorët të cilët ndikojnë në sipërfaqet me rrezikshmëri të cilat ndikojnë në mjedis si tërmetet, vërshimet, rrëshqitjet e borës, bora e madhe, era e fortë, breshëri, akulli, thatësira, paraqitja masive e sëmundjeve ngjitëse të njerëzve, të shtazëve dhe të bimëve dhe fatkeqësi të tjera që i shkakton natyra. Në kuadër të fatkeqësive të tjera, janë analizuar fatkeqësitë e mëdha në trafikun rrugor, ajror dhe hekurudhor, zjarret dhe fatkeqësitë e tjera ekologjike dhe industriale që i shkakton njeriu me punë dhe me sjellje. Pastaj janë parashikuar gjendjet e jashtëzakonshme, ato emergjente, temperaturat e larta, kolapsi teknik i sistemeve energjike të furnizimit me rrymë, telekomunikacioni dhe teknologjia informative, aktet terroriste dhe mënyrat e tjera të rrezikut masiv. Nga grupet punuese, është konstatuar se njëra ndër fatkeqësitë natyrore më sfiduese është tërmeti. Prandaj është parashikuar që duhet marrë masa për të lëvizur nga kultura e reagimit, në kulturën e marrjes së masave për amortizim dhe minimizim të dëmeve.

Trashëgimia kulturore është pasqyrë e vlerave dhe e nivelit kulturor të një vendi. Trashëgimia kulturore është rezultat i procesit të lidhur me zhvillimin e shoqërisë moderne dhe përbën thelbin e identitetit të tyre kulturor, dhe shërben edhe si një referencë intelektuale dhe shpirtërore për brezat e ardhëm. Trashëgimia kulturore duhet të mbrohet sepse është pasuri e pa ripërtërishme, dhe gjurmët kulturore janë vazhdimisht nën trysinë e zhdukjes dhe zëvendësimit me të rejtë. Trashëgimia kulturore përbëhet nga lloje të ndryshme pasurish që ndërlidhen me një shumëllojshmëri mjedisesh.

Përpos që trashëgimia natyrore dhe kulturore shërben për të lidhur brezat e rinj me brezat paraardhës, kjo pasuri nën trajtimin e duhur mund të vendos Suharekën si destinacion ndërkombëtar për turistë duke nxitur zhvillimin ekonomik dhe përforcuar identitetin e një vendi dhe shoqërie. Vlerat mund të përkufizohen si cilësi relative sociale të që mund të ndryshojnë gjatë kohës. Në rastin e trashëgimisë kulturore, duhet t'i kushtohet një vëmendje e veçantë lokacioneve që perceptohen si bartëse të vlerave kulturore, duke mos anashkaluar edhe aspektin ekonomik. Disa prej vlerave mund të jenë të lidhura më ngushtë me aspektet thelbësore të monumentit apo lokacionit ndërsa vlera të tjera mund të jenë të lidhura me vendndodhjen gjeografike të burimit dhe marrëdhënien e tij me mjedisin rrethues. Mirëpo, buxheti i Komunës dhe i MKRS-ës është shumë i kufizuar për intervenimet e duhura për të restauruar të gjitha pasuritë e trashëgimisë kulturore përbrenda Komunës.

Bazuar në gjendjen aktuale dhe zhvillimet e planifikuara, dhe në bashkëpunim të ngushtë me komunitetin dhe palët e interesit, Komuna e Suharekës ka planifikuar Konceptin e Zhvillimit Hapësinor vijues për mbrojtjen e mjedisit, trashëgimisë natyrore dhe kulturore, i cili cakton logjikën hapësinore dhe integrimin e kërkesave të planifikimit hapësinor që rrjedhin prej vizionit, qëllimeve dhe objektivave përmes propozimeve konkrete zhvillimore në territorin e komunës.

Koncepti i Zhvillimit Hapësinor për mbrojtjen e mjedisit, trashëgimisë natyrore dhe kulturore cakton logjikën hapësinore dhe integrimin e kërkesave të planifikimit hapësinor që rrjedhin prej vizionit, qëllimeve dhe objektivave përmes tërësive të zgjidhjeve të propozuara të planifikuara dhe propozimet për zhvillim duke u bazuar në gjendjen aktuale dhe zhvillimet e planifikuara.

Në kuadër të mbrojtjes së mjedisit trashëgimisë natyrore dhe kulturore, Plani Zhvillimor Komunal ka planifikuar mbrojtjen dhe zhvillimin e kontrolluar të zonave vijuese:

4.3.1.1. ZONA JUG-LINDORE — “Malet dhe Natyra”

Zona Jug-Lindje përbëhet kryesisht nga malet dhe pjesërisht ka tokë bujqësore dhe livadhe e kullosa të klasit VI, me blegtorinë si veprimtari kryesore ekonomike. Në kuadër të kësaj zone është edhe Parku Nacional “Malet e Sharrit” që konsiderohet si një mundësi e mirë për zhvillimin e turizmit të bazuar në atraksionet natyrore. Peizazhi i kësaj zone është dinamik me lartësi të ndryshueshme mbidetare prej 520 deri 1930m lartësi mbidetare, me një llojlojshmëri të atraksioneve natyrore, pamjeve dhe përjetimeve të mrekullueshme të peizazhit. Kjo zonë është po ashtu e njohur për ajrin e pastër, qytetarët e shfrytëzojnë për pushime dhe rekreacion zakonisht gjatë verës e posaçërisht personat me probleme të frymëmarrjes për qëllime shëndetësore. Shfrytëzimi ekstensiv i pyjeve ofron mundësi për format e ndryshme të turizmit të malor e bazuar në resurse natyrore i cili në anën tjetër është komplementar me mbrojtjen e mjedisit.

Shumica e veprimtarive ekonomike të cilat mund të zhvillohen në zonën e Jug-Lindjes janë të lidhura me shfrytëzimin e qëndrueshëm të natyrës. Veprimtaritë që zhvillohen këtu interferojnë me veprimtaritë në zonën Veri-Perëndim nga Malet e Carralevës dhe të Pagarushës, për shkak se këto dy zona shkrihen njëra me tjetrën.

Kjo zonë ka një dendësi shumë të ulët të popullsisë; vetëm 5% të numrit të tërësishëm të banorëve të komunës së Suharekës jetojnë në këtë zonë e cila përfshinë afërsisht 25% të sipërfaqes së territorit.

Sub-qendër për këtë zonë është Mushtishti, edhe pse ai gjendet në pjesën kufitare me zonën Jug-perëndim.

4.3.1.2. ZONA VERI — “Kodrinat dhe Llojlojshmëria e Natyrës”

Zona Veri përfshinë pjesën veriore të komunës së Suharekës që kryesisht është zonë kodrinore. Edhe pse nuk ekziston ndonjë kufi i qartë me dy zonat tjera, pjesa veriore mbulon afërsisht 40% të territorit të komunës. Në këtë zonë janë një numër i fshatrave të vogla me afërsisht 18% nga numri i tërësishëm i banorëve të komunës.

Toka është e kualitetit VI dhe VII, kurse lartësia mbidetare nga 500 – 970m lartësi mbidetare. Trajatat tipike gjeografike të kësaj zone janë kodrinat, livadhet dhe pyjet. Struktura e vendbanimeve është e shpërndarë, posaçërisht në pjesën lindore. Të gjitha këto elemente fiziko gjeografike, si kombinim i pamjeve të fshatrave të rrethuara me kodrina, krijojnë një imazh të peizazheve skenike. Qendër me ndikim në këtë zonë është Bllaca, e cila sipas PZHK 2008-2018, ishte e planifikuar të bëhet sub-qendër. Meqenëse Duhla është një qendër lokale përgjatë rrugës magjistrale Prishtina-Suharekë-Prizren, si epiqendër e fshatrave të zonës veriore të zhvillohet në nivel të sub-qendrës.

4.3.1.3. ZONA QENDRORE — “Korridori rekreativo-ekologjik i Toplluhës”

Zona qendrore shtrihet përgjatë shtirjes së lumit më të madh i komunës dhe arteries kryesore hidrografike, lumit Toplluha. Duke marrë parasysh që përgjatë brigjeve të lumit nuk ka ndërtime, kjo pasuri natyrore është një mundësi e mirë për të zhvilluar një rrjetë ekologjik, i cili mund të zhvillohet brenda një periudhe afatgjate për ecje, çiklizëm, dhe hapësira rekreative.

Shumica e lumenjve të Kosovës janë të mbuluara, apo nuk gëzojnë qasje publike përgjatë shtrirjes së tyre dhe Suhareka ka mundësi të mirë që të zhvillojë një korridor të pandërprerë ekologjik, që ofron pamje të bukura dhe atraktive të mjedisit rrethues.

4.3.1.4. Zhvillimi ekonomik i propozuar

Vlerësimi i ndikimit të kornizës së zhvillimit të kësaj fushe në aspektin ekonomik ofron mundësi të zhvillimit të qëndrueshëm efikas dhe reflektues në kërkesat dhe ofertat, korniza ofron më shumë më tepër nëse krahasohet me skenarin e bërjes asgjë por edhe nëse krahasohet me një standard të kohës, zhvillimet e analizuara dhe parashikuara shkojnë në drejtimin e plotësimit të standardeve të kohës për zhvillim të qëndrueshëm duke ofruar aktivitete gjithëpërfshirëse, shumëdimensionale dhe në funksion të zbatimit të politikave ekonomike.

Në aspektin social vlerësohet se zhvillimi ekonomik i paraparë me këtë kornizë do të krijoj bazat për zhvillim më të qëndrueshëm social dhe mirëqenie sociale duke përfshirë zbutjen e varfërisë dhe papunësisë por edhe rritjen e shansit të arsimimit dhe profesionalizimit deri te plotësimi i një kënaqësie më të madhe qytetare. Në këtë dimension në aspektin mjedisor vlerësohet se zhvillimi ekonomik i paraparë me këtë kornizë do të krijoj bazat që aktivitetet të zhvillohen në atë mënyrë që të jenë — miqësore ndaj mjedisit në përgjithësi. Ndikimi i ndotjeve të ajrit, ujit, tokës të jetë në kufijtë e të tolerueshmes, duke paraparë masat dhe standardet qysh nga aplikimi për zhvillim të caktuar duke krijuar të ashtu quajturën paketë të kushteve urbane dhe hapësinore.

Parashikimi i dëshiruar hapësinor për territorin e komunës së Suharekës në fushën e regjenerimit të zhvillimit ekonomik, duke përfshirë turizmin, rekreacionin, tregtinë dhe fushat tjera bazohet në analizën e situatës komunale dhe vizionin, parimet dhe prioritetet strategjike që rezultuan nga procesi pjesëmarrës në hartimin e këtij dokumenti por edhe nga Strategjia e zhvillimit ekonomik të Suharekës. Në këtë drejtim komuna parasheh që:

Orientimi themelor i zhvillimit të qëndrueshëm, prodhues-ekonomik dhe miqësor ndaj mjedisit, në Komunën e Suharekës deri në vitin 2024, duhet të jetë i tillë që të mundësojë realizimin e Vizionit, qëllimeve dhe detyrave në zhvillimin e pikëpamje të nivelit të zhvillimit krahasuar me komunat me zhvillimi më të lartë në rajon dhe Kosovë.

Periudha e ardhshme në këtë pikëpamje duhet të jetë kthesë dhe kualitet i ri sa i përket zhvillimit të Komunës. Orientim themelor i zhvillimit të komunës së Suharekës gjatë periudhës së ardhshme duhet të jetë në shfrytëzimin e pozicionit, resurseve dhe infrastrukturës për zhvillim të qëndrueshëm ekonomik.

Suhareka si komunë falë pozitës së përshtatshme gjeografike, ka kushte të favorshme që bujqësia të jetë edhe për një kohe të gjatë njëra ndër veprimtarit kryesore të ekonomisë. Zhvillimi i bujqësisë, në kushtet që lidhen me rrethanat e përgjithshme në Kosovë, kontributi i bujqësisë do të jetë mjaft i rëndësishëm për komunën, falë kushteve pedologjike, klimatike dhe sistemet e parapara për ujitje, që do të bëjnë të mundshëm që të ndryshojë struktura e shfrytëzimit të tokës së punueshme dhe të rritet vëllimi i prodhimit bujqësor. Është e domosdoshme që në bujqësi të bëhet integrimi, duke e lidhur kështu prodhimin me përpunimin.

Partneritetet publiko private në prodhimin bujqësorë, në industrinë përpunuese dhe në plasmanin e produktit paraqesin një nga parakushtet themelore zhvillim të bujqësisë në funksion të zhvillimit ekonomik.

Koncepti i Zhvillimit Hapësinor për zhvillimin e propozuar ekonomik cakton logjikën hapësinore dhe integrimin e kërkesave të planifikimit hapësinor që rrjedhin prej vizionit, qëllimeve dhe objektivave. Zgjerimet e kufijve të tokës ndërtimore do të jenë të bazuara në llogaritje matematike dhe të normuara sipas NTPH duke u bazuar në nevojat dhe kërkesat e qytetarëve të komunës për 8 vitet e ardhshme përmes tërësive të zgjidhjeve të propozuara të planifikuara dhe propozimet për zhvillim duke u bazuar në gjendjen aktuale dhe zhvillimet e planifikuara.

Bazuar në gjendjen aktuale dhe zhvillimet e planifikuara të komunës së Suharekës, vizioni është i bazuar në të gjitha deklaratat sektoriale por në mënyrë të veçantë do i sqarojmë ato më specifike për komunën dhe këto deklarata janë zbërthyer në katër strategjitë kryesore, ndërsa deklaratat tjera sektoriale janë zbërthyer te qëllimet objektivat, prioritetet strategjike etj., në vazhdimësi do prezantojmë këto katër strategjitë kryesore të ndërlidhura me ndërveprimet vijuese:

4.3.1.5. Agrikultura si pjesë e Konceptit të zhvillimit të konceptit është i bazuar në:

Zhvillimi i bio-agrikulturës, përpunimi i prodhimeve bujqësore, Fuqizimi i Agro-Zonës, Zhvillimi i silvikulturës, Qendër aftësimi/trajnimi zanatesh, Sipërfaqe aplikimi dhe hulumtimi, marketingu për prodhimet e përpunuara.

- Ky koncept bazohet në:
- Kualiteti i lartë i tokës bujqësore;
- Shoqata e fermerëve;
- Tradita.

Suhareka ka ekonomi të qëndrueshme dhe krijon vlera lokale përmes rafinimit të prodhimeve bujqësore. Bio-agrikultura është mirë e themeluar. Prodhimet kryesore të ushqimit të përditshëm prodhohen dhe shiten në komunë. Shumëllojshmëria a prodhimeve agrikulturore përfshinë:

- Frutat dhe perimet;
- Bimët mjekësore dhe erëzat;
- Blegtoria (shpezët, bagëtia e trashë dhe e imët);
- Prodhimet e qumështit;

- Prodhimet e bletarisë;
- Drithërat.

Prodhimet bujqësore prodhohen në kuadër të ndërmarrjeve të vogla dhe të mesme. Hapësirat e mirëfillta për zhvillimin e aktiviteteve bujqësore mundësojnë prodhimtari efikase.

Pajisjet kolektive për rafinim dhe tretman special janë të themeluara në lokacione strategjike me qëllim të transportit më të shkurtë dhe prodhimit të menjëhershëm të të mirave. Niveli i lartë i kualitetit dhe prodhimtaria bujqësore është e lokalizuar në tokën posaçërisht të mbrojtur për bujqësi.

Profesionistët e rinj në Agrikulturë janë të trajnuar në shkollat e mesme profesionale për agrikulturë, të cilat gjithashtu ofrojnë hapësira për hulumtime dhe laboratorë. Përpos njohurive në prodhimtarinë bujqësore dhe rafinimin, shkolla fokusohet edhe në njohuri për marketing.

Shkolla profesionale ofron edhe pajisje për të mësuarit gjatë tërë jetës (arsimim pa marr parasysh moshën), seminare dhe kurse për grupe të ndryshme dhe njësi të përkohshme trajnimi.

Eksperienca e gjatë në fushën e bujqësisë së bashku me njohuritë moderne të stafit të shkollës profesionale, forcon pozitën e Suharekës në tregun e Kosovës. Masat e marketingut aktiv për prodhimet regjionale nënvizojnë strategjinë ekonomike.

4.3.1.6. Turizmi

Koncepti i zhvillimit të turizmit është zhvillimi i:Infrastrukturë Turistike, Ruajtjes së dukjes së qytetit dhe peizazheve, Mbrojtjes së ambientit, Qendrës Trajnimi, Përmbajtjeve për sport të bazuar në natyrë, Interesimit në natyrë, Eksperiencës kulturore, Interesimit për jetën në fshat, Rekreacionit, Shëndetit, Koncepteve të qëndrueshme turistike.

Ky koncept bazohet në:

- Peizazhet e bukura;
- Resurset Natyrore;
- Monumentet Kulturore.

Peizazhi i bukur i komunës është element kyç për turizëm të qëndrueshëm i koncentruar në “turizëm të butë”. Infrastruktura turistike zhvillohet paralelisht me tendencat për mbrojtjen e vendbanimit, peizazhit dhe mjedisit.

Koncepti i turizmit fokusohet në potencialet natyrore të komunës:

Strehimi dhe infrastruktura turistike (si restorantet, kafiteritë, baret etj.) për familjet me fëmijë dhe persona të cilët çmojnë elementet e aktiviteteve të bazuara në natyrën, janë të vendosura në lokacione të përshtatshme ose të ofruara në fshatra. Llojet e strehimeve janë bujtina me shtrat-dhe-kaftjall për familjet me buxhet të vogël, kampe pushimi për fëmijë, shtëpi të vogla për mysafirë dhe qendra për kurim (shëndetësi) dhe rekreacion e lokalizuar në parkun nacional. Strehime tjera janë të ofruara nga fermerët të cilët japin me qira dhomë ose shtëpi të vogla për persona që kanë interesim në traditën bujqësore dhe blegtorale.

Aktivitetet turistike janë të koordinuara nga koordinatori për turizëm në komunë, i cili punon në qendrën lokale informative për turizëm. Qendra për informim për turist ofron informata për mundësitë e akomodimit dhe zhvillon konceptet për infrastrukturën turistike shtesë dhe aktiviteteve të lira si ekskursionet ose ngjarje të ndryshme.

Seminaret dhe kurset e niveleve të ndryshme të trajnimit të stafit kualifikues, përkohësisht ofrohet në komunë me qëllim që të siguroj kualitet të shërbimeve turistike. Komuna përkrah sinergjitë mes turizmit, bujqësisë dhe ndërmarrjeve të vogla.

Energjia ripërtëritshme

Koncepti i zhvillimit energjisë së ri-përtëritshme është: Zhvillimi i “Parqeve Eolike” në Duhël dhe në Budakovë, ndërtimi i hidrocentralit pranë liqenit akumulues të Dragaçinës. Ky koncept bazohet në: Kapacitet prodhuese të Resurseve Natyrore.

Shembulli i komunës në vënien e masave për konceptin e energjisë efikente në bashkëpunim me kontraktues të specializuar, është mirë e themeluar dhe në funksion. Përmes kursimeve nga kostoja e energjisë, komuna mund të harxhoj më shumë mjete (para) në zhvillimin e masave të infrastrukturës.

Fokusi i komunës në aktivitetet e bazuara në energji është në ndërtesat e qeverisura nga komuna (si institucionet shëndetësore, shkolla, zyra lokale etj.). Të motivuar nga të arriturat dhe kursimet e komunës, ndërmarrjet private gjithashtu kanë implementuar konceptin e energjisë në industri dhe hotele. Përmes bartjes së njohurive për potencialin e mënyrave bashkëkohore për buxhetet e energjisë, po ashtu këto metoda depërtojnë edhe në ndërtesat e banimit.

Tema e energjisë ripërtëritëse dhe kursimeve të energjisë ka zhvilluar një fushë të re për ekonominë lokale si dhe për trendet e ardhshme për Kosovën. Ndërmarrjet e specializuara në këtë fushë ofrojnë njohuritë e veta për komunën dhe tërë vendin. Stafi është i trajnuar drejtpërdrejtë nga këto ndërmarrje në komunë dhe kanë arsimim edhe nga kurset speciale të organizuara nga ekspertët e kësaj fushe.

4.3.1.7. Ndërmarrjet e vogla dhe të mesme

Koncepti i zhvillimit të ndërmarrjeve të vogla dhe të mesme përmes: Agjencia për lokacione, Qendër për ndërmarrës të rinj, Zonat e biznesit dhe zonat industriale me infrastrukture adekuate, Furnizim Konstant

Ky koncept bazohet në:

- Peizazhet e bukura;
- Resurset Natyrore;
- Monumentet Kulturore.

Nisur nga pozita e mirë gjeografike e komunës mes Prishtinës dhe Prizrenit, dhe potencialit të fuqisë punëtore lokale, pozita ekonomike e Suharekës është mirë e themeluar.

Punësimi rajonal është mirë i balancuar nisur nga kërkesat e mëdha për punëtorët e prodhimtarisë dhe rafinimit bujqësorë.

Fuqitë ekonomike rajonale janë të lidhura me ndërmarrjet e vogla dhe të mesme si dhe industrive dhe bizneseve me emetim të ulët. Fokusi i ndërmarrjeve lokale është i orientuar në prodhimtarinë bujqësore, shërbime dhe konsultimeve për energji ose zgjidhjeve energjetike.

Atraktiviteti ekonomik i lokacionit të Suharekës është i theksuar nga promovimi strategjisë së tregut e cila përfshinë konceptet për:

- Ndërmarrësit e rinj;
- Kosovarët nga diaspora;
- Ndërmarrjet me qëllim/dëshirë të zgjerimit;
- Asociacionet e tregtisë;
- Gratë.

Industritë dhe bizneset të cilat i përpunojnë resurset regjionale janë të përkrahura nga agjencia regjionale për marrëveshje që është përgjegjëse për hulumtim profesional të lokacioneve si dhe menaxhim të tyre. Agjencia i administron hapësirat e siguruara nga komuna për zhvillim ekonomik si dhe lokacionet private për investitorët e jashtëm.

Në kuadër të zonave të krijuara biznesore dhe industriale sigurohet infrastruktura dhe lidhjet efikase me rrjetin regional rrugor. Hapësira e parkut komunal të biznesit është e pajisur me furnizim vetanak të energjisë të bazuar në format e përsëritshme të energjive regionale. Kjo siguron furnizim të përhershëm me energji për ndërmarrjet.

Profesionistët e rinj trajnohen për zhvillim ekonomik dhe marketing me anë të seminareve dhe kurseve në shkollat profesionale. Përkrahje e ndërmarrësve të rinj bëhet përmes “qendrës lokale për nxitje të biznesit” (“start-up-centre”) ku ndërmarrjet mund të shfrytëzojnë infrastrukturën e përbashkët dhe të kenë përfitime të ndërsjella.

Kjo qendër ofron:

- shërbime në kuadër të zyrave;
- çmime të ulëta fillestare të qirasë;
- këshillime për kontabilitet;
- qendrën e përbashkët të plasimit të produkteve;
- këshilla juridike;
- këshilla mbi tatimet;
- hapësira për seminare.

4.3.2. Infrastruktura teknike

Zhvillimi i infrastrukturës teknike duhet të bazohet në planifikimin dhe zhvillimin e qëndrueshëm të energjisë termike, rrjetit të ujësjellësit dhe kanalizimit, ujitjes, drenazhimit, telekomunikacionit, dhe infrastrukturës për grumbullimin dhe menaxhimin e mbeturinave në komunë. Projektet e infrastrukturës në të ardhmen duhet të planifikohen dhe realizohen në dinamikën që do të kontribuojë në përsheptimin e procesit të rigjenerimit ekonomik. Në bazë të përgjegjësisë të përcaktuara me legjislacionin në fuqi, përgjegjës për organizimin publik dhe zhvillimin e infrastrukturës publike brenda territorit administrativ të komunës së Suharekës, është Kryetari i komunës i cili është organi më i lartë ekzekutiv i pushtetit lokal në bazë të përgjegjësisë të përcaktuara me legjislacionin në fuqi!

Shërbimet e transportit publik paraqesin segmentin shumë të rëndësishëm për zhvillimin e Komunës për të mundësuar lëvizjen – drejt vendeve të punës, arsim dhe edukim, shëndetësi, tregti, përmbajtje publike dhe rekreacion. Transporti publik është një faktor përmbajtësor për zhvillim ekonomik, social e mjedisor dhe luan rol shumë të rëndësishëm në relacionet hapësinore midis hapësirave dhe destinimeve të tyre. Përpos që ndikon pozitivisht në mbrojtjen e mjedisit dhe përmirëson gjendjen socio-ekonomike të banorëve, përmirësimi i shërbimeve të transportit publik minimizon shpenzimet e investimeve kapitale për zgjerime të rrugëve, si dhe krijon vende të reja të punës në kornizën afatgjate kohore.

Plani Zhvillimor Komunal ka përcaktuar disa qëllime dhe objektiva duke u bazuar në vlerësimin e shtrirjes dhe gjendjes së rrugëve ekzistuese, kategoritë e rrugëve të planifikuara nga niveli qendror, intensitetit dhe kapacitetit të kryqëzimeve dhe korsive, modeleve të qarkullimit të trafikut, linjave transportuese ndër-komunale brenda komunës (urbane dhe rurale), shfrytëzimin e rrugëve nga makinat, këmbësorët, biçikletat dhe metodat tjera të transportit, dhe të hapësirave ekzistuese për parkim.

Duke qenë se komuna është organi më i lartë ekzekutiv në nivelin e pushtetit lokal dhe duke pasur parasysh rolin dhe rëndësinë që ka zhvillimi i infrastrukturës së përgjithshme e në veçanti infrastruktura e ujësjellësit, kanalizimit, trajtimit të ujërave të ndotura dhe ujërave atmosferike, për cilësinë e standardit për jetën e popullsisë dhe zhvillimit socio – ekonomik në përgjithësi, komuna me organet e tjera të administratës lokale ka pa dyshim rolin vendim-marrës në këtë drejtim. Pra, kjo thekson interesin dhe përgjegjësinë e komunës për ofrimin e shërbimeve sa më kualitative për jetën e banorëve jo vetëm për pjesën e cila tani më është e

përfshirë me këtë rrjetë të infrastrukturës, por edhe për pjesët të cilat ende nuk janë përfshirë me këtë shërbim.

Rrjeta dhe cilësia e infrastrukturës së paraparë do të paraqet bazën e integritit hapësinorë dhe parakushtin e parë të arritjes së zhvillimit harmonik. Lidhja integrale e infrastrukturës në hapësirë, do të jetë prioritet përmbajtjesor i Planit Zhvillimor Komunal për hapësirën e Komunës së Suharekës. Drejtimet themelore të infrastrukturës do të iniciojnë polarizimin e potencialeve ekonomike si dhe koncentrimin e popullsisë. Drejtimet e parapara, në radhë të parë, cilësia e tyre, integrimi i të gjitha mundësive transportuese që posedon komuna e Suharekës dhe rëndësia funksionale duhet t'i kontribuojnë realizimit të drejtpeshimit hapësinor dhe të përgjithshëm të Komunës së Suharekës. Infrastruktura në Komunën e Suharekës duhet të sigurojë integrimin racional territorial të ekonomisë, integrimin e hapësirës me rajonet në fqinjësi dhe në kohë dhe hapësirë të caktuar, të sigurojë efekte përkatëse në zhvillimin e funksioneve të tjera.

Bazuar në gjendjen aktuale dhe zhvillimet e planifikuara, dhe në bashkëpunim të ngushtë me komunitetin dhe palët e interesit, ekipet punuese të Komunës së Suharekës kanë planifikuar Koncepti i Zhvillimit Hapësinor vijues për infrastrukturën teknike, i cili cakton logjikën hapësinore dhe integrimin e kërkesave të planifikimit hapësinor që rrjedhin prej vizionit, qëllimeve dhe objektivave përmes propozimeve konkrete zhvillimore në territorin e komunës.

1. Transporti dhe transporti publik

Duke marrë parasysh kontekstin e ri që ka krijuar ndërtimi i autoudhës Prishtinë – Merdare, Koncepti i Zhvillimit Hapësinor për transportin dhe transportin publik, ka paraparë:

- Hartimin e Planit të Mobilitetit;
- Zgjerimi i stacionit të regjional autobusëve;
- Ndërtimi i rrugës Zonë Industriale – Studençan;
- Ndërtimi i rrugës transit Zonë Industriale – kyçja në Autoudhë;
- Ndërtimi i rrugës transit në pjesën lindore të zonë urbane;
- Ndërtimi i rrugës se re Mushtisht (L. Bahqevc) – Sallgrazhdë – Greikoc;
- Ndërtimi i rrugës se re Greikoc – Korishë;

2. Energjia elektrike

Duke marrë parasysh kontekstin e ri të zhvillimeve të reja, Koncepti i Zhvillimit Hapësinor për energjinë elektrike, ka paraparë:

- Prodhimin e energjisë elektrike për mullinjtë të erës.
- Prodhimin e energjisë elektrike prej panelave solarë.
- Prodhimin e energjisë elektrike përmes hidrocentralit.

3. Energjia termike

Duke marrë parasysh kontekstin e ri të zhvillimeve të reja, Koncepti i Zhvillimit Hapësinor për energjinë termike, ka paraparë:

- Hartimin e studimit të fizibilitetit për ngrohje qendrore.

4. Rrjeti i ujësjellësit, kanalizimit, ujitjes dhe drenazimit

Duke marrë parasysh kontekstin e ri të zhvillimeve të reja, Koncepti i Zhvillimit Hapësinor për ujësjellës, kanalizim, ujitje dhe drenazhim, ka paraparë:

- Ndarjen e kanalizimit të ujërave të zeza dhe të ujërave atmosferik;
- Ndërtimi i akumulacionit ujor në Dragaqinë me kapacitet të vëllimit ujor prej 6.8 milion m³;
- Ngjitja e kapaciteteve me tre rezervuarë shtesë deri në 3,000m³;
- Ndërtimi i rrjetit të ujitjes së tokës bujqësore në pjesën jug-lindore të Komunës.

5. Grumbullimi dhe menaxhimi i mbeturinave në Komunë

Duke marrë parasysh kontekstin e ri të zhvillimeve të reja, Koncepti i Zhvillimit Hapësinor për grumbullim dhe menaxhim të mbeturinave në Komunë, ka paraparë:

- Zgjerimi i rrjetit të grumbullimit të mbeturinave në të gjitha vendbanimet.

4.3.3. Infrastrukturën publike dhe sociale

Mbrojtja primare në shumicën e vendeve të zhvilluara tani ballafaqohet me sëmundje kronike çrregullimet gjatë zhvillimit, çrregullimet e sjelljes, aksidentet dhe një numër i madh i sëmundjeve infektive të cilat më pare ishin fatale. Mjeku familjar dhe ekipi i KPSH janë duke marrë gjithnjë e më tepër përgjegjësi më të madhe për promovimin e shëndetit dhe parandalimit të sëmundjeve përmes planifikimit të familjes, imunizimit, këshillave kundër pirjes së duhanit dhe faktove tjerë të mënyrës personale të jetesës.

Mjekësia familjare është trung i diturisë që bazohet në praktika familjare. Roli i mjekut familjar është të merret me familjen, individin, të bashkëpunoj me profesionistët tjerë shëndetësor dhe të punoj në ekipet e KPSH pasi është klinikist. Për të i realizuar këto shërbime synojmë një mjekë (specialist i mjekësisë familjare) dhe dy infermiere të trajnuar të mjekësisë familjare në 2000 banorë përkatësisht, 5 mjekë dhe 10 infermiere në 10,000 banorë. Në çdo lokalitet ku kemi 2000 - 2500 banorë synojmë të kemi AMF ndërsa vendbanimet me mbi 4,000 banorë, nevojitet të ndërtohet një QMF, që i shërben banorëve të saj dhe fshatrave rrethues. Pas analizës së situatës në nivel komunal dhe njohjes së rolit të komunës së Suharekës në sistemin edukativ që përveç tjerash shtrihet edhe në mirëmbajtje të infrastrukturës arsimore e përbërë edhe nga objektet dhe pajisjet e tjera për shkollë, transport dhe stafi arsimor, vendosjes së synimit të përbashkët nga të gjithë akterët për një shoqëri të edukuar dhe shkolluar mirë e cila në të njëjtën kohë është edhe komponent e rëndësishme e vizionit të komunës u konstatua se zhvillimet e ardhshme në këtë fushë duhet orientuar.

Ngritjen e kapaciteteve për arsimin bashkëkohor, përmirësimin e sigurisë së nxënësve, përmirësimin e cilësisë së arsimit, përfshirje të barabartë në arsim, ngritje e bashkëpunimit me prindër, Ministrinë e Arsimit dhe Ministrinë e Punës, shtete e institucione të ndryshme të cilat hulumtojnë edhe kërkesat e tregut. Mbrojtja dhe siguri i lokacioneve për shkolla, përmirësim i infrastrukturës së shkollave ekzistuese dhe plotësim me infrastrukturë përcjellëse që vlen për komplet hapësirën e komunës së Suharekës ku funksion sistemi arsimor u theksua se duhet krijuar kushte dhe lejuar shkollimin privat dhe bazuar në standarde janë vlerësuar nevojat për ndërtimin e objekteve të reja shkollore me infrastrukturë përcjellëse, ndërtimi edhe i objekteve sportive me qëllim të përmirësimit të kushteve për punë dhe mësim duke përmbushur kriteret hapësinore të përcaktuar nga Ministria e Arsimit, Shkencës dhe Teknologjisë, prej 7m²/nxënës.

Duke marrë parasysh zhvillimet teknologjike, Komuna synon që të modernizojë shërbimet administrative përmes shërbimeve digjitale dhe E-kiosqeve (dokumente) që ofrojnë shërbime 24-orë për banorët e Suharekës. Riorganizimi i shërbimeve administrative për banorët e Suharekës dhe ofrimi efikas i tyre është shumë i rëndësishëm për Komunën. Plani Zhvillimor Komunal ka përcaktuar disa qëllime dhe objektiva duke u bazuar në vlerësimin e inventarit të ndërtimeve dhe hapësirave për veprimtari publike ekzistuese siç janë ato mjekësore, arsimore, postës, të administratës publike dhe shërbimeve të tjera të ngjashme.

Bazuar në gjendjen aktuale dhe zhvillimet e planifikuara, dhe në bashkëpunim të ngushtë me komunitetin dhe palët e interesit, ekipet punuese të Komunës së Suharekës kanë planifikuar Koncepti i Zhvillimit Hapësinor vijues për infrastrukturën publike dhe sociale, i cili cakton logjikën hapësinore dhe integrimin e kërkesave të planifikimit hapësinor që rrjedhin prej vizionit, qëllimeve dhe objektivave përmes propozimeve konkrete zhvillimore në territorin e komunës.

6. Infrastruktura arsimore

Duke marrë parasysh kontekstin e ri, Koncepti i Zhvillimit Hapësinor për infrastrukturën arsimore dhe në harmonizim të plotë me U.A. MMPH Nr. 08/2017 dhe të dhënva nga terreni, normat minimale për sipërfaqen e parcelës dhe në përputhje me numrin e banorëve, të vendbanimeve. Të gjitha planifikimet bazohen në projeksionet e kërkesave, faktorëve socio ekonomik, karakteristikave të hapësirës/ zones, si dhe gjendjes dhe kapacitetit të shërbimeve ekzistuese duke ka paraparë:

- Ndërtimi i 3 çerdheve/kopshteve publik në zonën urbane;
- Ndërtimi i 4 shkollave fillore dhe të mesme të ulëta në vendbanime rurale;
- Ndërtimi i 4 sallave sportive;

7. Infrastruktura shëndetësore

Duke marrë parasysh kontekstin e ri të zhvillimeve të reja, Koncepti i Zhvillimit Hapësinor për infrastrukturën shëndetësore dhe në harmonizim të plotë me U.A. MMPH Nr. 08/2017 dhe të dhënva nga terreni, normat minimale për sipërfaqen e parcelës dhe në përputhje me numrin e banorëve, të vendbanimeve ka paraparë:

- Ndërtimi i qendrës së re kryesore të mjekësisë familjare (QKMF) në zonën urbane të Suharekës dhe shndërrimin e QKMF ekzistuese në QMF;
- Ndërtimi e 2 ndërtesave të QMF-ve në përputhje me normat;
- Nsërtimi i 3 ndërtesave të punkteve të mjekësisë familjare (PMF).

8. Shërbimet sociale

Duke marrë parasysh kontekstin e ri të zhvillimeve të reja, Koncepti i Zhvillimit Hapësinor për infrastrukturën e shërbimeve sociale i parasheh veprimet në harmonizim të plotë me U.A. MMPH Nr. 08/2017 dhe të dhënave nga terreni, për numri i banorëve, Ndërtesat e institucioneve për shërbime sociale dhe familjare: 0.25 m²/banor, kërkesat e shërbimeve dhe disponueshmërinë e ambienteve të përshtatshme, Ndërtesat e institucioneve të komunitetit: 0.20 m²/banor. Të përcaktohen në bazë të nevojës, duke pasur parasysh aspiratat e komunitetit dhe konsiderata të tjera relevante.ka paraparë:

- Ndërtim i qendrës për punë sociale;
- Ndërtim i banimit social për 100 familje;
- Përfundimi i ndërtimit të shtëpive të pleqve.

9. Shërbimet administrative

Duke marrë parasysh kontekstin e ri të zhvillimeve të reja, Koncepti i Zhvillimit Hapësinor për infrastrukturën e shërbimeve administrative i parasheh veprimet në harmonizim të plotë me U.A. MMPH Nr. 08/2017 dhe të dhënave nga terreni, për numri i banorëve, Ndërtesat e institucioneve të administratës publike 0.62 m²/banor, duke marrë parasysh kërkesën e shërbimeve dhe disponueshmërinë e ambienteve të përshtatshme, indeksit të shfrytëzimit të parcelës kadastrale për zhvillim (ISHPKZh), ka paraparë:

- Krijimin dhe vendosjen e një e-kiosku pranë ndërtesës së Komunës.

4.3.4. Vendbanimet, banimi i planifikuar dhe trajtimi i vendbanimeve joformale

Duke marrë parasysh gjendjen faktike në vendbanimet dhe implikimet që reflekton kjo gjendje është konstatuar se vendbanimeve në komunën e Suharekës duhet ofruar Koncepti i urbanizimit kompakt. Synimi i këtij koncepti është që edhe nëpër fshatra zhvillimet të jenë të tilla që tentojnë shfrytëzim sa më racional të hapësirës përmes të dendësimit të ndërtimit dhe zhvillimeve brenda një hapësire të kufizuar e prezantuar përmes kufijve ndërtimor të propozuar në nivel të çdo vendbanimi. Në periudhën e ardhshme, procesi i transformimit dhe të pajisjes me përmbajtje urbane të fshatrave dhe popullsisë fshatare do të vazhdojë edhe me intensitet të shtuar, strukturat e territorit fshatar do të jenë gjithnjë e më të kompletuara.

Të bëhet zgjerimi i planifikuar i disa vendbanimeve në pronësi private por dhe komunale, që është prezantuar në hartën: Koncepti i zhvillimit të vendbanimeve. Duhet të bëhet furnizimi sa më shumë që

është e mundur me infrastrukturë urbane, i të gjitha vendbanimeve. Zhvillimi i ndërtimeve brenda kufijve të planifikuar ndërtimor, parashikohet zhvillimi dhe organizimi i prodhimit bujqësor brenda zonës së kadastrave të vendbanimit. Parashikohet zgjerimi me përmbajtje i industrisë në ato vendbanime që kanë leverdi për këtë: ndërtimi modern i objekteve të banimit dhe objekteve të tjera, renditja si duhet e veprimtarive shërbyese. Parashikohet që gjatë ndërtimit të shtëpive e lokaliteteve, të merren pëlqime sipas kushteve dhe lejeve ndërtimore dhe të respektohen më tepër normat specifike urbane për leje ndërtimore dhe angazhimi i organeve kompetente për krijimin e një klime urbanistike, sidomos për pjesët të cilat konsiderohen ende të paprekura.

Sigurimi që vendbanimet joformale janë trajtuar bazuar në udhëzuesit për rregullimin e vendbanimeve joformale të hartuar nga DPH dhe MIA sipas Ligjit L-03/L-106 për Ndryshimin e Ligjit për Planifikim Hapësinor 2003/14. Veprimet vijuese janë: Rregullimi i VBJ është çështje e planifikimit hapësinor. Sigurimi i pronës, qasje në infrastrukturë adekuate, pjesëmarrje në qeverisje, mund të sigurohet përmes Planifikimit hapësinor dhe Urbanistik. VBJ në komunën e Suharekës do të trajtohen në atë mënyrë që së pari do të identifikohen në PZHK, do të vihen si projekte me prioritet për komunën dhe pastaj të hartohet Profili dhe Analiza e gjendjes së atyre VBJ, që vijon me hartimin e PRRU për ato vendbanimeve apo me mënyra tjera të intervenimit dhe plotësime në vendbanim varësisht nga gjendja e tij. Komuna duhet të ballafaqohet me ndërtimet ilegale konform ligjit të ri mbi ndërtimet ilegale. Për këtë arsye do të krijohet një bazë e të dhënave e cila për çdo ngastër do të përmbajë informata e nevojshme në lidhje me lejen e lëshuar.

Për ndërtesat e konsideruara si ilegale, sipas ligjit të ri mbi ndërtimet ilegale, komuna do të fillojë procedurën e legalizimit. Për procesin e legalizimit dhe lëshimin e lejeve valide për ndërtesë komuna do të kërkojë taksë. Përgatitja e profilit të gjendjes ekzistuese të VBJ në tërë territorin e saj do të duhej të shërbente për përcaktimin e prioritetëve për rregullimin e VBJ ndërsa do të shërbente.

Bazuar në gjendjen aktuale dhe zhvillimet e planifikuara, dhe në bashkëpunim të ngushtë me komunitetin dhe palët e interesit, ekipet punuese të Komunës së Suharekës kanë planifikuar Koncepti i Zhvillimit Hapësinor vijues për vendbanimet, banimin e planifikuar dhe trajtimin e vendbanimeve joformale i cili cakton logjikën hapësinore dhe integrimin e kërkesave të planifikimit hapësinor që rrjedhin prej vizionit, qëllimeve dhe objektivave përmes propozimeve konkrete zhvillimore në territorin e komunës.

10. Vendbanimet

Duke marrë parasysh kontekstin e ri, Koncepti i Zhvillimit Hapësinor për vendbanime, sipas U.A. 11/2015 neni 6 dhe dhe të trajtohen në Kornizë hapësinore njëherësh duke:

- Parandalimin e ndërtimeve jashtë kufjeve ndërtimor;
- Zhvillimin kompakt të vendbanimeve.

11. Banimi i planifikuar

Duke marrë parasysh kontekstin e ri, Koncepti i Zhvillimit Hapësinor për banim të planifikuar, sipas prognozave demografike të vendbanimeve të komunës së Suharekës për periudhën e PZHK 2019-2027, të kategorizuar sipas U.A. 08/2017 NTPH, ka paraparë:

- Ndërtimin e 15,000 njësive të reja të banimit;
- Ndërtim i banimit social për 100 familje.

12. Trajtimi i vendbanimeve joformale

Duke marrë parasysh kontekstin e ri, Koncepti i Zhvillimit Hapësinor për trajtimin e vendbanimeve joformale, të kategorizuar sipas U.A. 08/2017 NTPH, ka paraparë:

- Hartimin e Planeve Rregulluese të Hollësishme për 4 vendbanimet joformale;
- Rregullimin e statusit ligjor mbi pronësinë e tokës.

4.3.5. Shfrytëzimi i planifikuar i tokës

Planifikimi i përdorimit të tokës për dhjetë vitet e ardhshme në komunën e Suharekës, për grupet punuese ishte sfidë e veçantë pasi që në hapësirë duhej të bëhej trajtimi, identifikimi i konflikteve dhe integrimi i të gjitha zhvillimeve me përcaktimin se, çfarë lloje të aktiviteteve të përdorimit të tokës duhet të bëhen, ku ato duhet të bëhen etj. Duke i përdorur standardet ndërkombëtare dhe GIS-in, u lehtësua procesi i vendimmarrjes në kuptimin e destinimit për shfrytëzim të hapësirës dhe në këtë drejtim, grupet punuese dhe spektri i ekspertëve të kyçur në këtë proces, kanë parashikuar se toka në komunën e Suharekës në masë të konsiderueshme do të vazhdojë të jetë e destinuar dhe e ruajtur për tokë bujqësore dhe pyjore. Pjesë të tjera të tokës, do të jenë të destinuara për vendbanime apo tokë ndërtimore, zona arkeologjike, varreza, gjelbërim, rrugë, deponi të mbeturinave, korridore, industri dhe fusha e sektorë të tjerë të nevojshëm.

Bazuar në gjendjen aktuale dhe zhvillimet e planifikuara, dhe në bashkëpunim të ngushtë me komunitetin dhe palët e interesit, ekipet punuese të Komunës së Suharekës kanë planifikuar Konceptin e Zhvillimit Hapësinor vijues për shfrytëzimin e planifikuar të tokës siç janë, bujqësi, banim, komerciale, teknologjike, industriale dhe shfrytëzim i përzieri cili cakton logjikën hapësinore dhe integrimin e kërkesave të planifikimit hapësinor që rrjedhin prej vizionit, qëllimeve dhe objektivave përmes propozimeve konkrete zhvillimore në territorin e komunës dhe në përputhje me U.A. MIA Nr. 08/2017

Me këtë Plan është përcaktuar edhe destinimi i sipërfaqeve me kushtet;

E reflektimit në nevojat e gjeneratës së tanishme por pa kërcënuar edhe gjeneratat që vijnë:

- Plotësimi të kërkesave ligjore;
- Parimeve të prezantuara në kapitullin II;
- Respektim të koncepteve zhvillimore;
- Zhvillimit të qëndrueshëm ekonomik;
- Zhvillimit të qëndrueshëm Social duke respektuar edhe të aspektin demografik;
- Si dhe zhvillimit Mjedisor në përputhje me natyrën e ngarkesës së mjedisit;
- Respektimit të kapacitetit të ndotjes së mjedisit;
- Ruajtjes dhe avancimit të resurseve natyrore, që sa më shumë ato të ripërtërihen dhe të shfrytëzohen në mënyrë racionale;
- Sigurimit të mbrojtjes dhe funksionimit të papenguar të vlerave natyrore të mbrojtura së bashku me rrethinën e tyre, dhe të ruajtjes në masë të madhe të vendndodhjeve dhe vendbanimeve natyrore të llojeve të egra bimë dhe shtazore dhe të bashkësive të tyre;
- Sigurimit të mbrojtjes së hapësirës së ndërtuar;
- Sigurimit të kushteve për pushim dhe rekreacion të njeriut.

Të gjitha këto që u përmendën më lartë kanë formuluar bazën për përcaktimin e kushteve për çështjet e shfrytëzimit të tokës dhe zhvillimit. Në këtë drejtim kemi destinuar sipërfaqet për këto shfrytëzime:

- Zonë banimi
- Zonë komerciale
- Zonë industriale
- Zonë për shfrytëzim të përzieri
- Zonë ushtarake-sigurisë
- Zonë teknologjike
- Zonë rekreative-turistike
- Zonë e komunikacionit-transportit
- Zonë e shërbimeve
- Zonë bujqësore

- Zonë pyjore
- Zonë-minierë sipërfaqësore
- Sipërfaqe ujore
- Zonë e mbrojtur
- Zonë e veçantë
- Zonë e veçantë e mbrojtur
- Zonë e mbrojtur ujore
- Zonë e ndikuar nga vërshimet
- Zonë e sigurisë ushtarake
- Zonë e brezit mbrojtës
- Zonë mbrojtur arkeologjike-historike
- Sipërfaqe e mbrojtur
- Zonë urbane
- Zonë rurale

4.3.6. Nyjet

Nyjet janë hapësira që mbështesin dhe promovojnë intensitet të lartë të shfrytëzimit të tokës dhe aktiviteteve me funksione të ndryshme të administratës, ekonomisë dhe shërbime sociale për banorët e vendbanimeve dhe për zonat e mbulimit apo të shërbimit rreth tyre.

Zgjerimi i shërbimeve ose zonës së mbulimit varet nga veçoria dhe kualiteti i hapësirave për vendosjen e shërbimeve të cilat duhet të arrihen në kohë të pranueshme të udhëtimit arritjes. E dimë se është më e pranueshme të udhëtohet më gjatë deri të një spital (zonë më e gjerë e shërbimit) se sa të arrihet shkurt deri te një institucion shëndetësor.

Kjo rezulton me një hierarki të qendrave me shkallë më të lartë apo më të ulët të përmbajtjeve dhe rrjedhimisht zonave më të vogla apo më të mëdha të shërbimit. Mirëpo çdo qendër me numër më të madh të shërbimeve përfshinë edhe shërbimet e qendrave të shkallës më të ulët dhe me një zanë më të vogël shërbimi apo mbulimi.

Qëllimi i vendosjes së një strukture të tillë qendrore të shërbimeve është sigurimi i shpërndarjes përmbajtjeve shërbyese në mënyrë të drejtë dhe të barabartë në një distancë të pranueshme të udhëtimit për të gjithë banorët e komunës së Suharekës.

Për më tepër, përqendrimi i përmbajtjeve shërbyese në qendrat e caktuara (në vend se të shpërndahet pa ndonjë strukturë në vende të ndryshme), qon në efektin e sinergjisë për zhvillimin ekonomik të qendrave dhe rrethinës së tyre.

Bazuar në bilancin e numrit të banorëve gjatë 20 viteve të fundit, prognozën demografike për 8 vitet e ardhme, lidhjet me rrugë dhe pozitës së tyre qendrore, koncepti i zhvillimit hapësinor ka përcaktuar nyjet vijuese, sipas kategorizimit të tyre:

Qendër e rendit të mesëm – Suhareka

Qendra e rendit të lartë plotëson kërkesat afat-mesme të popullatës mbi 50,000 banorë brenda hapësirës së ndërmjetme të gravitimit duke përfshirë infrastrukturë të institucioneve të arsimit para-universitar, infrastrukturë të institucioneve shëndetësore të nivelit dytësor- qendra të mjekësisë familjare; dhe hapësira komerciale.

Tabela 169 Vendbanimet e ndërmjetme të gravitimit për qendrën e rendit të mesëm urban – Suhareka

Vendbanimet	Bilanci in numrit të banorëve 1991-2011	Nr. i parashikuar i banorëve 2019 - 2027	
Suharekë	-0.72%	12,609	14,769

Reqan	5.75%	1,297	1,457
Peqan	-8.51%	2,556	2,932
Semetisht	-0.90%	1,719	1,990
Sllapuzhan	-5.00%	1,133	1,235
Staravuinë	-32.35%	275	307
Gjinoc	6.08%	2,269	2,309
Sopijë	18.00%	3,531	4,015
Dubravë	-7.04%	860	954
Gjithsejtë		26,249	29,968

Qendra e rendit të ulët – Duhël, Mushtisht dhe Studençan

Qendrat e rendit të ulët, plotësimin e nevojave bazike ditore të popullatës mbi 10,000 banorë dhe ofrojnë infrastrukture minimale (përfshijnë infrastrukture të institucioneve të arsimit para-universitar- shkolla fillore dhe të mesme të ulëta; dhe infrastrukture të institucioneve shëndetësore të nivelit parësor- punkte të mjekësisë familjare).

Tabela 170 Vendbanimet ndërmjetme të gravitimit për qendrën e rendit të ulët në veri – Duhël

Vendbanimet	Bilanci i numrit të banorëve 1991 - 2011	Nr. i parashikuar i banorëve 2019 - 2027	
Bllacë	2.59%	3629	3887
Javor	15.32%	532	601
Luzhnicë	-32.56%	172	172
Nishor	-15.13%	1629	1391
Kastërc	12.22%	469	487
Duhël	17.12%	1875	2047
Çadrak	-161.11%	181	197
Vërshec	9.43%	189	213
Greigec	-6.50%	624	685
Gjithsejtë		9300	9680

Tabela 171 Vendbanimet ndërmjetme të gravitimit për qendrën e rendit të ulët në lindje – Mushtisht

Vendbanimet	Bilanci in numrit të banorëve 1991 - 2011	Nr. i parashikuar i banorëve 2019 - 2027	
Vraniq	-2.73%	2,163	2269
Mushtisht	-47.79%	3,400	3400
Delloç	-269.38%	176	184
Maçitevë	-29.72%	457	488
Dvoran	-264.29%	154	162
Popolan	41.24%	274	274
Savrovë	-3.52%	1,136	1215
Bukosh	-11.30%	1,283	1,357
Budakovë	-6.60%	1,865	1,937
Krushicë e Poshtme	-11.65%	477	441
Mohlan	-11.70%	479	513
Papaz	3.22%	311	311
Krushicë e Epërme	-42.50%	191	183
Greikoc	-13.22%	2,671	2,803
Sallagrazhdë	-5.40%	1,409	1,417
Gjithsejtë		16,446	16,954

Tabela 172 Vendbanimet ndërmjetme të gravitimit për qendrën e rendit të ulët në perëndim – Studençan

Vendbanimet	Bilanci i numrit të banorëve 1991 - 2011	Nr. i parashikuar i banorëve 2019 - 2027	
Studençan	-4.92%	3653	3951
Samadrexhë	-3.35%	3516	3766
Neprebisht	-8.71%	823	847
Tërnjë	-4.94%	933	988
Reshtan	-5.72%	1223	1295
Dobërdelan	-14.52%	1219	1227
Gelancë	-27.24%	1238	1350
Leshan	-48.16%	1765	1906
Gjithsejtë		14370	15330

Duke e ditur se Nyjet janë zona me intensitet të lartë të ndërtimit dhe zhvillimit pos vendbanimeve të lartpërmendura edhe zona industriale e ekonomike hyn në këtë kategori por edhe disa zona tjera.

Korridoret

Korridoret i kemi trajtuar si korridore të infrastrukturës rrugore ku kemi tre korridore dhe korridore të zhvillimit ku kemi specifikuar korridorin Suharekë - Prizren

Korridoret paraqesin lidhjet ndërmjet njejeve, përgjatë të cilëve, natyrshëm mund të joshet dhe inkurajohet një intensitet i rritur i zhvillimit. Në mënyrë që të mos krijohen koridore të reja të cilat krijojnë kosto më të lartë, bazë për përcaktimin e koridoreve janë trasetë ekzistuese për të cilat mund të lind nevoja e zgjerimit të tyre.

Në kontekstin e krijimit apo zgjerimit të korridoreve ekzistuese, ky plan përqendrohet në përshtatjen e tyre për ngarkesat dhe mundësitë e reja që mund të krijojnë zhvillimet e zonave të ndërtimit.

Në aspektin gjeografik, Komuna e Suharekës gjendet në mes të auto rrugëve të reja ndërkombëtare, Prishtinë – Morinë dhe Prishtinë – Shkup dhe mund të përfitojë shumë nga kjo pozitë për të nxitur vizitor në të ardhmen duke lidhur të dy autoudhët përmes Jezercit. Gjithashtu, Suhareka ka pozitë strategjike pasi gjendet rreth 50km larg Aeroportit ndërkombëtar të Prishtinës “Adem Jashari”, rreth 180 km larg Aeroportit Ndërkombëtar të Tiranës dhe rreth 120km larg Aeroportit Ndërkombëtar të Shkupit. Afërsia me aeroportët ndërkombëtare të tri kryeqyteteve, që mundësohet përmes koridoreve kryesore rrugore ndikon në zhvillim të përgjithshëm të Komunës.

Këto zhvillime të reja kërkojnë ri-planifikim të korridoreve sepse ndërtimi i auto udhës së re do krijojë ngarkesa të mëdha në rrugët që lidhin vendbanimet jugore dhe lindore me rrugën kyçe e re në pjesën perëndimore të zonës urbane të Suharekës.

4.3.6.1. Korridori 1 – Rruga që lidhë dy autoudhët e reja

Korridori që lidhë fshatrat Reqan, Bukosh, Budakovë dhe vazhdon në drejtim të Jezercit dhe Komunës fqinje të Ferizajt duhet të ruhet për mundësi zgjerimi dhe të përkrahet zhvillimi i aktiviteteve ekonomike në to.

Përpos shkurtimit të largësisë për udhëtarët Maqedoni – Shqipëri dhe anasjelltas, kjo rrugë do të ndihmonte në zhvillimin e turizmit malor dhe si dhe shitjen e rrushit, pijeve alkoolike, mjaltit dhe prodhimeve tjera bujqësore, të cilën auto udha Prishtinë – Morinë e ka kërcënuar në masë të konsiderueshme.

Bazuar në analizat demografike, vendbanimet në pjesën lindore kanë shënuar një rënie në numër të banorëve dhe kjo rrugë do të ndikonte në krijimin e kushteve të përshtatshme për ekonomitë familjare që të plasojnë dhe shesin produktet e tyre kalimtarëve të rinjë që do të përdornin këtë rrugë në të ardhmen edhe për shkak të peizazhit natyror rrethues.

4.3.6.2. Korridori 2 – Rruga transit Zonë Industriale – kyçja në autoudhë

Ky korridor transit fillon nga pjesa lindore e Zonës Industriale dhe përfundon në kyçje të autoudhës Prishtinë – Morinë.

Qëllimi i ndërtimit të kësaj rruge është që të zbus ngarkesën e madhe të trafikut që do të gjenerohet nga udhëtarët nga pjesa lindore në të ardhmen, për të u kyçur në autoudhën e re Prishtinë – Morinë.

4.3.6.3. Korridori 3 – Rruga transit Shirokë–Reqan-Biraq

Qëllimi i zgjerimit të kësaj rruge është që të zbus ngarkesën e madhe të trafikut që do të gjenerohet nga udhëtarët nga pjesa jugore në të ardhmen, për tu kyçur në autoudhën e re Prishtinë – Morinë.

4.3.6.4. Korridori Zhvillimor, Suharekë - Prizren

Ky korridor është zhvilluar gjatë viteve të fundit dhe me anën e këtij dokumenti do trajtohet dhe plotësohet me përmbajtje, ashtu që të sigurojmë funksionalitet dhe qëndrueshmëri.

4.3.7. Plotësimi dhe dendësimi

Plotësimi dhe dendësimi janë hapësira në të cilat planifikohet mbushja dhe dendësimi me zhvillime të caktuara, mënyrë kjo për të arritur integrimin hapësinor për të plotësuar nevojat e rritjes së popullsisë, në vendbanime. Plotësimi dhe dendësimi planifikohet në:

Suharekë; Studenqan; Duhël; Mushtisht; Samadraxhë.

4.3.8. Mbajtja nën kontrollë

Ky koncept i referohet nevojës për të kufizuar zhvillimin joefikas me dendësi të ultë, në mënyrë tipike përmes përdorimit të një skaji urban i cili tregon kufirin për zhvillim urban për një periudhë të përkufizuar kohore. Në këtë dokument janë caktuar zonat e ndërtimit dhe mundësitë e zgjerimit të tyre në 8 vitet e ardhshme. Përmes këtij koncepti krijohen zona kompakte ndërtuese, shpenzime më të arsyeshme në ndërtimin e infrastrukturës rrugore, mirëmbajtje më e lehtë e infrastrukturës dhe hapësirave publike, si dhe ruajtje e tokave bujqësore.

4.3.9. Mbrojtja

Ky koncept shprehimisht ka për qëllim mbrojtjen e resurseve të vlefshme natyrore, kulturore, ekonomike dhe të trashëgimisë. Përmes këtij koncepti synohet të bëhet ruajtja e zonave të mbrojtura në koordinim me nivelin qendror. Gjithashtu, synohet të bëhet regjistrimi dhe konservimi i trashëgimisë kulturore.

4.3.10. Zonat e rritjes

Ky koncept i referohet rihvillimit të zonave të zhvilluara ekzistuese në intensitetet më të larta dhe zhvillimit të tokës së zbrazët të përshtatshme për plotësim për të siguruar shfrytëzim efektiv të tokës. Zona Qendër e definuar sipas PZHU 2008-2018 synohet të zgjerohet si zonë kryesore e qytetit, duke krijuar mëtej nenzonat tjera banimore. Shfrytëzimi efektiv i tokës synohet të arrihet konform UA të MMPH 08/2017. Kufiri ndërmjet zonës së banimit dhe tokave bujqësore synon ofrimin e kushteve të përshtatshme për banim, duke u krijuar zona të reja ndërtimore dhe afërsi për punim të tokave bujqësore dhe zhvillim të bujqësisë në përgjithësi.

Analiza dhe shifrat për zgjerim

- *Siperfaqet gjelbruese dhe hapësirat publike për koke banori*

4.3.11. Koncepti i Zhvillimit Hapësinor - Skenarët e propozuar hapësinor

Ekipi komunal i planifikimit dhe ekipet tjera të angazhuara në hartimin e Planit Zhvillimor Komunal të Suharekës kanë analizuar nga aspekti ekonomik, social dhe mjedisor konceptin e zhvillimit Hapësinor përmes disa skenarëve të mundshëm të zhvillimit hapësinorë të komunës. Këta skenarë janë trajtuar duke u bazuar në analizat sipas fushave tematike të vizionit, qëllimeve, objektivave dhe përmbajtjeve tjera të lartpërmendura, dhe është tentuar të trajtohen me bazën sa ma reale të mundshme. Mundësitë reale, kërkesat dhe vlerësimet e lartpërmendura, dhe të me shtrirje dhe dimension të propozuar hapësinor, të tre skenarët e trajtuar do ti paraqesim me përshkrim të përmbledhur tekstual dhe harta kryesisht konceptuale, të cilët i kanë analizuar dhe i përmbajnë komponentët e kërkuara me udhëzim administrativ për përmbajtjet kryesore të skenarit siç janë: nyjet, korridoret, zgjerimet, kërkesat për shfrytëzimin e tokës në të ardhmen, masat mbrojtëse dhe zonat që do të mbrohen, infrastrukturën si dhe ndryshimet e propozuara dhe zhvillimet e reja.

Të tre skenarët në nivelin komunal përbëhen edhe nga "ZONA MALORE NË LINDJE" që është zonë kryesisht e mbrojtur dhe përdoret për rekreacion, "ZONA JUG-LINDORE"—zonë që përbëhet nga Malet dhe Natyra, ZONA VERI— "Kodrinat dhe Llojlojshmëria e Natyrës" dhe ZONA QENDRORE — "Korridori rekreativ-ekologjik i Toplluhës"

Dy skenarët në nivelin komunal, skenari 1 dhe skenari 3 përbëhen edhe nga Autoudha "Ibrahim Rugova", Rruga regjionale që kalon nëpër qytet, si dhe Rruga turistike që kalon përgjatë zonës malore në pjesën perëndimore;

Skenari i dytë përbëhen nga Autoudha "Ibrahim Rugova", Rruga regjionale që kalon nëpër qytet, dhe i mungon vetëm Rruga turistike që kalon përgjatë zonës malore në pjesën perëndimore;

Duhet theksuar sa është bërë një analizë komplekse, serioze e përgjithshme dhe ekipet punuese u dakorduan që elementet e përbashkëta të tre skenarëve mos të trajtohen nëpër skenar, pasi konsiderohen se ka pajtueshmëri që ato të janë pjesë e konceptit kryesorë, prezantojnë gjendjen ekzistuese, ose edhe ka edhe arsytet tjera, dhe pas analizës serioze vetëm të përmbajtjeve që dallojnë në skenar, dhe këto analiza ishin mjaft serioze në rrafshin profesional, politike por edhe nivelin e shoqërisë civile, duke marrë parasysh gjendjen faktike në komunë dhe zhvillimet që kanë ndodhur në hapësirën e komunës së Suharekës por edhe të gjitha implikimet që reflekton kjo gjendje në aspektin ekonomik, social dhe mjedisorë, duke u bazuar në konstatimet dhe ndërveprimet e përmbajtjeve janë dhanë disa konstatime të përmbledhura për tre skenarët.

Duhet theksuar edhe se skenarët e propozuar hapësinor kanë kaluar proceset e kërkuara publike dhe skenari i propozuar hapësinor, i cili zhvillohet tutje ka plotësuar të gjitha kërkesat e qytetarëve, institucioneve, OJQ-ve dhe akterëve të tjerë, por edhe kërkesat e Udhëzimit Administrativ, dhe është zgjedhur në bashkëpunim të ngushtë me komunitetin dhe palët e interesit. Ky Koncept i Zhvillimit Hapësinor përmes hartës për shfrytëzimin e planifikuar të tokës dhe hartave për planet zhvillimore sektoriale është baza kryesore për zhvillim të mëtejshëm të dokumentit por edhe do jetë bazë për Prioritetet e Zhvillimit Strategjik dhe Planet e Veprimit.

4.3.12. Skenari 1**SKENARI 1 - SUHAREKA ME ZHVILLIM TË FUQISHËM, VETËM TË ZONËS URBANE (MONOCENTRIK)**

Ky skenar propozon zhvillimin e qendrës urbane të Suharekës si zhvillim monocentrik, d.m.th qendra komunale (Suhareka) duhet të orientohet e ndërtohet fuqishëm me të gjitha elementet e strukturës urbane complete. Ajo do të siguroj mënyrën urbane të jetesës, me të gjitha funksionet dhe përmbajtjet që i përgjigjen urbanizimit të qëndrueshëm, dhe kur në nivel global më shumë se gjysma e botës jeton në zonën urbane, është shumë normale zhvillimi i një skenari të tillë edhe për komunën e Suharekës.

Për **NYJET** si pjesë të kërkesave nga udhëzimi administrativ ky **skenar** bazohet në zhvillimin monocentrik me vetëm një kryesore e konsideron të rëndësishme, qytetin e Suharekës.

Për **KORRIDORET** si pjesë të kërkesave nga udhëzimi administrativ ky **skenar** bazohet në tre korridore kryesore të infrastrukturës rrugore vijuese: korridori që sigurohet përmes Autoudhës "Ibrahim Rugova", përmes Rrugës regjionale që kalon nëpër qytet, si dhe Rrugës së planifikuar turistike që kalon përgjatë zonës malore në pjesën perëndimore;

Në lidhje me **LOTËSIMIN DHE DENDËSIMIN**, Skenari 1 ofron vetëm plotësimin dhe dendësimin vetëm në zonën urbane.

Në lidhje me **MBAJTJEN NËN KONTROLL**, Skenari 1 synon mbajtjen në kontroll të vendbanimeve rurale, ku jetojnë 75% e banorëve, duke mos lejuar shtrirje të reja, rritje të intensitetit të ndërtimeve.

Në lidhje me **MBROJTJEN**, Skenari 1 mbron tokë bujqësore, mirëpo në anën tjetër, për shkak të kufizimeve të ndërtimeve nuk ofron mundësi të rritjes së rezidentëve që synojnë zhvillojnë bujqësinë dhe shërbimeve komunale në vendbanime rurale dhe pengon zhvillimin e bujqësisë.

Në lidhje me **ZONAT E RRRITJES**, Skenari 1 ofron vetëm një zonë të rritjes në qytetin e Suharekës, i cili do të ngarkonte shumë qytetin, gjersa do të anashkalonte shtimin natyror të popullsisë në vendbanime rurale, ku jetojnë 75% e banorëve.

Përparësitë e skenarit 1

Si përparësi kryesore e këtij skenari është se qendra komunale (Suhareka), orientohet e ndërtohet fuqishëm me të gjitha elementet e strukturës urbane complete. Ajo do të siguroj mënyrën urbane të jetesës, me të gjitha funksionet dhe përmbajtjet që i përgjigjen urbanizimit të qëndrueshëm:

- Mundëson urbanizimin e komunës me vendosjen e shumicës së qytetareve në zonën urbane;
- Mundëson që shërbimet ndaj qytetarëve të ofrohen më lehtë;
- Përqendrimi i zhvillimeve e bën të mundshme mbrojtjen e natyrës dhe tokës bujqësore;
- Kostot e ofrimit të shërbimeve për qytetarët e Suharekës janë më të lira;
- Zhvillim dhe mbrojtje të tokës bujqësore.
- Ky skenar ka edhe përparësi tjera.

Mangësitë e skenarit 1

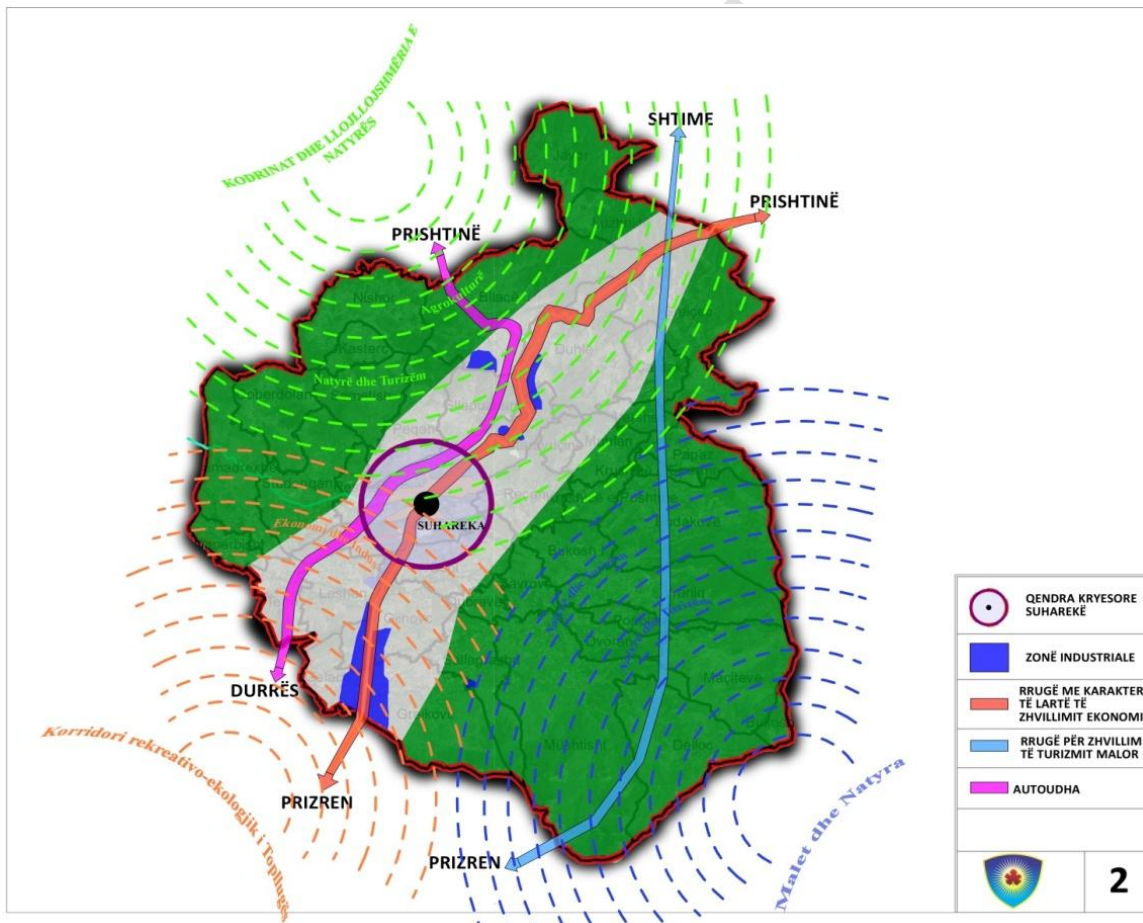
Ndër mangësitë kryesore të këtij skenari janë se nuk mundëson plotësimin e rrjetës urbane të vendbanimeve me funksione dhe përmbajtje dhe për një zhvillim më të baraspeshuar hapësinor të territorit të komunës së Suharekës, vlerësohet se ky skenar është kufizues për 75% të popullsisë që jetojnë në zonat rurale, duke ju kufizuar funksionimin e lidhjeve, shërbimeve, dendësimit si dhe ushtrimit të funksioneve tjera plotësuese sociale, ekonomik e mjedisore:

- Skenari 1 nuk ofron dhe përkrah as një alternative për qytetin e Suharekës, i cili pas koncentrimit të madh të popullsisë mund të shkaktoj ngarkesa dhe pritje të mëdha në pjesën qendrore të qytetit.
- Nuk mundëson zhvillimin të vendbanimeve tjera të mëdha të komunës .
- Ky skenar mund të pengojë edhe aspirata e Komunës për zhvillimin e bujqësisë, me koncentrimin e tyre në zonën urbane.
- Nuk vlerësohet të trajtohet më tutje edhe se vlerësohet që shkakton ndikime negative sociale por edhe kostot e skenarit janë më të mëdha.

Konstatim për Skenarin 1

Skenari 1 nuk do të zhvillohet më tutje pasi nga ajo që kemi prezantuar më lart për Suharekën është skenar i vështirë i cili do shkaktonte çrregullime të mëdha njerëzore dhe do kishte implikime të mëdha financiare.

Harta 31 Zhvillimi hapësinor sipas skenarit 1

4.3.13. Skenari 2**SKENARI 2 - ËSHTË SKENARI I PLANIT ZHVILLIMOR KOMUNAL I CILI NË DOKUMENTIN E KALUAR 2008-2018, ISHTE I TRAJTUAR SI KONCEPT KRYESOR I ZHVILLIMIT HAPËSINORË.**

Ekipi komunal i planifikimit dhe ekipet tjera të angazhuara në hartimin e Planit Zhvillimor Komunal të Suharekës e kanë analizuar nga aspekti ekonomik, social dhe mjedisor konceptin e PZHK-së 2008-2018, përmes Skenarit 2. Ky skenar do të ishte si bazë e mundshme të zhvillimit hapësinorë të vendbanimeve dhe pas analizës serioze në rrafshin profesional, politik por edhe të shoqërisë civile, duke marrë parasysh gjendjen faktike në komunë dhe zhvillimet që kanë ndodhur në hapësirën e komunës së Suharekës por edhe të gjitha implikimet që reflekton kjo gjendje në aspektin ekonomik, social dhe mjedisor është konstatuar se ky skenar vazhdon të siguroj:

1. Zhvillim dhe mbrojtje e tokës bujqësore;
2. Rritje e komunës në mënyrë të qëndrueshme;
3. Zhvillim ekonomik, social dhe mjedisor të qëndrueshëm dhe të baraspeshuar;
4. Ofrim të shërbimeve dhe mundësive sa ma afër, shpejtë dhe lirë për qytetarët.

Skenari 2 do të ofronte zhvillimin e komunës me një koncept policentrik, ku pos zonës urbane - Suharekës, ofron edhe zhvillimin funksional por edhe me përmbajtje të nën-qendrës Mushtisht dhe nën-qendrave Samadrexhë-Studenqan si dhe Bllacë-Duhël, dhe kjo prezanton përmbajtjen kryesore për plotësimin e rrjetës urbane të vendbanimeve me funksione dhe përmbajtje dhe për një zhvillim më të baraspeshuar hapësinor të territorit të komunës së Suharekës. Vlerësohet si prioritet zhvillimi i shpejtë i qytetit të Suharekës, Mushtishtit, Samadrexhës, Studenqanit, Bllacës, Duhlës dhe disa vendbanimeve si në funksion të lidhjeve, shërbimeve, dendësimit si dhe ushtrimit të funksioneve tjera plotësuese sociale, ekonomike e mjedisore.

Koncepti i Skenarit 2 është konsideruar nga grupet punuese si koncept racional dhe efikas, për zhvillim të planifikuar Komunal. Si bosht orientues për arritjen e vizionit të Komunës së Suharekës, ky skenar mundëson zhvillimin ekonomik, social (demografik) e mjedisor të sinkronizuar, në kohë e hapësirë, të qendrës komunale edhe të nën-qendrave, të cilat do të jenë në pozitën e vendbanimit komplementar, në kuptimin se funksionet themelore të këtyre vendbanimeve i plotësojnë funksionet e vendbanimeve tjera, brenda ndarjes hapësinore policentrike, ashtu që këto të sigurojnë edhe lidhjen funksionale të rregullt dhe të mirë të mbarë hapësirës brenda kësaj komune dhe rajonit.

Specifikat e zhvillimit të vendbanimeve në komunën e Suharekës, kërkojnë që në të ardhmen konceptit të urbanizimit ti hyhet në mënyrë tepër elastike. Përveç urbanizimit për qendrat kryesore dhe nën-qendrat, lansohet koncepti edhe për urbanizimin kompakt të zonave rurale (fshatrave) tjera.

Edhe me këtë koncept qendra komunale (Suhareka) duhet të orientohet e ndërtohet me të gjitha elementet e strukturës urbane complete. Duhet të sigurojë mënyrën urbane të jetesës, me të gjitha funksionet dhe përmbajtjet që i përgjigjen urbanizimit të qëndrueshëm. Zhvillime të rëndësishme në trajtim urban duhet pritur edhe në Mushtisht, Samadrexhë, Studenqan, Bllacë e Duhël, të cilat do ti përgjigjen funksionit të Suharekës në aspektin hapësinor, komunal, regjional dhe nivel të Kosovës.

Për NYJET si pjesë të kërkesave nga udhëzimi administrativ ky skenar bazohet në zhvillimin i cili si nje kryesore e konsideron si të rëndësishme, qytetin e Suharekës por edhe Mushtishtin, Samadrexhën, Studenqanin, Bllacën, Duhlën dhe disa vendbanime tjera.

Për KORRIDORET si pjesë të kërkesave nga udhëzimi administrativ ky skenar bazohet në tre korridore kryesore të infrastrukturës rrugore vijuese: korridori që sigurohet përmes Autoudhës "Ibrahim Rugova" si dhe përmes Rrugës regjionale që kalon nëpër qytet.

Në lidhje me PLOTËSIMIN DHE DENDËSIMIN, Skenari 2 ofron plotësimin dhe dendësimin në përputhje me UA 08/2017, jo vetëm në zonën urbane qytetin e Suharekës por edhe për Mushtishtin, Samadrexhën, Studenqanin, Bllacën, Duhlën dhe disa vendbanime tjera.

Në lidhje me **MBAJTJEN NËN KONTROLL**, Skenari 2 synon mbajtjen në kontroll të të gjitha vendbanimeve rurale, duke mos lejuar shtrirje të reja në funksion të mbrojtjes së tokës bujqësore.

Në lidhje me **MBROJTJEN**, Skenari 2 mbron tokë bujqësore, mirëpo në anën tjetër ofron edhe mundësi të rritjes së rezidentëve që synojnë zhvillojnë bujqësinë dhe shërbimeve komunale në vendbanime rurale dhe kontribuon në zhvillimin e bujqësisë.

Në lidhje me **ZONAT E RRRITJES**, Skenari 2 ofron disa zona të rritjes në komunën e Suharekës, mirëpo rritja bëhet në drejtim të tokave me kualitet më të dobët, ky skenar do ndihmon edhe në zhvillimin e qëndrueshëm të qytetit, ndërsa përkrah edhe shtimin natyror të popullsisë në vendbanime rurale, ku jetojnë 75% e banorëve.

Përparësitë e skenarit 2

Si përparësi kryesore e këtij skenari është se komuna e Suharekës është se ofron:

- Shumicën e përmbajtjet dhe aktivitetet të kërkuara nga vlerësimi i gjendjes, vizioni, qëllimet, objektivat.
- Zhvillim dhe mbrojtje e tokës bujqësore
- Rritje të komunës në mënyrë të qëndrueshme
- Zhvillim ekonomik, social dhe mjedisor të qëndrueshëm dhe të baraspeshuar
- Ofrim të shërbimeve dhe mundësive sa ma afër, shpejtë dhe lirë për qytetarët
- Komuna e Suharekës për 10 vite u zhvillua kryesisht me këtë koncept

Mangësitë e skenarit 2

Ndër mangësitë kryesore të këtij skenari janë se nuk ka përfshirë rrugën e planifikuar turistike që kalon përgjatë zonës malore në pjesën perëndimore;

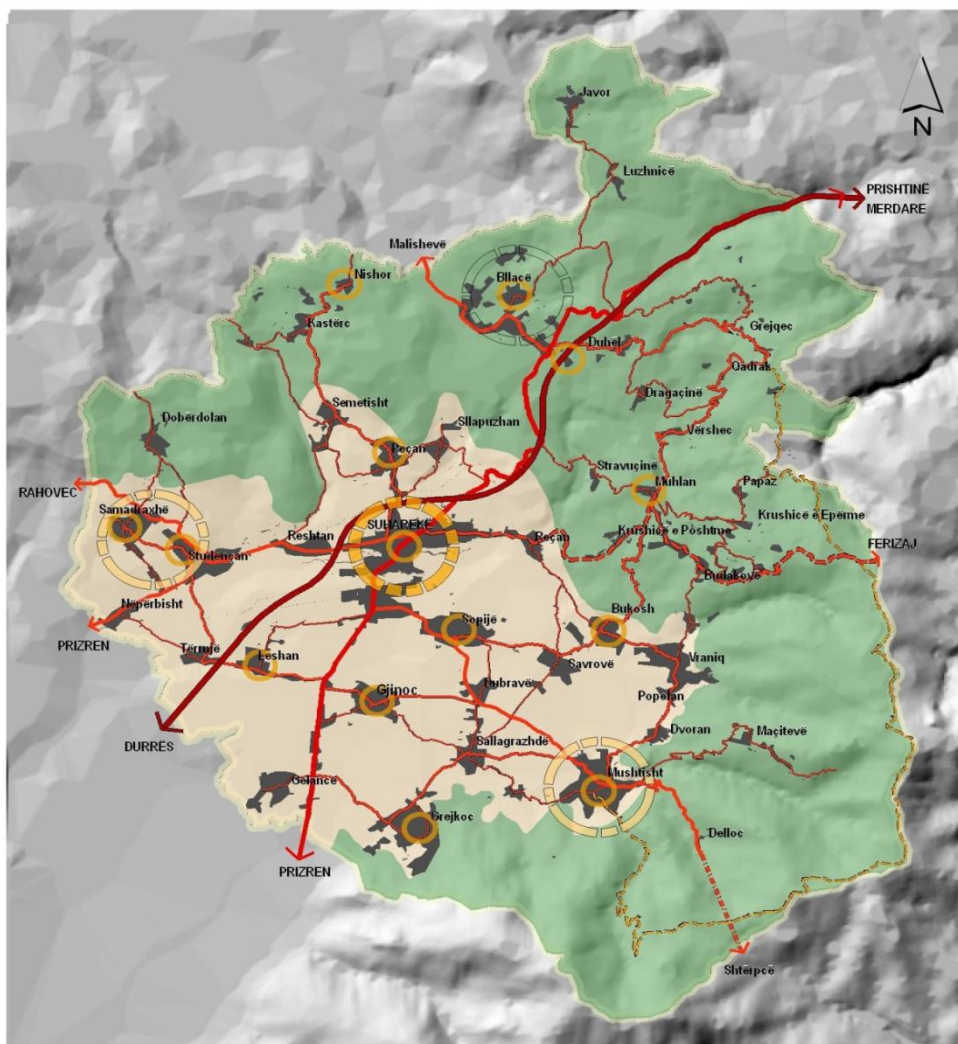
Mangësi tjetër e këtij skenari është mos përfshirja e korridorit të zhvillimit, korridor që është krijuar nga zhvillimet e pa kontrolluara, por që paraqet një potencial për zhvillim, bëhet fjalë për korridorin që lidh Suharekën me Prizrenin.

Ky koncept nuk përmban edhe zonat e zhvilluara si industriale dhe ekonomike.

Ky koncept si nën-qendra ka paraparë për zhvillimin funksional por edhe me përmbajtje të nën-qendrës Mushtisht dhe nën-qendrave (Samadrexhë-Studenqan si dhe Bllacë-Duhël), dhe gjatë analizës së grupeve punuese dhe në punëtorive të mbajtura, është konstatuar për arsye praktike dhe funksionale ishte një mangësi trajtimi i nga dy vendbanimeve në kuadër të një nën qendre dhe duke u bazuar në zhvillimin e 10 viteve të fundit duhet të përkufizohen si nën-qendra: Mushtishti, Duhël dhe Studenqan.

Konstatim për Skenarin 2

Skenari 2 si i tillë nuk do të zhvillohet më tutje, edhe se nga ajo që kemi prezantuar më lart për Suharekën është skenar bazik, dhe i cili duhet plotësohet edhe me zhvillimet të cilat janë zhvilluar në 10 vitet e fundit dhe krijohen bazat e skenarit të ri, i cili do prezantonte bazën e zhvillimit të ardhshëm të komunës.

LEGJENDA / LEGEND

Qendrat / Centres

- Qendër kryesore / Main centre
- Sub-qendër / Sub-centre
- Potencial për Sub-qendër / Potential for Sub-centre
- Qendër lokale / Local centre

Rrugët e propozuara / Proposed roads

- Autostradë / Highway
- Rrugë regionale / Regional road
- Lidhja përmes rrugës regionale / Connection through regional road
- Rrugë kryesore lokale / Main local road
- Rrugë lokale / Local road
- Rrugë turistike / Touristic road
- Kyqja në autostradë / Highway junction

Rrugët ekzistuese / Existing roads

- Rrugë magjistrale / Main road
- Rrugë regionale / Regional road

Zonimi sipas topografisë / Topographic zoning

- Zonë malore / Highland area
- Zonë rrafshinore / Lowland area

Vendbanimet / Settlements

- Kufiri Komunal / Municipal Boundary

Financuar nga / Financed by		Austrian Development Cooperation	
Autore / Author		 	
PLANI ZHVILLIMOR KOMUNAL - SUHAREKË MUNICIPAL DEVELOPMENT PLAN - SUHAREKA			
KONCEPTI I ZHVILLIMIT HAPËSINOR SPATIAL DEVELOPMENT CONCEPT			
1:100,000		01	
Janar / January 2008			

Harta 32 Zhvillimi hapësinor sipas skenarit 2

4.3.14. Skenari 3**SKENARI 3 - ËSHTË SKENARI I ZHVILLIMIT POLICENTRIK HAPËSINORË, ME TRE KORIDORE INFRASTRUKTURE, NJË KORRIDOR ZHVILLIMOR DHE ZONAT E ZHVILLIMIT**

Ekipi komunal i planifikimit dhe ekipet tjera të angazhuara në hartimin e Planit Zhvillimor të Suharekës kanë analizuar konceptin e zhvillimit hapësinorë nga aspekti ekonomik, social dhe mjedisor, të parashtruar në Skenarin 3. Ky skenar do të ishte si bazë e mundshme të zhvillimit hapësinorë të vendbanimeve, dhe pas analizës serioze në rrafshin profesional, politik por edhe me shoqërinë civile, duke marrë parasysh gjendjen faktike në komunë dhe zhvillimet që kanë ndodhur në hapësirën e komunës së Suharekës por edhe të gjitha implikimet që reflekton kjo gjendje në aspektin ekonomik, social dhe mjedisorë është konstatuar se ky skenar siguron:

- Zhvillim dhe mbrojtje e tokës bujqësore;
- Rritje e komunës në mënyrë të qëndrueshme;
- Zhvillim ekonomik, social dhe mjedisor të qëndrueshëm dhe të baraspeshuar;
- Ofrim të shërbimeve dhe mundësive sa ma afër, shpejtë dhe lirë për qytetarët.

Skenari 3 do të ofronte zhvillimin e komunës me një koncept policentrik, ku pos zonës urbane -qendrës Suharekë, ofron edhe zhvillimin funksional por edhe me përmbajtje të nën-qendrës së Mushtishtit dhe nën-qendrave Studenqan dhe Duhël. Zgjidhja e Skenarit 3, prezanton përmbajtjen kryesore për trajtim funksional të komunës, ndërsa sa i përket plotësimit dhe rrjetës urbane të vendbanimeve ofron funksione dhe përmbajtje, duke siguruar një zhvillim më të baraspeshuar hapësinor të territorit të komunës së Suharekës. Vlerësohet si prioritet zhvillimi i shpejtë i qytetit të Suharekës por edhe Mushtishtit, Samadrexhës, Studenqanit dhe Duhlës si nënqendra dhe disa vendbanimeve tjera si në funksion të lidhjeve, shërbimeve, dendësimit si dhe ushtrimit të funksioneve tjera plotësuese sociale, ekonomik e mjedisore.

Koncepti i prezantuar sipas Skenarit 3, nga grupet punuese për zhvillim të planifikuar Komunal, është vlerësuar si shumë racional dhe efikas, i cili si bosht të vetin orientues për arritjen e vizionit të Komunës së Suharekës, mundëson zhvillimin ekonomik, social (demografik) e mjedisor të sinkronizuar në kohë e hapësirë, të qendrës komunale edhe të nën-qendrave. Skenari 3, pozicionon nënqendrat si vendbanimet komplementare, në kuptimin e plotësimit të funksioneve themelore të vendbanimeve ndërmjet tyre, brenda ndarjes hapësinore policentrike, ashtu që këto të sigurojnë edhe lidhjen funksionale të rregullt dhe të mirë të mbarë hapësirës brenda kësaj komune dhe rajonit.

Specifikat e zhvillimit të vendbanimeve në komunën e Suharekës, kërkojnë që në të ardhmen konceptit të urbanizimit ti hyhet në mënyrë tepër elastike. Përveç urbanizimit për qendrat kryesore e nën - qendrat, të lansohet koncepti edhe për urbanizimin kompakt të zonave rurale (fshatrave) tjera.

Edhe me këtë koncept, qendra komunale (Suhareka) duhet të orientohet në ndërtimet me të gjitha elementet e strukturës urbane komplete. Duhet të sigurojë mënyrën urbane të jetesës, me të gjitha funksionet dhe përmbajtjet që i përgjigjen urbanizimit të qëndrueshëm, zhvillime të rëndësishme në disa elemente dhe përmbajtje urbane duhet pritur edhe në Mushtisht, Samadrexhë, Studenqan, Bllacë, Duhël të cilat do ti përgjigjen funksionit të Suharekës në hapësirë, komunë, regjion dhe në nivel të Kosovës.

Për NYJET si pjesë të kërkesave nga udhëzimi administrativ ky skenar bazohet në zhvillimin i cili si nyje kryesore e konsideron të rëndësishme, qytetin e Suharekës por edhe Mushtishtin, Samadrexhën, Studenqanin, Bllacën, Duhlën dhe disa vendbanime tjera.

Për KORRIDORET si pjesë të kërkesave nga udhëzimi administrativ ky skenar bazohet në tre korridore kryesore të infrastrukturës rrugore vijuese: korridori që sigurohet përmes Autoudhës "Ibrahim Rugova" si dhe përmes rrugës regjionale që kalon nëpër qytet, por edhe të korridorit të zhvillimit (Korridori Suharekë - Prizren)

Skenari 3 ofron PLOTËSIMIN DHE DENDËSIMIN, në përputhje me UA 08/2017 jo vetëm në zonën urbane qytetin e Suharekës por edhe për Mushtishtin, Samadrexhën, Studenqanin, Bllacën, Duhlën dhe disa vendbanime tjera.

Skenari 3 synon MBAJTJEN NËN KONTROLL të të gjitha vendbanimeve rurale, duke mos lejuar shtrirje të reja në funksion të mbrojtjes së tokës bujqësore.

Skenari 3 synon MBROJTJEN tokave bujqësore, mirëpo në anën tjetër ofron edhe mundësi të rritjes së rezidentëve që synojnë zhvillimin e bujqësisë dhe shërbimeve komunale në vendbanime rurale dhe kontribuon në zhvillimin e bujqësisë.

Skenari 3 planifikon disa ZONA TË RRITJES në komunën e Suharekës, mirëpo rritja bëhet në drejtim të tokave me kualitet më të dobët, ky skenar do ndihmon edhe në zhvillimin e qëndrueshëm të qytetit, ndërsa përkrah edhe shtimin natyror të popullsisë në vendbanime rurale, ku jetojnë 75% e banorëve.

Përparësitë e skenarit 3

Si përparësi kryesore e këtij skenari është se komuna e Suharekës është se ofron :

- Të gjitha përmbajtjet dhe aktivitetet të kërkuara nga vlerësimi i gjendjes, vizioni, qëllimet, objektivat;
- Zhvillim dhe mbrojtje e tokës bujqësore;
- Rritje të komunës në mënyrë të qëndrueshme;
- Zhvillim ekonomik, social dhe mjedisor të qëndrueshëm dhe të baraspeshuar;
- Ofrim të shërbimeve dhe mundësive sa ma afër, shpejtë dhe lirë për qytetarët;
- Zhvillimet e komunës për 10 vite bazuar në draft PZHK por edhe zhvillimet që kanë ndodhur në ndërkohë si korridori i zhvillimit Suharekë- Prizren;
- Integrimi i zonave industriale dhe ekonomike me këtë koncept për Komuna e Suharekës;
- Integrimin e rrugës së e planifikuar turistike që kalon përgjatë zonës malore në pjesën perëndimore.

Mangësitë e skenarit 3

Ndër mangësitë kryesore të këtij skenari është se ka qenë i detyruar të integrojë disa zhvillime të pa planifikuara më parë në këtë koncept-skenarë, të cilat i bartin në vete edhe kosto që fillimisht kërkojnë tejkalimin e disa kufizimeve që do paraqesin integrimet e tilla.

Konstatim për Skenarin 3

Duhet theksuar se nga të gjithë skenarët e analizuar dhe trajtuar nga Ekipi komunal i planifikimit dhe ekipet tjera të angazhuara në hartimin e Planit Zhvillimor Komunal të Suharekës, skenarë të analizuar nga aspekti ekonomik, social dhe mjedisor, të trajtuar edhe duke u bazuar në analizat sipas fushave tematike, vizionit, qëllimeve, objektivave dhe përmbajtjeve tjera të lartpërmendura, mundë të konstatohet se ky Skenar në të gjitha dimensionet është më real dhe i mundshëm, përderisa sa plotëson edhe komponentët e kërkuara me udhëzim administrativ për përmbajtjet kryesore të skenarit siç janë: nyjet, korridoret, zgjerimet, kërkesat

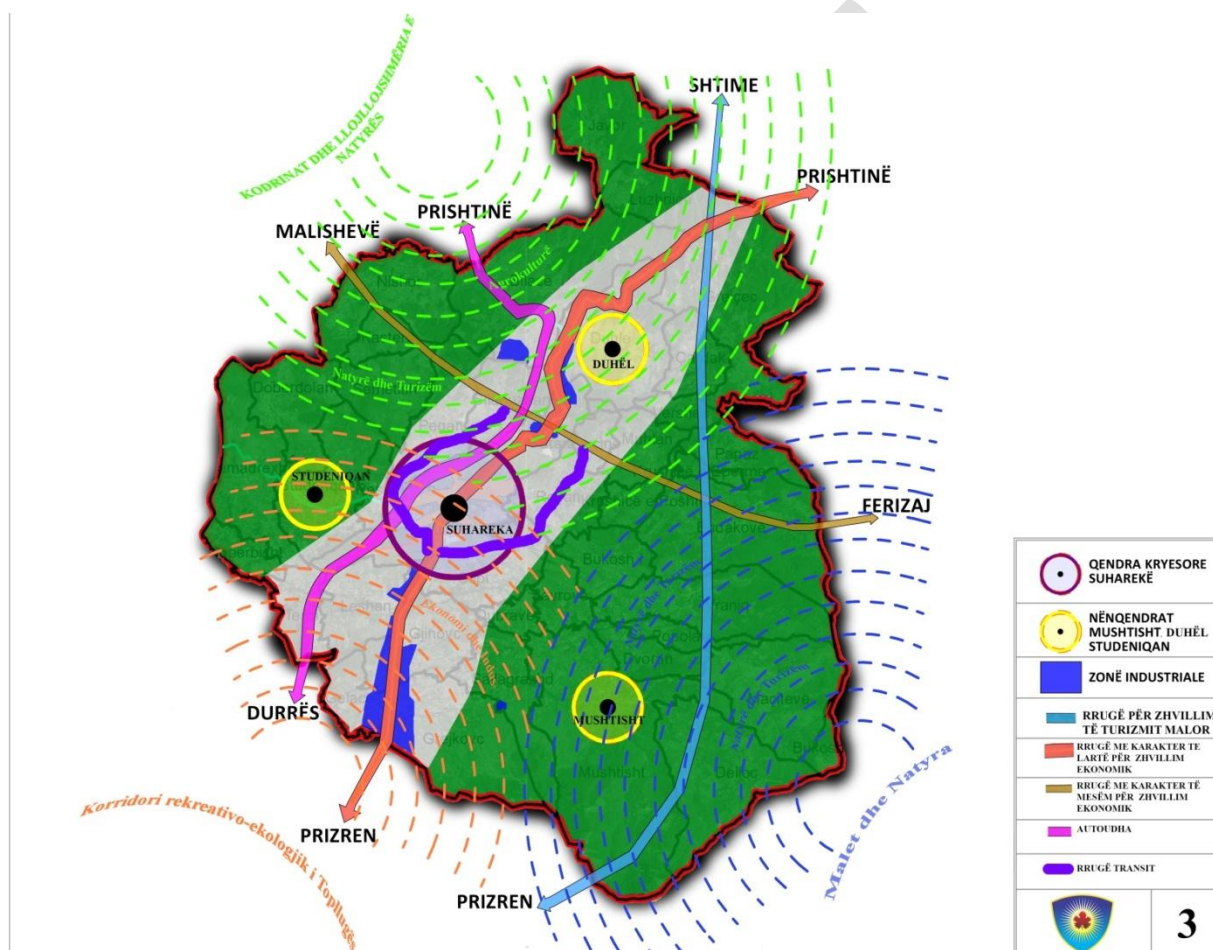

për shfrytëzimin e tokës në të ardhmen, masat mbrojtëse dhe zonat që do të mbrohen, infrastrukturën si dhe ndryshimet e propozuara dhe zhvillimet e reja.

Dhe si i tillë:

Skenari 3 do të zhvillohet më tutje edhe se nga ajo që kemi prezantuar më lart për Suharekën është skenari kryesor, dhe i cili duhet të zëbërthet në të gjitha përmbajtjet zhvillimore dhe hapësinore në vazhdimësinë e këtij projekti.

Me zhvillimet të cilat janë të përbashkëta për tre skenarët por edhe zhvillimet e nivelit më të ulët që nuk janë trajtuar në nivel skenari duhet plotësohen dhe si të integruara ta paraqesin konceptin kryesor të zhvillimit hapësinorë për Planin Zhvillimor Komunal të Suharekës.

Harta 33 Zhvillimi hapësinor sipas skenarit 3

5. PRIORITETET STRATEGJIKE DHE PLANI I VEPRIMIT

Kjo pjesë e dokumentit paraqet një rëndësishme, pasi që në këtë pjesë kemi analizuar dhe identifikuar nevojat bazuar në vlerësimin të gjendjes, dhe hartuar zgjidhje në formën e Prioriteteve Zhvillimore Strategjike në përputhje me Vizionin, Qëllimet dhe Objektivat.

Për dallim nga Vizioni, Qëllimet dhe Objektivat, të cilat mund të jenë afatgjata deri në 30 vitet e ardhme, Prioritete strategjike dhe Plani i Veprimit përcaktojnë çështjet kyçe të cilat janë përzgjedhur për të u trajtuar gjatë 8 viteve të ardhme.

Nëpërmjet zbatimit të Prioriteteve Strategjike, synojmë që të përmirësojmë jetën e banorëve të Komunës së Suharekës dhe të përmbushim pritjet e tyre për zhvillim të qëndrueshëm të shërbimeve të cilat na janë deleguar, si pushtetit lokal, nga të gjitha fushat tona të kompetencave duke filluar nga: zhvillimin lokal ekonomik, planifikimin urban dhe rural, shfrytëzimin e tokës dhe zhvillimin, zbatimin e rregulloreve të ndërtimit dhe standardeve për kontrollimin e ndërtimit, mbrojtjen e mjedisit lokal, ofrimin dhe mirëmbajtjen e shërbimeve publike dhe shërbimeve komunale, përfshirë edhe furnizimin me ujë, kanalizimin dhe drenazhin, trajtimin e ujërave të zeza, menaxhimin e mbeturinave, rrugëve lokale, transportit lokal dhe skemave të nxehtësie lokale, përgjigje ndaj rasteve emergjente lokale, ofrimin e arsimit publik parashkollor, fillor dhe të mesëm, duke përfshirë regjistrimin dhe licencimin e institucioneve edukative, punësimin, pagesën e rrogave dhe trajnimin e instruktorëve dhe administratorëve të arsimit, promovimin dhe mbrojtjen e të drejtave të njeriut, ofrimin e përkujdesit publik primar shëndetësor, ofrimin e shërbimeve familjare dhe shërbimeve të tjera të mirëqenies sociale, siç është përkujdesi për të cënueshmit, strehimin familjar, përkujdesjen fëmijërore, përkujdesjen për të moshuarit, duke përfshirë regjistrimin dhe licencimin e këtyre qendrave përkujdesëse, punësimin, pagesën e rrogave dhe trajnimin e profesionistëve të mirëqenies sociale, banimin publik, shëndetësinë publike, licencimin e shërbimeve publike dhe objekteve, duke përfshirë ato që kanë të bëjnë me argëtimin, aktivitete kulturore dhe të lira, ushqimin, strehimin, tregjet, shitësit në rrugë, transportimin lokal publik dhe taksitë, emërimin e rrugëve, rrugicave dhe vendeve të tjera publike, ofrimin dhe mirëmbajtjen e parqeve dhe hapësirës publike, turizmit; si dhe, aktivitetet kulturore dhe të lira.

Dhe të gjitha këto fusha janë pjesë përbërëse e Planit Zhvillimor Komunal të Suharekës dhe si të tilla të gjitha prioritetet e PZHK-së paraqesin prioritetet e qeverisë komunale.

Natyrisht, që Komuna jonë ballafaqohet me shumë çështje tjera të cilat po ashtu do duhej të përfshiheshin në Prioritetet Strategjike dhe Planin e Veprimit, mirëpo duke ditur se ligj-vënësi ka kërkuar edhe identifikimin e analizave financiare për trajtim të prioriteteve, për shkaqe të kufizimeve financiare si dhe kapaciteteve ekzistuese, Ekipi Punues në bashkëpunim me drejtoritë sektoriale dhe komunitetin ka identifikuar disa Prioritete Strategjike, të cilat janë të zbatueshme dhe të matshme.

Zbatimi i projekteve të përzgjedhura në Prioritet Strategjike është përshkruar në hollësi në Planin e Veprimit, të cilat jo vetëm që shërbejnë të udhëzojnë drejtoritë sektoriale duke përcaktuar masave të nevojshme për të arritur Vizionin, Qëllimet dhe Objektivat e tyre, por po ashtu edhe për të monitoruar performancën e tyre. Për më tepër, kapitujt dhe shtojcat vijuese përshkruajnë në hollësi si të do të përdoren treguesit për të monitoruar, zbatimin, matjen e suksesit dhe efektivitetit të këtyre e Prioriteteve Strategjike të përcaktuar në këtë dokument.

5.1. Prioritetet strategjike

Ekipi Punues në bashkëpunim me drejtoritë sektoriale dhe komunitetin ka identifikuar Prioritetet Strategjike vijuese, të cilat konsiderohen reale dhe të zbatueshme dhe të matshme:

5.1.1. Prioritetet strategjike për zhvillimin ekonomik

1. Prodhimi i energjisë së ripërtëritshme përmes mullinjve të erës në Budakovë dhe Duhël;
2. Ndërtimi i hidrocentralit pranë pendës së liqenit të Dragaçinës.
3. Ndërtimi i sistemit të ujitjes për toka bujqësore në Studenqan, Mushtish, Vraniq;
4. Ndërtimi e infrastrukturës rrugore fushore për toka bujqësore të Klasit 1 – 4;
5. Hapja e puseve dhe ndërtimi i rrjetit të furnizim me ujë në Agro – Zonë;
6. Hartimi i Planeve Rregulluese të Hollësishme për Zonën Ekonomike në Duhël;
7. Hartimi i Planeve Rregulluese të Hollësishme për fshatrat rekreative në Delloc, Gradancë dhe Kreu i Ahishtës dhe zhvillimi i qëndrueshëm i tyre.

5.1.2. Prioritetet strategjike për përmirësimin e infrastrukturës teknike

1. Ndërtimi i akumulacionit uJOR në Dragaqinë me kapacitet të vëllimit uJOR prej 6.8 milion m³
2. Ngjitja e kapacitetit të rezervuarit shtesë në Studenqan, Papaz, Reqan dhe Grejkoc;
3. Transferimi i kyçjeve dhe zgjerimi i rrjetit të burimit Pusit të Atit – Shirokë;
4. Ndërtimi i ujësjellësit në Bllacë, Duhël, Javor, Sopi, Bukosh, Reqan, Maqitevë, Papaz;
5. Shtrirja dhe ndarja e rrjetit të kanalizimit të ujërave atmosferike nga kanalizimi ujërave të zeza në zonën urbane dhe rurale.

5.1.3. Prioritetet strategjike për përmirësimin e infrastrukturës së transportit dhe transportit publik

1. Hartimi i Planit të Mobilitetit dhe zbatimi i tij
2. Rindërtimi dhe zgjerimi i stacionit të regjional autobusëve
3. Ndërtimi 16/24 vend ndaljeve për autobusë lokal komunal
4. Ndërtimi i rrugës Zonë Industriale – Studenqan-Neperbisht-Samadrexhë;
5. Ndërtimi i rrugës transit në pjesën perëndimore Zonë Industriale–kyqja në Autoudhë (Reshtan)
6. Ndërtimi i rrugës transit në pjesën lindore të Shirokë – Biraç (Unaza I Lindore)
7. Ndërtimi i rrugës transit në pjesën lindore të Shirokë – Biraç (Unaza II Lindore)
8. Ndërtimi i rrugës se re Mushtisht (L. Bahqevc) – Sallgrazhde – Greikoc;
9. Ndërtimi i rrugës se re Mushtisht-Savrovë;
10. Ndërtimi i rrugës se re përreth Autostradës Reshtan-Peqan-Sllapuzhan;
11. Ndërtimi i rrugës se re Greikoc – Korishë;
12. Ndërtimi i rrugës Peqan – Reshtan (“udha e gat”)

5.1.4. Prioritetet strategjike për përmirësimin e infrastrukturës publike

1. Ndërtimi i tre çerdheve dhe kopshteve të fëmijëve në zonën urbane;
1. Ndërtimi i katër shkollave fillore dhe të mesme të ulëta në vendbanime rurale;
2. Ndërtimi i katër sallave sportive, dy në zonë urbane dhe dy vendbanime rurale;
3. Ndërtimi i qendrës së re kryesore të mjekësisë familjare në zonën urbane të Suharekës dhe shndërrimin e QKMF ekzistuese në QMF;
4. Ndërtimi i dy QMF-ve, një në Bllacë dhe një në Vraniq;
5. Ndërtimi i pesë AMF-ve, në vendbanime rurale;

6. Ndërtimi i qendrës për punë sociale;
7. Ndërtimi i banesave në bazë të Programit të veçantë të banimit për rreth 100 familje;
8. Përfundimi i ndërtimit të shtëpisë së pleqve dhe personave pa perkujdesje;
9. Ndërtimi i objektit të Ndërtesës Komunale.
10. Ndërtimi i objektit të Zjarrëfikësve.

5.1.5. Prioritetet strategjike për përmirësimin e infrastrukturës sociale

1. Ndërtimi i poligonit sportiv në Popolan;
 2. Ndërtimi i stadiumit të futbollit në Mushtisht;
 3. Ndërtimi i Palestrës sportive në Samadrexhë;
 4. Ndërtimi i Palestrës sportive në Suharekë;
 5. Ndërtimi/Rregullimi i qendrës kulturore "Ukë Bytyqi" Suharekë;
 6. Ndërtimi i varrezave të besimit mysliman në Sallagrazhdë;
- Prioritetet strategjike për mbrojtjen e mjedisit
1. Ndërtimi i shtratit të lumit në Sopijë;
 2. Ndërtimi i impiantit për trajtimin e ujërave të zeza në Bukoshë;
 3. Ndërtimi i impiantit për trajtimin e ujërave të zeza në Nëprebishtë dhe i kolektorëve për shkarkimin e ujërave të zeza deri te impiantiti;
 4. Trajtimi i deponive ilegale;

5.1.6. Prioritetet strategjike për vendbanime

1. Hartimi i Planit Rregullues të Hollësishëm të zonën urbane;
2. Hartimi i Planeve Rregulluese të Hollësishëm për nyjat rurale të Studençanit, Mushtishtit dhe Duhlës.

5.1.7. Prioritetet strategjike për vendbanime joformale

1. Hartimi i katër Planeve Rregulluese të Hollësishme për vendbanimet joformale;

5.1.8. Prioritetet strategjike për banim

1. Hartimi i Projektit të zgjeruar "Sheshi i Qytetit"
2. Renovimi i objekteve publike dhe kolektive të banimit;

5.1.9. Prioritetet strategjike për shfrytëzim të qëndrueshëm të tokës

3. Hartimi i Hartës Zonale të Komunës;
4. Përgatitja e Vlerësimit Strategjik Mjedisor të Hartës Zonale të Komunës;
5. Hartimi i Planit Rregullues të Hollësishëm "Zona Qendër";
6. Hartimi i Planit Rregullues të Hollësishëm të Zonës Ekonomike për rrugës regjionale Suharekë – Prizren.

5.2. Plani i veprimit

Edhe në Planin e Veprimit kemi paraqitur një përmbledhje të hollësishme të të gjitha projekteve dhe masave, veprimeve të nevojshme për të arritur vizionin, qëllimet dhe objektivat e PZHK-së nëpërmes Prioriteteve të Zhvillimit Strategjik.

Me këtë Plan të Veprimit për secilin projekt, masë dhe veprim, në tabelat vijuese, kemi specifikuar:

1. Përshkrim i projektit, masës dhe aktivitetit;
2. Prioriteti i zbatimit, i lartë, i mesëm, ose i ultë;
3. Afatin kohor të zbatimit: afatshkurtër, afatmesëm ose afatgjatë, ku:
 - Zbatimi afatshkurtër, nënkupton periudhën e zbatimit deri në 2 vite;
 - Zbatimi afatmesëm, nënkupton periudhën e zbatimit deri në 4 vite;
 - Zbatimi afatgjatë, nënkupton periudhën e zbatimit mbi në 4 vite;
4. Implikimet financiare (minimale, të vogla, të mesme dhe të mëdha);
 - Implikimi financiar minimal, nënkupton koston e investimeve deri në 5,000 €;
 - Implikimi financiar i vogël, nënkupton koston e investimeve 5,000 € - 30,000 €;
 - Implikimi financiar i mesëm, nënkupton koston e investimeve 30,000 € - 80,000 €;
 - Implikimi financiar i madh, nënkupton koston e investimeve mbi 80,000 €.
5. Aranzhimet për zbatim, siç janë komuna nëpërmes buxhetit vetanak, partneritetet publiko-private, niveli qendror, organizatat ndërkombëtare, etj;
6. Buxhetin e përafërt dhe kategoria e buxhetit për shpenzimet;
7. Organizatën përgjegjëse për zbatim, partnerin implementues ose hisedar;

Duhet theksuar se ky Plan për Zbatim do jetë bazë e hartimit të Planeve sektoriale për zbatim nga çdo drejtori e komunës së Suharekës dhe për Treguesit përkatës dhe procesin e monitorimit dhe vlerësimit të zbatimit që është paraqitur në Shtojcën 2.

Prioritetet strategjike për zhvillimin e ekonomik**PS - ZhE 1 Prodhimi i energjisë së ripërtritëshme**

	Përshkrimi i veprimit	Prioriteti	Afati kohor i zbatimit	Implikimi financiar	Aranzhimi për zbatim	Buxheti i përafërt	Organizata përgjegjëse për zbatim
1	Ndërtimi i mullinjve të erës për prodhim energjetik në Budakovë	I lartë	Afatgjatë	I madh	PPP	60,000,000 €	IP
2	Ndërtimi i mullinjve të erës për prodhim energjetik në Duhël	I lartë	Afatgjatë	I madh	PPP	60,000,000 €	IP
3	Ndërtimi i hidrocentralit pranë liqenit të Dragaçinës	I mesëm	Afatgjatë	I madh	PPP	20,000,000 €	IP

PS - ZhE 2 Ngritja e prodhimtarisë bujqësore

	Përshkrimi i veprimit	Prioriteti	Afati kohor i zbatimit	Implikimi financiar	Aranzhimi për zbatim	Buxheti i përafërt	Organizata përgjegjëse për zbatim
1	Ndërtimi i sistemit të ujitjes për toka bujqësore në Studenqan	I lartë	Afatmesëm	I madh	Komuna	131,787 €	DBZHRP
2	Ndërtimi i sistemit të ujitjes për toka bujqësore në Vraniq	I mesëm	Afatmesëm	I madh	Komuna	349,219 €	DBZHRP
3	Ndërtimi i sistemit të ujitjes për toka bujqësore në Mushtisht	I mesëm	Afatmesëm	I madh	Komuna	131,787 €	DBZHRP
4	Ndërtimi e infrastrukturës rrugore -fushore për bujqësi në Komunë	I lartë	Afatmesëm	I madh	Komuna	218,500 €	DBZHRP
5	Fondi emergjent për mbrojtjen e kulturave bujqësore	I mesëm	Afatgjatë	I mesëm	Komuna	126,000 €	DBZHRP
6	Përkrahje për ngritje të serrave	I lartë	Afatgjatë	I madh	Komuna	565,000 €	DBZHRP
7	Furnizimi me material fidanor Hardhi rrushi –Kumbullës-Arrë-Lajthi	I lartë	Afatgjatë	I mesëm	Komuna	134,000 €	DBZHRP
8	Furnizimi me material fidanor mjedër - dredhëz	I lartë	Afatgjatë	I madh	Komuna	220,000 €	DBZHRP
9	Furnizimi i fermerëve me Moto kultivator	I lartë	Afatgjatë	I madh	Komuna	210,000 €	DBZHRP
9	Rregullimi dhe ndërtimi i stallave për bagëti	I lartë	Afatgjatë	I madh	Komuna	318,000 €	DBZHRP
10	Rregullimi dhe ndërtimi i stallave për bagëti	I lartë	Afatgjatë	I madh	Komuna	1,200,000 €	MBPZHR
11	Projektet zhvillimore për përpunimin e produkteve bujqësore	I lartë	Afatgjatë	I madh	Komuna	240,000 €	DBZHRP
12	Projektet zhvillimore për Hortikulturë	I lartë	Afatgjatë	I madh	Komuna	100,000 €	DBZHRP MBPZHR
13	Projektet zhvillimore për Bletari, shpeztari, peshkatari	I lartë	Afatgjatë	I madh	Komuna	100,000 €	
14	Projektet zhvillimore për Turizëm Rural	I lartë	Afatgjatë	I madh	Komuna	300,000 €	

PS - ZhE 3 Ngritja e prodhimtarisë përpunuese në Agro-zonë dhe Zonë Industriale

	Përshkrimi i veprimit	Prioriteti	Afati kohor i zbatimit	Implikimi financiar	Aranzimi për zbatim	Buxheti i përafërt	Organizata përgjegjëse për zbatim
1	Hartimi i Planit Rregullues të Hollësishëm për parkun e biznesit/ industrial	I lartë	Afatmesëm	I madh	Komuna	55,000 €	DUP
1	Hapja e 2 puseve dhe i rrjetit të furnizim me ujë në Agro - Zonë	I mesëm	Afatmesëm	I madh	Komuna	131,787 €	DBZHRP
2	Ndërtimi i kolektorit për trajtimin e ujërave industrial në Agro - Zonë	I lartë	Afatmesëm	I madh	Komuna	218,500 €	DSHPME
3	Lirimi nga taksa komunale për ndërtesat që shfrytëzohen për prodhimtari përpunuese	I lartë	Afatmesëm	I madh	Komuna		DUP-DBEF
4	Lirimi nga taksa për leje ndërtimore ndërtesat që shfrytëzohen për prodhimtari përpunuese	I mesëm	Afatmesëm	I madh	Komuna		DUP-DBEF

PS - ZhE 4 Shfrytëzimi i potencialeve natyrore për zhvillim të turizmit

	Përshkrimi i veprimit	Prioriteti	Afati kohor i zbatimit	Implikimi financiar	Aranzimi për zbatim	Buxheti i përafërt	Organizata përgjegjëse për zbatim
1	Hartimi i Planit Rregullues të Hollësishëm të fshatit rekreativ-turistik në Delloc	I lartë	Afatmesëm	I madh	Komuna	55,000 €	DBEF
2	Hartimi i Planit Rregullues të Hollësishëm të fshatit agro -turistik në Gradancë	I mesëm	Afatmesëm	I madh	Komuna	55,000 €	DZRrN
3	Hartimi i Planit Rregullues të Hollësishëm të fshatit agro -turistik në Kreun e Ahishtës	I mesëm	Afatmesëm	I madh	Komuna	55,000 €	DBZHRP

Prioritetet strategjike për përmirësimin e infrastrukturës teknike**PS - IT1 - Ngritja e kapaciteteve furnizuese të burimeve ujore**

	Përshkrimi i veprimit	Prioriteti	Afati kohor i zbatimit	Implikimi financiar	Aranzhimi për zbatim	Buxheti i përafërt	Organizata përgjegjëse për zbatim
1	Ndërtimi i akumulacionit ujqor në Dragaqinë me kapacitet të vëllimit ujqor prej 6.8 milion m ³	I lartë	Afatgjatë	I madh	MIA/MZhE	18,700,000 €	MIA/MZhE
2	Ngritja e kapacitetit të rezervuarit shtese me stacioni të pompimit me 500m ³ në Biraç (38-0)	I lartë	Afatgjatë	I madh	MIA/MZhE	300,000 €	MIA/MZhE
3	Eliminimi i gypit magjstral ACC Ø 300mm, dhe zëvendësimi i tij me gyp të materialit HDPE PE 100, si dhe vendosja e rrjetit sekondar përgjatë rrugës magjistrale Suharekë-Prizren (deri te stacioni i Pompave në Malësi të re).	I lartë	Afatgjatë	I madh	MIA/MZhE	1,250,000 €	MIA/MZhE/HRJ
4	Vendosja e rezervuarit të ri mbi rrugën magjistrale Suharekë-Rahovec në Studencan me kapacitet 750 m ³ , rritja e kapacitetit të pompave dhe kyçja me rrjetin ekzistues (984-0)	I lartë	Afatgjatë	I madh	MIA/MZhE	150,000 €	MIA/MZhE/HRJ
5	Hapja e puseve të reja-ndërtimi i stacionit të pompave te “Pusi i Atit” dhe ndërtimi i rezervuarit të ri 1500m ³ në malet e Grejkocit në lartësi prej 600m	I lartë	Afatgjatë	I madh	MIA/MZhE	1,300,000 €	MIA/MZhE/HRJ
6	Hulumtimi i burimit të ujit për fshatin Reqa (5-8 l/s)	I lartë	Afatgjatë	I vogël	MZhE	20,000 €	MZhE/HRJUG
7	Hulumtimi i burimit të ujit për fshatin Nishor (6-8 l/s)	I lartë	Afatgjatë	I vogël	MIA/MZhE	30,000 €	MZhE/HRJ
8	Rehabilitimi i drenazhave, kaptazhave dhe zëvendësimi i gypit prej burimit deri te rezervuari kryesor në fshatin Grejkoc	I lartë	Afatgjatë	I mesëm	MIA/MZhE	40,000 €	MZhE/HRJ
9	Kaptimi i burimit të ujit, ndërtimi i kaptazhave, ndërtimi i rezervuarit 500 m ³ dhe vendosja e gypit nga burimi deri në rezervuar në fshatin Budakovë	I lartë	Afatgjatë	I madh	MIA/MZhE	185,630.75 €	MZhE/HRJ

PS - IT2 Ngritja e kapaciteteve furnizuese të rrjetit të ujësjellësit

	Përshkrimi i veprimit	Prioriteti	Afati kohor i zbatimit	Implikimi financiar	Aranzhimi për zbatim	Buxheti i përafërt	Organizata përgjegjëse për zbatim
1	Ndërtimi i Ujësjellësit në Duhël	I lartë	Afatshkurtë	I mesëm	DSHPME	40,000 €	DSHPME
2	Ndërtimi i Ujësjellësit në Javor	I lartë	Afatshkurtë	I mesëm	DSHPME	50,000 €	DSHPME

3	Rritja e kapaciteteve të burimeve të ujit në Samadrexhë	I lartë	Afatgjatë	I mesëm	DSHPME	50,000 €	DSHPME
4	Lidhja rrjetit të qytetit përmes tubacionit kryesor me rezervuarin e Grejkocit	I lartë	Afatshkurtë	I mesëm	DSHPME	240,000 €	DSHPME
5	Lidhja Vraniqit, Popolanit, Savrovës dhe Sopisë përmes tubacionit kryesor me burimin e Vraniqit	I lartë	Afatshkurtë	I mesëm	DSHPME	300,000 €	DSHPME
6	Burimi i Dellocit (40 – 60 l/s) si dhe disa burime të marra nga gryka e Maqitevës do të furnizohen vendbanimet vijuese: Bukoshi II, Maqiteva, Delloci, Mushtishti, Dvorani dhe Dubrava	I lartë	Afatshkurtë	I mesëm	DSHPME	500,000 €	DSHPME
7	Nga Budakova dhe gryka e Buzhalës që ka sasi të konsiderueshme të ujit 25 – 35 l/s, mund të furnizohen qyteti i Suharekës si dhe fshatrat: Budakovë, Buzhalë, Bukosh I, Krushicë dhe Reqani	I lartë	Afatshkurtë	I mesëm	DSHPME	500,000 €	DSHPME
8	Vendosja e gypit furnizues nga kaptazha deri në hyrje të fshatit Sopijë	I lartë	Afatmesëm	I mesëm	Komuna & HRJ	30,482 €	HRJ
9	Vendosja e gypit furnizues nga rezervuari në Baqevc deri në fshatin Gjinoc	I lartë	Afatmesëm	I mesëm	Komuna & HRJ	150,000 €	HRJ
10	Vendosja e gypit furnizues nga rezervuari kryesor i fshatit Mushtisht deri te rezervuari i ri (te xhamia e re)	I lartë	Afatmesëm	I mesëm	Komuna & HRJ	40,000 €	HRJ
11	Zevendësimi dhe zgjerimi i rrjetit të ujësjellësit si dhe funksionalizimi i rezervuarit të ri në fshatin Peqan	I lartë	Afatmesëm	I mesëm	Komuna & HRJ	45,546 €	HRJ
12	Rritja e kapaciteteve të pompave për fshatin Reshtan	I lartë	Afatmesëm	I mesëm	Komuna & HRJ	40,000 €	HRJ
13	Ndërtimi i rrjetit të ujësjellësit për fshatin Nishor	I lartë	Afatmesëm	I mesëm	Komuna & HRJ	200,000 €	HRJ
14	Rehabilitimi i rrjetit të ujësjellësit në fshatin Bllacë para futjes nën menaxhimin e Kompanisë	I lartë	Afatmesëm	I lartë	Qeveria e Kosovës & CDI	108,491 €	HRJ
15	Zgjerimi i rrjetit të ujësjellësit për fshatin Grejkoc (pjesa kah fshati Korish)	I lartë	Afatmesëm	I lartë	Komuna & HRJ	23,585 €	HRJ
16	Rehabilitimi i rrjetit të ujësjellësit në fshatin Sllapuzhan para futjes nën menaxhimin e Kompanisë	I lartë	Afatmesëm	I mesëm	Qeveria e Kosovës & CDI	57,871 €	HRJ
17	Projekte me bashkëfinancim (Ujësjellës & Kanalizim)	I lartë	Afatmesëm	I lartë	Komuna & HRJ		HRJ
18	Ndërtimi i Ujësjellësve të ri, për fshatin Dubravë	I lartë	Afatmesëm	I lartë	Qeveria e Kosovës & CDI	181,554 €	HRJ
19	Ndërtimi i Ujësjellësve të ri, për fshatin Baqevc	I lartë	Afatmesëm	I lartë	Qeveria e	223,815 €	HRJ

					Kosovës & CDI		
20	Sanimet dhe rregullimet e ujësjellësve	I lartë	Afatmesëm	I lartë	Komuna e Suharekës	80,000 €	HRJ
21	Ndërtimi i Ujësjellësve të ri, për fshatin Bukosh	I lartë	Afatmesëm	I lartë	Qeveria e Kosovës & CDI	284,174 €	HRJ
22	Ndërtimi i Ujësjellësve të ri, për fshatin Regan dhe ndërtimi i rezervuarit me kapacitet V=500m3	I lartë	Afatmesëm	I lartë	Qeveria e Kosovës & CDI	223,815 €	HRJ
23	Ndërtimi i Ujësjellësve të ri, për fshatin Maqitevë	I lartë	Afatmesëm	I lartë	Qeveria e Kosovës & CDI	125,286 €	HRJ
24	Ndërtimi i Ujësjellësve të ri, për fshatin Neprebisht	I lartë	Afatmesëm	I mesëm	Qeveria e Kosovës & CDI	56,549 €	HRJ
25	Ndërtimi i rrjetit të ujësjellësit për fshatin Stravuqin	I lartë	Afatmesëm		Qeveria e Kosovës & CDI	38,791.99 €	HRJ
26	Ndërtimi i rrjetit të ri të ujësjellësit për fshatin Budakovë, Buzhal, Krushicë dhe Papaz	I lartë	Afatmesëm	I mesëm	Qeveria e Kosovës & CDI	522,183.66 €	HRJ
27	Meremetimi dhe ndërtimi i kanalizimeve	I lartë	Afatmesëm	I lartë	Komuna e Suharekës	100,000 €	HRJ
28	Sanimet dhe rregullimet e ujësjellësve	I lartë	Afatmesëm	I lartë	Komuna e Suharekës	60,000 €	HRJ

3. PS - IT3 Ngritja e kapaciteteve grumbulluese të rrjetit të kanalizimit të ujërave të zeza dhe të reshurave atmosferike

	Përshkrimi i veprimit	Prioriteti	Afati kohor i zbatimit	Implikimi financiar	Aranzimi për zbatim	Buxheti i përafërt	Organizata përgjegjëse për zbatim
1	Shtirja dhe ndarja e rrjetit të kanalizimit të ujërave atmosferike nga kanalizimi ujërave të zeza në zonën urbane dhe rurale	I mesëm	Afatmesëm	I mesëm	DSHPME	150,000 €	DSHPME
1	Ndërtimi i kanalizimit në fshatin Nishor	I mesëm	Afatmesëm	I mesëm	DSHPME	30,000 €	DSHPME
2	Ndërtimi i kanalizimit në Vërshec	I mesëm	Afatshkurtër	I ultë	DSHPME	25,000 €	DSHPME
3	Ndërtimi i kanalizimit në Budakovë	I ultë	Afatmesëm	I mesëm	DSHPME	30,000 €	DSHPME
4	Ndërtimi i kanalizimit në Javor	I mesëm	Afatmesëm	I ultë	DSHPME	25,000 €	DSHPME
5	Ndërtimi i kanalizimit në Krushicën e Ulët	I mesëm	Afatmesëm	I mesëm	DSHPME	30,000 €	DSHPME

6	Ndërtimi i kanalizimit në lagjen Kabashi Mohlan	I mesëm	Afatmesëm	I ultë	DSHPME	20,000 €	DSHPME
7	Ndërtimi i kanalizimit në lagjen Maliqaj Dubravë	I mesëm	Afatmesëm	I ultë	DSHPME	20,000 €	DSHPME
8	Ndërtimi i kanalizimit në lagjen Reshani dhe Bungu në Grejqevc	I mesëm	Afatmesëm	I ultë	DSHPME	20,000 €	DSHPME
9	Ndërtimi i kanalizimit në lagjet Sopa, Graishta dhe Lugu, Duhël	I lartë	Afatshkurtër	I mesëm	DSHPME	36,000 €	DSHPME
10	Ndërtimi i kanalizimit në Leshan i vogël	I mesëm	Afatmesëm	I mesëm	DSHPME	40,000 €	DSHPME
11	Ndërtimi i kanalizimit në Papaz	I mesëm	Afatshkurtër	I ultë	DSHPME	15,000 €	DSHPME
12	Ndërtimi i kanalizimit (segmente të mbetura) në Gelancë	I mesëm	Afatmesëm	I mesëm	DSHPME	40,000 €	DSHPME
13	Ndërtimi i kanalizimit (segmente të mbetura) në Semetisht	I mesëm	Afatshkurtër	I ultë	DSHPME	15,000 €	DSHPME

Prioritetet strategjike për përmirësimin e infrastrukturës së transportit dhe transportit publik

PS - ITT1 - Përmirësimi i qarkullimit dhe sigurisë të trafikut

	Përshkrimi i veprimit	Prioriteti	Afati kohor i zbatimit	Implikimi financiar	Aranzhimi për zbatim	Buxheti i përafërt	Organizata përgjegjëse për zbatim
1	Hartimi i Planit të Mobilitetit	I lartë	Afatshkurtër	I mesëm	Komuna	120,000 €	DIR
2	Zbatim i planit të veprimit të Planit të Mobilitetit	I lartë	Afatgjatë	I madh	Komuna	300,000 €	DIR

PS - ITT2 - Përmirësimi i transportit publik

	Përshkrimi i veprimit	Prioriteti	Afati kohor i zbatimit	Implikimi financiar	Aranzhimi për zbatim	Buxheti i përafërt	Organizata përgjegjëse për zbatim
1	Zgjerimi i stacionit komunal të autobusëve	I lartë	Afatshkurtër	I mesëm	Komuna	350,000 €	DIR
2	Ndërtimi i 12 pikave pritëse në vend-ndaljet për autobusë të transportit publik në zonë urbane	I lartë	Afatgjatë	I madh	Komuna	216,000 €	DIR
3	Ndërtimi i pikave pritëse në vend-ndaljet për autobusë të transportit publik në Studençan, Samdaraxhë, Gjinovc, Mushtisht, Vraniq dhe Reçan	I lartë	Afatgjatë	I madh	Komuna	180,000 €	DIR

PS - ITT3 - Zgjerimi i rrjetit rrugor

	Përshkrimi i veprimit	Prioriteti	Afati kohor i zbatimit	Implikimi financiar	Aranzimi për zbatim	Buxheti i përafërt	Organizata përgjegjëse për zbatim
1	Zgjerimi i stacionit regjional të autobusëve dhe parkingu publik nëntokësor	I lartë	Afatgjatë	I madh	DSHPME	1,300,000 €	DSHPME
2	Ndërtimi 24 vend ndaljeve për autobusë lokal komunal	I lartë	Afatgjatë	I madh	DSHPME	400,000 €	DSHPME
3	Ndërtimi i rrugës Zonë Industriale - Studenqan	I lartë	Afatgjatë	I madh	DSHPME	70,000 €	DSHPME
4	Ndërtimi i rrugës transit në pjesën perëndimore ZI – kyçja në Autoudhë	I lartë	Afatgjatë	I madh	MTI	650,000 €	DSHPME
5	Ndërtimi i rrugës së re Mushtisht (L. Bahqevc) – Sallgrazhde - Greikoc	I lartë	Afatgjatë	I madh	DSHPME	240,000 €	DSHPME
6	Ndërtimi i rrugës së re Bllacë – Ngucat -Javor	I lartë	Afatgjatë	I madh	DSHPME	680,000 €	DSHPME
7	Ndërtimi i rrugës së re Greikoc – Korishë	I mesëm	Afatmesëm	I madh	DSHPME	300,000 €	DSHPME
8	Ndërtimi i rrugës së re Bukosh - Budakovë	I mesëm	Afatmesëm	I madh	DSHPME	200,000 €	DSHPME
9	Ndërtimi i rrugës së re Maçiteve - Vraniq	I mesëm	Afatmesëm	I madh	DSHPME	240,000 €	DSHPME
10	Ndërtimi i rrugës së re Peqan - Bllacë	I mesëm	Afatmesëm	I madh	DSHPME	380,000 €	DSHPME
11	Ndërtimi i rrugës së re Studenqan – Ternje	I mesëm	Afatmesëm	I madh	DSHPME	320,000 €	DSHPME
12	Ndërtimi i rrugës së re Samadrexhë – Neprebisht	I mesëm	Afatmesëm	I madh	DSHPME	260,000 €	DSHPME
13	Ndërtimi i rrugës së re Dubrave – Savrovë	I mesëm	Afatmesëm	I madh	DSHPME	200,000 €	DSHPME
14	Ndërtimi i rrugës së re Samadrexhë – Opterushë	I mesëm	Afatmesëm	I madh	DSHPME	200,000 €	DSHPME
15	Ndërtimi i rrugës së re Gelancë – Caparc	I mesëm	Afatmesëm	I madh	DSHPME	180,000 €	DSHPME
16	Ndërtimi i rrugës së re Gelance – Lutogllave	I mesëm	Afatmesëm	I madh	DSHPME	220,000 €	DSHPME
16	Ndërtimi i rrugës Dubrave-Gjinoc	I mesëm	Afatmesëm	I madh	DSHPME	213,000 €	DSHPME
17	Ndërtimi i rrugës Mushtisht-Gradac	I mesëm	Afatmesëm	I madh	DSHPME	150,000 €	DSHPME
18	Ndërtimi i rrugës Semetisht-Peqan	I mesëm	Afatgjatë	I madh	DSHPME	135,000 €	DSHPME
19	Ndërtimi i rrugës Bukosh-Reqan	I ultë	Afatshkurtë	I madh	DSHPME	108,000 €	DSHPME
20	Ndërtimi i rrugës Kasterc-Breshanc	I ultë	Afatshkurtë	I mesëm	DSHPME	50,000 €	DSHPME

21	Ndërtimi i rrugës alternative Shirokë-Biraq (Unaza Lindore I)	I lartë	Afatshkurtë	I mesëm	DSHPME	450,000 €	DSHPME
22	Ndërtimi i rrugës unazore Shirokë-Biraq (Unaza Lindore II)	I lartë	Afatshkurtë	I madh	MI/MZhe	1,450,000 €	DSHPME
23	Ndërtimi i urave në Vraniq	I ultë	Afatshkurtë	I mesëm	DSHPME	40,000 €	DSHPME
24	Ndërtimi dhe meremetimi i trotuareve dhe parkingjeve në komunë	I lartë	Afatgjatë	I lartë	DSHPME	303,990 €	DSHPME

Prioritetet strategjike për përmirësimin e infrastrukturës publike

PS - IP1 Përmirësimi i infrastrukturës arsimore

	Përshkrimi i veprimit	Prioriteti	Afati kohor i zbatimit	Implikimi financiar	Aranzimi për zbatim	Buxheti i përafërt	Organizata përgjegjëse për zbatim
1	Ndërtimi i çerdhes/kopshtit publik në Samadrexhë (934-0)	I lartë	Afat shkurtë	I madh	DKA	250,000 €	DKA
2	Ndërtimi i çerdhes/kopshtit publik në lagjen Fidanishte (2784)	I lartë	Afat mesëm	I madh	DKA	250,000 €	DKA
3	Ndërtimi i çerdhes/kopshtit publik në lagjen Pojata (01242-0)	I ultë	Afat gjatë	I madh	DKA	250,000 €	DKA
4	Ndërtimi i çerdhes/kopshtit publik në afërsi të shf. "Shkëndija" (1466)	I ulët	Afat gjatë	I madh	DKA	250,000 €	DKA
5	Ndërtimi i objektit të SHFMU "Dituria" në Samadrexhë (934-0)	I lartë	Afat mesëm	I madh	DKA	600,000 €	DKA
6	Ndërtimi i objektit të SHFMU "D. e Kombit" në Vraniq (213-1; 212-1; 211-2)	I lartë	Afat shkurtë	I madh	DKA	400,000 €	DKA
7	Ndërtimi i objektit të SHFMU "28 Nëntori" në Dobërdolan (1541)	I lartë	Afatmesëm	I madh	DKA	400,000 €	DKA
8	Ndërtimi i objektit të SHFMU "Shkëndija" në Reqan (779-0)	I mesëm	Afat mesëm	I madh	DKA	400,000 €	DKA
9	Ndërtimi i fushës sportive në SHFMU "Sadri Duhla - L.Sopaj, Duhël (473-0)	I lartë	Afat shkurtë	I madh	DKA	10,000 €	DKA
10	Ndërtimi i fushës sportive SHFMU "B. Ndreca" Maqitevë (288)	I mesëm	Afat mesëm	I mesëm	DKA	160,000 €	DKA
11	Ndërtimi i fushës sportive në SHFMU "Dëshmoret e Kombit" Popolan (276)	I mesëm	Afat mesëm	I mesëm	DKA	160,000 €	DKA
12	Ndërtimi i sallës sportive në SHFMU "Dituria" Samadrexhë (934)	I lartë	Afat gjatë	I madh	DKA	400,000 €	DKA
13	Ndërtimi i sallës sportive në SHMT-"Skender Luarasi" Suharekë (530)	I mesëm	Afat mesëm	I madh	DKA	180,000 €	DKA
14	Ndërtimi i sallës sportive në Grejkoc (894-2)	I mesëm	Afat gjatë	I madh	DKA	400,000 €	DKA
15	Ndërtimi i sallës sportive në SHFMU "D.Bajraktari" Suharekë (631-0)	I mesëm	Afat mesëm	I madh	DKA	180,000 €	DKA

16	Ndërtimi i sallës sportive në Sallagrazhdë pranë "Gj.K.Skenderbeu" (63-0)	I mesëm	Afat gjatë	I madh	DKA	180,000 €	DKA
PS - IP2 Përmirësimi i infrastrukturës shëndetësore							
	Përshkrimi i veprimit	Prioriteti	Afati kohor i zbatimit	Implikimi financiar	Aranzhimi për zbatim	Buxheti i përafërt	Organizata përgjegjëse për zbatim
1	Ndërtimi i qendrës së re kryesore të mjekësisë familjare në zonën urbane të Suharekës dhe shndërrimin e QKMF ekzistuese në QMF (124-0)	I lartë	Afatgjatë	I madh	DSh	400,000 €	DShMS
2	Ndërtimi i QMF në Vraniq (214-0)	I mesëm	Afatmesëm	I mesëm	DSh	80,000 €	DShMS
3	Ndërtimi i QMF në Bllacë (3574-0)	i ultë	Afatmesëm	I mesëm	DSh	80,000 €	DShMS
4	Ndërtimi i AMF në Luzhnicë (91-0)	i ultë	Afatshkurtër	i vogël	DSh	20,000 €	DShMS
5	Ndërtimi i AMF në Reshtan (285-0)	i mesëm	Afatshkurtër	i vogël	DSh	20,000 €	DShMS
6	Ndërtimi i AMF në kuadër zonës industriale në Shirokë (2785-5)	i ultë	Afatshkurtër	i vogël	DSh	20,000 €	DShMS
7	Ndërtimi i AMF në Gelancë (585-0)	i ultë	Afatshkurtër	i vogël	DSh	20,000 €	DShMS
8		i ultë	Afatshkurtër	i vogël	DSh	20,000 €	DShMS
PS - IP3 Përmirësimi i infrastrukturës së shërbimeve sociale							
	Përshkrimi i veprimit	Prioriteti	Afati kohor i zbatimit	Implikimi financiar	Aranzhimi për zbatim	Buxheti i përafërt	Organizata përgjegjëse për zbatim
1	Ndërtimi i qendrës për punë sociale në Suharekë (142-0)	I mesëm	Afatmesëm	I mesëm	DMS	200,000 €	DShMS
2	Ndërtimi i banesës në bazë të Programit të veçantë të banimit, Suharekë (268-32)	I mesëm	Afatmesëm	I mesëm	DMS	500,000 €	DShMS
3	Përfundimi i ndërtimit të shtëpisë së pleqve dhe personave pa përkujdesje në Gjinoc	I lartë	Afatshkurtër	I mesëm	DMS	50,000 €	DShMS
Prioritetet strategjike për përmirësimin e infrastrukturës sociale							

PS – IS1 Përmirësimi i infrastrukturës rekreative

	Përshkrimi i veprimit	Prioriteti	Afati kohor i zbatimit	Implikimi financiar	Aranzimi për zbatim	Buxheti i përafërt	Organizata përgjegjëse për zbatim
1	Ndërtimi i Stadiumit të futbollit në Mushtisht	I mesëm	Afatmesëm	I mesëm	DKRSM M	150,000 €	DKRSM
2	Ndërtimi i Palestrës sportive në Samadrexhë	I mesëm	Afatmesëm	I mesëm	DKRSM	218,000 €	DKRSM
3	Ndërtimi i Kompleksit sportiv në Studenqan	I lartë	Afatmesëm	I mesëm	DKRSM	200,000 €	DKRSM - MKRS
4	Renovimi i stadiumit të futbollit në Samadraxhë	I lartë	Afatshkurtër	I lartë	DKRSM	100,000 €	DKRSM
5	Ndërtimi i Qendrës sportive në Suharekë - për sportet sintetike, Atletikës, Mundjes, Shigjetarisë, Tenisit, etj. (1420-1)	I Mesëm	Afatgjatë	I lartë	DKRSM	800,000 €	DKRSM - MKRS
6	Ndërtimi i Fushës së futbollit në Grejkoc	I lartë	Afatgjatë	I Mesëm	DKRSM	100,000 €	DKRSM - MKRS
7	Ndërtimi i Fushës së futbollit në Gjinoc	I Mesëm	Afatgjatë	I Mesëm	DKRSM	100,000 €	DKRSM - MKRS
8	Ndërtimi i Fushës së futbollit në Savrovë	I Mesëm	Afatgjatë	I Mesëm	DKRSM	100,000 €	DKRSM - MKRS
9	Ndërtimi i minifushave rekreative sportive në lagje të qytetit	I lartë	Afatshkurtër	I Mesëm	DKRSM	90,000 €	DKRSM
10	Ndërtimi i tereneve sportive për MotoCross dhe Çiklizëm	I Mesëm	Afatmesëm	I Mesëm	DKRSM	45,000 €	DKRSM
11	Ndërtimi i poligonit sportiv në Populan (276-0)	I mesëm	Afatmesëm	I mesëm	DKRSM	25,000 €	DKRSM
12	Ndërtimi i poligonit sportiv në Maqitevë (288-0)	I lartë	Afatshkurtër	I vogël	DKRSM	20,000 €	DKRSM
13	Ndërtimi i poligonit sportiv në Dobërdelan (1541-0)	I lartë	Afatshkurtër	I vogël	DKRSM	20,000 €	DKRSM

PS – IS2 Përmirësimi i infrastrukturës kulturore

	Përshkrimi i veprimit	Prioriteti	Afati kohor i zbatimit	Implikimi financiar	Aranzimi për zbatim	Buxheti i përafërt	Organizata përgjegjëse për zbatim
1	Perfundimi -Rregullimi i qendrës kulturore "Ukë Bytyqi" Suharekë (2273)	I lartë	Afatshkurtër	I lartë	DKRSM	400,000 €	DKRSM -MKRS
2	Ndërtimi i Shtëpisë së Kulturës në fshatin Studenqan (2269-1), (2023)	I mesëm	Afatgjatë	I mesëm	DKRSM	45,000 €	DKRSM
3	Mbrojtja dhe Konservimi i Kalasë në Kasterc (2019)	I lartë	Afatgjatë	I mesëm	DKRSM	40,000 €	DKRSM- MKRS
4	Ndërtimi i Shtëpisë së Kulturës në fshatin Bllacë (2024)	I mesëm	Afatgjatë	I mesëm	DKRSM	45,000 €	DKRSM
5	Ndërtimi i Shtëpisë së Kulturës në fshatin Sallagrazhdë (00063-0)	I mesëm	Afatgjatë	I mesëm	DKRSM	45,000 €	DKRSM
6	Renovimi i Shtëpisë së Kulturës në fshatin Mushtisht (2021)	I lartë	Afatgjatë	I mesëm	DKRSM	60,000 €	DKRSM
7	Renovimi i Shtëpisë së Kulturës në fshatin Samadraxhë	I mesëm	Afatmesëm	I mesëm	DKRSM	30,000 €	DKRSM
8	Krijimi i rrjetit të organizatave kulturore	I lartë	Afatgjatë	I ultë	DKRSM	10,000 €	DKRSM
9	Themelimi i Teatrit, Galerisë së arteve dhe Orkestrës së Qytetit (2020)	I lartë	Afatgjatë	I ultë	DKRSM	10,000 €	DKRSM

10	Shënjimi i lokacioneve të trashëgimisë kulturore dhe natyrore	I mesëm	Afatmesëm	I mesëm	DKRSM	72,500 €	DKRSM
PS – IS2 Përmirësimi i infrastrukturës rinore							
	Përshkrimi i veprimit	Prioriteti	Afati kohor i zbatimit	Implikimi financiar	Aranzimi për zbatim	Buxheti i përafërt	Organizata përgjegjëse për zbatim
1	Ndërtimi i qendrave rinore në fshatrat Mushtishtë, Duhël, Studenqan (2024)	I lartë	Afatmesëm	I lartë	DKRSM	120,000 €	DKRSM -MKRS
2	Themelimi i organizatave rinore për mbrojtjen e ambientit, themelimi i rrjetit rinor për siguri dhe luftimin e dukurive negative	I mesëm	Afatmesëm	I ulët	DKRSM	10,000 €	DKRSM
3	Themelimi i fondit për edukim joformalë	I mesëm	Afatmesëm	I ulët	DKRSM	10,000 €	DKRSM
4	Themelimi i organizatave rinore për mbrojtjen e ambientit, rrjetit rinor për siguri dhe luftimin e dukurive negative	I lartë	Afatmesëm	I ulët	DKRSM	10,000 €	DKRSM

PS - IS3 Përmirësimi i infrastrukturës së varrezave

	Përshkrimi i veprimit	Prioriteti	Afati kohor i zbatimit	Implikimi financiar	Aranzhimi për zbatim	Buxheti i përafërt	Organizata përgjegjëse për zbatim
1	Ndërtimi i varrezave të Qytetit të Suharekës	I mesëm	Afatgjatë	I lart	DMS	60,000 €	DSHMS
2	Ndërtimi i varrezave të besimit mysliman në Sallagrazhde	I mesëm	Afatmesëm	I mesëm	DMS	15,000 €	DSHMS

Prioritetet strategjike për mbrojtjen e mjedisit**PS - MM1 Parandalimi i fatkeqësive natyrore**

	Përshkrimi i veprimit	Prioriteti	Afati kohor i zbatimit	Implikimi financiar	Aranzhimi për zbatim	Buxheti i përafërt	Organizata përgjegjëse për zbatim
1	Ndërtimi i shtratit të lumit në Sopije	I mesëm	Afatmesëm	I mesëm	DSHPME	85,000 €	DSHPME

PS - MM2 Parandalimi i ndotjes së ujërave sipërfaqësor dhe nëntokësor

	Përshkrimi i veprimit	Prioriteti	Afati kohor i zbatimit	Implikimi financiar	Aranzhimi për zbatim	Buxheti i përafërt	Organizata përgjegjëse për zbatim
1	Ndërtimi i impiantit për trajtimin e ujërave të zeza në Nëprebishtë	I lartë	Afatshkurtër	I mesëm	DMML	12,000,000 €	DSHPME
2	Ndërtimi i kolektorëve për shkarkimin e ujërave të zeza deri te impiantiti për trajtimin e ujërave të zeza në Nëprebishtë	I lartë	Afatshkurtër	I mesëm	DMML	1,500,000 €	DSHPME

PS - MM3 Parandalimi i degradimit të mjedisit

	Përshkrimi i veprimit	Prioriteti	Afati kohor i zbatimit	Implikimi financiar	Aranzhimi për zbatim	Buxheti i përafërt	Organizata përgjegjëse për zbatim
1	Trajtimi i deponive ilegale	I mesëm	Afatmesëm	I mesëm	DMML	300,000 €	DUP

PS - MM4 Përmirësimi i mjedisit urban

	Përshkrimi i veprimit	Prioriteti	Afati kohor i zbatimit	Implikimi financiar	Aranzhimi për zbatim	Buxheti i përafërt	Organizata përgjegjëse për zbatim
1	Përmirësimi i hapësirave publike	I mesëm	Afatmesëm	I mesëm	DUP	154,000 €	DUP
2	Renovimi i objekteve publike dhe kolektiv të banimit	I mesëm	Afatmesëm	I mesëm	DUP	100.000 €	DUP

Prioritetet strategjike për vendbanime**PS - V1 Zhvillim i qëndrueshëm hapësinor i vendbanimeve**

	Përshkrimi i veprimit	Prioriteti	Afati kohor i zbatimit	Implikimi financiar	Aranzhimi për zbatim	Buxheti i përafërt	Organizata përgjegjëse për zbatim
1	Hartimi i Planeve Rregulluese të Hollësishëm qw mbulojnë zonën urbane	I mesëm	Afatmesëm	I mesëm	DUP	80,000 €	DUP
2	Hartimi i Planit Rregullues të Hollësishëm të Samadraxhës dhe Studençanit	I mesëm	Afatmesëm	I mesëm	DUP	90,000 €	DUP
3	Hartimi i Planit Rregullues të Hollësishëm të Mushtishtit	I mesëm	Afatmesëm	I mesëm	DUP	50,000 €	DUP
4	Hartimi i Planit Rregullues të Hollësishëm të Duhlës	I mesëm	Afatmesëm	I mesëm	DUP	40,000 €	DUP
5	Hartimi i Planit Rregullues të Hollësishëm të Hisarit	I mesëm	Afatmesëm	I mesëm	DUP	40,000 €	DUP

Prioritetet strategjike për vendbanime joformale**PS - VBJF1 Trajtimi i vendbanimeve joformale**

	Përshkrimi i veprimit	Prioriteti	Afati kohor i zbatimit	Implikimi financiar	Aranzhimi për zbatim	Buxheti i përafërt	Organizata përgjegjëse për zbatim
1	Hartimi i PRr të Hollësishme për vendbanime joformale në Grejkoc	I mesëm	Afatgjatë	I mesëm	DUP	30,000 €	DUP
2	Hartimi i PRr të Hollësishme për vendbanime joformale në Maqitevë	I mesëm	Afatgjatë	I mesëm	DUP	30,000 €	DUP
3	Hartimi i PRr të Hollësishme për vendbanime joformale në Gjinoc	I mesëm	Afatgjatë	I mesëm	DUP	30,000 €	DUP
4	Hartimi i PRr të Hollësishme për vendbanime joformale në Reshtan	I mesëm	Afatgjatë	I mesëm	DUP	30,000 €	DUP

Prioritetet strategjike për banim**PS - B1 Përmirësimi i pamjeve të ndërtesave kolektive dhe publike**

	Përshkrimi i veprimit	Prioriteti	Afati kohor i zbatimit	Implikimi financiar	Aranzimi për zbatim	Buxheti i përafërt	Organizata përgjegjëse për zbatim
1	Ndërtimi i Objektit të Ndërtesës të Komunës	I mesëm	Afatshkurtër	I lartë	MAPL	3,000,000 €	MAPL
2	Perfundimi i Sheshit të Qytetit	I lartë	Afatshkurtër	I lartë	DSHPME	1,700,000 €	DUP
3	Ndërtimi i Objektit të Zjarrëfikësve	I mesëm	Afatshkurtër	I lartë			

Prioritetet strategjike për shfrytëzim të qëndrueshëm të tokës**PS - ShQT1 Përgatitja e dokumenteve të planifikimit hapësinor**

	Përshkrimi i veprimit	Prioriteti	Afati kohor i zbatimit	Implikimi financiar	Aranzimi për zbatim	Buxheti i përafërt	Organizata përgjegjëse për zbatim
1	Hartimi i Hartës Zonale të Komunës	I lartë	Afatshkurtër	I mesëm	DUP	110,000 €	DUP
2	Përgatitja e Vlerësimit Strategjik Mjedisor të Hartës Zonale të Komunës	I lartë	Afatshkurtër	I mesëm	DUP	40,000 €	DUP
3	Hartimi i Planit Rregullues të Hollësishëm “Zona Qendër”	I mesëm	Afatmesëm	I mesëm	DUP	85,000 €	DUP
4	Hartimi i Planeve Rregulluese të Hollësishme për Zonën Ekonomike në Duhël	I lartë	Afatgjate	I mesëm	DUP	40,000 €	DUP
5	Hartimi i Planit Rregullues të Hollësishëm të Zonës Ekonomike për rrugës regjionale Suharekë-Prizren	I mesëm	Afatmesëm	I mesëm	DUP	85,000 €	DUP

6. DISPOZITAT PËR ZBATIM DHE MONITORIM

6.1. Dispozitat për zbatim

6.1.1. Zbatimi i Planit Zhvillimor Komunal të Suharekës

Autoriteti përgjegjës komunal për planifikim dhe menaxhim hapësinor (Drejtoria e Urbanizmit dhe Planifikimit). Pas aprovimit të Planit Zhvillimor Komunal në Kuvend Komunal, dhe publikimit zyrtar, fillon të kryej përgjegjësitë ligjore që ka lidhur për zbatimin e Planit Zhvillimor të Komunës, në këtë drejtim drejtoria e Urbanizmit dhe Planifikimit do fillojë me një punë mjaft komplekse dhe të vështirë në koordinimin dhe bashkëpunimin me drejtoritë sektoriale brenda komunës.

Duhet theksuar se zbatimi i Planit Zhvillimor Komunal varë nga shumë faktorë në mënyrë direkt dhe indirekte dhe përpos punës brenda sektorëve të komunës, në funksion të krijimit të një sistemi transparent dhe të qëndrueshëm, sistem i cili prezanton edhe një nga kërkesat ligjore, duhet punuar edhe me grupet tjera të interesit, e cila nuk mund të bëhet pa ngritur edhe cilësinë e informimit dhe komunikimit si dhe fuqizimin e faktorëve tjerë.

APKPMH dhe Ekipi punues në rend të parë zbatimin do e bëjnë në harmoni me Planin e Veprimit për Zbatim të Planit Zhvillimor të Suharekës, duke punuar Planet e Zbatimit Sektoriale të secilës Drejtore të Komunës së Suharekës.

6.1.1.1. Formimi i ekipit

Një nga faktorët fillestar dhe të rëndësishëm të zbatimit të PZHK-së është krijimi i Ekipit Komunal të Suharekës. Ekipi komunal do ketë obligimet për përkrahje në zbatim të PZHK-së, por edhe për monitorimin dhe vlerësimin e zbatimit, në të njëjtën kohë pasi që Komuna e Suharekës nuk ka ekip edhe për zbatim dhe monitorim të HZK-së, ky ekip duhet të kryej edhe ato detyra.

Komuna e Suharekës në funksion të zbatimit, monitorimit dhe vlerësimit të PZHK-së, si pjesë e këtij dokumenti, e parasheh krijimin e këtij Ekipi, që për pos rëndësisë së madhe në zbatim, do shërbejë edhe si një mekanizëm për monitorimin dhe vlerësimin e progresit të komunës drejt arritjes së të gjitha aspekteve të planit, në bazë të treguesve të matshëm.

Ky Ekip Punues duhet të themelohet nga Kryetari i Komunës, i cili bazuar në kompetencat ligjore që ka ose e themelon vet ose i propozon Kuvendit të Komunës emërimin e Ekipit Punues për zbatimin e Planit Zhvillimor të Suharekës, si dhe për Monitorim dhe Raportim lidhur me zbatimin e Planit, për arsye praktike Ekipi i njëjtë do ketë obligimet e njëjta edhe për HZK-në e Suharekës.

Në kuadër të vendimit duhet përshkruhet përbërja e Ekipi, detyrat lidhur me zbatimin, monitorimin dhe vlerësimin e zbatimit, periudhat e raportimit, kompensimin nëse aplikohet etj.

Ekipi Punues përbëhet nga përgjegjësit e të gjitha drejtorive, e udhëheqësi i Autoritetit Përgjegjës Komunal për Planifikim dhe Menaxhim Hapësinor (Drejtoria e Urbanizmit) është edhe koordinatori i Ekipit.

Detyrat e Ekipit janë të koordinoj dhe bashkërendoj aktivitetet, lidhur me përgatitjen e Planeve Vjetore, për çdo drejtori brenda komunës së Suharekës. Planet vjetore duhet përgatitur për Drejtoritë: Urbanizëm dhe Planifikim, Ekonomi dhe Financa, Administrata e përgjithshme, Kulturë Rini Sport dhe Mërgatë, Arsim, Administrata e përgjithshme, Bujqësi Pylltari dhe Zhvillim Rural, Shëndetësi dhe Mirëqenie Sociale, Shërbime Publike Mjedis dhe Emergjencë.

Është detyrë e secilit përgjegjës që është pjesë e ekipit, nga secila drejtori të kujdesen për këto Plane Vjetore, dhe e koordinorit të Ekipit të kujdeset për planin e drejtorisë për Urbanizëm dhe Planifikim, por në cilësinë e koordinorit dhe si udhëheqës i Ekipit Punues edhe koordinoj dhe ndihmojë edhe planet vjetore të drejtorive tjera.

Detyrë tjetër është që të verifikoj se Planet Vjetore Sektoriale të jenë të bazuara dhe në harmoni me Planin e Veprimit për Zbatim nga PZHK-ja si dhe të:

Përcjell, koordinoj dhe bashkërendoj zbatimin praktik të projekteve dhe komponentë-s hapësinore në baza ditore, javore e mujore të punës.

Merr edhe shënime për mundësitë, sfidat dhe problemet e zbatimit ashtu që të mundësoj përmirësimin e zbatimit në vitin tjetër të radhës.

Bashkëpunojnë me anëtarët nga të gjitha drejtoritë komunale, në mënyrë që të organizojnë dhe funksionalizojnë sistemin e Zbatimit të Planit si dhe Raportimin.

Informojë, nëpërmjet Zyrës për Informim, edhe qytetarët 15 ditë para datës së raportimit në një tubim të qytetarëve për gjetjet në procesin e zbatimit të planit, dhe në atë takim kërkon edhe propozimet e qytetarëve për masa, zhvillime dhe projekte që, do të mund të futeshin në rishikim të buxhetit dhe KAB, përmes: Shpalljeve publike të vendosura në objektet publike, dhe vendet më të frekuentuara brenda territorit të komunës, Mediave lokale, Ueb faqes zyrtare të Komunës.

Koordinatori i Ekipit, bashkë me Ekipin ftojnë përfaqësuesit e Drejtorive, që të marrin pjesë në takime për t'u konsultuar dhe diskutuar lidhur me zbatimin e planeve, dhe përfaqësuesit e Drejtorive raportojnë për zhvillimet, por edhe propozojnë masat e aktiviteteve që i kontribuojnë zbatimit të planeve.

Konsultime organizohen edhe me kryetar të Këshillave Lokale të Fshatrave, të Vendbanimeve, të Lagjeve Urbane dhe përfaqësues të Shoqërisë Civile që të:

1. Kontribuojnë me propozime, sugjerime dhe komente gjatë procesit të zbatimit të planeve për të gjitha fushat;
2. Informojnë nëpërmes formave të ndryshme për zhvillimet ilegale në vendbanimet, lagjet urbane dhe përgatiten për projekt-propozimet;
3. Definojnë masat dhe zhvillimet e parapara me plane në periudhën e dëgjimeve publike për buxhet;
4. Zhvillojnë tubimet e rregullta publike;
5. Zhvillojnë takimet për planifikim strategjik që organizohen nga Komuna, përkatësisht Kuvendi i Komunës ose Kryetari.

Së paku një anëtar i Këshillit Lokal të Fshatit, të Vendbanimit apo të Lagjes urbane duhet të jetë person kontaktues për Zbatimin të Planit në fshat, vendbanim apo lagje urbane.

Ky person, mund të jetë personi i cili, me rregulloren për Këshilla të Fshatrave, është përfshirë në grupet punuese komunale për planifikim të Planit Zhvillimor Komunal.

Kryetari i Komunës, duhet që (së paku) të organizojë dy takime në vit me Ekipin Punues. Takimet, duhet të mbahen së paku një herë në gjashtë muaj, edhe pse preferohet çdo tre muaj të ketë takime. Për rendin e ditës, duhet të konsultohen edhe nëse konsiderohet se raportimi për zhvillimet lidhur me zbatimin e planeve dhe përgatitja e raporteve gjashtëmujore dhe njëvjeçare, duhet të jetë pika kryesore.

Kuvendi i Komunës, mund të kërkojë një opinion nga Ekipi për çështje të caktuara me interes për qytetarët, dhe institucionet.

Procesi i zbatimit mbështet në parimin e Ligjshmërisë sipas të cilit parim, Komunitat ushtrojnë kompetencat dhe përgjegjësitë e tyre brenda kushtetutës, ligjeve dhe akteve të tjera normative të Republikës së Kosovës. Zbatimi i këtij parimi, nënkupton edhe zbatimin e parimit të Transparencës, dhe në këtë mënyrë komunitat, promovojnë transparencën e organeve Legjislative, Ekzekutive dhe Administrative, duke e rritur pjesëmarrjen e qytetarëve në zbatimin e planeve në nivel lokal, dhe duke lehtësuar qasjen publike në dokumentet zyrtare të komunës.

6.1.1.2. Informimi dhe komunikimi në procesin e Zbatimit të PZHK-së së Suharekës

Informimi dhe Komunikimi në procesin e Zbatimit të PZHK-së së Suharekës luan rol të jashtë zakonshëm, andaj Komuna e Suharekës dhe akterët e tjerë relevantë, duhet të kontribuojnë ndjeshëm në krijimin e kushteve për zbatimin e Planit Zhvillimor.

Fusha e informimit dhe e komunikimit, në funksion të zbatimit të këtij dokumenti, do jetë një mbështetje e madhe e drejtuesve të institucioneve, dhe të vet institucioneve komunale.

Ndërtimi i marrëdhënieve të mira me publikun, do të ndikonte drejtpërdrejt në përmirësimin e praktikave të zbatimit të planeve, në përmirësimin e mbledhjes dhe përdorimit të të ardhurave nga taksat dhe tarifat vendore, në përdorimin efektiv të aseteve të komunës, në krijimin e një klime miqësore me bizneset, në inkurajimin e shoqërisë civile dhe të sektorit privat etj. Nëpërmjet mekanizmave të ndryshëm të buxhetimit me pjesëmarrje, do të inkurajohen qytetarët në përfshirjen e tyre në zbatimin e projekteve, objektivave qëllimeve dhe përmbytjeve tjera të PZHK-së, në vlerësimin e nivelit të shërbimeve publike dhe në rritjen e transparencës në përdorimin e fondeve publike. Komuna është e detyruar të zbatoj kuadrin ligjor në lidhje me transparencën dhe informimin e publikut, në lidhje me tërë veprimtarinë ekonomiko-financiare të komunës dhe në këtë funksion, plani i informimit dhe i komunikimit do të përmbushë edhe këtë kërkesë, nga kuadrin ligjor.

Në vijim, Komuna e Suharekës do të respektojë me rigorozitet procedurat ligjore të transparencës gjatë zbatimit të Planit Zhvillimor. Planin i informimit dhe i komunikimit, është baza mbi të cilën duhet të zhvillohet procesi i zbatimit transparent të PZHK-së, dhe i sigurimit të përkrahjes së gjerë nga të gjithë aktet në proces të zbatimit. Në këtë drejtim, komuna do t'i shfrytëzojë të gjitha mjetet e informimit dhe të komunikimit, për qasje sa më të gjerë dhe të qëndrueshme në institucione dhe dokumente, aty ku ligjërisht është e mundur për publikun dhe aktet e tjerë relevant.

Në këtë drejtim në funksion të zbatimit të dokumentit rekomandohet: Të ketë komunikim dhe motivim lidhur me strategjinë dhe planin e informimit dhe komunikimit me të gjithë aktet, duhet mbahet plani në fokus të të gjithëve, botojeni atë dhe bëjeni le të shihet në gazeta. Postoni atë në Ueb faqen tuaj të Internetit dhe referojuni sa më shpesh që të jetë e mundur në mënyra të ndryshme dokumenteve të planifikimit. Këto udhëzime, do të ndihmojnë për të ndërtuar dhe fuqizuar dinamikën e zbatimit të planit.

Një udhëzim tjetër i dobishëm në këtë drejtim, është një "Memo vjetore", dërguar nga Kryetari i Komunës të gjithë liderëve të vendbanimeve, shoqatave jo qeveritare, bizneseve, qeverisë qendrore, institucioneve publike etj. Kjo memo, i përkujton ata në lidhje me Planin Zhvillimor Komunal aktual dhe me këtë rast nga dhe anëtarët e grupeve të tjera të interes, mund të kërkojnë komente dhe sugjerime lidhur me informimin, komunikimin, zbatimin e dokumentit si dhe për çështjet tjera me interes.

Si shumë me interes për zbatim të Planit konsiderohet analiza, informimi dhe komunikimi adekuat, cilësor etj., me të gjithë aktet dhe veçanërisht, me ata që ndihmuan në hartimin e planit. Njerëzit të cilët kanë ndihmuar me inpute, duhet mbajtur të përfshirë në vazhdimësi, përmes fuqizimit të informimit dhe të komunikimit, si një komponentë e rëndësishme dhe strategjike e zbatimit.

6.1.1.3. Bashkëpunimi dhe bashkëveprimi në funksion të zbatimit të planeve

Përkundër që në Komuna e Suharekës mund të thuhet lirisht se kishte një proces cilësorë gjatë përgatitjes së PZHK-së në kuptimin e gjithëpërfshirës edhe të zbatimit të ligjit në fuqi, për kundër që bashkëpunimi dhe bashkëveprimi në mes të drejtorive gjatë hartimit të dokumentit ishte i mirë por, vlerësohet se ende ka mjaft shumë hapësirë për informim, bashkëpunim dhe bashkëveprim në mes të drejtorive, sidomos sa i përket zbatimit të Planit Zhvillimor të Komunës.

Në këtë drejtim, çdo drejtori duhet të jetë e përgatitur që të jetë në funksion të zbatimit të dokumentit, duhet të jetë e pajisur me të gjithë mekanizmat dhe mjetet e nevojshme duke filluar: nga posedimi i kopjeve të shtypur dhe digjitale të Planit, stafi i secilës drejtori duhet të informohet me përmbytjen, detyrat si dhe me obligimet që dalin nga PZHK-ja.

Drejtoritë, duhet të komunikojnë dhe t'i koordinojnë veprimet për projektet, objektivat qëllimet dhe përmbytjet tjera të PZHK-së por edhe aktivitetet tjera që janë rezultat i Planit, por edhe të jenë të informuara për zhvillimet tjera që janë të veçanta brenda drejtorive, si dhe duhet komunikuar edhe për

kufizimet dhe mundësitë ligjore nga fushat e tyre kompetente që prekin drejtoritë por, edhe projektet, objektivat, qëllimet dhe dimensionin hapësinor të dokumentit.

Vlerësohet shumë i rëndësishëm krijimi i një sistemi digjital, i cili do të mundësoj komunikimin adekuat, azhurnimin e shpejtë dhe cilësor, transparencën në mes të drejtorive, por edhe transparencën ndaj akterve të tjerë. Një sistem i tillë, e ngritë shkallën e zbatimit (implementimit) të Planit, dhe mundëson informim dhe koordinimin efikas, cilësorë, dhe në masë të madhe e ngritë edhe shkallën e zbatimit të detyrave, si dhe përgjegjësinë dhe transparencën ndaj të gjithë akterëve relevant. Krijimi i sistemit të përbashkët të GIS-it, shihet si domosdoshmëri nga që është edhe mundësi shumë më e madhe e informimit dhe e komunikimit të shpejtë dhe të saktë në mes të drejtorive. Por, deri sa të krijohet ky sistem, drejtoritë duhet t'i shfrytëzojnë mjetet më pak të sofistikuara ose, ato mjete që i kanë në dispozicion.

Drejtoritë komunale, gjithsesi duhet të vazhdojnë të i shkëmbejnë informatat, të bashkëpunojnë dhe të bashkëveprojnë në mënyrë cilësore mes tyre për zbatim të dokumentit. Zbatimi i Planit, i projekteve, objektiveve, qëllimeve dhe i zhvillimeve të tjera fillon menjëherë pasi që ato të jenë aprovuar nga Kuvendi Komunal, mirëpo për lehtësimin e zbatimit të Planit Zhvillimor Komunal vlerësohet hartimi i planeve të punës për çdo drejtori dhe zbatimi i tyre sipas sektorëve përkatës, bazuar edhe në plane të lartpërmendura. Këto plane sektoriale, do të prezantohen para Ekipit Punues për Zbatim për tu analizuar, për koordinim të aktiviteteve por edhe për të ndihmuar në zbatimin e tyre. Nga fusha e bashkëpunimit dhe e bashkëveprimit në mes të të gjitha drejtorive, duhet theksuar se një rol të madh dhe strategjik ka Drejtoria e Inspektoratit, ose inspektorët e fushave të ndryshme të nivelit komunal. Zbatimi i dokumentit është i lidhur ngushtë edhe me punën inspektorëve të fushave përkatëse. Vlerësohet mjaftë i rëndësishëm dhe duhet bashkëpunuar ngushtë për t'i informuar ata me zhvillimet e planifikuara, si dhe për t'i pajisur me harta (të shtypura me përpjesë të duhur ose digjitale) adekuate për këto zhvillime, dhe për kufijtë ndërtimor në veçanti, por edhe për zhvillime të tjera.

Kjo bëhet pastaj, edhe për ta funksionalizuar bashkëpunimin dhe bashkëveprimin në mes të drejtorive në funksion të zbatimit sa më efikas dhe cilësor të planit.

Vlen të theksohet se rolin kryesor në fushën e bashkëpunimit me inspektoratin ose edhe me inspektorët, e mbanë Drejtoria e Urbanizmit por, në funksion të zbatimit të planit një rol të rëndësishëm e ka edhe Ekipi Punues për Zbatim, si dhe instancat e tjera të nivelit komunal dhe qendror. Edhe Drejtoritë tjera komunale të cilat duhet të jenë të informuar për zhvillimet e parapara me plan, sidomos duhet të jenë të informuara me projektet konkrete nga plani si dhe për prioritetet afatshkurtra, afatmesme dhe afatgjatë, pasi që shumë projekte, zhvillime të parapara me PZHK duhet të jenë pjesë e parashikimet buxhetore të trevjeçarit të ardhshëm që njihet si KAB Korniza Afatmesme Buxhetore. Vetëm me futjen e këtyre projekteve, objektiveve qëllimeve dhe përmbajtjeve tjera të PZHK-së në kalendarët buxhetor dhe aprovimin e tyre në nivelin komunal dhe qendror, jemi një hapë më përpara në zbatimin e tyre.

Mund të konstatohet se në funksion të zbatimit të Planit Zhvillimor Komunal në këtë rast, por edhe çfarëdo dokumenti tjetër, bashkëpunimi dhe bashkëveprimi në mes të drejtorive gjatë zbatimit duhet fuqizohet dhe avancohet.

Bashkëpunimi dhe bashkëveprimi në funksion të zbatimit të planit duhet zgjeruar edhe me gjykatat për disa lëndë potenciale, edhe me zyret projektuese për tu sqaruar për zonat dhe kufijtë ku lejohen ndërtimet, e në këtë vij edhe projektimet edhe shoqëria civile për rolin, rëndësinë por edhe interesat që mbrojnë.

6.1.1.4. Bashkëpunimi me institucionet e nivelit qendror

Pasi që PZHK-ja është dokument multisektoral, lirisht mund të themi se edhe kompetencat, përgjegjësitë dhe ndikimet janë të ndryshme (si për nga niveli, ashtu edhe për nga fushë veprimtaria), bashkëpunimi në mes të institucioneve të caktuara është njëra ndër shtyllat tjera ku duhet mbështetur për zbatim të PZHK-së.

Në këtë drejtim, aktivitetet dhe masat për zbatim, do jenë një bazë e mirë për informim, për komunikim dhe për bashkëpunim dhe bashkëveprim drejt zbatimit të PZHK-së. Dihet fare mirë se, çfarë roli ka MIA-ja, MBPZHR-ja Ministria e infrastrukturës, Ministria e Kulturës, Rinisë dhe Sportit por edhe ministrinë e tjera në zbatim dhe në përcjellje të zbatimit të PZHK-së.

Është shumë i rëndësishëm bashkëpunimi në mes të niveleve të caktuara për zbatim të PZHK-së. Dihet se ministrinë e ndryshme si për shembull MIA-ja, mundet që edhe të lëshoj leje. Siç thuhet në ligjin për planifikim, autoritetet duhet t'i lëshojnë lejen secilit aplikues, derisa propozimi për ndërtim përputhet me dispozitat e ligjit të planifikimit, dhe me ligjet e tjera dhe planet zhvillimore komunale dhe hartat Zonale dhe dokumentet tjera të planifikimit, duke i ditur edhe kompetencat për ujë, për Tokën dhe për ajër që i ka (në këtë rast) MIA-ja, një fuqizim i bashkëpunimit do të ndihmonte shumë në zbatimin e dokumentit.

Qeveria e vendit, me propozim të MIA-së ka nxjerr akt të veçantë me të cilin, e rregullon mbikëqyrjen, por edhe ndëshkimin dhe marrjen e masave të përcaktuara me ligj të planifikimit. Prandaj, mbikëqyrja e akteve të përgjithshme dhe veç e veç, e kushteve dhe e mënyrës së punës të personave të juridik dhe fizik dhe marrja e masave është e përcaktuar po me këtë ligj dhe nga ministria nëpërmjet inspektorëve. Në këtë drejtim, për pos procesit të nxjerrjes së dokumenteve dhe të akteve të tjera, zbatimin e tyre, si dhe aplikimin e procedurave i inspekton MIA.

Bashkëpunimi, informimi dhe komunikimi është çelësi i zbatimit të PZHK-së. Një rol të rëndësishëm, e ka edhe MBPZHR, e cila është kompetente për zhvillime të qëndrueshme bujqësore por, edhe për zhvillime të pyjeve. Në këtë drejtim, edhe mbrojtja e tokës bujqësore, është fushë ku gërshetohen interesat e nivelit lokal dhe qendrorë. Në këtë drejtim, planet për zbatim do të jenë një bazë e mirë për informim, për komunikim dhe për bashkëpunim dhe bashkëveprim drejt zbatimit. Fuqizimi i lidhjeve me këtë ministri, është çelës i mbrojtjes së tokës bujqësore për çka është i themeluar edhe Inspeksioni i Bujqësisë i cili me anë të inspektorëve të tij kryen punë inspektuese në fushat e bujqësisë: në tokat bujqësore, në sferën e Pylltarisë dhe të Gjuetisë, të mbrojtjes së Bimëve, të Blegtorisë dhe të Peshkatarisë, si dhe të Veterinarisë dhe të sigurisë së Ushqimit. Edhe përmes kësaj ministrie si dhe përmes inspektoratit të saj, duhet fuqizuar informimin, komunikimin dhe bashkëpunimin dhe bashkëveprimin për mbrojtjen e tokës bujqësore, si dhe të fushave të tjera relevante dhe ky, do të konsiderohej si një hap i rëndësishëm drejt zbatimit të PZHK-së.

Pasi që planifikimi është multisektoral, gati të gjitha ministrinë dhe të gjitha agjensionet e tjera publike, kanë një fushë-veprimtari, kompetencë dhe ndikim që prekë edhe zbatimin e PZHK-së. Vlerësohet se, një bashkëpunim cilësor duhet krijuar në funksion të zbatimit të PZHK-së edhe në mes të niveleve, dhe dihet mirë se zonat e veçanta arkeologjike, arkitektonike janë fusha për zhvillim të përbashkët, mbrojtje por edhe zbatim, njëjtë si edhe një pjesë e madhe e granteve që vijnë nga niveli qendror. Lirishtë, duhet theksuar se cilësia e këtij bashkëpunimi, konsiderohet si mjaft përmbajtësore për zbatim të PZHK-së.

6.1.1.5. Mbështetja administrative

Komuna e Suharekës, duhet të ofrojë një mbështetje cilësore administrative për zbatim të PZHK-së, duke e synuar lirimin nga vonesat burokratike dhe duke reaguar me cilësi ndaj vështirësive ligjore, duke vendosur afate dhe orare të duhura etj.

Parashikohet edhe shfrytëzimi i teknologjive, si dhe i aplikimeve online për zhvillime.

Informimi, komunikimi dhe bashkëpunimi për thjeshtim sa më të madh të procedurave administrative, ndikon dukshëm në zbatim të dokumentit. Në këtë drejtim aplikimi online, matja e kohës se për zbatimin e projekteve, objektivave dhe qëllimeve janë parametra shumë të rëndësishëm për zbatim por, edhe për transparencë në zbatim.

Për tu mundur zbatimi i PZHK-së, si mbështetje administrative duhet ofrohet mundësia e hartimit të Hartës Zonale të Komunës, më të cilën mund të epen kushtet zhvillimore dhe kushtet ndërtimore, por për shkak mos trajtimit në nivel parcele, dhe mundësisë për trajtim jo të barabartë të parcelave dhe pronarëve të ndryshëm, në funksion të sigurimit të hapësirave publike, gjelbërimit dhe përmbajtjeve tjera urbane, duhet trajtuar edhe me PRRH.

Kështu mbështetja administrative përpos transparencës, përgjegjësisë shkon edhe në kompletimin me dokumentet tjerë të nevojshëm për zbatim të plotë të PZHK-së

6.1.2. Monitorimi i zbatimit

Brenda kapitullit **Dispozitat për Zbatim**, ekipet hartuese të Planit Zhvillimor Komunal të Suharekës kanë sqaruar edhe përgjegjësit dhe kompetencat lidhur me monitorimin e zbatimit të këtij dokumenti.

Autoriteti përgjegjës komunal për planifikim dhe menaxhim hapësinor (Drejtoria e Urbanizmit) pas aprovimit të Planit Zhvillimor Komunal në Kuvend Komunal, dhe publikimit zyrtar, fillon të kryej përgjegjësit ligjore që ka lidhur me monitorimin e zbatimit të Planit Zhvillimor të Komunës, në këtë drejtim Drejtoria e Urbanizmit do filloj me një punë mjaft komplekse dhe të vështirë në koordinimin dhe bashkëpunimin me drejtoritë sektoriale brenda komunës.

Duhet theksuar se monitorimi i zbatimit të Planit Zhvillimor Komunal është një aktivitet i vazhdueshëm me qëllim të sigurimit të informatave në mënyrë të rregullt dhe sistematike, në për mes treguesve sasior dhe cilësor të cilët do matin progresin e arritur në zbatimin e PZHK-së së Suharekës, me qëllim të vlerësimit se a janë arritur rezultatet e planifikuara por edhe identifikuar vështirësitë, sfidat dhe problemet.

Monitorimi trajton në mënyrë sistematike raportin ndërmjet gjendjes së zbatuar dhe asaj që është planifikuar me PZHK por edhe pritjeve bazuar në treguesit e paracaktuar.

Është mënyra sistematike e mbledhjes dhe e analizës së të dhënave të grumbulluara nga drejtoritë komunale dhe burimet tjera/informacionit, në lidhje me zbatimin e planeve sektoriale për të siguruar përmirësim të vazhdueshëm të zbatimit.

Monitorimi, është procesi përmes së cilit, zbatuesit e Planit Zhvillimor Komunal të Suharekës do të sigurohen që projektet, objektivat, qëllimet janë duke u zbatuar, janë në përputhje me ato të planifikuara në PZHK dhe brenda afateve të caktuara. Është një përpjekje sistematike për të krahasuar punën në zbatim por edhe performancën e PZHK-së me dhe standardet e caktuara për të vlerësuar nëse është bërë apo nuk është bërë progres. Gjithashtu, parashikon dhe marrjen e masave korrigjuese ku ka devijime, parashikimin e vështirësive para se të shfaqen, dhe kryerjen e korrigjimeve të nevojshme për ta mbajtur Hartën brenda detyrimeve të tyre.

Në këtë drejtim mundemi të konstatojmë se mundet të bëhet edhe Anulimi apo shtyrja e zbatimi të ndonjë aktiviteti të Planit të Veprimit të PZHK-së për arsyet e caktuara objektive por edhe subjektive që janë rezultat i procesit të monitorimit të zbatimit, shtyrja ose anulimi bëhet vetëm me pëlqimin paraprak të Kuvendit të Komunës, dhe nëse bëhet një vendim për shtyrjen apo anulimin e një aktiviteti. Plani i Veprimit do të përditësohet me vendimin e ri dhe pas përditësimit drejtoritë komunale përgatisin Planin Sektorial Vjetor për zbatim të vitit vijues bazuar në Planin e Veprimit të përditësuar për Zbatimin e PZHK-së.

Monitorimi i zbatimit është proces sistematik dhe i vazhdueshëm i mbledhjes dhe analizës së të dhënave, për një ndërhyrje të caktuar.

Monitorimi, vlerëson shkallën sipas të cilës plani: po zbatohet, në përputhje me planin e Veprimit për zbatim të PZHK-së ose edhe përmbajtjeve tjera të PZHK-së.

Bazuar në përvojat e kaluara ekziston nevoja për zhvillimin të një sistemi qëndrueshëm për monitorimin e zbatimit të dokumenteve të planifikimit e sidomos PZHK-së në këtë rast, Komuna e Suharekës është e bindur se përpos një planifikim të qëndrueshëm dhe hartimit të dokumenteve cilësore, po aq është i rëndësishëm edhe aplikimi i tij në praktike dhe përkrahja më të madhe që komuna, institucionet dhe sektorët e tjerë kompetentë duhet bëjnë është për gjetjen e rrugëve adekuate për zbatim.

Komuna e Suharekës e konsideron këtë kapitull si një përpjekje për të ndërtuar një sistem dhe koncept të monitorimit dhe vlerësimit të planit në praktikën e përditshme dhe në procesin e planifikimit hapësinor.

Komuna e Suharekës ka edhe për qëllim që të kontribuojë sa më shumë në orientimin dhe profesionalizimin jo vetëm të administratës dhe autoriteteve lokale por dhe të akterëve të tjerë të përfshirë në këtë proces.

Do të përshkruhen në mënyrë të thjeshtë, të përmbledhur dhe të saktë të gjithë hapat që duhen ndjekur për të monitoruar zbatimin e PZHK-së, dhe njëkohësisht të përgatiten raportet e nevojshëm për Kuvendin Komunal, MIA-në dhe që i duhen çdo pale të interesuar për zbatimin e PZHK-së.

Monitorimi i zbatimit të PZHK-së së Suharekës bëhet në baza ditore, ndërsa Raportimi i monitorimit kryhet në intervale kohe të ndryshme: mujore, dy mujore, tre mujore por për qëllime praktike më i rëndësishmi është ai gjashtë mujore dhe vjetore, por edhe për çdo vit radhazi, pasi që PZHK-ja është dokument i cili planifikohet për së paku 8 vite, intervalet tjera kohore për raportin e monitorimit mund të caktohen varësisht edhe nga zhvillimet brenda drejtorive por edhe asaj që është paraparë me plan zbatimit, një raport përmbledhës i monitorimit të zbatimit të PZHK-së përgatitet nga Ekipi Punues i cili udhëhiqet nga koordinatori. Koordinatori raportin përfundimisht e trajton dhe përmbyll brenda Autoritetit përgjegjës komunal për planifikim dhe menaxhim hapësinor (Drejtorisë së Urbanizmit), raport i cili prezanton Monitorim dhe Vlerësim e zbatimit të PZHK-së, edhe atë në intervale kohore të arsyeshme gjashtë mujore për nevoja të brendshme të komunës, dhe vjetore i cili është për nevoja të brendshme të komunës por edhe për raportim në MIA.

Monitorimi i Zbatimit të PZHK-së bazohet në: Projektet, aktivitetet, masat dhe përmbajtjet tjera të parapara në Planin e Veprimit për Zbatimin e PZHK-së, plan i cili duhet jetë bazë për përgatitjen e planeve vjetore sektorial për secilën drejtori në lidhje me zbatimin e PZHK-së.

Monitorimi i zbatimit trajton edhe projektet, kushtet, masat dhe përmbajtjet tjera të cilat nuk janë paraparë me Planin e Veprimit për Zbatimin e PZHK-së, rrjedhimisht as me plan vjetor sektorial të zbatimit të PZHK-së, dhe të cilat mund të konsiderohen si zhvillime të momentit, të pa planifikuara.

6.1.2.1. Kush është përgjegjës për monitorimin e zbatimit

Caktimi i stafit nëpër drejtori dhe i mjeteve për mbledhjen e të dhënave, që mund të ndryshon nga drejtorja në drejtori, por edhe nga projektet, masat dhe aktivitetet që do monitorohen (fillimisht do preferohej që një staf i cili është trajnuar për matjen e performances së Komunës të jetë pjesë e procesit të monitorimit).

Autoriteti përgjegjës komunal për planifikim dhe menaxhim hapësinor është përgjegjës për monitorimin e zbatimit të Planit të Komunës në koordinim dhe bashkëpunim me drejtoritë përgjegjëse sektoriale të komunës.

Drejtoritë komunale sektoriale brenda komunës së Suharekës përgatisin raportin monitorues të zbatimit të planeve zhvillimore sektoriale në baza vjetore si obligim ligjor dhe sipas nevojës bazuar në intervalet e lartpërmendura. Raportet vjetore duhet përgatitur për të gjitha drejtoritë, nga të gjitha këto raporte përgatitet Raporti Monitorues i zbatimit të Planit Zhvillimor të Komunës dhe e dorëzon në Kuvendin e Komunës për shqyrtim dhe miratim. Pas integritetit nga autoriteti komunal përgjegjës për planifikim dhe menaxhim hapësinor (Drejtorja për Urbanizmit) dhe pas shqyrtimit dhe miratimit të raportit nga Kuvendi i Komunës, në baza vjetore dorëzon në Ministri raportin informues për gjendjen e zbatimit të Planit Zhvillimor të Komunës.

Raportet vjetore të monitorimit të zbatimit përfshijnë rekomandime për veprim (anulim ose shtyrje të ndonjë aktiviteti) dhe prezantohen para Kuvendit Komunal, Kryetarit të Komunës dhe Ministrisë me statistika financiare, në baza vjetore, së paku për tetë (8) vite.

Raportet vjetore të monitorimit bazohen në analizat e Informatave bazë: gjatë gjithë procesit duhet sigurohen informata, informatat duhet siguruar në të gjitha drejtoritë dhe instancat tjera, këto informata sigurojnë bazë të mirë për analizën dhe vlerësimin e zbatimit të PZHK-së së Suharekës.

Raporti vjetore i monitorimit dhe raportet sektoriale bazohen në analizat e këtyre informatave bazë.

Cilët janë treguesit?

Për të pasur një monitorim të zbatimit të PZHK-së së Suharekës duhet siguruar që informatat bazë të pasqyrojnë treguesit adekuat për zbatim, ata tregues të cilët do të jenë kuantitativ (numra, përqindje) dhe tregues kualitativ.

Çdo drejtori bazuar në Planin e Veprimit për Zbatim të PZHK-së përgatit Planin vjetor sektorial për Zbatimin e PZHK-së, dhe brenda këtij plani duhet definuar edhe treguesit e qartë për monitorimin e zbatimit të kushteve, zhvillimeve, të masave ose të projekteve të parapara.

Si i përcaktojmë treguesit për zbatim?

Duhet të Sigurohemi që ka një pajtim mbi treguesit para aplikimit të tyre (gjatë përgatitjes së planit sektorial vjetor për zbatim nga të gjithë amtarët e ekipit).

1. Miratoni treguesit që janë të qartë dhe të kontrollueshëm;
2. Miratoni treguesit që janë të matshëm, të afërt dhe konsistentë;
3. Miratoni treguesit që janë të rëndësishëm për kontekstin komunal;
4. Miratoni treguesit që janë të ndjeshëm ndaj kushteve të ndryshueshme, dhe që mund të azhurnohen lehtë;
5. Miratoni tregues që janë të krahasueshëm me programet apo planet tjera;
6. Ndërlidheni monitorimin me ndikimin në mjedis dhe studimet e revidimit;
7. Ndërlidheni monitorimin me auditimet tjera të aktiviteteve të qytetit, zonave rurale, fondit të ndërtimeve, etj;
8. Ndërlidhni problemet e zhvillimeve aktuale me sistemin e monitorimit që, të mund të zgjerohet apo ndryshohet edhe përdorimi i treguesve.

Për ilustrim:

Nëse në planin vjetor sektorial, bazuar në Planin e Veprimit për Zbatim të PZHK-së së Suharekës kemi potencuar se për vitin 2019 synohet të ndërtohet rruga e caktuar, treguesi do jetë normal numër dhe në fund të vitit bazuar në informatat bazë mund të themi se kemi realizuar komplet rrugën prej 7km, ose 7000m tregues që paraqet të gjitha përmbajtjet e rrugës, të dakorduar kur e kemi krye planin sektorial të zbatimit .

Caktimi i standardeve të monitorimit

Standardet e monitorimit i përcaktojmë në fazën e planifikimit të monitorimit dhe bëhen me marrëveshje të Ekipit Zbatues.

Cila do jetë metodologjia e monitorimit dhe vlerësimit në procesin e Zbatimit të PZHK-së së Suharekës?

Duke e trajtuar metodologjinë si tërësinë e metodave që përdoren në procesin e monitorimit dhe vlerësimit të Zbatimit të PZHK-së së Suharekës në përgjithësi për dokumentin por edhe në fusha të caktuara sektoriale.

Lirisht mundet të thuhet se këto metoda bazohen në Planin e Veprimit për Zbatim të PZHK-së si dhe në Planet Sektoriale për Zbatim ku janë paraparë: projektet, aktivitetet, masat dhe afatet kohore, kostot financiare dhe pritjet nga zbatimi i tyre, thjesht duke krahasuar gjendjen e planifikuar dhe gjendjen e realizuar.

Metoda e cila preferohet të shfrytëzohet është metoda e orientuara në rezultate dhe në gjendjen faktike në teren. Ekipi punues duhet përdorë metodat statistikore dhe mundet të përdorë edhe metodat tjera sipas nevojës dhe përcaktimeve edhe në plan pune për monitorimin dhe vlerësimin e zbatimit.

Metodologjia e punës do të ndjek hapat e njëjtë të cilat duhet të jenë edhe pjesë e planit të punës për monitorimin dhe vlerësimin e zbatimit të PZHK-së dhe planeve sektoriale, duke ndjekur këta hapa:

Hapi 1 Identifikimi

Identifikimi i Qëllimeve, Objektivave, projekteve, aktiviteteve, masave, afateve kohore, kostove financiare të cilat duhet të jenë edhe pjesë e planit të punës për monitorimin dhe vlerësimin e zbatimit të PZHK-së dhe planeve sektoriale të cilat duhet zbatohen gjatë vitit vijues kalendarik.

Hapi 2 Definimi i treguesve

Në varësi të asaj se çka është pjesë e planit të veprimit për zbatim të PZHK-së, dhe planeve sektoriale të cilat duhet zbatohen gjatë vitit vijues kalendarik duhet përcaktohen tregues të cilët do të jenë kuantitativ (numra, përqindje) dhe tregues kualitativ për më shumë në materialin e lart përmendur: Cilët janë treguesit dhe materialet tjera?

Hapi 3 Përcakto metodat e grumbullimit të të dhënave dhe afatet kohore

Grumbullimi i të dhënave:

- Grumbullimi i të dhënave bëhet bazuar në formularët e përgatitur për monitorim sipas specifikave të zhvillimeve dhe drejtorive;
- Treguesit kuantitativ dhe kualitativ mblidhen në baza ditore, dhe hedhja e tyre në data bazë bëhet në baza javore;
- Në rast se mund të duket e nevojshme mundë organizohen intervista, pyetësorë dhe metoda tjera të grumbullimit të informatave;

Grumbullimi i informatave bëhet edhe nga burimet tjera pos burimeve zyrtare të komunës.

Hapi 4 Identifikoni Rolet dhe Përgjegjësitë e Monitorimit dhe Vlerësimit

Në kuadër të planit të monitorimit përcaktohen edhe Rolet dhe Përgjegjësitë e Monitorimit dhe Vlerësimit për përgjegjësit e drejtorive, stafit brenda secilës drejtori për më shumë shih materialin më lartë: Kush është përgjegjës për monitorimin e zbatimit dhe materialet tjera?

Hapi 5 Krijo një Plan Vlerësimi dhe Format të Raportimit

Duke konsideruar se të dhënat bazë (treguesit dhe të dhënat tjera) duhet vlerësuar për të konstatuar dhe raportuar progresin e zbatimit, duhet hartuar një Plan transparent dhe profesional Vlerësimi dhe Format të Raportimit.

Hapi 6 Kompletimi i Raportit dhe raportimi në Kuvend komunale të Suharekës dhe në MIA

Kompletimi i Raportit përfundimtar duhet bëhet nga autoriteti kompetent komunal për planifikim dhe menaxhim hapësinor duke e integruar dhe strukturuar vlerësimet nga raportet e secilës drejtori lidhur me vlerësimin e zbatimit, raport i cili duhet prezantohet në Kuvend komunale të Suharekës dhe në MIA.

6.2. Vlerësimi i zbatimit të Planit Zhvillimor të Komunës

6.2.1. Kuptimi i vlerësimit

Vlerësimi, do të thotë gjetja e vlerës në përqindje (%) të realizimit të Planit Zhvillimor Komunal dhe cilësisë së zbatimit. Vlerësimi, thjesht i referohet procedurave të faktit të gjetur, të cilët janë grumbulluar dhe sistemuar gjatë procesit të monitorimit.

Vlerësimi përbëhet nga vlerësimet nëse janë apo jo zhvillimet, masat, aktivitetet, projektet në përputhje me rezultatet e planifikuara në Planin e Veprimit për Zbatim të PZHK-së, Planet sektoriale të Zbatimit dhe me standardet e pranura përgjithësisht profesionale.

Komuna e Suharekës do orientohet kryesisht në Vlerësimin e brendshëm i cili është bërë në nga stafi komunal, vetë bordi i drejtorëve, kryetari i komunës dhe përfituesit.

Mirëpo Komuna e Suharekës mundë të angazhoj edhe vlerësim dhe monitorim të jashtëm, ky vlerësim mund të bëhet nga një trupi jashtë strukturave të komunës

6.2.2. Autoritetet kompetente për Zbatim dhe Monitorimin e zbatimit të PZHK-së së Suharekës

Fillimisht duhet sqaruar se Kuvendi i Komunës së Suharekës është përgjegjës për alokimin e fondeve për zbatimin e PZHK-së.

Ekipi punues mundë të angazhohet në përgatitje të Raportit të Monitorimit, ky ekip përbëhet nga koordinatori i cili vjen nga autoriteti përgjegjës komunal për planifikim dhe menaxhim hapësinor si dhe nga përgjegjësit e drejtorive, më tutje do të sqarohen se kush do përgatit raportin e monitorimit nga organet e caktuara duke e kuptuar se ekipi punues është bartës i këtij procesi.

Autoriteti përgjegjës komunal për planifikim dhe menaxhim hapësinor, bashkërendon aktivitetet për zbatimin e PZHK-së së Suharekës, Monitorimin e zbatimit të PZHK-së si dhe përgatitjen e Raportit të Monitorimit të zbatimit të PZHK-së.

Drejtoritë komunale sektoriale zbatojnë dhe monitorojnë aktivitetet sektoriale përkatëse të tyre sipas Procesit të monitorimit dhe vlerësimit në Planin e Veprimit, Drejtoritë komunale sektoriale zhvillojnë edhe aktivitetet sektoriale përkatëse të tyre lidhur me përgatitjen e Raportit sektorial të Monitorimit të zbatimit të PZHK-së.

Drejtoritë sektoriale hartojnë dhe dorëzojnë raportet sektoriale vjetore për zbatimin dhe monitorimin e PZHK-së tek autoriteti përgjegjës komunal për planifikim dhe menaxhim hapësinor.

Autoriteti përgjegjës komunal për planifikim dhe menaxhim hapësinor harton dhe dorëzon raportin vjetor ndërsektorial për zbatimin dhe monitorimin e PZHK-së, për miratim tek Kuvendi i Komunës.

Autoriteti përgjegjës komunal për planifikim dhe menaxhim hapësinor, dorëzon raportin e miratuar vjetor ndërsektorial për zbatimin dhe monitorimin e PZHK-së në Ministri.

Autoriteti përgjegjës komunal për planifikim dhe menaxhim hapësinor siguron se raporti i miratuar vjetor ndërsektorial për zbatimin dhe monitorimin e PZHK-së publikohet në faqen e internetit të komunës dhe ofrohet në kopje të letrës sipas kërkesës.

Drejtoritë sektoriale hartojnë dhe dorëzojnë Raportet sektoriale vjetore të Monitorimit të zbatimit të PZHK-së tek autoriteti përgjegjës komunal për planifikim dhe menaxhim hapësinor.

Autoriteti përgjegjës komunal për planifikim dhe menaxhim hapësinor harton dhe dorëzon raportin vjetor të Monitorimit të zbatimit të PZHK-së, për miratim tek Kuvendi i Komunës.

Autoriteti përgjegjës komunal për planifikim dhe menaxhim hapësinor, dorëzon raportin e miratuar vjetor të Monitorimit të zbatimit të PZHK-së në Ministri.

Autoriteti përgjegjës komunal për planifikim dhe menaxhim hapësinor siguron se raporti i miratuar vjetor të Monitorimit të zbatimit të PZHK-së publikohet në faqen e internetit të komunës dhe ofrohet në kopje të letrës sipas kërkesës.

Komuna mund të angazhojë kompani konsulente për kapitullin e monitorimit, të zbatimit dhe vlerësimit e cila do të përkrahë Ekipin dhe Autoritetet në këtë proces.

Raportimi nga Ekipi Komunal për Monitorim dhe Vlerësim duhet të jetë i atillë që do t'i mbajë drejtuesit e komunës të informuar për atë që po ndodh, dhe të sigurojë raportet e progresit në zbatimin e PZHK-së, Ky raportim në lidhje me ecurinë e zbatimit, dhe i bënë ata pjesë të procesit, dhe aty ku mund të hasen probleme. Ekipi, duhet të jetë në gjendje për t'i adresuar shqetësimet apo për të propozuar ndryshime të mundshme.

6.3. Dispozitat përfundimtare

6.3.1. Hyrja në fuqi

- Ky Plan do të hyn në fuqi 15 ditë pasi që të miratohet nga Kuvendi Komunal.

6.3.2. Validiteti/ vlefshmëria

- Ky Plan do të jetë i vlefshëm së paku për 8 vjet.

6.3.3. Vlerësimi

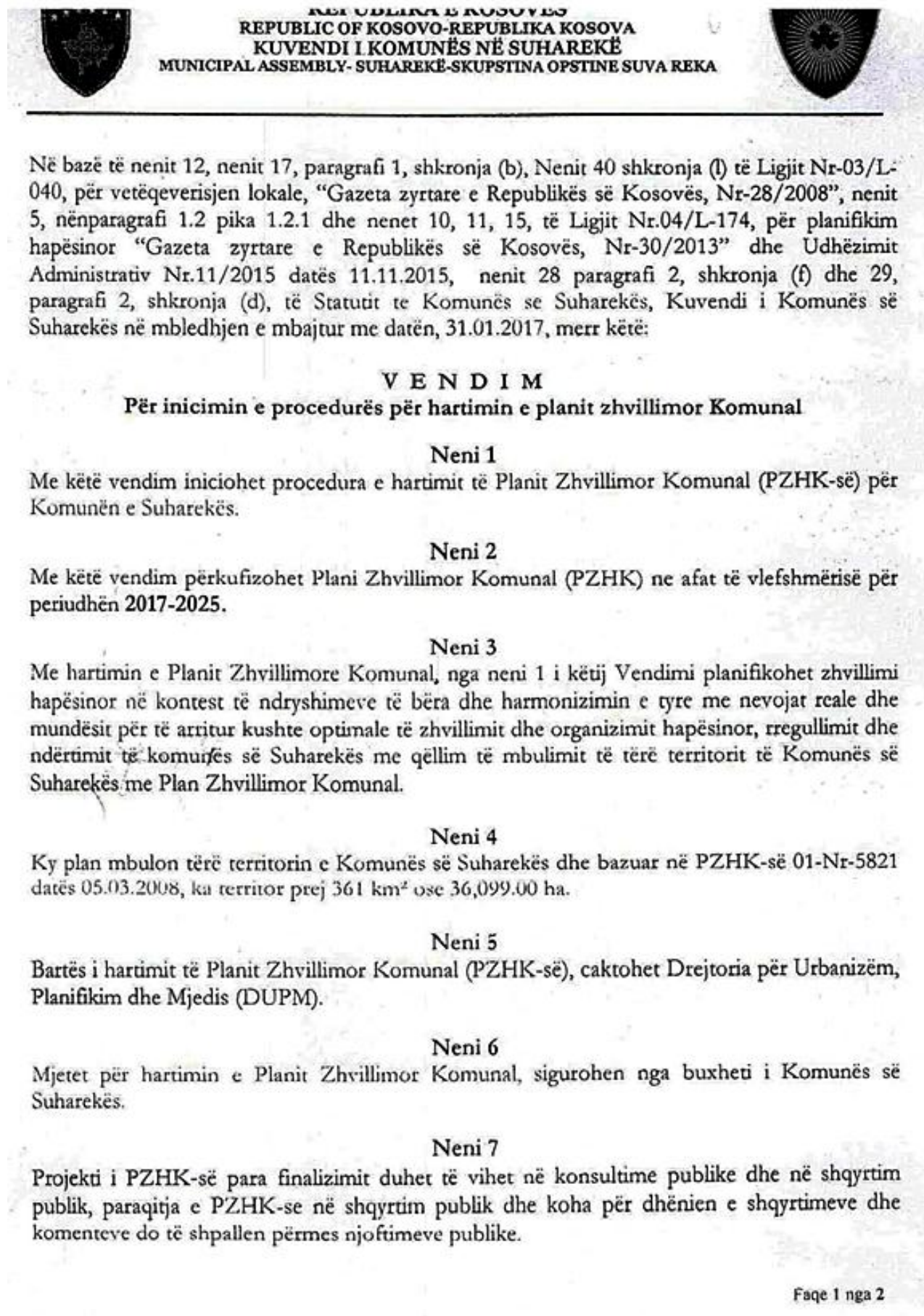
- PZHK do të vlerësohen rregullisht, p.sh. një herë në vit.
- Gjithashtu do të konsiderohen zhvillimet aktuale dhe të dhënat demografike të tanishme, nevojat për banime dhe zhvillimet ekonomike. Vlerësimet do të përcaktojnë serinë e zbatimit të planeve të veprimit dhe strategjive.

Procedura e rregullt e rishikimit është 4 vite pas ditës së miratimit të këtij dokumenti nga Kuvendi Komunal.

Shtojca 1. Informata për Vendime dhe Miratime në Lidhje me PZHK-në

Shtojca 1.1. Vendimi për Inicim të procedurës për Hartimin e PZHK-së

Në bazë të nenit 12, nenit 17, paragrafi 1, shkronja (b), Nenit 40 shkronja (l) të Ligjit Nr-03/L-040, për vetëqeverisjen lokale, "Gazeta zyrtare e Republikës së Kosovës, Nr-28/2008", nenit 5, nënparagrafi 1.2 pika 1.2.1 dhe nenet 10, 11, 15, të Ligjit Nr.04/L-174, për planifikim hapësinor "Gazeta zyrtare e Republikës së Kosovës, Nr-30/2013" dhe Udhëzimit Administrativ Nr.11/2015 datës 11.11.2015, nenit 28 paragrafi 2, shkronja (f) dhe 29, paragrafi 2, shkronja (d), të Statutit të Komunës së Suharekës, Kuvendi i Komunës së Suharekës në mbledhjen e mbajtur me datën, 31.01.2017, merr këtë:

V E N D I M

Për iniciimin e procedurës për hartimin e planit zhvillimor Komunal

Neni 1

Me këtë vendim inicohet procedura e hartimit të Planit Zhvillimor Komunal (PZHK-së) për Komunën e Suharekës.

Neni 2

Me këtë vendim përkufizohet Plani Zhvillimor Komunal (PZHK) në afat të vlefshmërisë për periudhën 2017-2025.

Neni 3

Me hartimin e Planit Zhvillimor Komunal, nga neni 1 i këtij Vendimi planifikohet zhvillimi hapësinor në kontest të ndryshimeve të bëra dhe harmonizimin e tyre me nevojat reale dhe mundësit për të arritur kushte optimale të zhvillimit dhe organizimit hapësinor, rregullimit dhe ndërtimit të komunës së Suharekës me qëllim të mbulimit të tërë territorit të Komunës së Suharekës me Plan Zhvillimor Komunal.

Neni 4

Ky plan mbulon tërë territorin e Komunës së Suharekës dhe bazuar në PZHK-së 01-Nr-5821 datës 05.03.2008, ka territor prej 361 km² ose 36,099.00 ha.

Neni 5

Bartës i hartimit të Planit Zhvillimor Komunal (PZHK-së), caktohet Drejtoria për Urbanizëm, Planifikim dhe Mjedis (DUPM).

Neni 6

Mjetet për hartimin e Planit Zhvillimor Komunal, sigurohen nga buxheti i Komunës së Suharekës.

Neni 7

Projekti i PZHK-së para finalizimit duhet të vihet në konsultime publike dhe në shqyrtim publik, paraqitja e PZHK-së në shqyrtim publik dhe koha për dhënien e shqyrtimeve dhe komenteve do të shpallen përmes njoftimeve publike.

Neni 8

Plani Zhvillimor Komunal (PZHK-ja) do të hartohet për periudhën 8 (tetë) vjeçare.

Neni 9

Deri në miratimin e Planit Zhvillimor Komunal, vlejnë dispozitat e Planit Zhvillimor Komunal, aktual me numër 01-Nr-5821, i datës 05.03.2008, deri në miratimin e këtij akti të ri.

Neni 10

Dokumenti i Planifikimit (PZHK) sipas nenit 1 të këtij vendimi duhet të jetë në gjuhë zyrtare të komunës dhe së paku në 3 kopje të shtypura dhe 3 kopje digjitale të origjinalit.

Neni 11

Pjesë përbërëse e këtij vendimi është edhe programi për hartimin Planit Zhvillimor Komunal.

Neni 12

Pas miratimit nga ana e Kuvendit të Komunës në Suharekë, ky vendim hyn në fuqi 15, ditë pas dërgimit në autoritetin mbikëqyrës, në kuptim të nenit 81, të Ligjit Nr-03/L-040, për vetëqeverisjen lokale, “Gazeta zyrtare e Republikës së Kosovës, Nr-28/2008”, nenit 8, të Rregullores (QRK), Nr-01/2016, për shqyrtimin administrativ të akteve të Komunave dhe pas shpalljes publike në tabelën e shpalljeve ose web-faqen e Komunës.

KUVENDI I KOMUNËS NË SUHAREKË

01-Nr-016-2022

Më datë 01.02.2022

Kryetari i Kuvendit

Refik GEGA

Shtojca 1.2. Vendimi për pëlqim mjedisor për Raportin e Vlerësimit Strategjik Mjedisor (VSM) të PZHK-së

REPUBLIKA E KOSOVËS - REPUBLIC OF KOSOVO QEVERIA - VLADA - GOVERNMENT MINISTRIA E MJEDISIT DHE PLANIFIKIMIT HAPËSINOR MINISTARSTVO SREDINE I PROSTORNOG PLANIRANJA MINISTRY OF ENVIRONMENT AND SPATIAL PLANNING	
Nr. Dreg. Dreg. Nr. Dreg. Nr.	01-M 5764-1/18 17.12.18
Nr. Dreg. Dreg. Nr. Dreg. Nr.	17.12.18 17.12.18 17.12.18

Republika e Kosovës
Republika Kosova - Republic of Kosovo
Qeveria - Vlada - Government

Ministria e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor
Ministarstvo Sredine i Prostornog Planiranja
Ministry of Environment and Spatial Planning

Zyra e Sekretarit të Përgjithshëm / Kancelarija Permanentit Sekretara / Office of the General Secretary

DATE/A:	19.10. 2018
REFERENC-Ë:	18/5764/1-720/DMMU
PËR/ZA/TO:	Drejtorinë Urbanizmit dhe Planifikimit - Komuna e Suharekës
CC:	
PËRMES/PREKO/THROUGH:	
NGA/OD/FROM:	Fatmir Matoshi, Minister i MMPH-së
TEMA/SUBJEKAT/SUBJECT:	Vendim

Ministria e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor, e ka pranuar dhe Raportin e Vlerësimit Strategjik Mjedisor të Planit Zhvillimor Komunal, të Komunës së Suharekës, të dërguar nga ana e Juaj sipas kërkesës së protokolluar me nr.: 18/5764/1-720/DMMU, dhe pas shqyrtimit të bërë ka vendosur sikurse në vendimin e bashkangjitur kësaj letërpërcjellëse.

1. Vendimi për Pëlqim Mjedisor për Raportin e Vlerësimit Strategjik Mjedisor të Planit Zhvillimor Komunal, të Komunës së Suharekës.

Me respekt,

Faqe 1 nga 3

Republika e Kosovës
Republika Kosova - Republic of Kosovo
Qeveria – Vlada - Government

Ministria e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor
Ministarstvo Sredine i Prostornog Planiranja
Ministry of Environment and Spatial Planning

Zyra e Sekretarit të Përgjithshëm / Kancelarija Përmantëni Sekretara / Office of the General Secretary

Në bazë të nenit 28.paragrafi 1, të Ligjit për Mbrojtjen e Mjedisit Nr.03/L-025, nenit 13 të Ligjit për Vlerësim Strategjik Mjedisor Nr. 03/L-230 dhe dhe LPPA-së (Nr.05/L-031), Ministria e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor, bie këtë:

V E N D I M

APROVOHET kërkesa e Drejtorisë të Mjedisit dhe Urbanizmit - Komuna e Suharekës për Pëlqim Mjedisor për Raportin e Vlerësimit Strategjik Mjedisor të Planit Zhvillimor Komunal, të Komunës së Suharekës.

Mënyra e operimit është e përshkruar në vijim (Arsyetim) dhe është e obligueshme për palën.

A r s y e t i m

Ministria e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor (MMPH) ka shqyrtuar kërkesën, dokumentacionin dhe Raportin e Vlerësimit Strategjik Mjedisor të Planit Zhvillimor Komunal, të Komunës së Suharekës, kopjen e njoftimit për diskutim publik, kopjen e proces verbalit dhe listen e pjesëmarrësve në debat publik, komentet e qytetarëve si dhe grupeve të interesit lidhur me këtë dokument të dorëzuar nga Drejtoria e Urbanizmit dhe Planifikimit - Komuna e Suharekës, për Pëlqim Mjedisor

Faqe 2 nga 3

Adresa: Objekti i Ri Qeveritar, ish Pallati i Mediave "Rilindja" kati 17, nr: 1713 - 10 000 Prishtinë - Kosovë
Telefon: +381 38-200-32-307
<http://www.ks-gov.net/mmph> E-mail: zsp.mmph@ks-gov.net

për Raportin e Vlerësimit Strategjik Mjedisor të Planit Zhvillimor Komunal, të Komunës së Suharekës, vlerëson që:

Drejtorisë së Urbanizmit dhe Planifikimit - Komuna e Suharekës, Ministria e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor i jep Pëlqimi Mjedisor për Raportin e Vlerësimit Strategjik Mjedisor të Planit Zhvillimor Komunal, të Komunës së Suharekës dhe njëherit të respektohen kriteret mjedisore dhe masat për mbrojtjen e mjedisit dhe biodiversitetit të parapara në Raportin e Vlerësimit Strategjik Mjedisor dhe Planin Zhvillimor Komunal.

Në qoftë se, vie deri te ndryshimi i Planit Zhvillimor Komunal, të Komunës së Suharekës, Drejtoria e Urbanizmit dhe Planifikimit - Komuna e Suharekës, duhet të hartoj Raportin e Vlerësimit Strategjik Mjedisor dhe të aplikoj në Ministrinë e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor për Pëlqim Mjedisor për Raportin e Vlerësimit Strategjik Mjedisor të Planit Zhvillimor Komunal.

Ky vendim hyn në fuqi ditën e nxjerrjes.

Këshilla Juridike: Kundër këtij vendimi pala e pakënaqur mund të inicoj konflikt administrativ me padi në Gjykatën Themelore në Prishtinë në afat 30 ditësh nga dita e të të njejt.

Ministria e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor

Nr.: 18/5764/1 -ZSP/120/18 datë:19.10.2018

Prishtinë

T'i dërgohet:

1. Parashtruesit të kërkesës
2. Komisionit për VSM
3. Inspektoratit
4. Zyrës të Sekretarit të Përgjithshëm
5. Arkivit të MMPH-së
6. Kabinetit të Ministrit
7. Kuvendit të Kosovës

Shtojca 1.3. Vendimi i Kuvendit të Komunës për miratim dhe zbatimin e PZhK-së

DRAFT

Shtojca 1.4. Vendimi i miratimit të PZHK-së nga MIA

DRAFT

Shtojca 2. Shtojca Hartografike (Lista e Hartave planifikuese)

- 1.00. Harta e Zhvillimit hapësinor të Planifikuar;
- 2.00. Harta e Shfrytëzimit të Planifikuar të Tokës;
- 3.01. Harta e Planit të Zhvillimit Ekonomik;
- 3.02. Harta e Planit të Infrastrukturës së Transportit;
- 3.03. Harta e Planit të Transportit Urban dhe Rural;
- 3.04. Harta e Planit të Energjisë Elektrike dhe Termike;
- 3.05. Harta e Planit të Ujësllësit dhe Kanalizimit;
- 3.06. Harta e Planit të Sistemit të Ujitjes dhe të Drenazimit;
- 3.07. Harta e Planit të Telekomunikacionit dhe Instalimeve të Ngjashme;
- 3.08. Harta e Planit të Hapësirave Publike dhe Sociale;
- 3.09. Harta e Planit të Hapësirave Sportive;
- 3.10. Harta e Planit të Hapësirave të Hapura Publike dhe të Gjellbra;
- 3.11. Harta e Planit të Menaxhimit të Varrezave;
- 3.12. Harta e Planit për Mbrojtjen e Trashëgimisë Natyrore dhe Kulturore;
- 3.13. Harta e Planit për Mbrojtjen nga Rreziqet Natyrore;
- 3.14. Harta e Planit për Menaxhimin e Mbeturinave dhe Riciklim;